

S'AU TRAS DIN ACEASTĂ CARTE, PE
HÂRTIE VIDALON VĂRGATĂ, DOUĂZECI
ȘI CINCI DE EXEMPLARE NEPUSE IN
COMERȚ, NUMEROTATE DELA 1 LA 25.

Inv. 097

MIRCEA DAMIAN

~~II 25545~~

*J. Lascari
1867.
Buc.*

BUCUREȘTI

Inv. 16667/67

~~35272/67~~

BUCUREȘTI
FUNDAȚIA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ «REGELE CAROL II»
39, Bulevardul Lascar Catargi, 39
1935

BIBLIOTECA

Cota 62659
Inventar 766826

Dubleț

111

333/33

BUCUREȘTI

B.C.U. Bucuresti

C766826

Cititorul este prevenit: am scris cartea, cum se umblă în București: anapoda. Nu am lucrat cu planuri și nu m'am condus după niciun criteriu, pentru că în București nu se umblă cu ghidul în mână sau cu ciceronele la cot.

Așadar, cartea poate fi începută și dela coadă, și dela trei sferturi, și dela început. Cum se 'ntâmplă. Precum în București poți să te trezești din Lipscani la Cotroceni, de aci în cartierul Grant, și pe urmă să caști gura la palatul telefoanelor...

M. D.

Shi Loeser
1864.
Buc.

UN FEL DE INTRODUCERE...

Cred că sunt vreo douăzeci de ani de când am venit pentru prima oară la București. Eram în clasa I-a a liceului din Slatina, și fugisem dela școală. Nici azi nu știu precis dacă eram în conflict cu școala sau cu familia, și nu știu măcar dacă am fugit pentrucă-mi era dor să fug...

Mare lucru n'am văzut atunci din București: m'au prins chiar în gară și m'au dus la poliție, unde am fost închis într'o cameră foarte mare și destul de populată. M'au ținut aci trei zile pe pâine și măslina, apoi m'au trimis cu un jandarm « la urmă ».

Peste un an sau peste doi, iar am fugit și iar m'au prins. Tot în gară. Și iar m'au închis. Tot în camera aceea imensă, cu ferestrele sus și zăbrelete, cu minori care jucau « țintar » și care se injurau de mamă. Iar peste trei zile, un jandarm cu carabină și mustăți, m'a condus îndărăt la școală. După cât mi-aduc aminte, nu s'a bucurat niciun profosor văzându-mă... Și nici eu...

Ani de zile m'am gândit la București, cu necaz: mă refuzase de două ori. Imi era dor de el, și-l ocoleam totuși ca pe-o fiară. Tocmai în 1928, toamna, după o lungă călătorie cu trenul, bine înțeles de contrabandă, am coborât în gara de nord, emoționat și flămând și rupt. De data asta n'am fost arestat în gară. Și nu m'au arestat nici în oraș, deși ași fi vrut să fiu arestat măcar două

BUCUREȘTI

zile, fiindcă eram topit de oboseală și împlineam o săptămână de când nu pusesem nimic în gură. Ah, pâinea aceea cu măslina, cu care mă omenise în două rânduri prefectura poliției!...

— Vă rog, pe unde ajung în centru?

— Iei tramvaiul 6.

Un comisar mă îndrumase.

N'am luat tramvaiul, pentru că n'aveam cu ce plăti. Am luat urma lui, pe jos. Seara, am ajuns în Cișmigiu. Lume multă, muzică, toamnă și miros de mițitei. Am căzut pe trunchiul unui copac (pe care azi se odihnesc șomerii și haimanalele), cu nările dilatate și cu toamna în priviri. Iar peste câteva minute, am pornit în căutarea unui loc mai dosit, ca să mă culc. L-am găsit unde este astăzi terenul amenajat pentru copii. M'am lungit pe iarbă și m'am uitat multă vreme la cer: era foarte senin și foarte sus și cu stele. Niciun gând n'aveam, și niciun vis...

Asta a fost prima noapte pe care am petrecut-o în București, liber.

A doua zi, Camil Petrescu mi-a cumpărat cu 400 de lei o nuvelă pentru « Universul Literar ». Era debutul. În ziua aceea am mâncat bine și am început să văd limpede oamenii și lucrurile. Că de vreo săptămână mă clătinam ca un om beat și mi se clătina totul în ochi...

Toată luna Septembrie și jumătate din Octombrie, am mâncat struguri și prune cu pâine, și am dormit, prin rotație: în Cișmigiu, în parcul Carol, în grădina Icoanei și în parcul Ioanid. Era o toamnă blândă și bucureșteană și senină, cum aveam să mai văd peste câțiva ani la Văcărești, prin fereastra celulei.

Eu nu sunt poet. N'am făcut în viața mea un singur vers, măcar din greșală. Dar am să mă căznesc, la capitolul respectiv, să scriu pe larg și frumos, despre toamnele bucureștene...

Așa.

UN FEL DE INTRODUCERE...

Vasăzică, rămăsesem la « Universul Literar ». Eram un fel de secretar de redacție, plătit cu bonuri în fiecare sâmbătă seara, ca salahorii. Iar la sfârșitul lui Ianuarie, după ce Camil Petrescu a părăsit conducerea gazetei, m'au dat afară. Sau am plecat eu? Nu mai știu minte. Cred însă, că m'au dat afară...

De atunci începe lupta.

Multe zile trebuia să mai rabd de foame; multe nopți înzepezite și friguroase trebuia să-mi suflu în degete ca să le pot încleșta pe condei; multe străzi trebuia să bat cu pingelele rupte și în talie, pe viscol. Câte umiliri, câte înfrângeri, câte lacrimi de ciudă și de neputință. De câte ori n'am îngenunchiat la picioarele Bucureștilor, ca la picioarele unei femei; de câte ori n'am amenințat Orașul cu pumnii și cu părăsirea definitivă, — așa cum ameninți o femeie pe care nu poți s'o părăsești, cu care nu poți trăi și pe care nu poți s'o omori. Dar de plecat, n'am plecat niciodată. Am trăit rând pe rând toamnele Bucureștilor și iernile, și primăverile și verile.

Mereu.

Și am crezut mereu în cucerirea definitivă, am crezut în ceasul când mă voi uita peste el, așa cum se uita el peste fruntea mea chinuită, peste stomacul meu gol, peste sufletul meu trudit...

Iubesc Bucureștii ca pe-o amantă și ca pe-un copil: cu pasiune, cu violență și cu duioșie. La sânul lui am trăit toate visurile, toate înfrângerile, toate biruințele. Mărturisesc fără modestie, plăcerea pe care o simt când îi aud aplauzele și când îi văd ochii ațintiți în ochii mei. Atunci mă gândesc cu emoție la pâinea cu măslina dela poliție, și la toate nopțile pe care le-am petrecut flămând și uitându-mă la cer, în grădinile lui. Și-l iubesc mai mult, îl iubesc mai violent, îl iubesc mai duios...

.....
Iată de ce m'am hotărât să-i scriu viața. Și cred că va fi o viață mai mult veselă, pentru că în București

BUCUREȘTI

și suferința este câteodată veselă. Acesta e unul din marile lui merite: știe să fie vesel, și poate să se entusiasmeze...

GARA DE NORD

Când vii pentru prima oară la București, fără nimeni și fără bani, începi să te zăpăcești cam dela Chitila. Căci de aci lumea începe să-și strângă bagajele și să se înghe-suie, alergând dela o ușă la alta, să ghicească în care parte e peronul. Nu, grăbit nu e nimeni, dar toată lumea se grăbește. De câte ori am debarcat în gara de nord, m'am uitat cu atenție, dar n'am văzut niciodată un călător stând liniștit la locul lui, până la oprirea trenului. Niciodată. Și nu mi s'a întâmplat niciodată să mă cobor, fără să aud măcar o înjurătură, cu obiectiv precis sau așa în vânt, cum înjură românul.

Pe peron încurcătura e cam mare, fiindcă nu știi încontro s'apuci. În gara din orașelul tău, era mai simplu: cunoșteai pe domnul șef, cunoșteai singurul hamal, cunoșteai șinele pe care le puteai traversa după plac. Dar în gara de nord, uite: sunt vreo douăzeci de peroane, aproape toate cu trenuri la scară și cu lume încărcată cu bagaje. Pentru prima oară în viața dumitale regreți că nu ești fată. Că te-ar lua de braț femeia aceea în uniformă dela capul peronului, te-ar ocroti și te-ar îndruma. Dacă ești, din nefericire, bărbat? Trebuie să te descurci singur, sau să te descurce poliția. Un geamantan nu e bine să ai, fiindcă și așa îl pierzi. Sunt foarte mulți hamali de ocazie, care țin cu tot dinadinsul să te servească...

Văzută din piață, bunăoară, sau din bulevardul Dinicu Golescu, gara de nord nu este prea monumentală. Dar seamănă cu o gară mare. În interior, însă, mai ales în ajun de sărbători, lumea nu prea are loc, iar sala de

GARA DE NORD

așteptare clasa III-a nu prea are bănci. Lipsesc de asemeni tăblițele indicatoare și cred că din când în când ar trebui potrivite ceasornicele. Că se întâmplă uneori să nu arate toate aceeași oră. E chestie de un minut, nu-i vorbă, sau de două. Adică, exact cât trebuie ca să pierzi trenul. . .

Și fiindcă veni vorba de tren, domnul cititor e bine să știe că trenul se poate pierde, din gara de nord, în diferite chipuri. Dacă greșești, bunăoară, ușa. Nimerești, să zicem, la ieșirea pentru cl. I, cu bilet de a doua. Portarul te îndrumază la ieșirea biletului dumatiale, care, dealtminteri, este alături. Dumneata, însă, în loc să te întorci repede și s-o iei prin sala vecină, rogi pe domnul portar să-ți dea drumul p'aci, că «tot aia este».

— Nu se poate, — răspunde portarul. Ordin.

— Te rog să mă lași, — insiști d-ta, — că pierd trenul.

— Nu se poate, — repetă omul.

Și nu-ți dă drumul.

Nervos, bagi biletul în buzunar, pui mâna pe valize și dai fuga la ieșirea de cl. II-a. Portarul întreabă, ținând ușa cu piciorul:

— Biletul?

Pui jos valizele și cauți biletul. Dar vesta are patru buzunare, haina cinci și paltonul încă cinci. În total paisprezece. Le iei la rând, fiindcă nu-ți mai aduci aminte în care buzunar l-ai pus. Te-a enervat «măgarul acela de portar dela a I-a».

— N'aveți? — întreabă omul liniștit.

— Cum să n'am, bă, cum să n'am? strigi dumneata, vânăț.

În sfârșit, îl găsești, îl arăți și-o iei la fugă, ca să vezi trenul dumatiale cum trece pe sub podul Griviței, fluierând. . .

Întrebi, totuși, pe omul care tocmai coboară tăblița ce indica ora plecării trenului dumatiale:

— Cernăuți, unde este Cernăuți?

BUCUREȘTI

— Uite-l cum se duce!... Și ți-l arată cu deștiul, râzând.

Atunci lași valizele jos, te uiți la bilet, te ștergi de sudoare și... înjuri administrația C. F. R....

Altădată se 'ntâmplă ca d-l pasager, dupăce s'a descurcat cu casierul și cu portarii, să greșească peronul și să se suie în trenul vecin. Astfel, în loc să târguie plăcintă de la Titu, — cumpără gogoși dela Ploești, și mai plătește și-o amendă...

Insfârșit, un domn pasager vrea să meargă, să zicem, la Craiova. Și cum casele de bilete sunt pe direcții, el în loc să facă coadă la cassa unde este agățată tăblița pe care scrie « Timișoara », nimerește la « Cluj ». Se îngheșuie un sfert sau o jumătate de oră, uitându-se tremurând la ceas, și tocmai când mai are cinci minute până la plecarea trenului, — îi vine rândul.

— Craiova, întreg. Și întinde banii.

— La ghișeul 5, — îi răspunde casierul.

— Poftim?!

— La ghișeul 5. Aici se dau bilete pentru Cluj.

— Păi...

— Ci mișcă-te, domnule, odată, nu pricepi? Ce mai ții lumea în loc? — se răstește cel din spate și-i dă brânci.

Omul se uită disperat întâi la ceas, pe urmă la ghișeul 5.

Este închis...

STRĂZILE

Ascultați-mă pe mine: cine spune că cunoaște Bucureștii « ca în palmă », — să știți că minte. Nimeni nu-l cunoaște bine. Că prea e sucit și prea te învârtește în jurul tău, trecându-te dintr-o stradă în alta, aducându-te de unde ai pornit tocmai când credeai că ai ajuns în strada

STRĂZILE

pe care o cauți. Să întrebi un șofer, un sergent sau un trecător? Se 'ntâmplă astfel: cauți, de pildă, strada Fluierului.

— Fluierului? Da! O luați prin Pache, — ți se răspunde.

— Prin Pache?

Te gândești că lămurirea e cu totul vagă. În București, însă, lumea e grăbită. Ți aruncă peste umăr cuvântul și își vede de drum. Iar când întâlnești pe cineva cu mai mult timp de pierdut, — te lămurește atâta, încât te desorientează complet. Și trebuie s'o iei dela început.

Cel mai bun mijloc ca să găsești strada pe care o cauți, este să nu întrebi pe nimeni. Ajunge să cunoști cartierul. Și pleci într'acolo. O iei apoi pe-o stradă. Pe oricare. Și mergi până dai într'alta. Pe urmă, apuci la stânga. Sau la dreapta. Nu interesează, pentru că, sau la dreapta, sau la stânga, — nu mergi niciodată prea mult în linie dreaptă. Uneori se întâmplă, cum spuneam mai înainte, ca după un ceas de alergătură, să te pomeni exact în locul de unde ai pornit. Nu dispera. Ia-o iar la stânga sau la dreapta. Și peste câteva minute, ai să te trezești tocmai în fața casei pe care o cauți...

— Ia uite, domnule!

Ei, dar câteodată este mai al dracului la întoarcere. Atunci te încurci rău, fiindcă, uitând că din întâmplare ai găsit strada și casa, — ai iluzia că te poți descurca ușor. Și tot mergând, încredințat că știi bine pe unde mergi, te pomeni că ai bătut trei kilometri ca să ajungi la Cotroceni unde nu ai nicio treabă, în loc să te afli la Șosea...

Altădată, pierzi strada pe care ai găsit-o cu atâta trudă, într'un chip cu totul stupid. După ce ai descoperit-o pornești pe ea, spunându-ți: « aici e numărul 5; până la Nr. 170 pot să merg liniștit ». Și mergi atât de liniștit, încât nu bagi de seamă că strada dumitale coțeste uneori în prelungire pe alte străzi. Și în loc să apuci

la dreapta, cu strada, o iei la stânga pe cealaltă, și te tot duci după Nr. 170.

Afară de asta, sunt foarte multe străzi care au aceeași denumire, deși în cartiere cu totul opuse. Există, bunăoară, un bulevard Take Ionescu, și o stradă, pe undeva pe lângă gara de nord, cu acelaș nume. Există, de asemeni, câteva străzi Cantacuzino: Gh. Cantacuzino, Gh. Gh. Cantacuzine, etc. Și dumneata care nu cunoști lucrul acesta, întrebi pur și simplu:

— Unde este strada Cantacuzino?

— Care Cantacuzino?! — ți se răspunde.

Păi sunt două? — te crucești dumneata.

— Ba mi se pare că sunt vreo trei!

Apoi, sunt alte străzi botezate a doua și a treia oară, dar care sunt cunoscute sub denumirea de acum o sută de ani. Iar altelele, care poartă numele celebre ale unor personalități străine, sunt știute numai pe numele românesc pe care-l aveau mai înainte. De pildă: nu vei auzi pe nimeni spunând strada R. Poincaré în loc de strada Academiei, sau strada Aristide Briand în loc de strada Regală...

În București, fiecare cartier are personalitatea lui, specificul lui. Fiecare cartier și fiecare stradă. Trecând, nu dintr'un cartier într'altul, ci dintr'o stradă în alta, — îți face impresia că te găsești în alt oraș. Lângă străzi unde zgomotul tramvaelor și al clacsoanelor te asurzește, se găsesc altele cu totul liniștite. Foarte rar trece pe aici câte-o căruță sau un automobil. Iar dacă trei inși au radio sau patefon, — ajunge la toată strada...

Uitasem: mai este un restaurant cu grădină de vară și cu popice. Are grătar și «orchestră» cu «diseur». Restaurantul e mic, grădina e mică și vinul dela ghiață. Oamenii petrec aci în liniște, în tăcere parcă. Se încaeră foarte rar, și atunci trag cu puștile ca la vie, sau se înjunghie cu cuțitul.

CALEA VICTORIEI

În seara următoare este iarăși liniște.

Și dacă faci numai o sută de pași, dai într'o stradă plină de lume și de tramvaie și de automobile. Aci toată lumea este agitată și grăbită.

Este orașul aci, și lupta...

CALEA VICTORIEI

Incepe dela podul senatului, merge cotind ca un pârau în munți și se varsă, ca să zic așa, piața Victoriei la picioarele unui monument colosal, care nu știu ce reprezintă. Are o inscripție dar este în latinește, și eu latinește nu știu. Aș fi putut să mă informez, dar am vrut să cred mereu că monumentul nu reprezintă nimic, că este așezat acolo în piață ca o statueta într'o grădină, ca un bibelou într'o bibliotecă. Și pieții Victoriei, unde sfârșește cea mai importantă stradă a Capitalei și unde începe Șoseaua, — îi trebuia un decor, ceva, la care să se uite lumea din tramvai...

... Deși atât de lungă, Calea Victoriei, nu începe, totuși, decât din Bulevardul Elisabeta și sfârșește la Teatrul Național: două sute de pași. Aci este buricul României. De două ori pe zi, la prânz și seara, amândouă trotuarele și cel puțin jumătate din stradă, sunt pline de lume. Vreau să spun: sunt pline de femei. Că femei sunt mai multe. Și se plimbă numai dela Bulevard la Teatru; și numai dela Teatru la Bulevard. Mereu aceeași lume, pentru că în București fiecare se plimbă într'un anumit loc. Niciodată plimbăreții depe bulevardul Elisabeta, bunăoară, nu se vor plimba pe Calea Victoriei decât în trecere. Și viceversa...

Ce frumoase sunt femeile depe Calea Victoriei! Toate sunt frumoase, vesele și fericite. Și multe. Foarte rar ți se întâmplă să vezi doi bărbați cu o femeie; dar vezi la

fiecare pas trei femei cu un bărbat. Uneori, crâmpiul acesta de stradă îți face impresia unei săli de bal, unde toată lumea petrece. Pe calea Victoriei, eu n'am văzut niciodată un om trist, o femeie îngândurată. Am văzut, în schimb, foarte mulți oameni fluierând...

Privind femeile de pe Calea Victoriei, te întrebi uluit: cine spune că e criză? Că sunt toate, absolut toate, foarte bine îmbrăcate, și foarte scump. Dela pantofi până la pălărie, dela mănuși până la poșetă. S'au prăbușit, rând pe rând, cele mai mari instituții financiare; comercianți foarte onorabili și foarte bogați, au dat faliment și s'au spânzurat de grindă, ca orice pârlit; sufletul țării a tremurat de indignare la auzul unor fraude epocale; de atâtea ori văpaia secetei a amenințat belșugul din holde și din hambare, — calea Victoriei a rămas mereu aceeași: elegantă, veselă și fericită. Se entusiasmează de câte ori se schimbă garda palatului, ca de un lucru cu totul nou, deși se întâmplă în fiecare zi, la ore fixe; strigă din toată inima « ura »! cu soldații și cu asociațiile sportive, când se fac retrageri cu torțe; se ține cu copiii după muzica militară; flutură batistele și pălăriile la Rege, și-i zâmbește ca unui cunoscut cu care s'a plimbat eri la prânz...

Iar când are oaspeți de seamă, — calea Victoriei se împodobeste. Iși scoate la ferestre scoarțele și covoarele și florile, își plimbă pe trotuare, în talazuri, femeile în toalete superbe, își fâlfâie, în soare, steagurile. Uluit de atâta entusiasm și de atâta frumusețe și de atâta veselie, — oaspele nu va uita niciodată calea Victoriei și femeile ei...

Sărbătoare, veselie și tinerețe: asta e calea Victoriei. Ziua.

Ostenită, noaptea se odihnește. Foarte rar, câte-un chefliu îi măsoară distanța între trotuare, discutând cu el însuși niște chestii foarte importante:

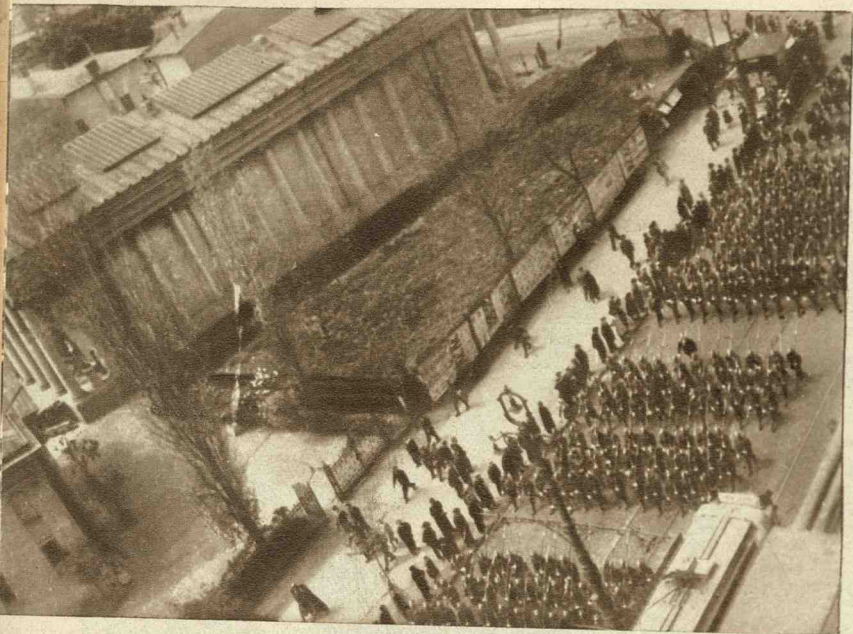
— Adică, ce crezi dumneata că așa se echilibrează bugetul?... Despre criză, eu am, domnule, ideile mele care...

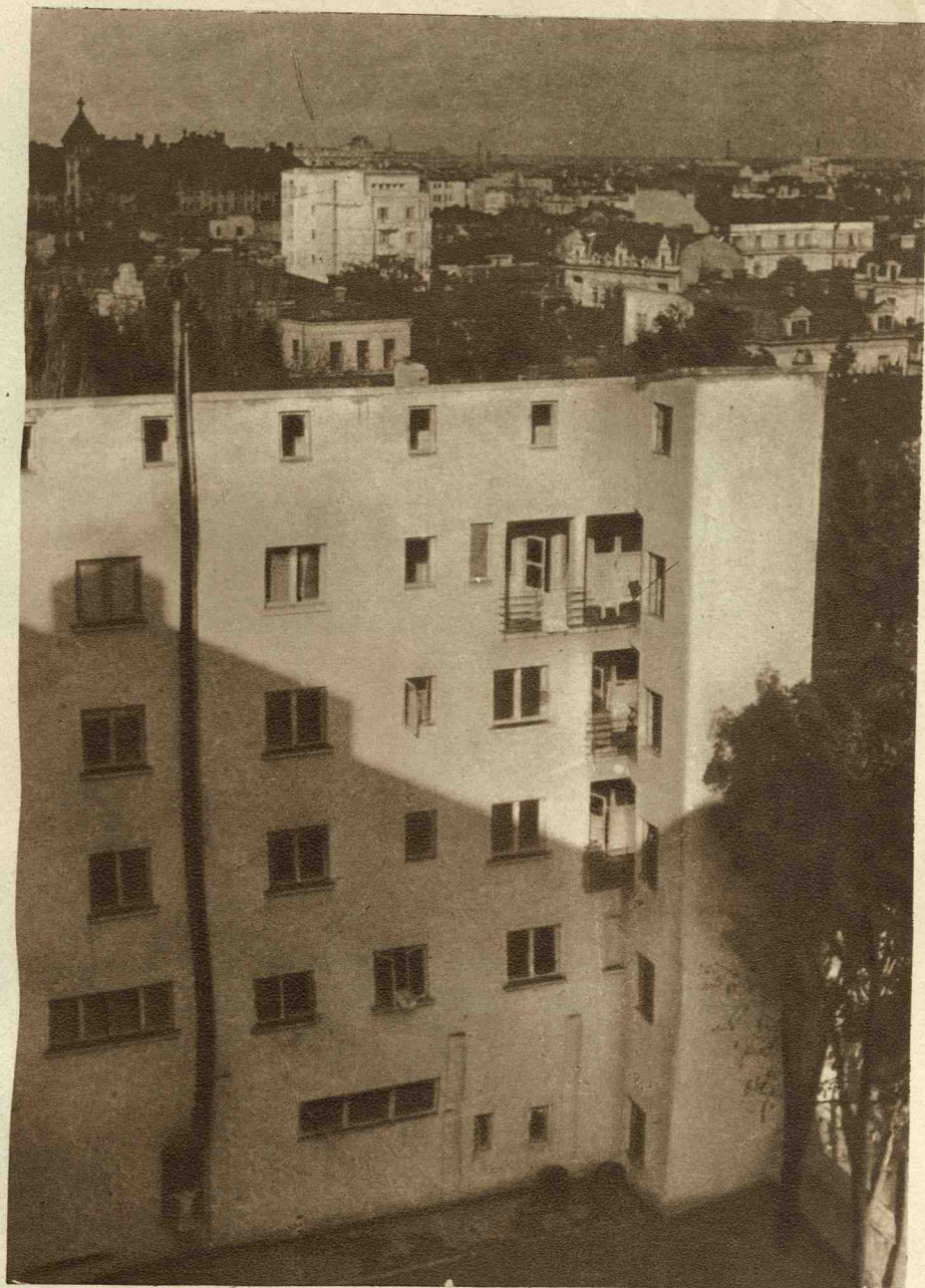

L'ELIOTECA C.C. P.A.A.

CIRCULAȚIA

— Psst!

O femeie. Mai încolo, în fața unei vitrine, alta. Și mai la deal, încă una. Ca niște sentinele la post. Frumoase și ele, tinere și ele, vesele și ele...

Apoi, liniște. Calea Victoriei doarme...

CIRCULAȚIA

Până mai acum câțiva ani, circulația cu vehicule se făcea în București după capul fiecăruia. Aveai treabă în strada cutare, — te duceai acolo pe drumul cel mai drept, și dacă nu te ciocneai la o răscruce cu unul care avea și el treabă în sens opus, — și care se grăbea, — ajungeai destul de repede. Puteai să mergi după plac: când pe dreapta, când pe stânga. Poliția se amesteca numai când doi birjari se încăerau, iar pietonii speriați, sau călcați, se mulțumeau să înjure. Când se întâmpla câte un accident de circulație, era întotdeauna grav, fiindcă erai lovit deodată din două părți și amestecat printre opt roate.

Acuma ești lovit, când te lovește, numai dintr'o parte. Din față sau din spate. Și te amesteci numai printre patru roți, de cele mai multe ori cu cauciucuri, adică moi...

Că e sens unic!

Sens unic înseamnă ceva ce nu se practică, deocamdată, pe toate străzile. Înseamnă, adică, pe înțelesul tuturor, că pe o stradă poți numai să urci, — iar pe alta numai să cobori. Dacă ai chef să te plimbi cu trăsura pe Calea Victoriei, de pildă, trebuie să pornești din piața Victoriei, să cobori până în Lipscani, s'o iei la stânga pe lângă Banca Națională, apuci pe Academiei, urci pe Botescu, dai în N. Golescu, faci la stânga prin Amzei, răspunzi în Lascăr Catargiu, — și ajungi iar în Calea Victoriei de unde poți să cobori la vale, dacă ai chef să te mai plimbi. Dar poți s'o iei și în sus, pentrucă dela

Ministerul de Finanțe până în piața Victoriei, are... sens cu sens, ca să zic așa: poți să și urci, să și cobori...

Poliția a prăpădit mulți nervi și multe parale cu «sensul» ăsta. Că românul este deprins să circule cum îi vine lui la socoteală. Acuma însă, lucrurile s'au schimbat al dracului, și s'au complicat. Că nu este numai sensul unic. La anumite intersecții mai sunt niște linii albe și niște săgeți tot albe gravate în asfalt, și care au rostul lor foarte precis. Adică: aci, la linia asta, chiar în dunga ei oprești mașina; iar în spațiul dela linia asta și până la cea dinaintea ei, traversează pietonii, după indicațiile săgeților. Cum ai împins mașina în spațiul rezervat pietonilor, — gata: 100 de lei amendă.

Astfel, mașinile așteaptă semnalul bot lângă bot, la linie, ca la o cursă de automobile.

Semnalul, este și el altă tortură. Pe unde au mai rămas «stop»-urile, lucrul e nițel mai simplu și mai fără emoții, pentrucă «stopul» nu are atâta autoritate. Dar semnalul acela electric, cu roșu la oprire și verde la liber, agățat de sârmele tramvaiului! Să te uiți, nu la agentul de circulație care îl mânuie din marginea trotuarului mișcând la dreapta și la stânga un mâner, — ci să-l pân-dești pe el, să pân-dești semnalul, să pân-dești punctul verde... Iată ceace depășește răbdarea șoferului român. Dar n'are încotro...

Insfârșit, șoferii mai sunt obligați să nu fumeze la volan și să nu circule pe anumite străzi, fără pasageri. Pe scurt: disciplină și civilizație.

Dacă. Șoferul tot fumează câteodată la volan, tot aruncă în treacăt câte-o înjurătură unui coleg care i-a atins aripa sau unui pieton care nu s'a ferit destul de repede, și tot depășește viteza prescrisă. Mai ales noaptea, când ochiul roșu al semnalului e stins, — șoferul parcurge Calea Victoriei cu cel puțin 80 km pe oră, iar șoseaua cu 100. Foarte adesea se oprește într'un copac, sau intră într'o prăvălie...

PIETONII

Șoferii, camionagiii și birjarii, s'au deprins cu «sensul unic», și-l cunosc. Deasemeni cunosc semnalele. Provincialii, însă, și soldații, se încurcă rău.

Te pomenești, bunăoară, cu un ostaș că bagă camionul, fluierând la cai, în plină Calea Victoriei, în sens invers, și paralizează pentru câteva minute toată circulația.

— Un'te duci, mă, camarade? — sbiară la el agentul de circulație.

Soldatul n'aude din pricina sgomotului.

— Ai? — întreabă el.

— Un'te duci, bă?

— Să iau niște lemne.

— Păi p'aci?

— Păi dar pe unde?

Agentul sare înaintea cailor și-i oprește. Soldatul, nițel cam zăpăcit:

— Ce faci, domnule?!

— Păi tu nu știi că e «sens unic»?

— Ce e ala?

— «Sens unic»!

Soldatul înalță din umeri și dă să plece.

— Intoarce! — urlă agentul.

— Cum o să 'ntorc, că eu am treabă 'n partea aia?...

În cele din urmă, soldatul e convins s'apuce pe prima stradă laterală. Iar agentul, viteaz, fluieră din «țigial» și «drege» circulația. Un trecător, îl întreabă, spiritual.

— Zi, țî-o făcu, ai?...

PIETONII

N'am fost niciodată în străinătate. Prin urmare nu știu cum umblă p'acolo oamenii, și nu știu cum se plimbă. Am auzit, însă, că sunt foarte disciplinați și se plimbă ca soldații la paradă: câte doi și câte patru, la linie. O

BUCUREȘTI

fi « estetic » așa, o fi « civilizată ». Dar cred că nu e frumos și nu este mai ales, la 'ndemâna omului.

Bucureșteanul?

A, să-l vezi pe bucureștean plimbându-se! Mai întâi, te calcă pe bătăături și te lovește cu cotul, fără măcar să se uite la dumneata. Iar dacă îi atragi atenția, te privește cu albul ochilor și tot el te ia la rost:

— Ce, ești chior?!

Chior, auzi! Dumneata!

Îl întrebi, furios și stupid;

— Cine e chior, domnule? Eu?

— Tu!

Pur și simplu.

Te gândești: « să-l înjuur, să nu-l înjuuur! » Și nu-l înjuri. Atunci, lucrurile rămân aci. Sau îl înjuri. Și atunci te înjură și el.

Lumea, ca lumea: se adună în jurul d-voastră și face haz. Asta ațâță amândouă părțile, dar nu împotriva lumii, cum ar fi logic, fiindcă nu are niciun amestec în conflictul vostru, — ci ațâță pe fiecare împotriva celuilalt...

Se 'ntâmplă și încăerări. Și se întâmplă, uneori, ca lucrurile să se sfârșească la poliție. Asta, însă, mai rar, pentrucă poliția vine deobicei dupăce lucrurile s'au liniștit...

Înainte de a se lărgi Calea Victoriei pe porțiunea dintre Capșa și Teatrul Național, poliția, văzând că lumea se revarsă în stradă și stânjenește circulația, a pus un lanț de-a-lungul trotuarului din dreapta, dela Bulevard până în strada Regală. Și a mai postat, din loc în loc, câte un sergent. Degeaba: lumea trecea pe sub lanț, sau îl sărea, și năvălea în stradă, la largime, cu domnii sergenți cu tot. Acum are loc. Dar tot mai vezi și azi câte-o pereche plimbându-se la braț, drept prin mijlocul străzii...

— Heep! — strigă un birjar.

PIETONII

Dar perechea n'aude, fiindcă se plimbă.

— Heep! Heep! Ce domnule, ești surd?

Perechea aude însfârșit, se dă repede la oparte, în timp ce dumnealui se umflă la birjar:

— Idiotule!

Pe urmă, către ea:

— Parcă sunt chiori, ai dracului!

Iar dumniaei:

— Și de-o obrăznicie!...

Câteodată, se formează grupuri. Se întâlnesc câte două, trei perechi și 'ntind o adevărată horă în mijlocul trotuarului, dacă nu chiar la colț, unde animația este mai mare.

— Pardon! — zici dumneata, cuviincios.

N'aude nimeni. Strigi mai tare.

— Pardon! — și pui, totodată, mâna pe brațul unuia din domni:

— Dați-mi voie, vă rog.

— Dar ce, domnule, nu mai ai loc? Nu vezi că sunt femeii aici?

Ba vezi, cum să nu vezi? Dar dacă trebuie să treci!... Și cum n'ai încotro, pentru că ei sunt mai mulți, te faci mititel și te strecori cum poți.

Așa se plimbă lumea în toate părțile Capitalei: buluc. Pe unele trotuare, se formează din loc în loc grupuri mari de femei și bărbați, care stau de vorbă, spun anecdote și « întâmplări », și râd. Este inutil să încerci atunci să te strecori printre ei. Trebuie să te cobori în stradă...

Bucureșteanul este foarte curios din firea lui. Dacă, bunăoară, aude un « negustor » strigând:

— Aparat pentru înodat cravata, domnilor... Uitați-vă cu atenție, domnilor: luăm cravata așa, facem cu aparatul așa...

Se oprește mai întâi un curios, ia seama la aparatul negustorului, urmărind explicațiile, și când cravata este înodată, — se minunează:

— Măi, al dracului!... Ia mai fă odată, domnule...

Apoi, se oprește altul. Pe urmă, altul. Vin și femeii. În câteva minute, se formează un adevărat public. Negustorul se uită peste el ca un conferențiar și explică răgușit:

— Dacă facem aparatul așa, cravata e gata, domnilor... Nu se șifonează, domnilor. Nu trebuie călcată, domnilor. Stă dreaptă, doamnelor și domnilor mei...

Din public, auzi pe câte unul spunând vecinului:

— Hoți sunt mă, firar-ai dracului... Se miră pe ce să-ți ia gologanul...

Câte unul, cumpără. Cei mai mulți, însă, se uită, comentează și glumesc.

— Circulați, domnilor, — îndeamnă, din când în când, câte un agent. Nu-l aude nimeni. Dealtfel, până acum stătu și el în fața negustorului, urmărindu-i explicațiile...

Dacă vrei să știi cât de mare este curiozitatea bucureșteanului, câtă răbdare are și cât timp, ajunge să te oprești în mijlocul trotuarului, într'un loc unde este lume foarte puțină, și să te uiți cu atenție în sus. Nu va trece un minut, și vine lângă dumneata un curios, care îți ia mai întâi seama dându-ți ocol, apoi se uită și el în sus. Nu vede nimic, firește, Atunci te întrebă:

— La ce te uiți, domnule?!

Dumneata nu-i răspunzi. Dar te uiți și mai încordat, și-i faci semn cu mâna să te lase în pace. Se uită și el din nou. Peste câteva minute, vei observa că s'au strâns în jurul dumitale douăzeci de inși, bărbați și femei, care se uită în sus. Și care se întrebă între ei:

— Vezi ceva?

— Nu văd nimic.

— Nici eu.

— Dar ce-o fi, nene?!

— Dracu știe?!... Să ne mai uităm...

În București, fiecare cartier are bețivul lui și nebunul lui. Un nebun care nu este tocmai-tocmai nebun. Nițel, așa, într'o parte. Este un tip foarte vesel, care vorbește

PROVINCIALII

într'una, care admiră în gura mare femeile, care strigă « Ura! » pentru cutare om politic, pentru cutare partid sau pentru cutare dictator. Umblă adesea cu flori în mână și cu « decorații » în piept, se oprește în fața dumitale, grav, și-ți face observații.

Toată lumea îi cunoaște pe oamenii aceștia. Și totuși, se ține după ei, și se amuză. Iar sergentul:

— Circulați, domnilor, vă rog să circulați.

Lumea circulă, dar circulă în felul ei: grămadă.

Uneori, polițistul, crezând că astfel va « face ordine », ia pe om de braț și încearcă să-l conducă la circumscripția cea mai apropiată.

— Lasă-l, domnule, ce-ai cu el? — se răstește câte-unul. Nu vezi că nu face nimic?

— Ba face! — strigă sergentul. Că încurcă circulația...

.....
Repet: n'am fost în străinătate. Dar am văzut la cinematograf, am auzit pe cei care au fost și am citit în gazete, că acolo un simplu sergent de stradă are autoritatea unui prefect de poliție dela noi. Ajunge să se uite într'un anumit chip la un șofer, chit că șoferul este simplu șofer sau primul ministru al țării care își conduce singur limuzina, și să scrie două cuvinte într'un carnețel. Fără să spună o vorbă...

Bucureșteanul se ia la hartă cu domnul polițist, iar când acesta vrea să fie grav, — îl bate pe umăr și-i răspunde românește:

— Mai las-o, șefule...

PROVINCIALII

Ajunge să iei seama în treacăt, când sosește un tren în gara de nord: cunoști pe domnul provincial, cum e pus piciorul pe prima treaptă a vagonului. Că el nu se

uită la scară: se uită peste tot, cu priviri pline de mirare, de spaimă și de încântare. Câteodată, râde. Așa, ca prostul. Dar el nu știe. Ține strâns valizele în mâini, le ține atât de cu grijă, încît foarte adesea le pierde până în piața gării...

De când s'a organizat circulația și s'a mărit gara de nord — pasagerii intră în gară prin Calea Griviței și ies prin Bulevardul Dinicu Golescu. Ceeace nu convine domnului provincial. Fiindcă el vrea s'o ia prin față, vrea să vadă mai întîi calea Griviței. Dar nu e nimic: din bulevard, cotește la stînga și iese în piața gării. Vede mai întîi un monument îmbrobodit cu mușama. N'ași putea să jur, dar cred că și eu l-am văzut, în 1928, — tot așa: îmbrobodit... Parcă i-ar fi rușine, sau parcă se ferește să nu-l afume locomotivele...

— Ce-o fi reprezentând?! — te interesezi.

— Nu știu, — îți răspunde cineva. Oricum, ceva cu trenul...

Domnul provincial nu ia întotdeauna tramvaiul direct din gară.

A auzit el că pe calea Griviței sunt hoteluri ieftine, este ciorbă de burtă și sunt « fete »...

— Că n'am venit la București să mă usuc...

Și găsește un hotel în apropiere. Doi poli odaia cu un pat. Sau trei, dacă e mai bună. Seara coboară, se plimbă nițel pe stradă, se uită la vitrine...

— Dumneavoastră sunteți provincial, nu-i așa, stimate domn?

Ii ia seama: o femeiușcă slăbuță, neagră și fardată. Zâmbește profesional și-i face cu ochiul. Nu așa, prostește. Ci discret, dulce aproape...

— Provincial, neică.

— Hi, hi, șarmantule...

— Oațo...

Și pleacă. Nu-i « convine ».

— Hai cu mine, puiule.

PROVINCIALII

— Ba... Las'că gădesc eu...

Iar ea, după ce domnul provincial s'a depărtat câțiva pași:

— Mitocan!

El se face că n'aude. Merge înainte cu pieptul umflat și cu privirea dreaptă...

— Te cred!

Și intră într'un « restaurant ». Lume multă, muzică, femei. Le ia seama și se întreabă: « toate-or fi dame, nene?!... »

— Domnu?

Tace, fiindcă vrea să facă pe boierul. Caută cu ochii o masă și s'așează. O masă întreagă. Nu un scaun. Că vrea să fie singur. Apoi, distins:

— O țuică.

Și se uită pe lista scrisă cu plaivasul.

— Așa. Să-mi aduci o ciorbă de burtă.

— Ceva băutură?

— O litră de vin și-un sifon mic.

Ia pe urmă o tocană și un grătar. Încă o litră de vin și o turcească mică. Și zâmbește. Așa, degeaba... Ba nu. Uite colo o damă. Cu părul ondulat și decoltată. Îl privește pe furiș, și fumează. Nu-i zâmbește și nu-i face cu ochiul. « Ce crezi dumneata, — își spune. — Femeie distinsă, nu ca aia de pe stradă ». Flirtează cu ea nițel, apoi îi arată, discret, scaunul de vis-a-vis. Ea îi face semn din cap că « da », mai întârzie câteva minute, apoi vine înspre el, dar nu direct: ocolește trei mese, ca să nu facă impresie proastă...

— Imi dați voie: Lisette...

— Imi pare bine: Popescu.

Se scoală cuviincios și-i sărută mâna. Apoi:

— Ce mai faceți domnișoară?

— Mersi, bine.

Pauza. El tace încurcat, — ea fumează.

— Sunteți din provincie, da?

BUCUREȘTI

— Din provincie, domnișoară... Ați luat masa?

— Da, mulțumesc.

— O cafea?

— Nu, mersi.

— Un vin, cevașilea?

— Dacă doriți... mai stăm de vorbă... Dar vinul vărsat nu prea e bun aci...

Altă pauză. El își face repede socoteala banilor, taie, în gând, o sută de lei din suma rezervată pentru târgueli, și bate în masă cu verigheta:

— O sticlă de vin înfundat și un sifon mare...

— Mai bine un borviz, — spune ea, dulce...

— Da, un borviz, — încuviințează el. Iar în gând: « ce-o fi, — o fi ». Și mai taie o sută. De astădată, dela hotel... « O să plec mai devreme cu o zi »...

— Sunteți căsătorit? — și se uită la verighetă.

— Divorțat! — răspunde el, repede. « Ce idioțenie! » — își spune. « Și doar mă gândisem să bag verigheta în buzunar, încă din tren. Dar era tâmpitul acela de Ionescu în vagon »...

— Ei, ce să-i faci! — oftează ea. Sunt persoane care nu se pot înțelege.

Sigur că sunt. Parcă el cu nevastă-sa... Femea bună ar fi ea, nu-i vorbă, și de casă. Dar prea îl ține din scurt. « Vezi să întârzii, » — i-a spus în gară. « Și să nu târgui tot ce-am însemnat pe listă, că mai bine să nu tragi acasă, — pricepi? Haimanaua dracului... că ți se scurg ochii după femei ». Pe urmă l-a pupat și l-a împins în vagon...

— Nici eu nu m'am potrivit cu bărbatu-meu! — oftează iar femeea de lângă el.

— Ați fost căsătorită?

— Cu un inginer... Un stricat... Nu știu nici până în ziua de azi ce-oi fi văzut la el... Că eu sunt fată de general...

— Încă o sticlă, băiatule, și-un borviz mare.

PROVINCIALII

— Și niște cafele, adaugă femeea.

Omul se gândește, că dacă e bal, — bal să fie. Acasă tot o pășește el. Că uite, a tăiat până acuma jumătate din lista târguieilor...

... A doua zi se trezește cu capul greu, cu gura colită și foarte trist. Cumpără câteva fleacuri (care nici n'au figurat în listă), ca să nu se ducă acasă cu mâna goală, achită hotelul și dă fuga la gară, ca să nu intre și în banii de tren...

— N'am apucat măcar să văd bine Bucureștii... Dar fie, că strașnică femeie... Și râde. Apoi se 'ntunecă deodată: ce l-o fi așteptând acasă?...

... Provincialul mai cuprins, ia din gara de nord mașina și trage la un hotel mare din centru. Noaptea și le petrece tot în localurile din centru, sau la Șosea. Cu altă băutură, cu altă orchestră, cu alte femei. Atent și gentil, trimite acasă, la nevastă, o ilustrată cu palatul telefoanelor, cu salutări și cu un post-scriptum:

« Sunt sleit de atâta alergătură. Trebuie să mai zăbovesc câteva zile, fiindcă n'am isprăvit treburile. Te sărut cu dor ».

Când se 'ntoarce acasă, peste două-trei săptămâni, e ostenit, plictisit și hărățagos,

— Ești necăjit, dragule? îl întreabă nevasta, și-l sărută pe buze și-l mângâie pe frunte.

— Să fie a dracului de criză! — se vaetă el. Să fie al dracului de București... Cât m'am plictisit!... Și câți nervi!... Când mă gândesc că peste o lună trebuie să mă duc iar, — m'apucă furiile, nu altceva...

— Merg și eu, dragă. Iți mai țiu de urât, ne mai ducem la un spectacol...

— Nu, nu, nu. Lasă, altădată. O să am prea mult de lucru...

BUCUREȘTI

Și se gândește o săptămână de nopți la dansatoarea aceia dela « Maxim », sau la o « girls » dela Tănase...

Iar către prieteni, la un aperitiv.

— Oricum, Capitala s'a civilizat mult. Găsești acum un local de petrecere cu orchestră bună, cu femei ca lumea...

Câte unul vine la București, cu nevasta. Are treburi de isprăvit, și vrea « s'o mai distreze și pe ea, să-i mai facă o toaletă... ». In primele zile, e foarte curtenitor. Se duc împreună la teatru și la operă și iau masa la « Modern », la « Gambrinus » sau la » Cina ».

— Dă-i încolo de bani, dragă, că nu venim în fiecare săptămână la București...

După câteva zile, începe să întârzie.

— Am avut o întâlnire de afaceri...

A doua noapte, zăbovește până spre ziuă. Când vine la hotel, i-o ia înainte nevastă:

— Un imbecil, și deputatul Găbunea.

Și face pe nervosul. Ea bănuie ceva, dar nu spune. Il compătămește și-l îndeamnă să se culce. Peste două zile, « domnul » vine la hotel dimineața la opt, topit de băutură și însoțit de un prieten, cherchelit și el, dar drept, ca « să-l explice și să-l scuze față de nevastă »...

Aci, găsesc o mică tragedie. Doamna nu a închis ochii toată noaptea. Până pe la ora 12, l-a așteptat oarecum liniștită, deși multe bănuieli îi rodeau sufletul. Pe la 1, a început să măsoare odaia, în capot și să se informeze la portar. La 2 s'a înfuriat deabinelea și a început să se îmbrace ca să plece după el să-l caute prin toate locurile și să-i facă un scandal!... La 3 s'a desbrăcat, s'a așezat pe dunga patului și s'a gândit mai în liniște și în cămașe. (Nu putea să mai sufere capotul). « Dacă i s'o fi întâmplat vreo nenorocire? Dacă, bunăoară, l'a călcat vreo mașină? Că șoferii din București sunt nebuni. Dacă... ». Pe urmă, iar s'a înfuriat: « nu se poate: licheaua este

PROVINCIALII

la vreun club sau la vreun șantan»... Dela 4 la 5, a făcut un bilanț al vieții de când s'a măritat și a băgat de seamă, firește, că n'a fost niciodată fericită. Dela 5 la 6 s'a îmbrăcat din nou, și-a făcut bagajul și a scris două rânduri de despărțire. Două rânduri de muștrări amare, de reproșuri cumplite. Și a plâns, (dar a și zâmbit printre lacrimi, fiindcă și-a adus aminte de o veche simpatie, care o ceruse de nevastă înaintea păcătosului ăștuia)...

Dela 7 la 8 s'a desbrăcat iar, a luat capotul și a despachetat. A rupt și biletul de despărțire. Apoi s'a așezat, tremurând, pe un scaun, hotărâtă să-l aștepte. Când, în sfârșit, la 8, a auzit voci pe coridor, a deschis exact în momentul când bărbatul, moțâind și cu cravata strâmbă, s'apleca, sprijinit de prieten, să bată în ușe. Când l-a văzut, s'a întrebat: «să-l scuipe sau să-l plesnesc?»... Și socotind, pesemne, că disprețul nu e simțit în anumite împrejurări, — i-a tras două palme cu ecou. Prietenul, aducându-și aminte de misiunea lui, — a deschis gura să vorbească.

— Marși, d'aici! — strigă femeia. Porcule...

Omul a plecat complect trezit. Iar bărbatul, trezit și el, către prieten:

— Ți-am spus eu!...

La ora 9, direcțiunea hotelului le-a pus în vedere să se mute:

— Vă rog să ne iertați, dar la noi în hotel nu se obișnuiesc scandaluri...

Sunt și provinciali care caută în București și alceva pe lângă distracții și petreceri. Il vezi prin muzee, îi găsești pe la expoziții și prin biblioteci și prin librării, te lovești de ei ocolind cutare monument. Cer lămuriri oricui și sunt mereu entuziasmați. În tren, se suie cu câte-o carte, pe care o citesc.

Alții sunt trimiși la domiciliu cu bilete dela poliție, pentru că li s'au furat banii.

BUCUREȘTI

— Dece n'ai avut grijă de ei, domnule? — întreabă comisarul.

— Ba am avut, că îi păstram în buzunarul dinlăuntru al hainei, dar cui dracu să-i dea în gând că la București sunt pungăși atât de deștepți?...

Domnul cititor, așteaptă, desigur, să vorbesc ceva și de doamnele și domnișoarele provinciale, care vin la București, singure?

Unele, fac cunoștințe în tren. Bărbații sunt foarte politicoși cu femeile tinere și frumoase și singure. Cunoștințe banale, vezi bine. Ca să mai piardă biata femeie timpul. Iar în gară de nord se despart, dupăce bărbatul i-a ajutat să ia valiza din plasă și s'a recomandat, dacă nu a făcut treaba asta în tren.

— Mulțumesc! — spunea ea.

Iar el, distins și gătit:

— Oh!

Un pârlit de provincial, ar fi spus:

— Pentru puțin.

Femeia se gândește, în treacăt, că, oricum, bărbații sunt mai ciopliți la București.

Și atât.

Dar, peste câteva zile, un domn o salută pe calea Victoriei, și-i zâmbește. Ea se întreabă, ca la Slatina: « Cine dracu o fi zgâitul ăsta, soro?! ».

— Nu mă mai cunoașteți, conia?

Până să bage de seamă, îi apucă mâna și i-o sărută. Nu pe dosul palmei, ci nițel mai sus, la încheetură.

— Cu cine am onoarea, domnule?

Provincialele vorbesc cam tare, și-ți fac impresia că sunt mereu cu toporul la brâu.

— Știți, din tren.

Și zâmbește mereu, și este atât de politicoș și atât de bine îmbrăcat. Și bărbierit.

— Ah, da... Uitasem...

PROVINCIALII

— Eu nu v'am uitat.

Gata. Al dracului bucureșteanul, vezi dumneata? Nu pierde nicio ocazie să facă un compliment...

Urmează o invitație la masă, undeva, la un restaurant discret. Și atât. Câteodată, ceva mai mult. Și femeea mai întârzie câteva zile. Trimite însă o ilustrată acasă:

«Ghiță maică»,

«Tâmpita aia de croitoreasă m'a întârziat. Ci-că nu i-au «sosit încă modelele, auzi. Tu ce mai faci, puiule? Ți-e «dor de mine? Că eu nu mai pot. Mai trimite-mi niște bani. Pa».

Dupăce doamna provincială se întoarce la domiciliu, brunetă dacă a fost blondă, — blondă dacă a fost brunetă, cu toalete noi și întinerită, — își obligă bărbatul să se bărbierească în fiecare zi, să umble cu pantalonii la dungă și să fie politicos și manierat...

Cu domnișoarele, lucrurile stau altfel. Dacă, precum spuneam în altă parte, «doamna» este o «tânără» fată care a fugit de acasă în urma unor complicații prea sentimentale, — este văzută, foarte adesea, în gară, de o reprezentantă a «Asociației pentru protecția tinerelor fete», lucrul e simplu. Ceeace nu convine întotdeauna, fiindcă «Asociația» cu pricina are un scop educativ și moralist. Și fata nu vrea s'ajungă îndărăt, acasă, la părinții înfuriați încă, nici la «canalia» aceia de sublocotenent sau la «ticălosul» acela de student, care a «nefericit-o»...

Cu altele, lucrul se petrece mai simplu, adică mai tragic. «Noua viață» începe tot din tren, cu un tânăr delicat, simpatic, deștept și bucureștean...

— Am impresia că sunteți tristă, frumoasă domnișoară. Desigur, v'a jignit cineva, vreun bădăran care

BUCUREȘTI

nu știe să se poarte cu femeile... Imi dați voie să mă prezint: Ionel Marinescu.

S'așează lângă ea și începe să vorbească, să vorbească, să vorbească. Intâi despre toate. Pe urmă, despre ea. Despre ochii ei, despre buzele ei, despre mâinile ei, despre mijlocul ei, despre picioarele ei, « cele mai superbe picioare de femeie »...

Amețită, fata se uită la el și tace. Dar e femeie și-i plac complimentele, este singură și este nenorocită. Las'că și secătura aceea care « i-a stricat viața », îi cânta aceleași vorbe, — dar câtă deosebire! Țsta e băiat subțire și este din București.

Până în gara de nord, — s'au împrietenit. Până la hotel, — și-au spus că se iubesc. Noaptea, — fata i-a cedat. Iar a doua zi dimineața, s'a trezit în odaia de hotel săracă, rece și străină, — singură și fără un ban. Pentru că tânărul « subțire », înainte de a pleca, i-a scotocit poșeta și i-a luat totul...

Câteva ceasuri, nu poate să facă nimic: nici să plângă, nici să țipe, nici să plece, nici să se omoare... Dar trece. Pe urmă se 'ntoarce la părinți, pocăită, se spânzură de fereastră sau se face cocotă...

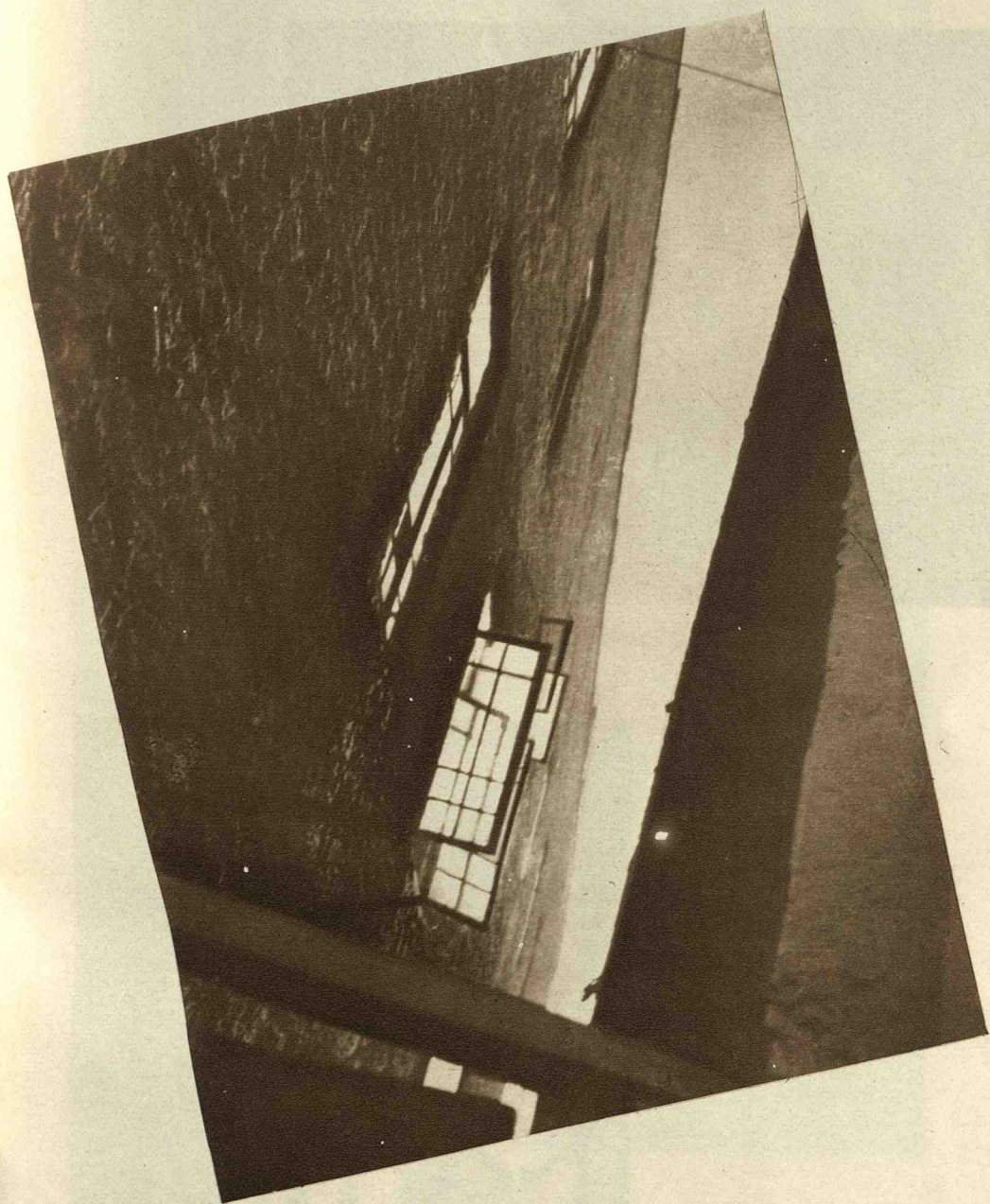
Altele au mai mult noroc: găesc ceva de lucru. Cu timpul se mărită și fac copii legitimi, sau devin întreținutele unor oameni bogați, și fac copii din flori...

.....
București! București!...

Câte visuri se sting, flămânde, pe străzile tale; câte bucurii mor în lacrimi, la sânul tău; câte tragedii se svârcolesc, mute, în mijlocul veseliei tale. În fiecare zi, la fiecare ceas, provincia îți trimite cuceritori. Vin flăcăii câmpiilor și ai munților, cu soarele în ochi și cu brazda pe talpă; vin băieții orașelor, fugiți dela școală sau alungați de toamnele monotone și nostalgice ale mahalalei. Și unii și alții vin cu pumnii strânși, cu dinții încleștați, cu sufletele pline...

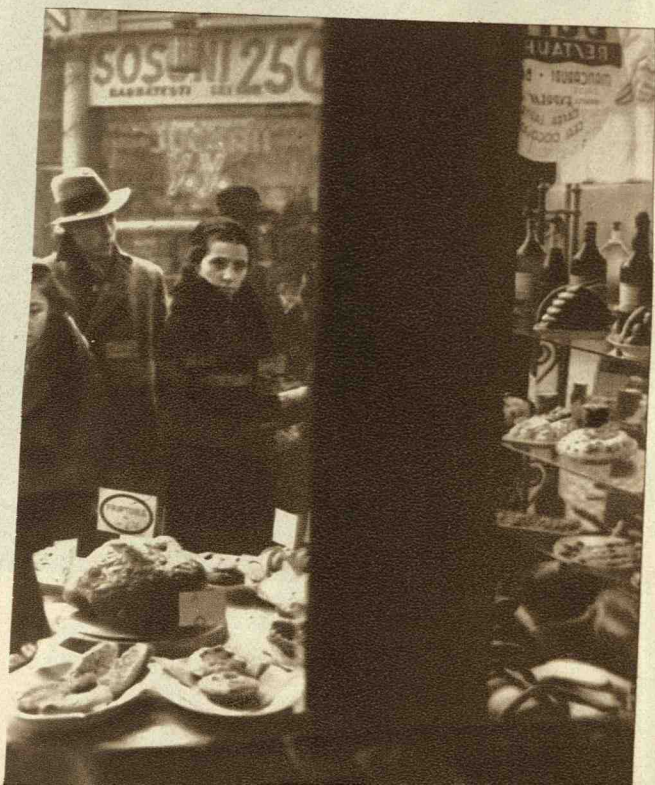

BULEVARDELE

Dar peste câteva zile, aproape toți au căzut. Unii, fără luptă. Iar alții cad pe câmpul de onoare. Un câmp de onoare fără steag, însă, pentrucă steagul năzuințelor, steagul ambițiilor și al viselor, a picat, zdreanță fără glorie, în gunoaiele Orașului. Rămân câțiva.

Puțini. Dar oțeliți: de zece ori pe zi, sunt disperați; odată pe zi, — nădăjduesc.

Odată. Și ajunge. Peste ani, peste ani mulți și trudnici, proptesc genunchiul în grumazul orașului, biruitori...

... București! București!...

Câte fete frumoase, câți flăcăi voinici, coboară în fiecare zi la porțile tale.

... București! București!...

Câte fete bolnave și triste, câți flăcăi învinși și triști, te părăsesc în fiecare zi...

BULEVARDELE

Bulevardul Elisabeta pornește din calea Victoriei, coboară în fuga cu tramvaiele, poposește nițel în Schitu Măgureanu, ocolește piața Kogălniceanu și se proptește, brusc, în podul Sf. Elefterie. Este cel mai central bulevard al capitalei, și cel mai important.

Bulevardul propriu zis, este, însă, mult mai scurt: din calea Victoriei până în strada Brezoianu. Aci sunt cele mai numeroase cinematografe din capitală, cele mai elegante și cele mai populate...

Seara în asfințit, bulevardul arată ca un braț imens și întins, care ține soarele în palmă. Se varsă atunci și se întinde pe el în sus o lumină dulce și ostenită, roșie uneori, sau palidă.

Liniște.

Palma se închide încet, încet, lumina este din ce în ce mai ostenită și pe urmă soarele nu se mai vede. Din deal și

din sus, — coboară întunerecul. S'aprend luminile. Una câte una, în toate colorile, de toate mărimile, în toate formele...

Incepe viața...

Văzut de sus, din calea Victoriei, bulevardul este o adevărată feerie. Vezi numai lumini. Până în strada Brezoianu, totul este de lumină: firmele, semnalele, vitrinele. Îți joacă în ochi lumina în toate colorile. La început vezi totul, dar nu poți să citești nimic. Bagii numai de seamă că luminile tremură și s'alungă: roșu după verde, albastru după roșu.

Pe urmă începi să deslușești litere de lumină, alun-gându-se, încălecându-se, suprapunându-se, într'un dans vertiginos

Pe trotuare, mai ales pe cel din dreapta, — lume. In cinematografe, — lume. In localuri, — lume. Este o afluență imensă și stupidă. Lumea se înghesuie până la strivire, fiecare merge învârtindu-se în jurul său, cu hainele cocoloșite, cu pantofii prăpădiți. Toată lumea vorbește, toată lumea se uită, toată lumea este veselă, toată lumea se plimbă. Dacă ai apucat p'aci în trecere și te grăbești, — n'ai făcut nimic, pentrucă nu poți să înaintezi mai repede decît vecinul dumitale: adică foarte încet, adesea făcând un pas îndărăt și — cum spuneam mai sus, — dându-ți de câteva ori ocol, ție însuți. Iar dacă ai de gând să cobori în stradă, nu strică să te gândești la familie și la moarte, cu gânduri împăcate, fiindcă nici nu bagi de seamă când ești amestecat printre roți. Strigătul dumitale din urmă, înspăimântat și desnădăjduit, este înăbușit de sgomotul de oțel al roților, de strigătul claxoanelor și al micilor negustori:

— Ia castane, ia castane, caldeeee...

— Baby, baby, doi lei baby...

Nu mai plânge baby,

Nu te supăra...

— ... De mătase domnilor. Un pol perechea... Un pol perechea... Ciorapi de mătase fină, domnilor...

BULEVARDELE

*Nu mai plânge babișor,
Că diseară mi te 'nsor
C'o fată dela obor,
C'o juma' de milion...*

Luminile firmelor joacă, în colori, pe cer; și joacă, în colori pe asfalt. Hârâie tramvaiele, duduie motoarele, se vaetă claxoanele, strigă birjarii, cântă orchestrele, zbiară, răgușit, vânzătorii de jurnale și negustorii ambulanți...

— Aoleo! te vaeți. Hai să mergem în altă parte, să mai răsuflăm Că parcă sunt bătut... Și nici nu prea aud bine...

După ora 11 noaptea, — lumea se mai împuținează. Poți să mergi mai liber acuma, dar tot nu poți să fugi. Bodegile au întins mesele până 'n mijlocul trotuarului. Lumea dela mese se uită la lumea depe stradă; iar lumea depe stradă se uită la lumea dela mese. Și comentează.

Unii:

— Nu li s'o fi urând, domnule, plimbându-se atâta?!

Alții:

— Nu li s'o fi urând, domnule, stând atâta!?

Mai avantajată este, însă, lumea dela mese: vede mai bine și vede mai în perspectivă, ca să zic așa:

— O vezi p'aia? — și arată cu capul. Uneori, cu degetul.

— Dreapta, sau stânga?

— Mijloc.

— Aha! Foarte bine!

— Superbă, imbecilule.

— Mie îmi place mai gras...

— Ia te uită!

— Taci, că te-aude.

Femeea l-a auzit, întradevăr. S'a uitat la el cu albul ochilor, și a mers. Omul dela masă, spiritual:

— Când te superi, ești și mai frumoasă!...

BUCUREȘTI

— Uite, ... uite-te... pentru asta m'ași omorî...!
Ia uite picior! ... Ia uite mers!... Ia uite sâni, mă!...

După 12, pe bulevard, rămân o parte din lumini, femeile de stradă, cheflii și haimanalele. Pe ici, pe colo, câte-un sergent de stradă, care nu face nimic, pentru că nu are ce face. Numai când cineva cade pe trotuar, de foame sau de beție, polițistul îi dă o mână de ajutor.

— Hai, scoală!

Bețivul spune:

— Las' că stau bine aci.

Omul flămând, se vaetă:

— Nu pot!...

Pe câte-o treaptă sau în câte-un gang, — un «negustor» a adormit cu capul pe braț. Visează că s'a făcut milionar...

Drept și larg, mărginit de clădiri mărețe, bulevardul Brătianu începe dela statuia Brătianu. Din strada Amzei, începe bulevardul Take Ionescu. Iar din piața Romană, bulevardul Lascar Catargiu.

Bulevardele acestea, care se continuă, formează cea mai occidentală arteră a Capitalei. Nu are aproape niciun specific bucureștean: nu simți măcar mirosul de mititei. P'aci lumea nu face altceva decât circulă: pe dreapta când se duce, — pe dreapta când se 'ntoarce. Tramvaiele și vehiculele circulă de asemeni corect, fără să se îngrămădească și fără să se ciocnească: Bulevardul este larg. Doar pe bulevardul Catargiu, cu două rânduri de pomi la mijloc, și cu iarbă, cu bănci pe trotuare, sub tei și castani, mai întâlnești câte-o guvernantă cu căruciorul și cu amantul, și câte-o pereche dela Academia Comercială, discutând mai mult probleme economice decât sentimentale...

În schimb, bulevardele Carol I și Pake, — sunt nițel mai vesele. P'aci mirosul de mititei este la el acasă și găsești și porumbi fierți. Din loc în loc, câte-o grădiniță

CALEA GRIVIȚEI

de vară, cu verdeață, cu stâlpi și cu becuri tricolore, — cântă și se veselește.

Bulevardele mai au vreo două grădini publice, un fel de scuaruri împrejmuite cu grilaj scund, cu alei și cu flori, cu copii și pensionari. Copiii se joacă, guvernantele brodează, pensionarii citesc gazetele și « fac politică »...

Rar de tot, câte unul întrebă:

— Cât e ceasul?

— Unsprezece.

Bătrânul cască, se scoală cu greutate și pleacă: până ajunge acasă, se face douăsprezece...

— Hee! — la o parte, domnule, sau vrei să mă bagi în pușcărie?

Uite: era să-l calce o trăsură... Mai încolo, un automobil a trecut pe lângă el ca fulgerul...

CALEA GRIVIȚEI

Dacă bulevardul Elisabeta, pe porțiunea dintre Calea Victoriei și strada Brezoianu, este cel mai aglomerat din București, — calea Griviței este cea mai agitată, mai ales în preajma gării de nord. Uneori ai impresia că te afli în plină revoluție, că se dau aci lupte de stradă, mai ales că de vreo doi ani, primăria sectorului și societatea de telefoane pe rând, o desfundă când într'o parte ca să cârpească un canal, când în alta, ca să mai adaoge un cablu...

Aproape toată strada, cât e de lungă, e plină de prăvălii, de hoteluri, de cârciumi și de frizerii. P'aci, lumea nu se plimbă: aleargă. Și se bate. Odată auzi:

— Pleosc!

Se bate românește: cu înjurături, cu sticle și cu scandal. Mai ales seara, când lumea petrece. Vezi doi inși trecând pragul unei bodegi rostogolindu-se, unul cu mâinile încleștate în pieptul celuilalt, și înjurându-se. Poliția

BUCUREȘTI

nu prea are de lucru, pentru că vine mai târziu, iar oamenii se împacă ușor. Dealtminteri, nici ei nu prea știu din ce s'au apucat. S'au pomenit încleștați, uitându-se dușmănos unul în ochii celuilalt, și strigând unul la altul:

— Te omor!

Ceilalți, aplaudă și râd. Iar femeile, ca femeile: țipă...

Cu deosebire de celelalte străzi, — calea Griviței se trezește mai de dimineață: odată cu sosirea primelor trenuri.

La ora șase, — agitația e mare. La șapte, găsești grătar și prăvălii deschise...

Dacă vrei să târgui ceva, — și din calea Griviței poți să târgui orice, — este recomandabil să nu-ți arăți intenția: toți negustorii ies în ușe și strigă la dumneata, te poftesc, te roagă, te amenință...

— Pofțiți, vă rog. Aci, vă rog. Marfă bună, vă rog. Și ieftină, vă rog...

Gentili, de altfel: pentru o pălărie de 120 de lei, poți să răscolești toate magazinele: omul nu se supără. Iar când pleci, — te salută. P'alcouri se mai găsește câte unul care te 'njură. Nu este prudent să te superi. Și nici sănătos. Trebuie să te gândești că în calea Griviței, dacă găsești orice, — trebuie să te și aștepti la orice...

În calea Griviței, se trăiește noaptea. Și tot noaptea se moare, și noaptea se iubește. Noaptea și în toate nopțile, negreșit în toate nopțile, nu interesează dacă este doliu național, dacă e cutremur de pământ, sau potop. Toate cârciumile și toate bodegile sunt ticsite. Unele localuri au și câte-o grădiniță cu grătar la poartă, unde stă unul cu cleștele în mână și strigă de topește pământul:

— Arde și frige, arde și frige, arrrrdeee...

(Domnul cititor trebuie să știe că negustorul ține cleștele ca să atragă clienții, clăpându-l. Că fleica o întoarce cu deștele).

Toate localurile au scenă: un loc de câțiva metri pătrați, mai înalt cu patru trepte. Scena este împodobită cu colorile naționale și cu ghirlande de verdeață. O femeie

CALEA GRIVITEI

de cele mai multe ori grasă, se frământă, se fâțâie și se sclifosește, zâmbind într'una. Clienții, (nouăzeci și opt la sută, din provincie), aplaudă și strigă: «bravo»! Pe urmă, «artista» ia o farfurie sau o tavă, și tot zâmbind, și tot goală, — trece dela o masă la alta: cheta. Câte unul mai îndrăzneț, o plesnește peste pulpe și mai sus, în chip de mângâiere. Dacă tipul e golan, femeia se uită urât la el.

— Nu fii mitocan.

Iar dacă omul repetă gestul, «artista» îl plesnește și pleacă mai departe...

În localurile mai spațioase sunt câte două «artiste» sau chiar o «trupă» întregă, care joacă piese scurte în versuri. Piesa este ceva între revistă și comedie, presărată cu puțină dramă și cu nițel patriotism. Asta mai la sfârșit, așa, ca încheere. Deodată vezi că apare o femeie în uniformă de dorobanț, cu steag și cu bete tricolore, care declamă niște versuri zbârnâitoare, arătând poruncitor cu deștiul în fundul sălii...

— Bravo, bravo, ... avo!...

Dorobanțul, pleacă apoi cu cheta, împărțind fotografia «trupei» și cuplete din revistă, tipărite pe câte-o foaie de hârtie, cu indicația: «se cântă pe aria cutare». Domnul client bagă în buzunar și poza și cupletul, «ca amintire». Uneori, i le găsește nevasta, și din pricina asta au loc fel de fel de discuțiuni. Bineînțeles că nu decurge toată noaptea așa, în pace și onor. Înspre ziuă, se încing, la unele localuri, adevărate bătălii. Cele mai multe din pricina «damelor». Atunci s'alege praful de program și de sticle, fiindcă ia parte mai toată lumea. Lucrurile nu au însă, precum spuneam, un ecou prea mare. Beligeranții se împacă pe teren, se bandajează reciproc și plătesc stricăciunile în comun. Iar la ziuă:

— Dar fie c'am petrecut...

În preajma gării de nord, pe amândouă părțile, sunt aproape numai hoteluri și «camere» de dormit. Camere

BUCUREȘTI

de dormit nu înseamnă numaidecât hotel. Sau, dacă vreți, înseamnă un hotel întreg într'o singură cameră. Adică: paturi. Cinci, zece sau douăzeci de paturi cazone într'o cameră, așezate la linie, ca la cazarmă. Au pe ele câte un cearceaf rupt și murdar, o pernă dreptunghiulară, mică și tare, și o pătură reformată... Un pol patul... Sau treizeci de lei. Sau chiar doi poli. Depinde de aglomerație și de sezon...

Intr'o astfel de cameră de dormit, niciodată nu se întâlnesc doi cunoscuți. Omului îi trebuie un pat pentru o noapte. Sau numai pentru câteva ore, până la plecarea trenului. Il plătește și-l ia în primire. Se uită suspect la vecin, (și vecinul se uită suspect la el), se desbracă și pune cu grije sub căpătii, lucrurile de preț.

Pe urmă, dacă poate, adoarme.

De cele mai multe ori, însă, nu poate. Din mai multe pricini. Mai întâi, se teme să nu-l fure somnul și să piardă trenul. Pe urmă, se gândește la vecinul de alături sau mai dedeaparte: dacă îi fură banii și ceasul? Iar dacă omul are nițică fantezie, — se gândește, cutremurat, la moarte. A văzut el unul, — uite, ăla dela perete, care se face că doarme, — cum îl pândea pe furiș când scotea portofelul din buzunar... Se scoală și aprinde lumina, ca să-l vadă mai bine.

— Ce faci, domnule? — strigă unul.

— Nu pot să dorm.

— Serios?! Nu vrei să-ți dau un jurnal?... Fă bine și stinge.

Omul nu vrea. Celălalt, se scoală și stinge el.

— Eu am plătit aici! — strigă cel dintîi.

— Ai fost un prost... Uite, eu n'am plătit. Că mă cunoaște madama... Ai văzut-o? Aia grasă...

Râd cu toții.

— Da, ailaltă cine era, mă? — se informează altul.

— O cucoană... Nu vrei mă, ăla cu lumina, să te culci cu ea? ... Nepricopsitul...

CALEA GRIVIȚEI

«Cel cu lumina», — tace și oftează. Se teme să nu piarda trenul. Are nevasta la spital pentru o operație, și acasă doi copii mici. Ce-i arde lui de glumele ăstora...

Lumina iar s'aprinde. Cel care a aprins-o, în mijlocul odăii, se uită atent pe gura cămășii, întoarce gulerul și începe a se pureca.

— Ce-ai pățit, frate-meu?, — sare altul.

— Nimic deosebit... Dar vreau să știu ce este: păduche, sau ploșniță? Să spui drept, îmi sunt mai simpatice ploșnițele, și le poți prinde mai ușor: se văd. Iar când se satură, nu mai umblă. Păduchii, nu-i pot suferi: dor și înfioară. De câte ori îi văd, mă gândesc la unii oameni osânzoși care... Uite-o! E ploșniță... Este cam flămândă, n'a avut timp să se sature...

Oamenii râd și se purecă și înjură până la ziuă.

Câteodată se întâmplă mici furturi: un ceas, o haină, o pereche de pantofi. Haina și pantofii nu se fură: se schimbă. Unul care le are mai ponosite, se scoală înaintea tuturor, și le lasă în locul celor pe care a pus ochii de cu seară. Apoi se îmbracă și pleacă tiptil...

Păgubașul, dimineața:

— De treabă om... Dacă nu mi le lăsa pe-ale lui, nu plecam acum desculț și în cămașă?...

Apoi oftează:

— Of, să pui mâna pe el...

Hotelurile?

Afară de două, trei, sunt la fel cu «camerele de dormit». Cu deosebirea că fiecare pat are odaia lui, ca să zic așa. Aci, patul nu e tocmai cazon: este nițel mai înalt, e vopsit în alb și are somieră. Cearceafurile, la fel. Rupte și murdare. Și perna. Și pătura. Intr'un colț, o oglindă pătată. La capul patului, un dulap care scârțâie. Și-un lavoar. Și-o măsuță câteodată, învelită cu mușama. De perdele, este bine să nu mai vorbim. Și nici de ștergare...

BUCUREȘTI

Dar s-o luăm dela poartă...

Aproape niciun hotel din calea Griviței, nu are intrarea direct prin față. Ca s'ajungi la portar, trebuie să treci negreșit printr'un gang, sau coridor murdar, flancat adesea de câteva femei, care te privesc în ochi...

— Bunăziua.

— Bunăziua.

Portarii sunt indolenți. La urma urmelor, cum ar putea să fie? Că nu primesc dela un client decât maximum zece lei...

— O cameră.

— Da.

Și-ți întinde buletinul. Apoi:

— Cincizeci de lei.

— Parcă afară scrie patruzeci?!

— Aia este reclamă.

— Aha! — te dumirești dumneata.

Și achiți. Portarul strigă:

— Madamo!

Cuvântul presupune o femeie mai în vârstă, grasă, în capot și papuci, și cu chei. Dimpotrivă: vine una tânără, în rochie de « crepe de chine », cu pantofi și ciorapi de mătase, fardată violent și zâmbitoare.

— Condu pe domnul la camera 23! — zice portarul. Și-i dă cheia.

Femeia urcă. Și dumneata urci după ea. A ajuns. Descuie ușa.

— Pofțiți.

Pe urmă închide ușa, intră după dumneata și te întreabă:

— Când ați venit?

— Azi.

Cercetezi odaia și ești indispus. Prea e tristă...

— De unde?

— De-acasă!

CALEA GRIVITEI

Femeea râde. Apoi s'așează pe pat. Este și un scaun. Ba sunt și două. Dacă. Femeea șade pe pat. Rochia i s'a ridicat până deasupra genunchilor, și i-se vede combinazonul de stambă...

Se 'ntâmplă una din trei:

Pasagerului nu-i place femeea, și-o pofteste afară. Pe urmă se 'ntinde în pat și se gândește. Tot la femei se gândește. Incepe să-și facă în gând socoteala banilor, dar își spune: dacă hotelul este eftin, — trebuie să fie eftine și femeile ». Iese pe coridor. N'așteaptă prea mult: se vede una. Apoi alta. Și alta. Face semn uneia. Femeea intră în odaie...

— Cât? — întreabă ea.

— Cât? întreabă el.

— Șaizeci.

— Cincizeci.

— Nu se poate.

— Nu e nici o supărare... Chem alta...

Femeea ezită nițel, apoi:

— Bine... Plătește...

— Păi...

— Așa este la noi: banii înainte...

In cazul al treilea, pasagerul refuză toate femeile. Ii este scârbă de sine, de hotel și de femeie, și îi este frică să nu se îmbolnăvească.

Nouăzeci la sută din clientela hotelurilor, — este pasageră. Nu întârzie mai mult de 24 ore. Rareori, câte două, trei zile. In hotelurile de ultima mână, pasagerul nu stă mai mult de o noapte, sau o zi: după cum are tren...

In câte unul, găsești vreun tânăr, care stă cu luna. Este unul din acei, care au venit să cucerească Bucureștii. De luni de zile locuște aci, într'o mizerie crâncenă. Portarul îi cere în fiecare zi bani și-l amenință cu evacuarea, iar femeile îl ocolesc...

Din toate idealurile, — i-a mai rămas unul: pâinea...

BUCUREȘTI

Din toate visurile, — i-a mai rămas unul: cerul...
Din toate ambițiile, — i-a mai rămas una: să aibe
o cămașe...

.....

SĂRINDARUL

E scurt Sărindarul: o sută cincizeci de pași, măsurati. Din Victoriei, în Brezoianu. Aci este cartierul presei, adică inima Capitalei și a țării, și pulsul. Se mai află o tavernă, unde se joacă cărți și unde sunt femeii: «Alhambra». Și mai este aci un teatru de reviste, unde lumea râde și vede iar femeii. De astădată, goale: «Alhambra». Insfârșit, — un hotel. Și Sărindarul răspunde în Brezoianu, o stradă care este și ea nițel a presei, dar care mai este și altceva. Iși are însă viața ei pe care domnul cititor o va găsi mai departe...

Cu ce să încep, oare?! Tot cu visurile pierdute pe asfaltul petecit sau băute în cârciumi, seară de seară, în porții mici?!...

Tot.

Pentru că visurile cele mai mărețe, ambițiile cele mai fără de măsură, pe Sărindar au fost gustate. Pe suta asta de pași, unde s'ar putea crede că nu ai nici timpul material să te ferești din fața unu auto-camion; pe străduța asta scurtă și înghesuită, zgomotoasă și trudnică, oamenii au visat și au răbdat de foame; au muncit și s'au stins cu visul în ochi, pentru că în Sărindar visul este veșnic irealizabil... Din nicio parte a orașului, pământul nu se vede atât de mic ca din Sărindar, lumea atât de meschină, omul atât de mărunț și atât de fără importanță, autoritatea atât de șubredă...

SĂRINDARUL

Da, Sărindarul este strada visurilor și a ambițiilor. Orice știutor de carte, ambițios sau bleg, inteligent sau tâmpit, — dar care visează o carieră care să fie deasupra tuturor, — în Sărindar poposește. Cum a cotit din calea Victoriei — își spune:

— Sunt ziarist!

Și se gândește, zâmbind: « Redactor la « Dimineța ». Sau: Redactor la « Universul »...

Repetă:

— Sunt ziarist!

Câteodată, este. De cele mai multe ori însă, — nu este. Pur și simplu.

— Se poate!? Doar am condus doi ani de zile gazeta « Glasul Nostru » din Balș, am scris...

— Nu mă îndoiesc... Mai mult: cred că sunteți foarte talentat. Dar dacă nu avem locuri!... Bunăziua...

— Dar vedeți, că ...

— Iertați-mă, sunt ocupat.

Domnul director sau domnul secretar de redacție, — nu minte și nu se laudă: este cu adevărat ocupat. Și dacă domnul candidat se va duce la oricare redactor, reporter sau lucrător tipograf, — va primi acelaș răspuns, cu variante:

— Sunt ocupat.

— Am treabă.

— N'am timp... Vino după ora cutare...

Coboară în stradă năucit și disperat, trece la bodega de peste drum și ia un șpriț sau o țuică. Se mai înviorază, și iar începe să nădăjduiască. Se duce la altă redacție, unde primește acelaș răspuns. Cu timpul, visurile devin din ce în ce mai modeste:

— Dar ce, corectura nu este tot un fel de gazetărie?!

Și încearcă să intre corector. Dar și la corectură, locurile sunt ocupate, iar el a isprăvit banii.

— Ei, ce-o fi, p'acolo, prin redacție...

BUCUREȘTI

Dacă vede, în cele din urmă, că nu se poate angaja nici redactor, nici reporter, nici corector, — omul se întoarce la Balș sau la Dej, — ca să fie director...

« JURNALIȘTII »...

În București sunt multe lucruri bucureștene. Multe lucruri și multe aspecte. Dar niciunul nu este mai specific bucureștean prin pitoresc, mai întreg românesc prin vioiciune, — ca năvala aceea de hoardă barbară, de revoluționari ocupând o poziție adversă, de lume în panică fugind dinaintea unui cutremur de pământ catastrofal, — ca vânzătorii de jurnale când dau buzna în calea Victoriei, după prânz la 4 fără un sfert. Și dimineața, panica e mare. Dar mai cu seamă la unsprezece și la patru fără un sfert...

Urlă Sărindarul, chiuie, flueră și se vaetă. S'alege praful de circulație, fiindcă « jurnalistul » este în stare să fugă cu mașina în piept sau cu caii, numai să nu-i ia înaintea vecinul. Ii vezi încăerându-se, tăvălidu-se, trecând unul peste altul, în porțile tipografiei, ca pe baricade, și strigând de jos, plini de praf și de cerneală și adesea de sânge, îi auzi strigând, zbierând, urlând:

— « Adevărul », « Lupta »...

Sau:

— « Vestea », « Tempo », « Credința »...

Și aleargă toți de le scapără călcâiele, băieți și fete laolaltă, strigând toți și neoprindu-se niciunul:

— « Adevăruul... »

Este împânzită toată strada. Lumea se dă la o parte ca din fața unei primejdii mari, se uită și se amuză. Câte cineva din « public », strigă:

— Psst!. Dă-mi « Adevărul », șefule.

Dar « Șeful » n'aude: aleargă ca un posedat, ținându-și cu o mână pantalonii sau fusta, — cu cealaltă gazetele, strâns, încheștat, pățimaș, parcă ar strânge sub braț o avere sau o iubită, pentru care e gata să se omoare.... Aleargă răcnind până în calea Victoriei și deodată cotește la stânga sau la dreapta, atât de violent și atât de brusc, încât îți face impresia că s'a dărâmat. Dar el a scăpat numai pantalonii...

— « Adevărul », « Lupta », « Vestea », « Tempo », « Credința »...

Calea Victoriei este un fel de zăgaz rupt, un munte cucerit, o tranșee ocupată, un mal. « Jurnalisti » se răs-pândesc strigând victorios, apucă fiecare în altă parte, se răslețesc, strigând mereu, răcnind, urlând. Îți fâlfâie gazeta sub nas, uitându-se în acelaș timp la vecin, atent și încordat, cu picioarele tremurând ca un cal la potou, gata s'o ia la goană dacă cineva îl strigă, sau dacă îi face numai un semn din ochi...

— « Adevăruuuul »...

Intr'un ceas, este invadat tot orașul, înconjurat, încruciașat, împletit de « jurnaliști », care strigă pe străzi, se agață de tramvaie, de trăsuri, de automobile, îți bat în geam, îți răgesc la poartă...

Uneori, se nimeresc doi sau trei la o mică distanță unul de altul. Cineva strigă:

— Psst! « Adevărul ».

Se reped deodată toți trei, fiecare măsurând cu ochii distanța până la client, fiecare măsurând, furios, distanța până la celălalt și de aci până la cumpărător. Câteodată ajung toți în acelaș timp și se opresc brusc în pieptul dumitale, cu gazetele întinse, dârdâind, răsufând greu și amenințator, plini de dușmănie, cu picioarele înfipte în asfalt. Dar omului îi trebuie numai o gazetă. O ia la întâmplare și pleacă. « Jurnalisti » rămân înfipti, încordați, cu privirile suliți în ochi, cu dinții încheștați. Pe urmă se despart înjurându-se sau se încaeră în plină

BUCUREȘTI

stradă, se tăvălesc, dând unul în altul sau doi în unul, la întâmplare, — fără să scape, însă, gazetele de sub braț...

Pe seară se liniștesc. Ii vezi pe la colțuri de străzi strigând mai încet și înjurându-se. Unii au isprăvit gazetele și pleacă...

... A doua zi, se strâng iar toți pe Sărindar, dela « Dimineața » până în Brezoianu la « Universul » și pe Oteteleșeanu. Stau grupuri — grupuri, pe trepte sau pe marginea trotuarului, în așteptarea gazetelor, jucând « țintar », glumind sau dormind. Cei mai răsăriți, « che-fuiesc », în bodegi. Uneori întind câte-o horă în toată regula, sau mai multe. Căci și ei sunt mulți. Uite, au mai venit câțiva vânzători de « nuci noi », câteva țigănci cu porumb fiert, alții cu rahat sau cu alune americane, — după sezon...

De multe ori, se încaeără. Numai doi inși. Apoi, — trei. Pe urmă, — un grup întreg. Dacă nu-i desparte nimeni, sau dacă nu se liniștesc singuri, încăierarea devine generală și se întinde, schelălăind, pe trei străzi...

— Ce s'a întâmplat, domnule?!

— Nimic... S'au încăierat « jurnaliștii »...

CIȘMIGIUL

Deși în plin centrul Capitalei, când intri în Cișmigiu, fie prin Schitu Măgureanu, fie prin bulevardul Elisabeta, fie prin strada Zalomit, — ai impresia netă, precisă, definitivă, că ești la mulți kilometri depărtare de București, undeva într'un parc izolat și sub cer. Nu s'aud tramvaiele, nu este praf, nu se văd automobilele...

Pomi...

Iarbă...

Flori...

CIȘMIGIUL

Peste tot. Din prag te izbește alt aer. Cerul este larg și vesel și sus și se vede în lac, tremurând...

Lacul!

Intins și mat și cu ramificații și cu un joc de ape drept la mijloc. Un fel de fântână arteziană care țâșnește în zeci de șuvițe, se înalță la câțiva metri, apoi se curbează și apa cade îndărăt tot în șuvițe și în stropi, — stropind lacul și clătinându-l. Seara, dela o anumită oră, șuvițele țâșnesc în colori care s'alungă și tot în colori cad: verde, albastru, roș, galben... Clatină lacul și cerul din el, și stelele...

Alături, — restaurantul « Monte Carlo », pe apă ca la Veneția, cu miros de mititei și cu muzică.

Lângă poezie?!

Da, lângă poezie. Asta va să zică Bucureștii: mititei lângă lună, muzică militară lângă ridichi și ardei grași, așa să știți. Și e frumos, pentrucă e pitoresc; și e vesel, pentrucă e românesc. Uite, lacul este plin de bărci. În fiecare barcă, — o familie sau o pereche. Sunt și bărbați singuri. Sunt și femei singure. Lopătează cu toții domol sub lună și sub miros de fleică, — și este frumos. De pe aleele împrejmuitoare, stând pe scaune, lumea privește. Dela mese, « consumând » țapi, mititei și covrigi și alune americane, lumea se uită la bărci și la cer, aruncă, peste gard, frimituri de pâine la pești, și se minunează:

— Ce frumos!

Și este cu adevărat frumos Cișmigiul ăsta întins și aranjat, cu cerul numai stele, cu bărci și cu boschete, cu lumini vii și colțuri neguroase, cu lăptării și cu restaurante, unde te poți îmbăta și de vin și de iubire...

Este într'adevăr frumoasă grădina asta mirosind a liliac și trandafir, cu femei frumoase și cu haimanale, cu bănci pe care poți să-ți odihnești beția, cu arbori umbroși și seculari, de care îți poți rezema inima și capul...

Altădată se putea dormi aci, și se putea visa. Nu știu dacă era mai frumos atunci, — dar știu că era mai liber.

BUCUREȘTI

Acum este numai frumos. Lumea se plimbă pe lac, cu barca, — și se iubește; consumă la « Monte-Carlo », — și se iubește; stă la picioarele unui copac, și se iubește. Mereu, șase zile pe săptămână. Că ziua șaptea este a servitorimei. Ea se plimbă la lumină, însă, ziua, pentrucă seara trebuie să gătească pentru boieri. Se plimbă la braț, se pupă și se pozează și bea limonadă și mănâncă acadele și rahat...

— Of, Ileano, dragă îmi ești... biserica și paștile măti...

Iarna?

Cișmigiul e frumos și iarna. Lacul este acum ca o oglindă, pe care patinează boierii, — și iar se iubesc. Peste tot este alb, și sus și jos, alb pur ca în pădure. Viscolul face nămeți, și nămeții nu sunt cărați la canal ca în oraș : se topește singuri...

Foarte adesea, în Cișmigiu se întâmplă și câteo sinucidere: din dragoste, din mizerie, sau din chef. Omul se așează pe bancă, se uită împrejur să nu-l vadă cineva, — și își sloboade un glonț în inimă sau în tâmplă. Apoi revolverul îi cade la picioare, și el apleacă frumos capul la stânga, zâmbind în sânge. Și moare cu amurgul în ochi...

... Ce frumos e Cișmigiul, și ce vesel...

TOAMNELE BUCUREȘTENE

Dela Șosea vine toamna, și dela Văcărești. Dulce și melancolică, — vine întâi pe cer. Este mai jos cerul, și mat. Seara cu stele, cu prea multe stele și cu o lună palidă, mare și ostenită. Zilele sunt mai calme, amurgurile prelungi, nopțile bețive. Soarele apune într'o baltă imensă de sânge, și e sânge peste tot cerul și peste tot orașul. Bucureștenii, neobișnuiți, deși toamna îi învăluie odată

TOAMNELE BUCUREȘTENE

pe an, — se uită la cer și la toamnă cu telescopul din piața Cercului Militar, sau dela statuia Brătianu, sau din altă parte...

Eu am văzut toamna, ziua și noaptea, din Cișmigiu, am văzut-o din Parcul Carol, am văzut-o din cimitirul Belu unde m'am dus înadins s'o văd, am văzut-o din tramvai și dela etajul șase. Și am văzut-o în zori, în gara de nord, din tren. Peste tot, cu ochiul liber. Am văzut-o și dela Văcărești, printre gratii, când cobora în oraș...

Din nicio parte toamna nu este la fel. Dar este aceeași: bucureșteană. Parcă nu mai auzi niciun sgomot: este liniște peste tot; o liniște blândă, duioasă și blondă, care începe dela pământ și urcă până la stele, și care îți face impresia că nu se mai isprăvește...

În amurg, nu mai este liniște: e tăcere. O tăcere îngândurată, nostalgică și sângerie. Lumea se uită la soare cum coboară înroșind cerul, — și oftează. Prea e frumos și prea melancolic ceasul ăsta, care învăluie în tăcere și care te îndeamnă să-ți aduci aminte de lucruri foarte îndepărtate.

Uite, un om merge pe stradă, singur. Îi miroase a pepeș și a porumb copt. Merge tăcând și se gândește, și pe lângă el se leagănă frunze și trec femei frumoase, care-i zâmbesc. Zâmbește și el, tuturor și nimănui. La București, toamna, lumea nu râde: zâmbește. Și zâmbetul este vag și vine de departe, vine din toate toamnele pe care le-a trăit omul, cu toate viețile și amintirile. Din ele vine zâmbetul, și tot la ele merge, și la toamna asta, și la lumea asta, și la femeile astea...

Și omului îi este dor, nu știe nici el dece și de cine. Dar îi este dor și-l chinuie dorul ăsta, și-l doare. Ar vrea să se ducă undeva prin toamnă, ar vrea să facă ceva ca să nu-i mai fie dor, însă își dă seama că nu-i este dor de nimic și de nimeni, că dorul vine tot din el, din toate toamnele, și din toată amintirile, și din toate iubirile.

Și se întristează...

BUCUREȘTI

...Noaptea, lumea petrece cu lăutari în grădinile desfrunzite, în care luna, jos de tot, se uită drept și se vede întregă. Lăutarii cântă, și cântă numai cântece duioase și triste. Uneori s'aude câteun revolver:

— Poc!

Omul își amestecă sângele cu vinul, și se strâmbă la lună...

Atunci se gândește toată lumea la moarte, — și bea...

Pică alene frunzele în parcuri și pe bulevarde, se plimbă alene femeile, în toalete de culoarea frunzelor. Cișmigiul e tăcut. Pe o bancă sau la picioarele unui arbore golaș, — se isprăvește o iubire care a fost mare astă primăvară, și veșnică...

Lacul este numai cer.

LOCALURI DE PETRECERE

— Ce faci astă seară?

— Astă seară?

— Da.

— Nu știu.

Bucureșteanul nu răspunde așa:

— Mă culc.

Nu. Pentrucă nu se culcă. Dar nici ce-o să facă și ce n'o să facă, — nu știe.

— Mă gândeam să mergem undeva.

Celălalt nu întreabă:

— Unde?

Fiindcă îi este indiferent localul, de vreme ce nu va rămâne numai într'unul. El vrea să știe altceva:

— Cu cine?

Asta interesează, pentrucă nu vrea să-și piardă noaptea, așa, de pomană. Dupăce au căzut de acord, fixează un loc de întâlnire. Dacă nu se cunoaște toată

LOCALURI DE PETRECERE

lumea, se fac prezentările, și « societatea » se urcă într'o mașină.

Șoferul:

— Unde?

Cineva dinlăuntru sau toți odată:

— Oriunde.

Șoferul știe că trebuie să meargă ceva mai departe. Pe undeva prin Rahovei, în 11 Iunie, la Șosea, în Dorobanți sau la Băneasa, dacă e deștept. Un chef depinde foarte mult de deșteptăciunea șoferului. Vreau să spun: de cunoștințele lui. Sau de amândouă...

— Lasă, boierule că știi eu unde merg.

— Bă, știi, sau nu știi?

Omul întoarce capul și se uită oarecum mâhnit:

— Imi pare rău!

Localurile de petrecere din București, seamănă foarte mult unele cu altele: aceeași grădină cu pomi și cu mese printre ei, aceleași becuri tricolore, — vara. Aceeași sală imensă, uneori cu boxe, același careu la mijloc pentru dans, iarna. Atmosfera însă, nu este aceeași în două localuri, chiar dacă sunt alături, și chiar dacă sunt ale aceluiași proprietar...

— Am ajuns.

Lumea se coboară și intră strâmbând din nas sau mărind ochii de admirație, sau nefăcând nimic. Intră, pur și simplu. Mai târziu însă, după ce a mâncat, și mai ales după ce sub masă s'au adunat o duzină de sticle goale, — « societatea » bagă de seamă, cu voce tare, că, « în definitiv », localul e foarte simpatic, orchestra foarte bună, diseurul în formă, vinul...

— Bravo, șefule! ai un vin!...

Chelnerul se înclină modest:

— Să mai vie o baterie?

— Dé! Tu ce crezi?

— Eu ași fi de părere să mai aducă una... Și-o fleică, cevașilea...

BUCUREȘTI

— Bine... Să vie... Și să mai vie și cevașilea, dacă trebuie.

Diseurul, pieptănat și dichisit, s'apropie de masă și « cântă » ceva special. Iar mai târziu, dacă lumea nu s'a mutat la alt local, — vine lângă masă toată orchestra...

— Ohhh! fir'ar al dracului cine-a lăsat beția și luna și femeile.

— Femeia, mă — îl corijează unul.

— Femeile, că toate-mi plac... Toate.

— Nu fii obraznic! — sare unul, care a venit cu prietena. A observat el că-i face ochi dulci cam dela friptură. Iar în două rânduri, i-a căutat piciorul.

— Ce, bă, ești nebun!? — eu vorbesc în principiu...

— Așa!? — se înfurie celălalt. Dar piciorul, tot în principiu îl întinzi sub masă?

Uneori, lucrurile rămân aci. Alteori, sboară un pahar, care merge drept în frunte, sau sboară numai conținutul paharului în ochii celui ce râvnește la bunul tovarășului de chef. Insfârșit, câteodată, se încinge o încăierare în lege...

Chefurile se poartă, de cele mai multe ori, în trei, patru sau zece localuri și se isprăvesc, a doua zi la opt, în halele centrale, la ciorbă de burtă sau într'un cabaret din centru. Prietenii s'au amestecat rău de tot cu prietenele prietenilor...

Plictisiți de localurile din centru sau din apropiere, cheflii bat adesea cârciumile mahalalei, unde cântă lăutarii cu dibla, cu cobza și cu țambalul, zicând de inimă albastră. De cele mai multe ori, — «boierii» se împacă bine cu «mahalagiii», — pentrucă și unii și alții sunt mai întii cheflii. Când însă boierul, fie din nărav, fie din beție, depășește o anumită linie în manierele pe care trebuie să le aibă față de amanta omului dela mahala, — în dimineața următoare se trezește la spitalul de urgență sau pe lumea cealaltă, cu capul crăpat sau cu burta spințecată frumos de sus în jos, în linie dreaptă...

Dealtminteri, omul l'a prevenit:

— Nu te'tinde!

« Boierul » n'a priceput însă, sau și-a spus că « merge ». Și s'antins. Omul l'a mai prevenit odată:

— Ia seama, șefule, că noi nu împărțim femeile cu tovarășii de chef... Ține-ți laba că ți-o tai, mă 'nțelegi?... Hai noroc!....

Ridică paharul cu stânga, iar cu dreapta strânge prăselele cuțitului, sau mânerul revolverului. « Boierul », ridică și el paharul cu o mână, iar cu cealaltă băjbâie pe sub masă, căutând pulpele femeii. Lucrurile se consumă repede: se vede numai fulgerul pistolului, sau lama cuțitului, — tot fulger. Pe urmă, unul merge la Văcărești, unde amanta îl vizitează, credincioasă, de două ori pe săptămână, până la liberare; — iar celălalt se trezește unde am spus mai înainte...

Capitala are foarte multe localuri de petrecere și foarte diverse, împrăștiate pe toate străzile, pe toate bulevardele, în toate piețele, în toate fundăturile. Și sunt toate pline, de dimineața până seara, — de seara până dimineața. Și în mai toate sunt femei. Cântărețe, « artiste », sau femei, pur și simplu. Femei care vin la masa dumatăle, cu țigara între degete, sau fără țigară și îți cere una:

— Aveți o țigaretă?

Așa spun: țigaretă...

Sunt în centru câteva localuri, în care vieța adevărată începe numai seara după ora 10. O sală dreptunghiulară și lungă, având la mijloc lângă perete o scenă descoperită pe care stă orchestra. În fund, câteva separeuri, pentru chefuri « mai în mare ». Iar la etaj alte separeuri, pentru chefuri intime, în doi sau în patru.

Sala este luminată puternic, iar când începe « programul » și când se dansează, luminile se sting și s'aprimd altele în colori diferite: verzi, roșii, albastre... S'aprimd întâi pe rând ca niște semnale, apoi s'aprimd

BUCUREȘTI

deodată, formând un mănunchi de colori destul de simpatice. Este o lumină moale și leneșe și lascivă, în care se scaldă perechile, și se tăvălesc. Pe urmă iar se face lumină albă și pură și înaltă, și orchestra nu mai cântă. Lumea vorbește și bea. Și pleacă, și vine altă lume, și tot așa până 'n zori, și mai târziu până la opt, până la nouă. După aceea, localul este scuturat, mesele aranjate: devine un restaurant modest, unde se mănâncă destul de bine și destul de ieftin...

Cum se înnoptează, femeile încep să sosească una câte una și câte două. Femeile vin aci, ca la slujbă: la ore fixe. Și pleacă tot așa: la ore fixe. Cu întreruperi, firește: găsesc câte un client.

Și iar vin.

Și iar pleacă, dacă găsesc altul.

Și tot așa...

Câte unele stau nopți întregi și nu găsesc pe nimeni. Ori la cine încearcă, — sunt respinse. Și de chemat nu le chiamă nimeni. Dimineața, ostenite și triste, înfuriate pe colegile lor mai norocoase, — părăsesc localul, flămânde...

Găsești aci tot felul de bărbați, și de toate vârstele: rentieri, funcționari, vagabonzi; moșnegi de șaptezeci de ani și băieți de paisprezece. Cei dintâi, intră timizi, se uită drept înăinte « ca să nu-i vadă nimeni », și s'așează la câte-o masă, singuri. Comandă câte-o sticlă de vin și-o turcească, și stau adesea singuri, până în zori.

Apoi pleacă.

Alții, tot timizi la început, prind mai pe urmă curaj și poftesc femei la masă. Femeia râde, — dar se duce...

Băieții, dimpotrivă, intră gălăgioși și viteji, câte trei, patru odată, ocupă o masă și se uită, biruitori, peste sală. Bat zgomotos cu bastoanele în mijlocul mesii, « ca să se audă », deși chelnerul este lângă ei, și comandă o baterie. Se uită drept în ochii femeilor și le chiamă

LOCALURI DE PETRECERE

cu deștiul, țipă la chelner și comandă orchestrei, povestesc «aventuri de dragoste» și își numără fiecare în buzunar pe furiș, gologanii pe care i-a economisit sau pe care i-a primit de acasă, dela mămica, pentru cu totul alte treburi.

— Hei, fetițo!

— Ce, mă, mucosule!

Băiatul, jignit, înjură. Și chiamă alta. Dar femeile nu prea vin. Unele, întreabă direct:

— Ai bani?

— Am.

— Să văd.

— Dacă-ți spun că am.

— Taci, că minți, corigentule!

Unul, dela masă, chicotind:

— l'auzi, domnule, a dracului, cum a ghicit!

— Ce-a ghicit, mă, ce-a ghicit?! — se umflă celălalt.

— Ei, ce-a ghicit!... La matematici și Latină...

— Parcă tu...

— Pardon! Numai la matematici.

Femeile, sunt și ele de toate vârstele. Găsești și de șaisprezece ani, și de patruzeci. Cele mai în vârstă, sunt devastate. Cât stau în local, beau într'una și vorbesc porcării.

Nu, niciuna n'a vrut s'ajungă « așa ». Au fost înșelate, ba de un ofițer, ba de un student, ba de un tip oarecare. Și-au ajuns aci, ocolind furia părinților și a rudelor. Una, are copil.

— Mare?

— De 2 ani... Am fost măritată cu un profesor.

— Și?

— Am divorțat.

— De ce?

— Era bețiv.

— Așa!

— Da!

BUCUREȘTI

- Acuma, îmi închipui că nu-i mai condamni viciul.
— Dece nu?!
— Păi, ai și tu unul.
— Eu îl practic ca să-mi cresc copilul.
— De ce n'ai căutat să te recăsătorești, sau să faci ceva mai... Cum să spun...
— Ceva mai onorabil, vrei să zici.
— In sfârșit...
— Parcă eu am vrut să ajung cum am ajuns! Dar aluneci așa, fără să-ți dai seama. Și când ți-ai dat seama, — e prea târziu.
— Spuneai că ai un amant?
— Amant pe dracu... Un tip cu care trăiesc. Este șef de cabinet la Interne. Imi dă trei mii de lei pe lună... Altul, mai bătrân, îmi dă două mii.
— In total, cinci mii, — fac eu socoteala.
— Da.
— Ei, și nu-ți ajunge?
Femeia tăcu, încurcată. Apoi:
— Ei m'au adus aici.
— Cum așa?
— Așa, uite: să petrecem.
— Cu amândoi odată?!
— Ba nu. M'a adus fiecare, pe rând... Că nu știe unul de celălalt.
— Cu alte cuvinte, înșeli deodată patru inși.
— Care patru?
— Pe tine, copilul și pe cei doi.
— Ia mai lasă-mă în pace, cu socotelile astea... Mai bine toarnă-mi un pahar. Fir'ar ai dracului de bărbați să fie...

Soarele a răsărit de mult. Se ridică vesel dincolo de București și e cald. Oamenii cumsecade se duc la lucru, elevii trec la școală... Localul s'a golit. Ultimele perechi ies clătînându-se, cu hainele boțite, cu cearcăne vinete în jurul ochilor. Văd soarele care-i izbește în față, și se

DÂMBOVIȚA

miră ca de ceva nou și foarte frumos. În ușe, o țigancă întinde perechilor flori:

— Crizanteme, boierule, crizanteme frumoase...

D Â M B O V I Ț A

Inghesuită între două maluri, p'alocuri semănată frumos cu iarbă, p'alocuri cu gunoaie, cutii de conserve și cârpe, Dâmbovița își mână alene apele pe sub poduri. Râul ăsta, care împarte în două Capitala țării și care are un cântec atât de frumos:

Dâmboviță apă dulce

Cin-te bea nu se mai duce...

este, cred, cel mai trist din toate râurile.

Nu l-am văzut niciodată limpede: apa lui este jumătate păcură. Niciodată nu l-am văzut furios. Se uită, poate, la malurile înalte și la podurile betonate și se gândește că ar fi inutilă furia lui și absurdă?

Nu. Râul este trist. Nu curge și nu aleargă, nu se joacă săltând în ploaie și sub furtună. Se târăște, unsuros și murdar, se târăște ca un vierme imens și sucit, între maluri.

De pe poduri copiii și haimanalele, scuiță în el.

Sub poduri, haimanalele și șomerii dorm, și iar scuiță în el, și se miră:

— Mă, nici nu te poți înneca în Dâmbovița asta, că prea este mică, și prea murdară...

I A R N A

De cele mai multe ori, iarna vine în București noaptea, și prin surprindere. (Lumea o aștepta abia peste trei zile: așa anunțase Institutul Meteorologic). Dimineața

BUCUREȘTI

când te uiți pe fereastră, vezi acoperișurile albe. Și vezi coșurile cum se'nalță, negre cu căciula albă. Și te miri:

— Ce de coșuri!

Ați băgat de seamă ce bine se văd coșurile pe zăpadă și pe ploaie? Parc'ar fi o pădure imensă de cioturi.

Fumul iese drept, ca la țară, în ajunul Crăciunului. Fulgii cad de asemeni drept, mari și deslânați. Lumea se plimbă veselă și ar avea chef să se joace cu zăpadă. Dar e puțină, e proaspătă zăpada, și se topește.

În prima zi de ninsoare este, într'adevăr, o veselie generală, o veselie care se vede, care se simte, o veselie fără rost și fără sens. Se uită lumea pe fereastră, din casă, din cafenea, din tramvai, se uită la fulgii albi și se veselește...

Pe urmă nu mai ninge. Zăpada s'a topit toată și nu este frig. Soarele, jos de tot, și mare și palid ca luna, încălzește ca în Septembrie. Lumea îmbracă pardesiul și își spune c'a fost o păcăleală, că toamna va fi lungă. Timpul este într'adevăr superb, deși parcă îi stă rău soarelui atât de tomnatec și atât de blând, deasupra pământului negru, deasupra pomilor desfrunziți, deasupra grădinilor pustii...

Dar uite că peste câteva zile se lasă un ger crâncen și uscat. Fluieră viscolul pe străzi, ca o haimana. O zi, două zile, trei zile. Pe urmă gerul se înmoaie și începe să ningă, de astădată cu temeii. Cade fulgul pe asfalt și pe acoperiș, și acolo rămâne de parcă ar fi lipit cu clei: nu se mișcă și nu se topește. Peste el cade altul și altul și altul. Cerul este jos și cenușiu, coșurile sumbre, lumea posomorită, noaptea vine dela patru...

A crescut zăpada până la genunchi. E tare și albă. Oamenii Primăriei și ai tramvaielor, o rânesc de pe stradă și o fac grămezi pe marginea trotuarelor. Apoi o cară la canal și în apele Dâmboviței, care nu se limpezesc nici acuma de atâta alb...

IARNA

... De sus, din dealul Văcăreștilor, eu am văzut orașul sub zăpadă. Este turburător de frumos și îngrozitor de liniștit. Și imens, fiindcă se vede tot. Pe alocuri se zăresc tramvaiele alunecând ca niște jucării pe zăpadă. Nu le auzi, și-ți par cu atât mai curioase jucăriile astea, singurele care se mișcă în orașul mare, cu zăpadă, cu etaje și cu coșuri...

Când se'noptează, luminile țâșnesc în serii. Mai înțîi, în linie dreaptă. Pe urmă s'amestecă și se colorează, colorând zăpada care sclipește ireal. De sus, luna completează decorul.

.....
Câteodată, iarna trece brusc în primăvară, în primăvară adevărată, cu revărsări de ape, cu miros de brazdă și cu viorele. Trei, patru zile, sau o săptămână. După aceea, urmează câteva zile friguroase și cu ploii monotone și îndelungi de Noembrie. Și iar vine iarna (a treia!) cu zăpadă multă, cu ger și cu viscol.

De astădată, iarna este grea. Ninge într'una cu fulgi mari și deși. Atât de mari, atât de deși și atât de albi, încît întunecă văzduhul cu albul lor destrămat și pur. Ninge mereu și frumos, și nu se vede cerul, și nu se vede nimic decît alb înalt și întins.

Apoi începe viscolul.

Ingrămădește nămeții în ușe, răsucește în plină stradă automobilele, ca pe niște jucării, îngheață motoarele, doboară tramvaiele și se vaietă ca un nebun scăpat din cămașa de forță, într'un oraș pustiu. Inghetați aproape, oamenii Municipiului rânesc zăpada și zăpada este adusă îndărăt și împrăștiată pe unde a fost. Omul se înfurie, ridică pumnii în sus, înjură și strigă la viscol:

— Huo!

Dincolo de oraș, la margine, casele sunt niște moviște de zăpadă. Le ghicești după fum. Aci, oamenii nu mai rânesc zăpada, fiindcă nu pot s'o biruie. Iar Primăria n'a trimis nici lucrători, nici camioane. Că nu sunt alegeri...

BUCUREȘTI

Dar e tot bună zăpada de un metru pe acoperiș: ține de cald. Familia s'a strâns toată într'o singură odaie. La mijloc, albia plină de rufe. Oamenii întind mâinile în aburi și se încălzesc:

— A dracului iarnă!

Undeva, mai în centru, o pereche stă la fereastră, în pijama, și se uită cum ninge. În cameră, o căldură foarte plăcută. La radio se cântă o operă sau o simfonie. (Cântecele naționale au «șic» numai vara, cu mititei). El:

— Ce frumos ninge, draga mea!

...Și deodată soarele suie biruitor, ieșind parcă din nămeții mahalalei. Incep să pice streșinile, vesel. Zăpada se topește repede. Pe străzi, apă. În unele pivnițe, apă. La mahala, oamenii umblă cu bărcile ca la Veneția și ca la Vâlcov, și chiuie:

— A venit primăvara, băăă!...

CEASORNICELE PUBLICE

Am auzit că la Praga ceasornicele publice bat toate odată, bat tare și melodios, și s'aud în oraș și în noapte ca un cor de clopote.

Foarte frumos.

Noi avem puține ceasornice publice, și nici nu bat toate. Sau bat încet și nu s'aude. Și este mai bine așa. Pentrucă, dacă ar bate, ar bate toată ziua și toată noaptea. Fiecare ceasornic când îl taie capul.

Și asta încurcă mult, și enervează.

Las'că și așa încurcă. Pentrucă, vedeți, nu numai că nu arată toate aceeași oră, nu numai că două ceasornice care stau față în față nu se potrivesc, dar diferența între unul și altul, este uneori tot atât de mare, ca între Europa orientală și Europa centrală. Ba câteunul arată ora

CEASORNICILE PUBLICE

americană. Să nu credeți că stă. Merge. Dar merge cum vrea el...

Spuneam că în București nu sunt multe ceasornice publice.

Și nu sunt.

Câteva: la un hotel, la o instituție publică, la un ceasornicar, la o stație de tramvai. Și fiecare ceasornic, are ora lui. Și ora fiecărui ceasornic, este ora cea bună, deși este cu 15 minute, sau cu 20, mai înainte sau mai în urma ceasornicului vecin...

Dacă pleci, bunăoară, dela Gara de Nord, unde ai debarcat la ora 12, în Calea Griviței colț cu strada Buzzești (3 minute), bați de seamă că ceasornicul agățat în peretele unei farmacii, arată ora 12 fără un sfert! Dacă ai ceas, îl scoți din buzunar și te uiți la el. Este ora 12 și 3 minute.

Fix. Și te gândești: « la Gară era 12; dela Gară până aici, am făcut 3 minute; vasăzică... Dar te gândești iar: poate nu am văzut bine! Și potrivești ceasul la 12 fără 15 ».

Pe urmă, îți vezi de drum.

Dacă ai luat-o pe Buzzești și ai ieșit în Calea Victoriei prin strada Basarabiei, stai nițel și te uiți la clădirea Ministerului de Finanțe, și iar te gândești, ca omul: « aci se face bugetul; d'aci pleacă toți banii; mă, dac'ași fi eu ministru de finanțe, măcar o lună »... și tot gândindu-te și tot uitându-te, vezi ceasornicul Ministerului sus, într'un fel de turn. Arată 12,45. « Măi, să fie al dracului! » — Iți spui. « Să fi făcut eu o oră din Piața Buzzești până aici?! Că n'am venit așa încet, iar drumul e scurt: 15 minute, mergând ca omul fără grabă ».

Aproape fără să-ți dai seama îți mângâi burta, și te'ntrebi, ca prostul, dacă nu ți-e foame. Știi bine: de obicei, mânânci cam pe la 1, 1 și un sfert. Nu, nu ți-e foame. Vasăzică...

Și iar te'ncurci. Scoți ceasul: arată 12.

Fix. Dai să-l potrivești dup'al Finanțelor, dar îl bagi repede în buzunar, și râzi: «cu alte cuvinte, timpul a stat în loc, că tot la 12 am plecat dela Gară... Să vedem...».

Și pleci în jos pe Calea Victoriei. Tot uitându-te la vitrine, nu-ți mai aduci aminte de ceas. Și ajungi în Piața Palatului. Aci, sunt două ceasornice, aproape față'n față: unul la «Fundăția Carol I», altul la Palatul Regal. Intîi, îl vezi pe cel dela Fundăție: arată 12,30. Il scoți pe-al tău: arată 12,15. Te gîndești: «l-am potrivit în Buzeuști, că dacă-l lăsăm cum era potrivit după Gară, era bine». Și-l dai la 12,30. Pe urmă te uiți la Palatul Regal, începînd cu aripa dreaptă. «Frumos» — îți spui. «Foarte frumos. Și mare»... Și tot plimbându-ți ochii peste Palat, ajungi la aripa stîngă. Drapelul fîlfâie. Asta înseamnă că Regele este în Capitală. Când să pleci, vezi ceasul: 1...

Simți cum îți svîcnesc tîmplele. Faci imediat stînga împrejur și te uiți la cel dela Fundăție: 12,31. Scoți pe-al tău: 12,31. Tic-tacul ceasornicului tău te enervează groaznic. Ai impresia că rîde de tine. Și celelalte două rîd de tine... Te uiți la soare, dar nu cunoști timpul precis după soare. Iar foame nu-ți mai este...

Pleci aproape în fugă, hotărît să nu te mai uiți la niciun ceasornic, dar când ajungi în dreptul Cercului Militar, îți dă în ochi ceasul hotelului «Boulevard». Este 1,20. Dè, poți să te stăpînești? Te uiți la al tău: 12,36. Fix...

— Cât e ceasul, domnule? — strigi la cineva.

Domnul căruia te-ai adresat, îți arată ceasul dela «Boulevard», cu deștiul:

— Nu vezi?

— Ba vîd, dar nu merge bine.

Omul îl scoate pe-al lui: 1,10. Ți-l întinde, fără să spună ceva. Apoi îl pufnește rîsul. Pleci mai departe, înjurînd. La «Casa de Depuneri», 1 fără zece. La Poștă, 1. Pui mîna pe telefon.

LIPSCANI

— Allo, Gara?

— Da.

— Cât e ceasul, domnișoară?

— 12,55.

— Poftim?

— 12,55.

— Mulțumesc.

Telefonați la Radio.

— Ora oficială, vă rog.

— 12,51.

— Fix?

— Ei, asta este... Păi sigur că fix.

Al tău arată 12,48...

— Dé — îți spui — și ce bine se potrivea ceasul meu cu ceasul Palatului Administrativ din Slatina... Poate că nici acela nu merge exact... Dar e singurul din oraș...

— Cât e ceasul, domnule? — te'ntreabă un trecător grăbit, văzându-te cu el în mână.

Te uiți la el cu ochii injectați, și începi să urlî:

— I'ascultă, domnule, te-a'njurat cineva pe ziua de azi?!... Ai?!...

LIPSCANI

Strada Lipscani formează un cartier întreg, cel mai bogat, cel mai vast, cel mai negustoresc, cel mai sgomotos din București și cel mai agitat. Căci tot de Lipscani ține Smârdan, Șelari, Bărăției, Carol, Moșilor, etc. Aci sunt cele mai vestite bănci, magazinele cele mai mari, cele mai diverse și cele mai numeroase. Fiecare casă este un magazin sau o instituție; fiecare bărbat, — un negustor; fiecare femeie, — o vânzătoare, o casierită, sau o patroană...

La începutul crizei economice — semnalul falimentelor din Lipscani s'a dat. Cel dintâi negustor care s'a sinucis de inimă rea și de rușine, — din Lipscani a fost. Revendicările funcționarilor particulari, — din Lipscani pornesc...

Uluiitor cartierul ăsta, care formează el însuși un oraș în inima Capitalei, un oraș în care ești aduldmeat, pândit, poftit, chemat, amenințat. Ai impresia că dacă mai înaintezi te afunzi mereu, că negustorii, tot trăgând de dumneata, te vor sfâșia, te vor împărți în bucăți, în bucățele, în nimic.

S'o iei la stânga?!

S'o iei la dreapta?!

Dar vei întâlni alții, tot așa, cu ochii în ochii dumitale, ținându-ți calea și poftindu-te în prăvălie, ținându-se după dumneata câte cinci-șase, fiecare strigându-și marfa și prețurile din care scad mereu, cu toate că dumneata n'ai dorit poate nimic, în orice caz ai dorit altă marfă și n'ai găsit-o sau nu ți-a plăcut, sau te-a adus dracu să te plimbi p'aci...

— Nu cumpără nimic, domnule, nimic, nimic, nimic, mă'nțelegi? — strigi disperat. Am venit numai să mă plimb, am venit să casc gura ca un idiot ce mă aflu, am venit să...

— Cumpărați, nu cumpărați, nu e nicio supărare, domnul meu. Pofțiți înlăuntru și căscați acolo gura, nu ca un idiot, ci ca un om de treabă și gospodăru, care are nevoie de un obiect oarecare.

Și te prinde sdravăn de reverul hainei. Altul se postează la spatele dumitale ca o santinelă; iar al treilea, te-apucă de braț.

— Pofțiți, vă rog... Că nu pățiți nimic...

Te uiți cu spaimă la ei și te uiți în jurul tău, căutând un refugiu. Dar alți negustori abia așteaptă să te ia în primire. În cele din urmă, te gândești că e bine să intri să cumperi ceva, orice dar să cumperi ceva, să ieși cu un pachetel în mână, un pachetel mic înfășurat în hârtie

lustruită și cu emblema negustorului imprimată în albastru sau în verde, să-l porți ca pe un trofeu și să răspunzi amabil celor ce te-ar mai pofti:

— Am cumpărat, nu mai am nevoie de nimic, astăzi.
Și intri.

În prăvălie, se găsesc încă vreo doi, care te întrebă ce poftești și care înșiră pe nerăsuflăte toate articolele pe care le au de vânzare.

— Un moment! — te rogi dumneata. — Un moment, să-mi viu în fire.

Apoi zâmbind, ca și când ți-ai cere scuze:

— O pereche de ciorapi.

— Pofțiți, vă rog, alegeți.

Alegi o pereche. Oricare.

— Cât costă?

— 25.

— Impachetează-i.

— Gata. Altceva?

— Nimic.

Ași, nu merge așa. Dela ciorapi, negustorul o ia în sus: jartiere, chiloți, cămăși, bretele, pălărie... Pe urmă coboară la pantofi — și iar urcă: pastă de dinți, perie de dinți, apă de colonie, lame de ras, piepten...

Deodată îți dai cu palma peste frunte: te-ai dus în două magazine pe Academiei să cumperi niște ismene. La amândouă prăvăliile ți-au ieșit înainte și te-au întrebat, zâmbind, ce dorești, niște domnișoare foarte simpatice. Atât de simpatice, încât te-ai jenat să spui ce vrei să cumperi. Este o idioțenie, într'adevăr. Dar uite, se'ntâmplă. Mai ales că era lume puțină și toți vânzătorii — mai multe femei — se uitau la dumneata. Cum o să spui în gura mare: « Domnișoară, îmi trebuie trei perechi de ismene?! »...

În definitiv, dac'ar fi numai atât, ai spune. Dar fata te întrebă:

— Lungi, sau scurte?

BUCUREȘTI

Pe urmă:

— Ce număr?

Pe urmă:

— Cu desene, sau albe?

Și după aceea — tocmeală: ea cere atât — tu dai atât; ea lasă atât, tu adaugi numai atât. Fiindcă, de rușine, te încăpăținezi ca un dobitoc să ții la preț și să ții ismenele agățate de degete, ca de uluci... Cum dracu să discuți cu o femeie necunoscută, chiar dacă e o simplă vânzătoare, numărul și culoarea ismenelor dumitale, și să te tocmești pentru ele în auzul tuturor?!...

...Și ceri negustorului, aproape strigând:

— Ismene, dragă, ismene, dă-mi vreo 5—6 perechi...

— Nu v'am spus eu, domnule? — se bucură negustorul. În prăvălia noastră găsiți orice. Și bun... Mai doriți ceva? Avem cămăși frumoase și...

— Acum am isprăvit — îl întrerupi dumneata oftând ușurat. Nu mai cumpăr nimic.

.....
Se știe, de sigur, că astăzi există foarte puține magazine cu prețuri fixe. Mai ales în Lipscani, unde concurența e mare. Și chiar în magazinele acestea, negustorul tot mai scade ceva. Mult, nu. Dar scade. Ceilalți, taie uneori jumătate din cât cer — pentru că cer dublu.

— Cât costă pălăria asta?

— Pălăria asta? Ați încercat-o? Vă vine? Asta e o pălărie foarte bună. Ultima dintr'un transport...

— Bine, bine. Cât costă?

— 450.

— Serios?!

— Uitați-vă și dumneavoastră...

— M'am uitat... Care e ultimul preț?

— 400.

Dai să pleci. Negustorul după dumneata, cu pălăria în mână.

— Cât dați dumneavoastră?

LIPSCANI

— 150.

— Vă bateți joc.

— Deloc.

— Dați 350?

— Niciun ban mai mult.

Și iar te faci că pleci. Negustorul, iar după dumneata:

— Dați 300?

— Știi ce? 200 de lei. Niciun ban mai mult.

Și iei pălăria cu 200. Negustorul se jură pe toți sfinții că a dat-o în pierdere. Dar nu-i adevărat...

Agitația pe Lipscani, mai ales pe porțiunea dela Banca Națională la piața Sf. Gheorghe, este mare seara și în ajun de sărbătoare. Sunt tixite magazinele, sunt pline amândouă trotuarele și strada. Este un vacarm îngrozitor. Negustorii strigă din ușa prăvăliei, strigă din fața tarabelor întinse pe trotuar, birjarii strigă și înjură uneori, șoferii claxonează, lumea aleargă din prăvălie în prăvălie, traversează strada, se întoarce iar, vorbește tare și gesticulează...

Ca să atragă clientela, un negustor a îmbrăcat în frac, cilindru, pantofi de lac și pantaloni vărğați, toate vechi și ponosite, — pe un tip oarecare și l-a postat în ușa prăvăliei. Vreau să spun: un tip cu totul deosebit, un tip caraghios și hilar, de comedie americană. Se plimbă în fața magazinului cu o floare enormă la butonieră, și strigă:

— Pofțiți, domnilor. Pofțiți înlăuntru, domnilor... Cele mai reduse prețuri, domnilor... Cea mai bună marfă, domnilor... Pe onoarea mea, domnilor...

Strigă răspicat, aproape silabisind, și foarte convins. Și strigă mereu, strigă toată ziua. Copiii se opresc și se uită la el. Trecătorii se uită și ei, și râd. M'am oprit și eu într'o zi, și i-am luat seama vreme îndelungată. Imi venea să mă topesc de răs, și-mi era totodată o milă teribilă de omul acesta îmbrăcat în țoale de cavalier de onoare, solemn și grav. A doua zi, trecând p'acolo, — iar am stat și m-am uitat la el...

Mă identificase.

De două ori mi-a întors spatele aproape ostentativ, iar odată s'a uitat urît la mine, cu niște ochi albaștri-spălăciți. A treia zi, — iar. Căscam ochii la el ca un idiot și ca un copil, și nu puteam să plec.

— Ce te uiți la mine, domnule? — m'a 'ntrebat, grav.

— Dar la cine vrei să mă uit? Că pentru asta ești angajat aci.

— Poftim în prăvălie.

— Nu intru. Pe mine nu mă interesează prăvălia...

Mă interesezi dumneata...

Și mi-a venit să râd. Dar mi-am luat numaidecât seama, i-am dat bună ziua și-am plecat. Observasem că omului începuse să-i fie rușine de el însuși...

O admirație desăvârșită am pentru altul, a cărui față adevărată nu o cunosc, pentrucă individul este fardat, și cu o mustață subțire desenată frumos deasupra buzelor vopsite. Umblă în catalige, având două tăblițe de carton agățate de umăr și atârând ca două clape cu arcuri, una pe spate, alta pe piept, amândouă având imprimată în litere mari și colorate, reclama unui negustor. Tipul este îmbrăcat ca o paiăță.

La început, cataligele nu erau prea înalte: un metru. Mergea bine pe ele, și bucureștenii se uitau în sus. Pe urmă, a apărut cu altele mai înalte și cu un baston. În sfârșit, peste vreo două săptămâni a apărut fără baston și pe niște catalige cât un etaj. Mergea ca pe picioare, cu mâinile în buzunare. « Măi, al dracului! » — mi-am zis. « Asta trebuie să fi făcut experiență luni întregi »...

Mă întrebam cu spaimă, cum de nu-i este frică?! Uite, eu n'ași putea. Nu, nu este vorba de echilibru, dar curajul meu nu depășește etajul I...

Zile întregi m'am ținut după el pe toate străzile, să văd dacă nu cade cumva, și să văd mai ales dacă râde și dacă răspunde la diferite întrebări pe care i le puneau copiii și oamenii în toată firea.

Nu, nu l-am văzut niciodată răsând, nu l-am auzit răspunzând la vreo întrebare. M'am gândit odată să-l rog să vorbească, să-i spun o anecdotă sau o prostie ca să-l fac să râdă, să-l întreb, bunăoară, dacă n'ar fi practic să-și instaleze pe umăr un paratrăznet, să-l întreb cum s'ar apleca să-și ridice batista de pe trotuar, dacă i-ar scăpa din mână... Dar nu l-am întrebat. Era prea sus...

Ceeace m'a chinuit însă vreme îndelungată, a fost altceva:

— Cum dracu arată omul ăsta când este îmbrăcat ca oamenii, și mai ales, cum se simte umblând pe pământ?!...

Cartierul Lipscanilor, se liniștește seara târziu, după închiderea magazinelor. Liniștea este relativă, de altfel. Pentru că negustorii ambulanzii își ridică tarabele mult mai târziu, iar ucenicii și lucrătorii bat străzile până la miezul nopții, în vreme ce patronii fac socoteala zilei, cu obloanele pe jumătate trase.

Duminicile și sărbătorile strada este tot plină, fiindcă sunt pe acolo câteva cinematografe, câteva bodegi și lăptării. Bătăi nu prea au loc. Doar furturi mici.

— Puneți mâna pe el! — auzi pe cineva sbierând.

Lumea se uită în toate părțile ca să vadă hoțul. În cele din urmă, este identificat: un pârlit, care a furat o pereche de ciorapi sau niște stambă. Lumea dă busna. Omul e înconjurat, prins, tăvălit, sfâșiat aproape. Apoi negustorul chiamă pe domnul sergent și i-l dă în primire.

— Sunt sigur că mă fură de mult, — se plânge el. Am băgat eu de seamă că-mi lipsești azi una, mâine alta...

Din când în când, se 'ntâmplă și câte-o spargere făcută cu socoteală și cu artă, ca în romanele polițiste ale lui Edgar Wallace. Hoții nu sunt descoperiți aproape niciodată...

BUCUREȘTI

Insfârșit, câteodată un negustor își ucide asociatul, care l-a înșelat sau de care vrea să se scape. Crime pasionale, însă, se petrec rar de tot în cartierul Lipscanilor.

— Dece oare?! — m'am informat.

— Sărăcii negustori, mai au ei vreme să iubească și să se omoare pentru femeie?!...

ȘOSEAUA

Incepe din piața Victoriei și duce la Băneasa. Largă și dreaptă și curată, cu alei pentru pietoni și călăreți, mărginite de tei și de castani, — Șoseaua Kiseleff surprinde ca un cadou, minună ca o poveste. Din piața Victoriei până la rondul II, este îmbrățișată de clădiri vaste, cu flori și cu arbori seculari. Fiecare casă are de asemeni grădina ei, cu teiul și cu castanul ei, cu iederă și cu trandafiri care se cațără până sus, la fereastră. Varcarmul orașului este atât de departe, încât nici nu se bănuie. Peste tot este un verde crud. Pomii nu sunt mânjiți de praf și de funingine, și în pomi sunt păsări care ciripesc, care se joacă și care cântă ca în pădure. Pe iarbă se vede rouă, iar florile miroase a flori adevărate.

...Și teii și castanii când înfloresc, aroma lor coabază în valuri, care îmbată și capul și inima...

Bineînțeles că sunt bănci pe Șosea. Și scaune. Pe bănci se stă gratis; pe scaune, cu plată: 2 lei. Sunt și restaurante cu grădini și cu lămpioane. Intr'un chioșc cântă muzica militară, — într'altul orchestra. Pe rând. Lumea din grădină mănâncă, bea și dansează; lumea de pe scaune și de pe bănci, ascultă muzica și se uită. Peste pietrele cubice și spălate, — sboară limuzine cu perechi topite de iubire și beție. Din când în când, câte-un

domn, foarte dichisit trece pe aleea pietonilor, cu cățelul de curea și cu o floare roșie ca răsăritul și tot atât de mare, la butonieră. Perechi de braț sau cuprinse de după mijloc, merg încet și tac. Sau își spun că se iubesc și se uită la lună și oftează.

Cum se obișnuște...

Unde este vis, — e și dramă. La șosea, mai ales toamna și primăvara, câte-o pereche se duce înadins ca să moară. Perechea se plimbă câteva minute sau câteva ceasuri tăcută « pe unde s'a iubit » și « unde a petrecut cele mai frumoase clipe... ».

— Draga mea!

— Dragul meu!

Și plâng amândoi și se îmbrățișează. Apoi, el se depărtează câțiva pași, scoate revolverul din buzunar și trage odată, de două ori, de trei ori. Femeia cade moartă. Bărbatul apasă liniștit țeava revolverului pe tâmplă sau pe inimă, — și trage. Numai odată. Și moare și el...

A doua zi, gazetele scriu despre o dramă la Șosea, și publică fotografiile « eroilor ».

Cu alții, lucrurile se petrec fără consimțământ reciproc, ca să zic așa. Perechea se plimbă ca și cealaltă, tot prin locurile « acelea ». Tac amândoi și se spionează cu coada ochiului, dușmănos. Din când în când, el tușește amenințător, cu mâna încleștată de mânerul revolverului...

— Vasăzică, nu vrei?! — se răstește.

Ea răspunde fără să-l privească:

— Nu pot.

Finalul, este de cele mai multe ori același: mor amândoi. Dar se 'ntâmplă și altfel: moare numai ea, pentrucă el, sau nu s'a nimerit, sau n'a avut curajul să se omoare...

Însfârșit, alții, se omoară altfel, și se omoară fără intenție: cu automobilul, dupăce au petrecut toată noaptea.

BUCUREȘTI

— Mă, hai să facem o plimbare la Băneasa.

— Hai.

Șoferul se urcă la volan.

— Conduc eu! — se laudă proprietarul automobilului,
— sau vreun tovarăș.

Mașina sboară, cu 60 pe oră, cu 80, cu 100, cu 120... Dreaptă e șoseaua și largă, dar în ochii omului s'arată numai în zig-zag și îngustă ca o potecă. Joacă pomii p'alături și se clatină casele de parcă stau să cadă...

Vrând să ocolească un pom imaginar, mașina se izbește violent de un tei, se sfărâmă și se împrăștie. Femeile și bărbații au trecut toți pe lumea cealaltă, cu 120 km pe oră, beți...

Vesel, soarele răsare din parcul Filipescu.

Lăptăresele coboară în oraș.

Haimanalele și șomerii s'au trezit pe băncile umezite de rouă. Se întind, cască prelung și înjură...

CARTIERELE BOIEREȘTI

Aliniat, asfaltat, liniștit și înflorit, — parcul Filipescu se așterne între șoseaua Jianu și calea Dorobanți. În jos, tot așa, cu străzi drepte și scurte, care se întretaie formând pătrate și dreptunghiuri de vile românești și cubiste, cu grădini și cu garaje, — parcul Bonaparte.

Aci stau boierii și parvenițiile.

Toate casele au perdelele trase până jos. Pe străzi, o liniște atât de mare, încât poți s'auzi, dacă ascuți cu atenție, cheia în cassa de bani, poți s'auzi fâșiitul hârtiilor de bancă.

Niciun restaurant...

Nicio cârciumă...

Nicio bodegă...

Niciun chiot...

Doar câteva băcănii, pe care abia le ghicești, pentru-
c'ar fi indecent să-și facă reclamă, agățând afară, de
cârlige, sau întinzând pe trotuar, mostre de marfă. Până
și firmele sunt discrete...

Pietonii sunt rari, iar tramvaiul 5 pleacă întotdeauna
gol. Aci toată lumea are automobil. Câte-unul, câte-două,
câte trei. Ba sunt case, unde fiecare membru al familiei
are automobilul său.

Nu, criza n'a ajuns în parcul Filipescu. Și nici în
parcul Bonaparte. Cred că nimeni nu și-a concediat
grădinarul, n'a scos nimeni un automobil sau două pe
piață, nimeni n'a închiriat jumătate din casa proprie.
Nici măcar o parte din servitori n'au fost concediați:
cel mult, dacă li s'a scăzut cu zece la sută, sa-
lariile.

Tăcute, pustii și înflorite sunt străzile. Frumoase și
tăcute sunt casele. Domnii copii, se joacă pe stradă cu
automobilul și cu bicicleta. Ei nu se joacă, așa cum se
joacă ceilalți copii, cu cercul. Nu se înjură de mamă,
și nu înjură așa în general. Iși zic « domnule » și se salută.
Când ajung să-și spună pe nume, nu se tutuiesc. Iși zic
« dumneata » iar când se ceartă, nu se ghiontesc și nu
se uită pe furiș unul la altul, cu dușmănie. Ci se
ignoră.

La cinematograf, se duc cu mașina și cu domnul
profesor sau cu guvernanta.

Așa.

Dar te întrebi: de ce or fi având boierii grădini?! Că
nu le văd mai niciodată, decât în treacăt. Sunt prea
ocupați și prea călători. Sau le îngrijesc ca să le vadă
alții?...

Eu de câte ori am trecut prin cartierul ăsta, atât de
frumos și atât de pustiu, unde copiii nu știu să se joace
și nu știu să înjure, unde oamenii sunt întotdeauna

BUCUREȘTI

preocupați, solemn și gravi, unde femeile sunt prea elegante și prea reci, — mi-am spus cu sinceritate:

— Săracii boieri!...

M A H A L A U A

Am auzit că unele orașe din Occident, nu au mahala. Acolo este centru peste tot, cu oameni mai mult sau mai puțin subțiri, cu trotuar la poartă, cu lumină electrică... pe scurt: oameni care se bucură de toate binefacerile civilizației și de atenția foarte părintească a primăriei...

— Dar cum se poate una ca asta, domnule? — m'am mirat. Ce oraș e ala fără mahala?

— Uite se poate.

— Glumești... Sau n'ai fost dumneata până la margine unde încep gropile și...

— Ce vorbești de gropi? Nu se pomenesc. Asfalt peste tot ... Și lumină electrică...

La București... nu prea este așa.

În unele locuri, mahalaua se întinde până aproape de centru. Iar în alte locuri, se învecinează cu cartierele boierești.

Dealtminteri, capitala noastră este atât de întinsă și s'a construit, până mai acum câțiva ani, atât de anapoda, încât va trebui un timp foarte îndelungat pentru ca Orașul să fie strâns, ca să zic așa, împărțit și aliniat. Pe scurt: Orașul trebuie mai întâi găsit...

Poate că din pricina asta, mahalaua a fost mereu amânată. Iar când s'a început pe undeva vreo lucrare în ajun de alegeri, a fost lăsată în părăsire a doua zi după sfârșitul campaniei electorale. Astfel încât se mai găsesc și azi câțiva kilometri de străzi nepavate și fără lumină electrică, la 10 minute de uriașul palat al

telefoanelor și în vecinătatea atâtor blockhaus-uri. Așa că, din punct de vedere edilitar, Capitala este ca o domnișoară foarte frumoasă și mai ales foarte nostimă, cu rochia întoarsă și vopsită, dar totuși elegantă, însă cu pantofii nițel cam mari, nițel cam scâlțiați, nițel cam peteciți...

Deși bucureștene, — mahalalele nu se aseamănă. Fiecare mahala are specificul ei, «specialitatea» ei, morăvurile și năravurile ei. Locuitorii mahalalei, se întâlnesc doar în mândria de a fi bucureșteni. Pe orice om din centru, indiferent dacă este proprietar sau chiriaș, dacă îl întrebi de unde este? Iți va răspunde.

— Din București.

Omul dela mahala, îți răspunde cu o mândrie pe care nu se căznește s'o ascundă:

— Sunt bucureștean.

Se îndreaptă de șale, ridică, fudul, capul și se uită drept în ochii dumitale, ca și când te-ar întreba:

— Mă înțelegi? Sunt bucureștean...

În orașele de provincie, nouăzeci la sută din mahalagii, visează să se pricopsească și «să se tragă mai spre centru». Cei care izbutesc, își cumpără case chiar în inima orașului, și-i omoară cu dispreț pe domnii burghezi. La București, dimpotrivă: omul dela mahala este legat de mahalaua lui, de strada lui, de căsuța și de vecinii lui, ca țăranul de brazdă. Nu s'ar muta cu niciun chip, și nu s'ar muta mai ales în centru.

În mahalaua bucureșteană, căsătoriile se fac oarecum în familie și după rang, ca la aristocrați. Fata se mărită cu un flăcău din cartierul ei și de seama ei. De seama ei socială. Flăcăul, — la fel. Cel mult, dacă domnișoara se va căsători cu un mic funcționar, în loc să ia un negustor ambulant, un parlagiu sau un meseriaș. Atunci, lucrurile se complică nițel, și în mahala se produce o mică revoluție, fiindcă... se ciocnesc «rangurile».

— Eu sunt funcționar!

BUCUREȘTI

— Eu sunt proprietăreasă!

Tata socru își răsucește mustața mai întâi, apoi tușește amenințător și intră în vorbă:

— Ia ascultă, bă, pârlitule, dacă ești funcționar, de ce nu te-ai însurat cu o « funcționăreasă » și mi-ai căzut în vatră?

— Eu ți-am introdus fata în « lume », — se laudă domnul funcționar.

Tata socru râde amuzat:

— Păi dar!

Dacă lucrurile nu rămân aci, — domnul funcționar sboară adesea pe fereastră cu geamantanul după el și în chiotele vecinilor, care nu l'au putut suferi din capul locului...

— Prea făcea pe grozavul, dragă.

Dacă însă fata este « epatată » de « rangul » soțului, pe care-l ține totuși în casă și-l ține pe mâncare și-i mai dă și bani de buzunar, pentru că domnul funcționar are leafă mică din care abia se îmbracă, — lucrurile iau altă întorsătură. Femeia este « soție de funcționar » și se uită cam de sus, cam prea de sus, nu dă bună ziua, se laudă că merge la teatru...

— Ia uite fă, cum s'a boierit! — auzi pe câte-o vecină.

Când spune așa se bate cu palma peste obraz și face un cap atât de jalnic, de parcă femeia nu s'ar fi boierit, ci ar fi lovit-o cine știe ce nenorocire.

— Vai de mama ei! — răspunde alta.

Situația domnului funcționar, este mult mai tragică.

— Uite-l!

Vecinele îl arată cu degetul, printre uluci sau peste gard.

— Mă, da 'mândru mai este, bată-l focul!

— Și frumos!

— Și spilcuit!

— Ptiu! Nu i-ar fi de deochi!

Femeile vorbesc tare și râd. Copiii râd de asemeni și se țin după el. Domnul funcționar se face că n'aude.

Calcă drept, cu cravata în regulă, bărbierit și mirosind a colonie. Subsioară ține cu importanță o servietă din piele maron cu monogramă de alpaca, mare și strălucitoare, într'un colț.

— Ia te uită, parc'ar fi ministru, nu altceva, mânca-l-ar mama!

Doamna nevastă, îl așteaptă de obicei în balcon, coafată și în capot, pudrată și cu buzele vopsite, în pantofi de casă pe care înfloresc, roșu sau albastru, sau și albastru și roșu, niște ciucuri imenși. Când el s'apropie de poartă, femeia îi face bezele și spune tare:

— Pa!

El zâmbeste distins și se ferește de prof. Când intră pe poartă, dumneaiei coboară două trepte, îl așteaptă fericită și-l sărută pe gură. Vecinele aplaudă:

— Foarte frumos! Inc'odată, bis și cu repetiție...

Doamna soție se uită crunt la ele și tace. Sau începe să strige:

— Ce vreți, fă? Ce vreți? Fira-ți ale dracului să fiți de.....

El îi șoptește:

— Lasă-le în pace, dragă. Fii calmă... Ce-ți pui mintea cu ele? Tu ține-ți rangul...

Vara, perechea ia masa în balcon sau în chioșcul din curte. Dumnealui în pijama, — dumneaiei tot în pijama sau în capot, în papuci și fără ciorapi. La cafea, fumează amândoi «regale cu carton» și se giugiulesc. Dacă trece pe stradă o vecină, — ea îl întreabă în gura mare:

— Diseară unde mergem, dragă?

— La șosea! — răspunde dumnealui.

— Eu ași bea un țap de bere la «Monte-Carlo» în Cișmigiu.

— Foarte bine, — încuviințează el. Mergem unde vrei tu...

.....

Fiecare mahala, are un erou. Sau mai mulți. Eroul are fișe la poliție. Nu-i știe nimeni drumurile dar i le bănuie toată lumea. Eroul poartă în permanență la el un cuțit sau un revolver încărcat, sau și un cuțit și un revolver. În mahala, nu operează decât din răzbunare, ceea ce se 'ntâmplă foarte rar. Câmpul lui de operații este în centru și în cartierele oamenilor bogați.

Mahalaua îl admiră, iar femeile îl iubesc în taină. Fiindcă, tipul este, de cele mai multe ori, un bărbat bine și, firește, foarte curajos. Când intră într'o cârciumă, consumatorii se feresc din calea lui, sau îl poftesc la masă, amabili...

Cum însă băutura aduce aminte de lucruri aproape uitate, și întărită, — tipul bagă de seamă că printre consumatori se află o veche dușmănie, adică, o veche amintire. Și are chef să se răfuiască acuma cu el, da, chiar acuma fiindcă are « ocazie » și timp, să-i aducă aminte individului de « chestiuni » amoroase sau de altă natură, petrecute cu mulți ani în urmă.

Și îl provoacă.

Celălalt, nu este nici el de mămăligă, și pe urmă a a băut vreo 2-3 kilograme. Ii răspunde arțăgos. Asta înseamnă că va fi petrecere...

— Va să zică, nu recunoști?! — îl întreabă « eroul ».

Ce anume trebuie să recunoască rivalul. — nu știe nimeni. Știu numai ei amândoi... Dacă știu... Oricum, întrebarea sună cam așa:

— Ce cauți, mă, prin dreptul meu?!...

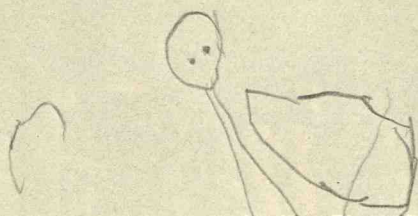
Celălalt, răspunde dârz:

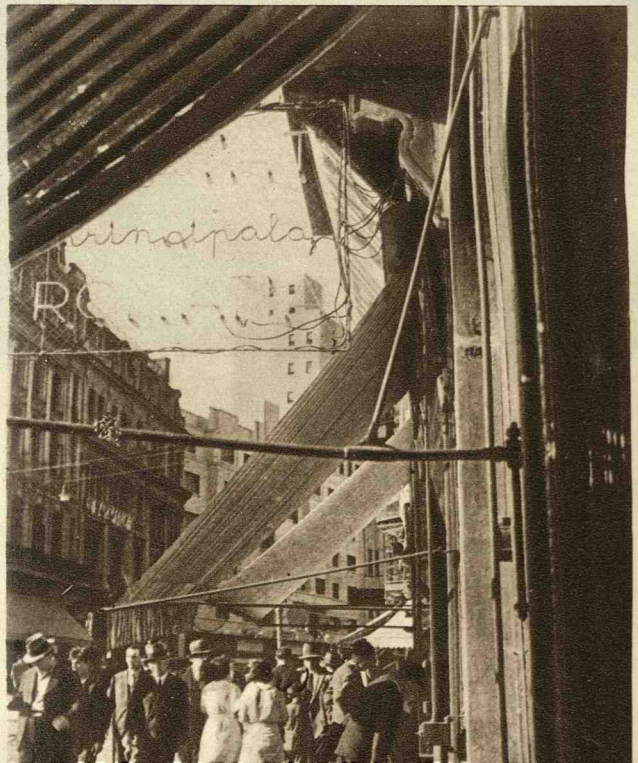
— Nu recunosc nimic.

— Biiineee!

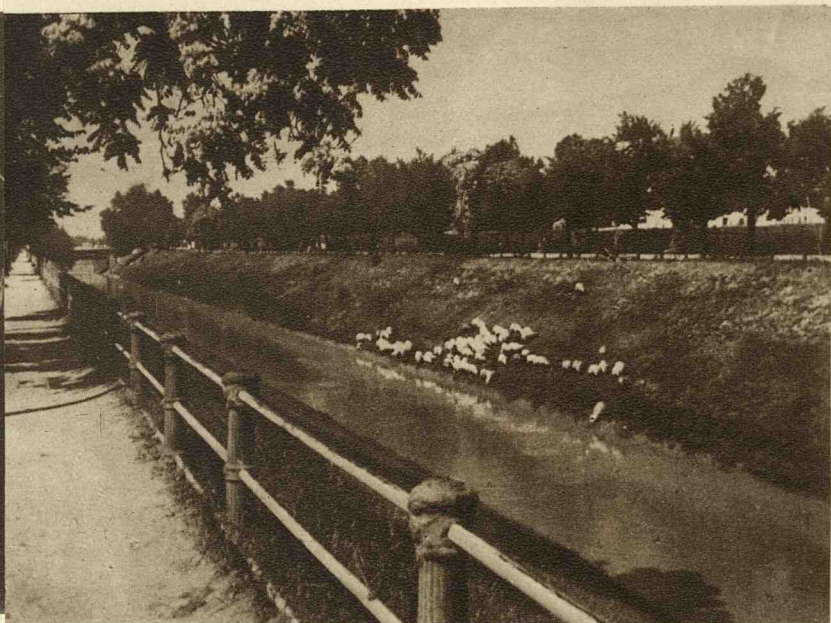
Și s'așterne tăcere.

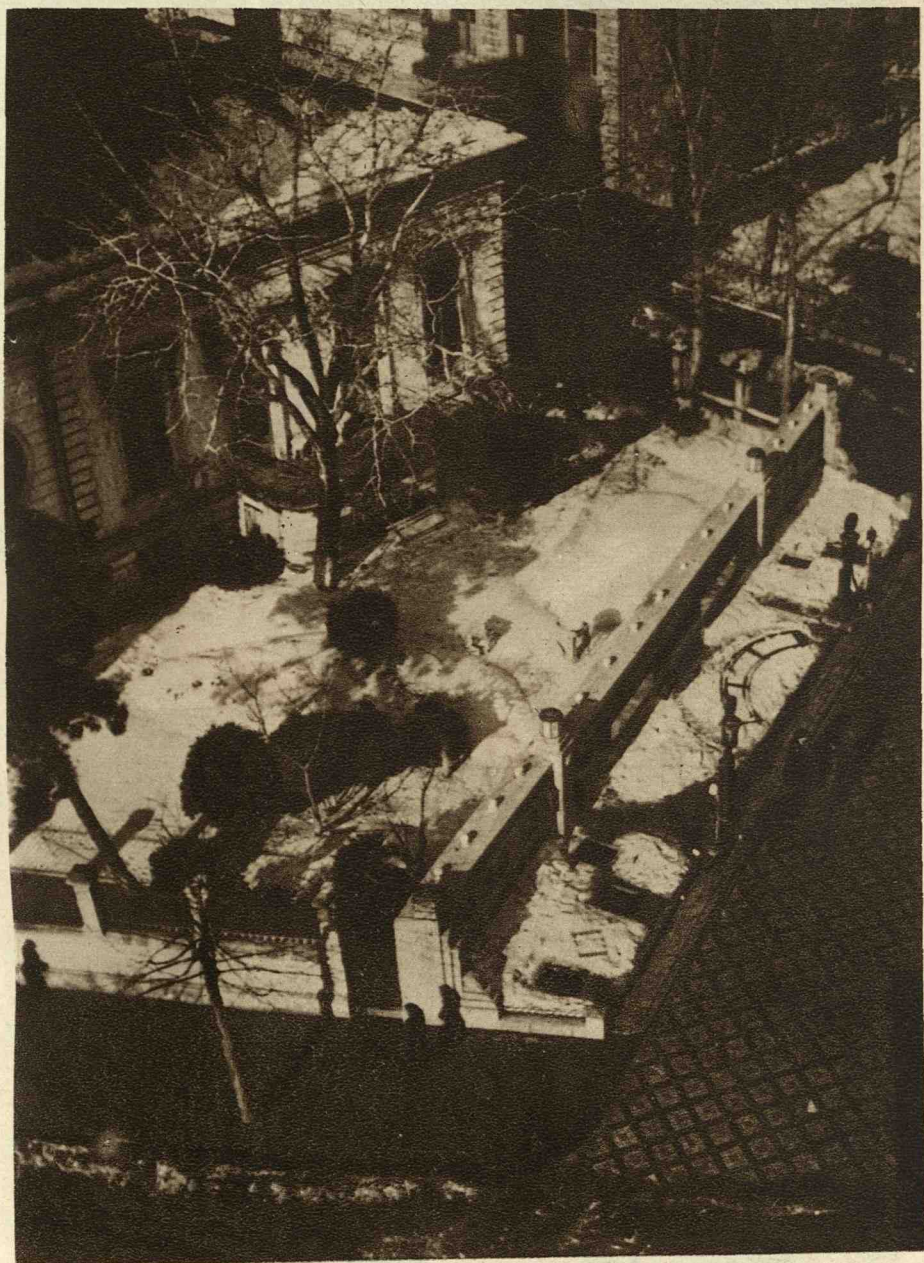
Consumatorii se împart, din ochi și în gând, în două tabere. Rămân, însă, în pasivitate. Cel mai speriat, este cârciumarul: în orice tabără ar intra, tot rău va fi de el, pentru că tot va fi păgubit. De aceea caută să prevină,

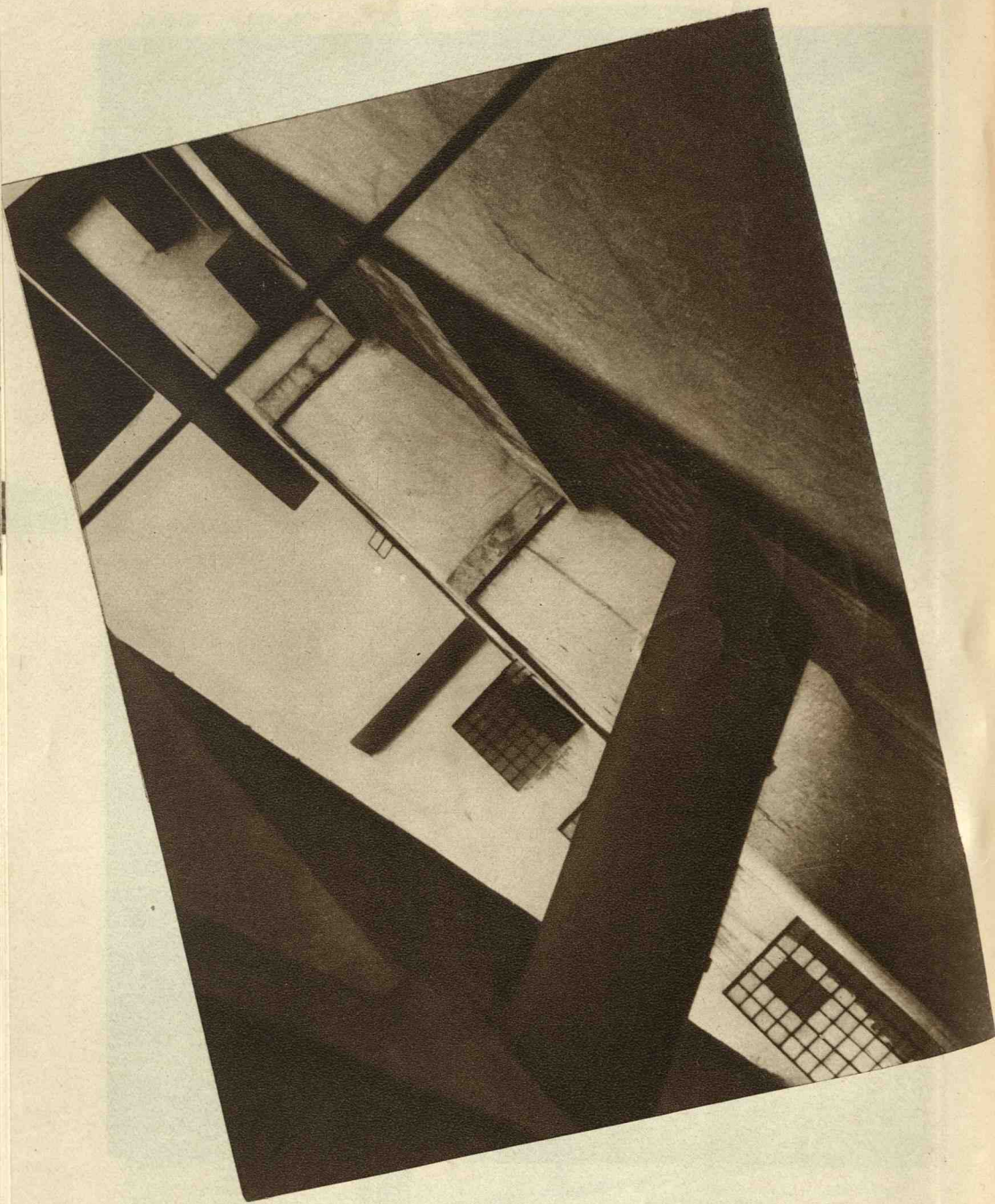

ca să zic așa, scandalul. Să nu credeți cumva, că umblă dela un combatant la altul, să-i liniștească. Nu. Pentrucă ar fi inutil.

El are altă tactică. Vreau să spun: are mai multe tactici. Mai întâi, caută să scape de unul. De oricare. Face el ce face și-l hotărăște pe individ să plece, chit că nu și-a plătit consumația. Dar individul, de cele mai multe ori, — nu pleacă. Uite, nu vrea. Atunci, cârciumarul caută să-i apropie. Sau, împreună cu ajutoarele, aruncă, așa pe neașteptate, peste prag, pe unul din doi. Pe oricare. Și închide ușa. Apoi trimite după un sergent și i-l dă în primire...

Dar asta se 'ntâmplă foarte rar. Fiindcă scandalul, la mahala, izbucnește ca focul: deodată. Bagi de seamă târziu, când jumătate din lumea care ședea liniștită la mese, este încăerată. S'aud focuri de revolver, grăbite parcă, se văd sticle și pahare sburând și oameni tăvălindu-se însângerați, pe sub mese și printre scaune. Când bătălia este mai mare, s'alege praful de cârciumă: nu rămâne nimic întreg, nici chiar capul domnului cârciumar, care zace fără cunoștință, colo sub teșghea...

Pe teren, au rămas: un mort, doi grav răniți și cinci răniți mai ușor. Ca pe un câmp de luptă adevărat, unde bătălia a fost crâncenă...

Pe lângă alte femei cu care trăiește, eroul mahalalei are o amantă oficială, pe care o iubește cu pasiune și violență. O iubește și o bate. Ea îl iubește și mai mult, pentrucă în iubirea ei este și admirație, și respect. Se uită la el ca la o icoană, ca la un Dumnezeu și ca la un diavol. Dacă se 'ntâmplă să fie prins asupra vreunui fapt și să fie condamnat, — amanta îl caută de două ori pe săptămână, Joia și Sâmbăta, la Văcărești.

Am avut prilejul să văd acolo, între gratii, astfel de eroi. N'ași putea să afirm, că am citit în fața lor suferință sau revoltă. Am observat mai degrabă un dor destul de

nelămurit, pentrucă indivizii sunt tari, un dor nu de libertate, ci de mahala, un dor care era și o mândrie învinsă, pentrucă locurile lor au fost ocupate de alții, care terorizează, care petrec, care iubesc.

Și asta nu convine.

Oamenii nu se plâng însă nimănui. Oftează numai.

O admirație mare am avut pentru amantele lor. Vesele și cu brațele pline de pachete, erau la Văcărești în fiecare Joi și în fiecare Sâmbătă după prânz. Iubirea lor rămânea întregă, întreg devotamentul și întregă admirația. Dealtfel, ei se pricepeau de minune să conserve aceste sentimente. N'am văzut măcar unul, măcar odată, emoționat. Fiecare își primea iubita dincolo de gratii, cași acasă, dincolo de gard. Diferența era că la Văcărești nu putea s-o îmbrățișeze. Se interesa, nepăsător, de părinți și de rude, de vecini și de mahala, așa, în general.

— Dar tu cum o duci, dragă?! întreba femeia plângând.

— Bine, cum vrei s'o duc?!

Era oarecare mirare în glasul lui, oarecare dojană: ce! și-a închipuit ea un singur moment că ar putea s'o ducă rău, oriunde s'ar afla?!...

Femeia se 'ntoarce acasă, fericită și mândră. Și-l așteaptă încrezătoare...

Alte mahalale, — au alte «specialități». Cartierul Grant, bunăoară, este vestit în... băieți deștepți. Dau ei și cu cuțitul, la nevoie, și se pricep al dracului să facă să-ți dispară portofelul sau ceasul, când te-ai gândit mai puțin la eventualitatea asta. Procedul este, în fond, cât se poate de simplu.

Iată.

Sunt, să zicem, doi inși. Doi asociați, ca să vorbim negustorește. Au pus ochii pe un «fraer». Unul dintre ei, face pe omul topit de băătură care umblă clătînându-se, sau se face că se împiedică tocmai în dreptul «fraerului». Și-i cade în piept. Zice:

— Pardon!

Și își vede de drum după ce l-a buzunărit. Peste câțiva pași, se încrucișează cu tovarășul pe care, firește, se face că nu-l cunoaște. Așa în trecere, îi vâără în buzunar portofelul șterpelit dela « fraer », sau ceasul...

Dacă mai înainte ca hoțul să fi dispărut la un colț de stradă, păgubașul a observat lipsa portofelului, se ia după el, vâetându-se:

— Dă-mi portofelul, hoțule.

— Poftim?!

Vocea individului e liniștită, și liniștită îi este privirea. Păgubașul este, un moment, deconcertat.. Dar numai un moment. Pentrucă își aduce aminte când a scos ultima dată portofelul din buzunar... Și începe să urle:

— Dă-mi portofelul.

— Ce portofel, domnule? — întreabă individul, nelaturat.

— Mi l-ai furat adineauri când te-ai făcut că te 'mpiedici. Am simțit eu ceva pe la piept, dar credeam că în cădere te-ai agățat cu mâinile de haină... Dă-mi portofelul, mă 'nțelegi?

— Pe onoarea mea, dacă nu ești nebun, domnule.

Și dă să plece.

Dar păgubașul îl apucă de braț, hotărît să nu-l sloboadă până când nu i-o înapoia avutul. Și se gândeste, binevoitor: « nu-l mai duc la poliție, dă-l dracului; cel mult, îi trag două perechi de palme, ca să-l învăț minte ».

— Hai, șefule, zice! — portofelul.

— Domnule, repet: nu ți-am luat niciun portofel.

Intre timp, s'a adunat lume. Lumea comentează și glumește. Ba, unul întreabă pe domnul păgubaș:

— I-ai făcut cruce, șefule?

Acesta, se înfurie.

— Bine! — oftează. Dacă nu vrei să mi-l dai de bună voie, fii drăguț și însoțește-mă până la circumscripție.

— Cu plăcere.

BUCUREȘTI

Și pleacă la poliție. Aci, tipul este, bineînțeles, cunoscut.

— Iar, mă?! — îl întreabă comisarul.

— Da'de unde, domnu șef... Dumnealui pretinde că i-am luat portofelul.

— Pretinde?

— Inchipuiți-vă!

— Și nu l-ai luat.

— Firește că nu.

Din siguranța cu care neagă, comisarul a înțeles că portofelul este la tovarăș. Totuși, se răstește:

— Golește buzunarele.

— Omul se execută.

— Numai ai nimic?

— Nimic.

Comisarul îi cercetează minuțios buzunarele, și îl caută și în sân: nimic. Apoi se uită dezolat la păgubaș, înălțând din umeri. Acesta, e mai mult mort decât viu. Când venea cu el pe drum, ar fi putut să jure că va recăpăta portofelul...

— Domnule comisar, — se plânge el. Sunt gata să jur, că ăsta e hoțul.

— Asta o pot face și eu, — răspunde comisarul. Dar ajunge numai atâta ca să-l pui în fiare?! Spune și dumneata...

Apoi, domnul comisar scrâșnește:

— Dar lasă că-mi pică el în mână!...

— Mulțumesc! — se vaetă omul. Dar eu ce mă fac acuma?! Că m'a lăsat fără un ban.

Hoțul, se gândește că păgubașul exagerează: mai are niște mărunțiș în buzunarul drept al pantalonilor. A simțit el când l-a pipăit: două monede de câte 100 și câțiva poli. Ii vine să se tăvălească de răs. Dar se stăpânește...

— Imi pare foarte rău, dar nu vă pot fi de niciun folos! — regretă comisarul. Dece nu aveți și d-voastră mai multă grije de bani?

MAHALAUA

— Dar unde dracu era să-i ții?!... În gură?!... Că doar aveam portofelul în buzunarul din dos al hainei.

— Se pricep al dracului! — zice comisarul, admirativ... Dar tot îi descoperim noi...

Alții, au specialitatea « întorsului ». Pun, adică, ochii pe unul cu bani, în tren, sau în sălile de așteptare, sau în parcuri. Omul doarme. Tipul îi dă ocol și caută să-l buzunărească. Dar nu-i este la îndemână: « fraerul » doarme pe partea unde este portofelul. Atunci, individul scoate un ac și-l înțeapă ușor. Il pișcă, numai. Omul mârâie și se mișcă. Altă pișcătură. Omul se întoarce nițel, și se scarpină...

Și tot așa, până când se 'ntoarce cum trebuie. Restul, — e fleac...

La mahala, se iubește ca la țară: simplu. Dar cu mai multă pasiune și cu mai multe unelte: cu revolverul, cu cuțitul, cu toporul... « Veșnicia » durează mai mult aci, și se isprăvește, în majoritatea cazurilor, la ofițerul stării civile. Nunta ține 3—4 zile sau o săptămână, și omul nu cruță banii. Inchiriază un salon mare, unde lumea petrece, dansează și se 'ncaeră. Inchiriază automobile luxoase și coboară cu ele în șir pe calea Victoriei, ca să se pozeze la un fotograf din centru.

Ginerele stă țăpăn și cu frizură și cu floare la butonieră, în fundul mașinii. Este roșu ca focul și i s'a lăsat o șuviță de păr pe frunte. A băut cam mult. Nu pentru că îi stă în obicei, dar a băut de bucurie...

— Odată se însoară omul, și odată moare...

...Duminicile după prânz și în zilele de sărbătoare mahalaua coboară în centru. Tramvaiile și autobuzele, sunt încărcate. Domnii tineri, cu haine negre și în pantofi de lac, țin fetele de braț. Domnișoara dela mahala, se îmbracă după jurnal. Colorile le asortează, însă, după fantezie: rochia verde-crud cu garnitură din roșu-aprins,

pălăria albastră cu panglica neagră, ciorapi maron la pantofi de tenis...

Seara petrec până târziu, la localurile de mâna doua din centru. Comandă mititei și halbe și alune americane. Se strâng la o masă câte 10—12 persoane, și beau și vorbesc. Pe urmă dansează. Domnul tânăr, cu cravata arzând, se înclină frumos în fața doamnei sau domnișoarei:

— Imi dați voie?

Și svâcnește capul la stânga, să-și aranjeze frizura.

— Cu plăcere!

Dupăce dansul se isprăvește, o conduce frumos și la braț, la loc. Și iar se înclină. Ea zâmbește și zice:

— Mersi!

Singuri la o masă, câțiva « cavaleri » discută în gura mare lucruri din mahala sau dela fabrică. Sunt asudați, și aprinși la față și ar avea chef de ceartă. Prilejul se ivește. Sau dacă întârzie, — îl caută. Solidari, năvălesc deodată toți asupra rivalilor. Dar încăerarea nu ia proporții pentru că în localurile din centru sunt chelneri mai mulți, iar sergenții de stradă mai deși, prefectura de poliție mai aproape...

— Tot mai bine la noi în mahala...

Altfel, mahalaua e patriarhală și cu oameni tare de treabă, și cu femei gospodine. Cam rele de gură, nu-i vorbă, și cârcotașe. Dar nu țin la supărare. Dușmancele de eri, — sorb azi împreună cafeaua și stau de vorbă ca două prietene adevărate.

Aproape fiecare casă are o grădiniță și câțiva pomi, și trei-patru trupini de vie, și un rond de flori aranjate frumos. Și câte un nuc se mai găsește. Și câte un vișin. La poartă sunt bănci, și în bătătură găini și câini...

Bine 'nțeles că oamenii dela mahala fac politică. Mai mult: au idei politice! Și sunt foarte entusiasmați: își

lasă treaba și se duc la vot, și sunt gata ori de câte ori « omul » lor vrea « să aranjeze o mică manifestație ». Se strânge o ceată mare de alegători cât ai bate în palme, ridică pe « șef » în sus și îl așează pe umeri și strigă « Ura »! de nu se mai aude sgomotul tramvaielor...

« Șeful », care de cele mai multe ori este un consilier comunal oarecare sau un șef de secție, ține următorul discurs:

— Fraților! Trăiască partidul nostru... Hoții la pușcărie, băă!...

Iar oamenii:

— Bravo, șefule... Ura!... Ura!...

Când trec prin dreptul clubului partidului advers, răsucesc bastoanele în aer, se uită cu dușmănie într'acolo, și răcnesc:

— Huo!...

Apoi li se dă câte un pol și câte o pâine, sau nu li se dă nimic, — și oamenii se întorc acasă.

« Șeful » s'abate pe la o gazetă unde cunoaște bine pe un reporter:

— Știi, câteva rânduri... Și poza, dacă se poate...

Apoi, dă fuga la mai marii lui:

— Ați văzut ce manifestație? Ați văzut ce scriu gazețele?... Tot sectorul e cu noi... Au luat parte 5000 de inși...

... Și oamenii așteaptă mereu, așteaptă cu entuziasm să le facă trotuare la poartă, și să le instaleze lumina electrică... Din când în când, publică la gazetă câte-o rugămintă, care sună așa: (citez).

« Cetățenii din Sectorul Galben roagă pe domnul primar să se informeze asupra mizeriei în care sa află strada Sf. Nicolae din cartierul Tei.

Când vin ploile nu mai poate nimeni părăsi casa, iar după ce se scurge apa rămân gropi cu nomol și broaște care dau concerte în fiecare seară, în apa verde pe care mai mișună și țânțarii. Cetățenii nu se pot aproviziona cu lemne

și cu zarzavaturi, pentrucă pe această stradă nu intră căruțe.

Acum când au început căldurile, cetățeanul trebuie să stea tot timpul în casă din cauza mirosului urit emanat de acest nomol».

DINCOLO DE MAHALA

Orașul nu se isprăvește în toate părțile la marginea mahalalei, de unde s'ar putea crede că începe câmpul. Nu. De aci încep maidanele, locuite de țigani și bătute, noaptea, de haimanale și pungăși.

Țiganii locuiesc în bordee și se îndeletnicesc cu de toate: cu mici furturi, cu mici meșteșuguri... Hrana și-o scot din ceea ce produce maidanul, pe care sunt cărate gunoaiele orașului. Scotocesc grămezile de gunoi unde găsesc cârpe, oase, fier vechi, și alte... bogății, pe care le «desfac». Țigăncile mai coboară și în oraș. Le găsești în halele centrale rezemate de bidinea, la găsești cu flori pe calea Victoriei, sau cu porumbi fierți... Fiecare cu specialitatea ei.

Parte din țigani și copiii mai răsăriți, coboară de asemeni în oraș unde muncesc ca salhori, sau fac pe văcsuitorii de ghete sau pe lăutarii la cârciumile dela periferie...

Acum 2—3 ani, un preot (un preot!) a avut fantezia să-i... organizeze în grupare politică! A făcut chiar un fel de club, cu ștampile și cu tot ce trebuie. Dar țiganii, — ca țiganii: s'au certat. Și, — ca să fie la fel cu unele din partidele politice, mai mult sau mai puțin istorice, — s'au împărțit în două, fiecare tabără pretinzând că este cea autentică, și înjurând pe cealaltă. Amândouă publică diverse «comunicate» și fiecare are «șeful» ei. Ce s-alege din politica romilor (că nu-și zic «țigani»; își zic

PARCUL CAROL

«romi»), nu știu. Dar de făcut, — o fac. Cine știe? Poate că vor scoate și gazete cu timpul (fiecare grupare, cu «organul ei») și poate că vor intra și în Parlament...

Atunci să vedeți ședințe!...

PARCUL CAROL

Întâi vezi clădirea Muzeului Militar, imensă și sobră, flancată de două tunuri uriașe. Pe urmă vezi un dreptunghi care pornește dela intrare și merge până în marginea lacului, împărțit în pătrate de flori. Din distanță în distanță, jocuri de apă. De o parte și de alta, alei de castani și tei.

Parcul Carol este mai întins decât Cișmigiul și este altfel pentru că e făcut. Altădată erau aci mlaștini, țăntari, și loc pentru depozitat gunoaie. Astăzi, Parcul Carol adăpostește istoria țării, pe care o poate ceti oricine colo sus în Muzeul Militar, pe hărți, în documente, pe tunuri și mitraliere. La picioarele Muzeului și între două tunuri cu țevile spre cer — odihnește Soldatul Necunoscut, la cap cu o flacăra veșnic vie, care fâlfâie în noapte ca o chemare și ca o aducere aminte. De aci, din Arenele Romane, în fața Țării și a lumii și în fața lui Dumnezeu, s'au spus toate durerile și nedreptățile Națiunii și toate bucuriile ei...

.....
Parcul are forma unei potcoave, căreia îi dă ocol o alee largă cât o șosea, din marginea căreia pornesc în sus, printre arbori și flori, poteci pietruite, unele în pantă, altele în linie dreaptă și cu trepte.

În partea dinspre Muzeu și în marginea lacului, niște grote cu jocuri de apă. Iar în stânga, câteva cetăți istorice în miniatură, la care urci pe trepte de piatră. Lacul se

întinde pe sub poduri de lemn de mesteacăn ocolind o insulă din care țâșnește, suplă și albă, moscheea făcută după fantezia Reginei — poete Carmen Sylva. Drept în față, altă insulă mai mare cu restaurant și grădină. Mesele sunt așezate printre pomi și grădina este mărginită de sălcii plângătoare. Pe lac, în partea dela intrare, plutesc câteva lebede triste. Și le stă parcă rău, atât de puține și atât de albe pe lacul ăsta mare, înconjurat de atâta lume și de atâta veselie...

Deși Parcul Carol este vizitat aproape zilnic de lume din toate colțurile Țării, are o atmosferă oarecum regionalistă, o atmosferă de cartier. Cu deosebire de Cișmigiu, unde ai impresia că se întâlnește Capitala și toată România cu toate lumile ei, Parcul Carol este numai al cartierului, exclusiv al cartierului. Aci, e mai mult sgomot decât veselie și lumea este mereu aceeași, lumea pe care ai văzut-o ieri, pe care ai văzut-o alătăieri și pe care o vei vedea cu siguranță peste un an, peste doi... Aceleași guvernante stând pe bănci lângă cărucioare și cosând sau pălăvrăgind; aceiași copii dolofani și sgomotoși, jucându-se pe alei și agățându-ți-se de pantaloni; aceiași pensionari plictisiți și visători; aceleași perechi plimbându-se la braț sau împletite de mijloc, vorbind tare, râzând tare; aceiași soldați, fluierând cântece dela țară sau marșuri...

Pe undeva, pe o potecă mai dosită, un flăcău se luptă cu o fată care nu se lasă sărutată fără osteneală...

— Nu, nu vreau! — și râde.

— Vrei, nu vrei, eu tot o să te sărut.

— Dacă poți...

Până la urmă, poate. Fata se lasă moale, și sărutul durează cam mult. Alții, trec pe lângă ei și le dau chiot. Pe urmă:

— Ajunge, băă...

Seara, grădinile sunt pline și muzica militară cântă. Lumea consumă, ca și în Cișmigiu, mititei și bere și aruncă peste gard frimiturile la pești. Perechile din cartier, perechi

PRIMĂVARA IN CETATE

de muncitori din Filaret, stau aproape îmbrățișate la mese și beau dintr'un pahar. Apoi dansează. Și iar beau...

Rar de tot vezi pe câte cineva din oraș.

Noaptea vine mai de vreme aci, pentrucă lumea se duce la lucru, în fabrică, de dimineață. Intunerecul co-boară din dealul Filaretului și peste puțin se face liniște. Alb ca un stâlp de var, turnul moscheiei strălucește în lună. Triste și albe, lebedele plutesc pe lac, ca pe oglindă. Sus, pe frontispiciul Muzeului Militar, doi vulturi cu aripele deschise...

Și atât!

Ba nu. Parcului Carol îi lipsește ceva și îi prisosește ceva. Ii lipsește un monument al creatorului, un monument măreț al Regelui Carol I, așezat undeva pe o colină.

Și-i prisosește un tren care trece prin mijlocul pieții dela intrare. Un tren care nu este ca toate trenurile, pentrucă prea fluieră ascuțit și într'una, prea se tamponează și prea afumă. Un tren ca un balaur, de care lumea se ferește cu groază și pe care îl blestemă. O pacoste, însfârșit, și o teroare...

PRIMĂVARA IN CETATE

— Ia violete, coniță, ia mimoza! Ia violetele! Violetele!... Violetele!...

— Ghiocei! Ghiocei!

Și tot mai slab, tot mai îndepărtat.

— Ia castane, ia maroane, ia alune americane...

— Ce mai faci, bă, cu ele? Nu vezi c'a venit primăvara?

Peste tot și în fiecare an, primăvara este nouă. Dar nicăieri nu este atât de nouă, atât de surprinzător de nouă și de frumoasă, ca la București. Primăvara nu vine încet, ca toamna. Vine deodată și întregă, vine de sus și de jos și din larg, vine ca o biruință și rămâne ca o

victorie: luminoasă și pură. Auzi mugurul cum plesnește și-l vezi cum se desghioacă. Sunt albe casele, sunt albe tramvaiele, e albă lumea și tânără. E tânără toată lumea și veselă. Miroase a brazdă și a văzduh. Cerul e sus de tot, este atât de sus și atât de limpede, că nici nu-l vezi. Ți-l arată soarele...

— Ia uite ce pardesiu!

— E nostim costumul ăla, dar prea are carourile mari.

— Iar se poartă verde.

— Ghiocei, ghiocei, ghiocei...

— Tempo, Vestea, Credința...

Calea Victoriei, geme. Peste tot, femei elegante și ireal de frumoase. Fiecare femeie are un buchet de violete în piept, fiecare bărbat are o floare la butonieră. Multe costume sunt întoarse, multe rochii prefăcute, dar sunt toate noi în primăvara asta nouă, în lumina asta albă...

Este o reînoire totală, o prefacere, o reîntinerire. Cetatea răsuflă masiv și adânc și aerul este atât de proaspăt, încât se vede. Până și casele par mai tinere, și pensionarii. Au și ei flori la butonieră și parcă li s'au îndreptat genunchii și spatele. Se plimbă în primăvară fără bastoane și zâmbesc florilor, femeilor și soarelui...

În hale, primăvara, a făcut curățenie, a spălat dalele de piatră și a scos în piață femei cu bidinele și tăietori de lemne, care dormitează pe capre, lângă ferăstrău. De o parte și de alta a Dâmboviței, covoare și scoarțe românești strălucesc în soare ca niște livezi semănate cu flori de toate colorile...

Dealul Patriarhiei are petece de verdeață lângă pânze subțiri de zăpadă. Este atât de neverosimilă zăpada și-i stă atât de rău lângă brazda înverzită...

Numai Dâmbovița este tot așa: uleioasă și murdară. Iși târăște apele la vale, cu cutii și resturi de mâncare în spate. De sub poduri, șomerii se arată întinzându-se la soare și zâmbind primăverii cu gura toată și flămândă.

CINEMATOGRAFELE

La mahala, s'au ars bălăriile și gunoaiele. Vântul își vâra botul în albituri, trece prin odăi, și-ți scoate ochii cu praf. Pe maidanele cu gunoi s'au strâns copiii. Galbeni, cu picioarele goale, cu cămășile peticite, cu părul vâlvoiu și mozoliți ca purceii. Aiuriți d'atâta soare, culeg cioburi și tinichele, aruncă ghemotoace de cârpă și se înțeleg așa de bine cu gunoiul...

Prima țurcă! Prima barză!

— Barza băă! Barzaa!

— E jos, mă băiete, e jos? Ai?

— Nu, uite-o prin dreptul fabricii.

— Insfârșit, bine că o văzui sburând. O da Dumnezeu să mă plimb vara asta, că am toot stat și-acasă atâția ani și oi mai sta și'n pământ.

— Dac'ar fi așa! Dar nu cred. Al meu, n'ar mai fi, nu mai lucrează de trei luni...

— Dealtminteri, așa spune și în cartea de vise: « barză visând că zboară, călătorie însemnează ».

Și o faci. Ori te duci la băi, ori la munte... Sau la Bellu... sau la Sf. Vineri... Că tot călătorie este...

...Cârciumile au scos grătarele afară.

— Tic - tic - tic - tic - tic - tic - tic - !

Pe geamuri, în loc de « țuică fiartă », se vede dela distanță un alt manifest, de primăvară:

Ț A P U L 6 L E I

H A L B A 9 L E I

În Cișmigiu, cea dintâiu iubire nouă...

CINEMATOGRAFELE

Altădată, îndrăgostiții se întâlneau în cofetării, mâncau prăjituri și își spuneau că se iubesc. Astăzi, se întâlnesc la cinematograful, mânâncă alune americane și caramelle și...

BUCUREȘTI

- Te văd astăzi?
— Da.
— Unde?
— Știu eu?!
— Să mergem într'un local, undeva...
— Nu se poate.
El tușește. Nu s'a prins.
— Atunci? la un cinematograf?
— Mai degrabă.
— Ne'ntâlnim acolo?
— M'aștepți în holl.
— Bine. La « Regal ».
— E un film bun?
— Te cred.

Pe el, nu-l prea interesează filmul. Dar nu spune. La ora hotărîtă, o așteaptă cu biletele în mână, nerăbdător. Ea întârzie 5 minute, pentrucă așa se obișnuiește. În sală, întuneric.

— P'aici.

Și-o apucă de braț. O apucă de sus, de lângă sân, și-o ține strâns. Dupăce se deprinde cu întunericul, pune ochii pe două locuri libere într'un șir cu trei ocupate.

— Pardon!

Și o trece pe ea înainte ținând-o mereu de braț și simțindu-i sânul. Apoi se așează tocmai la mijloc, izolați. Se uită îndărăt să vadă cine stă la spate, se uită în lături și peste sală. Apoi scoate punga cu bomboane:

— Vrei?

— Mersi.

Și tace și se uită la ea din profil. E parcă mai frumoasă și mai distinsă în semi-obscuritatea asta, și seamănă nițel cu eroina din film. Intinde brațul pe la spatele ei și-l lasă pe speteaza scaunului, și-i suflă în ureche:

— Te iubesc!

CINEMATOGRAFELE

- Fii cuminte.
- Tu mă iubești?
- Ssst! Taci că te-aude lumea.
- Nu este nimeni pe lângă noi.
- Ia te uite ce scenă admirabilă!
- Dă-o dracului.

Ii apasă brațul pe spate și o strânge cu palma de umărul celălalt. Femeia se înfioară și se teme. Și iar îl roagă să se astâmpere. Și se ferește. Dar brațul omului se ține după ea și palma îi mângâie cu degete care tremură, umărul, apoi coboară nesimțit în jos.

— Tț!... Să știi că nu mai viu altădată.

Și râde. Și își apasă, moale, sânul cu palma.

El își retrage brațul, se uită iar prin sală și la spate, și operează în partea astălaltă. În aripa stângă, adică. Ii prinde întâi cotul, ca în cauc. Și i-l strânge violent.

— Au!... Ce, ești nebun?!... Mă doare.

Acum, schimbă mâinile. Aduce pe cea stângă, o vără pe sub brațul drept, se apleacă bine, așa ca să atingă umărul femeii, și își strecoară palma întinsă pe sub brațul ei, spre subsioară...

— Mă gădili, nebunule!

În timpul ăsta, palma dreaptă a coborât încet, prin întuneric, și se odihnește cuminte, deocamdată, pe genunchiul femeii... Stânga înaintează mereu, până la marginea sânelui. Aci se odihnește o clipă, iar cealaltă îi mângâie genunchiul. Pe urmă, pornesc amândouă în sus, fiecare spre alt obiectiv...

...Dar în sală s'a făcut lumină!

Bărbatul tresare speriat, își adună mâinile în poală și clipește din ochi, nedumerit. Apoi tușește, stupid. Femeia a tresărit și ea și l-a privit cu coada ochiului, roșie. De rușine?! De emoție?!...

Ea:

— Foarte frumos film.

El:

— Hm.

Cu alții, lucrurile se petrec altfel. Femeia înțelege să fie curtată vreme mai îndelungată, și fără mâini, hotărît fără mâini. Primind să vie la cinematograful, socotește că numai venitul prețuește în sine o favoare și o atenție, pe care n'a acordat-o altuia, fiindcă «nu-i stă în caracter». Lucru pe care bărbatul nu-l înțelege.

Și începe ca mai sus.

— Ia mâna.

— Doar nu-ți fac niciun rău.

— Ia mâna, că nu-mi place.

Și i-o aruncă, brutal. El stă cuminte, câteva minute, apoi iar încearcă. Femeia, face una din două: sau se ridică și pleacă fără să spună o vorbă și fără să se uite la el, sau se ridică, îl plesnește și pleacă, după ce i-a spus, tare:

— Să-ți fie rușine!

Fata dela mahala, nu ucide cu disprețul și nu plesnește. Ea iubește mai întotdeauna cu adevărat și este ortodoxă: se spovedește odată pe an, și se duce la biserică. De aceea, când bărbatul o pipăe așa, fără introducere, într'o sală întunecoasă de cinematograful, se uită la el cu tristețe:

— Credeam că ești cavalier!...

Dar sunt și perechi îndrăgostite, care se iubesc, cum se iubea altădată. Care se întâlnesc, adică, sub ochii părinților, care își scriu epistole de amor, plânse, și care gem sub lună. Când o astfel de pereche vine singură la cinematograful, evenimentul este catastrofal...

— Să vă întoarceți de vreme, mamă.

Că nu-și dau întâlnire la cinematograful, în hol. Pleacă de acasă, dela domnișoara, împreună. Dumnealui scoate biletele, dumneaiei așteaptă pe scaun. Și intră pe lumină, la începutul filmului. El are niște bomboane:

CINEMATOGRAFELE

— Uite!

— Vai!

— Am luat de care-ți plac ție. (Se tutuiesc numai de câteva zile). Ronțăie amândoi și se uită unul la altul, duios.

El:

— Sunt bune?

Ea:

— Delicioase!

Se face întuneric. Filmul este un film de dragoste, și asta e frumos. La câte-o scenă se privesc amândoi odată în ochi, lung și leșinat, și zâmbesc. Lui îi cam tremură buzele, și ei genele. Se apleacă unul în spre altul, până își ating umerii.

Și sunt fericiți.

Dar omul e veșnic nemulțumit. El se gândește: «Doamne, dacă ași avea curajul s'o sărut pe obraz!»! Se uită în lături, apoi s'apleacă binișor ca ăla din film, adineauri. Dar nu, n'are curaj. Se'ndreaptă pe scaun și oftează înodat și cu scări... Ea-l privește și înțelege. Și zâmbește. Apoi, mai curajoasă ca el, îl mângâie odată pe mână. Lui îi vine să plângă și se gândește că e fericit, că e foarte fericit. S'apleacă nițel, pe urmă iar se mai apleacă, și se face că nu vede din pricina celui din față. Părul ei, care-i atinge tâmpla, îl gădilă și îl înebunește, nu altceva. Insfârșit se întoarce încet, iar s'apleacă și-i atinge obrazul cu buzele. Nu-l sărută, fiindcă buzele sunt paralizate și reci. Il atinge, numai. Ea se ferește nițel, numai nițel, și lasă genele în jos. Și e fericită...

Atât.

La întoarcere, îndrăznește s'o ia de braț. Și ea, îndrăznește să-i îngăduie.

În sălile de cinematograf, se iubesc și perechi căsătorite mai de curând. Intră la braț și vorbesc tare:

— P' aici dragă.

— Dar nu se vede.

— Ia-o după mine.

Și-i întinde mâna la spate, prin întuneric, și-o ia de mână. Apoi, când a deslușit două locuri:

— Pardon.

Și se-așează. El o ia la braț, peste brațul scaunului. Ea îi păstrează, pe genunchi, pălăria și pardesiul.

— Vrei o bomboană?

— Da.

Și i-o vâără în gură, el cu mâna lui. Ea îi sărută degetele, și primește în schimb o sărutare pe obraz. Pe urmă se uită la film. Măinile, împletite, se întâlnesc în palmă: a ei, făcută pumn, se odihnește în palma lui. Genunchii se întâlnesc și ei, și se întâlnesc și umerii...

Ea:

— Ce bine!

El o privește în ochi trei secunde, apoi o sărută apăsător și înăbușit pe buze...

— Mm!... Ne vede lumea.

— Mult îmi pasă mie de lume.

Și iar o sărută. Peste câteva minute, — din nou. Depe scaunul dela spate, o doamnă mai în vârstă și singură, care a privit perechea dela început, se ridică indignată:

— Câtă nerușinare!

El se întoarce, se uită clipind la ea, și după ce o vede bine, zice râzând:

— Te cred!...

La cinematografele dela periferie, — lumea nu se mai ferește, pentru că nu are de cine: toți fumează, mănâncă bonboane, și se iubesc.

— Așa... Stai aci... Și ține pălăria...

— Păi tu n-o ții?

— Zât!

Ea se uită la vecinul din dreapta, pe urmă la cel din spate, așa, fără intenție.

CINEMATOGRAFELE

— Uite-te la film, că...

Și ridică, amenințător, pumnul. Dar deodată râde și-o sărută:

— Toc!

Cineva din întuneric:

— Bravo șefule.

Altul:

— Pe mine mă lași, bă?

El, mândru:

— Șterge-te la bot!

Sau:

— Nu te las, că ți s'apleacă...

Și-o prinde pe după gât, și-i apleacă frumos capul pe umeri și o ciupe pe unde apucă...

— Rahat cu apă rece!... Rahat!... Care mai iei rahat, bă?

— Ia-mi un rahat! — se roagă femeia.

El, spiritual:

— Las'că ți se strică dinții.

Apoi strigă:

— Bă, ăla, cu rahat, vino 'ncoaci.

— Și-aici bă.

Negustorul se încurcă, fiindcă este întuneric și nu găsește mușterii. Dă s'apuce într-o parte, dar e chemat dela spate. Atunci stă pe loc, și strigă, să-l audă toată lumea:

— Așteptați să se facă lumină, băă, că mă împiedic și vărs bunătate de marfă...

Când se face lumină, umblă printre scaune cu rahatul grămădit pe-o farfurie așezată în mijlocul unei tăvi de lemn, pe care o ține cu palma la înălțimea umărului. De jur împrejurul farfuriei, pentru echilibru, — câteva pahare cu apă...

— Rahat și apă rece!

— Cum îl dai, mă?

— 3 lei bucata.

Clientul ia o bucată între degete, o privește pe toate părțile, și nu-i place. O trântește în farfurie, și ia alta. Pe urmă, — alta...

— Hai, mă, ce tot alegi?... Că sunt toate la fel...

Negustorul mai vinde uneori alune americane și chiar caramelle.

— Psst!... Domnu!... Domnu de colo, n'auzi?... Bă, ăla, ăla d'acolo, stinge țigarea.

E jandarmul. Omul se face mai întîi că n'aude, apoi s'apleacă și pune țigarea jos, ca s'o ia când se face întuneric. Fumează aproape toți. Dar pe întuneric și pe furiș. S'apleacă și trag din țigări și împrăstie fumul cu palma. În sală, plutește un aer îmbâcsit. Nu este decât un ventilator mic, care de cele mai multe ori nu funcționează. Duminica mai ales, dacă intri în sală după a doua reprezentație, aerul te izbește în piept ca un pumn. E o căldură stătută și miroase a sudoare și a tutun prost...

Sala, — tixită. Scaunele toate ocupate, și pe amândouă laturile, lumea stă în picioare, grămadă. Sunt mai mult perechi, și stau cuprinse pe după umeri sau pe după mijloc, unul cu capul pe umărul celuilalt.

Uneori, în grămadă se găsește și câteo țață sulemenită, îmbrăcată ca o sorcovă și cu capul gol. În înghesuială, se pomenește ciupită violent de pulpă sau de braț. Odată țâșnește:

— Care ești, mă, ăla? Ai? Arată-te, mă, să-ți văd nutra... Fire-ai al dracului să fii, de nespălat...

— Mai domol, cucoană, mai domol, mă 'nțelegi?

— Dă-te la oparte! — strigă ea. Că-mi murdărești rochia, mitocane.

— Zău?! — se miră omul. Păi de ce ai venit aci, între mitocani?!

Și se vără în ea, și-i mângâie, d'al dracului, rochia și sânii, și-i spune c'o iubește, măcar că nu-i place cătuși de puțin. Femeea se depărtează indignată și drăcuind.

CINEMATOGRAFELE

— Ssst! — face altul, spiritual, — că nu s'aude ce vorbesc ăia depe pânză.

La periferie se reprezintă, sută la sută, filme de aventuri și polițiste. Acțiunea este trepidantă, scenele se succed vertiginos. Publicul aplaudă sau huiduie, — după caz. Iar dacă se 'ntâmplă să se rupă filmul, — și se 'ntâmplă tocmai acolo unde urmează un desnodământ sau în mijlocul unei bătălii crâncene, — în sală izbucnește un vacarm îngrozitor. Auzi numai fluerături, scurte și ascuțite, izbituri cu piciorul în podea, sau cu bastoanele, plescăituri și huiduieli. Cu siguranță că dacă operatorul s'ar arăta în sală și ar spune că filmul nu mai continuă, — publicul l-ar sfâșia...

— Hăăă!... Huooo!... Fiuuuu!... Zdup, zdup, zdup...

— Indată, domnilor... Un moment, că s'a defectat filmul... Aveți răbdare, domnilor.

Vocea sună rugătoare, miloagă aproape. Domnul proprietar știe bine că dacă ațâță hoarda, praful s'alege de sală și de el...

Sgomotul nu numai că nu încetează, dar se întetește, iar când filmul începe, — și trebuie să înceapă exact de unde s'a întrerupt, — se face deodată liniște și lumea urmărește acțiunea cu încordare. Câteunul mai cu temperament, strânge brațul vecinului, în neștire, și se uită cu ochii ieșiți din orbite. Pe urmă aplaudă furtunos pe domnul erou care se uită la el, de pe pânză, cu mâinile în șolduri, cu cămașa ferfeniță în mijlocul a zece namile pe care le-a tăvălit de-a-lungul și de-a-latul unei săli de cârciumă din America de Sud, sau într'o tavernă dintr'un port mediteranian. Victimele gâfâie pe jos legate fedeleș, iar eroul zâmbește, ostenit și plin de sânge, — dar biruitor...

— Măi, al dracului! Dar tare mai este, mă! — se minunează lumea.

Nu, filmul nu s'a isprăvit. Uite, ușa se deschide vertiginos, și apare «șeriful», dacă acțiunea se petrece în

America, sau poliția, dacă întâmplarea are loc într'un port, — și ia în primire pe bandiți. Eroul zâmbește disprețuitor și-i lovește cu piciorul, iar sala, înebunită de entuziasm, aplaudă. Pe urmă, tocmai în momentul când domnul erou își scutură, plictisit, palmele, apare eroina care este de cele mai multe ori o femeie blondă și sentimentală. Intâi se uită lung la el și cu dragoste, apoi îi cade în brațe moale și topită de iubire și de admirație. Și se sărută lung și cu patimă...

— Toc, țoc, țoc!..., bravo șefule!, — strigă lumea din sală, imitând sărutul și aplaudând turbat...

În sală, s'a făcut lumină. Cortina se ridică încet și scena rămâne un moment goală. Apoi se trag perdelele laterale: începe revista. Pauza este mai mare acum. Negustorul cu rahat umblă prin sală strigându-și marfa, iar lumea comentează filmul:

— Ai văzut, mă!?

— Mi-a plăcut mai ales când a tras covorul cu ei: se rostogoleau ca dovlecii...

— Și când a sărit depe dulap și s'a agățat de candelabru și și-a făcut vânt de câteva ori și a căzut în mijlocul tipilor, ca trăznetul...

— Dar când le-a ieșit înainte în capul scării, sus... li arunca pe rând, cu câte un pumn sub fălci, în jos pe scară, ca pe lubenițe...

— Al dracului, mă, ce forță...

— N'ai văzut?... Când i-a pus mâna în gâtul ăluia, dor a căscat gura ca un pui de găină, i s'au muiat genunchii și s'a lungit greu ca un snop de coceni, dimineața pe brumă...

... S'aude clopoțelul sunând, sau un gong. Spectatorii se îndreaptă pe scaune și privesc atenți. Unii aplaudă, iar dacă pauza durează prea mult, aplaudă toată lumea, și fluieră. Gongul mai sună odată, apoi lumina se stinge și s'aprend două reflectoare mici, așezate la doi metri înălțime, de o parte și de alta a scenei. Perdelele se

îndepărtează încet-încet, și în mijlocul scenei, în față, rămâne o femeie în chiloți negri, cu sutienu de asemeni negru. Are formele cam pline, femeia, piciorul cam mare, și atitudinea cam țapănă, — dar are pielea albă și este aproape goală în lumina rampei...

— Mmm! — auzi pe câteunul.

— Nu fii măgar, că plec! — sare ea de-alături, încrunțată.

O și uitase. Atâtea femei frumoase în film, pe scenă alta...

— Ce te-a apucat?!

Se uită la ea cu dușmănie. A sărutat-o mai înainte și i-a cumpărat rahat, ce-i drept. Dar acum i se pare urâtă și vulgară...

Femea de pe scenă stă cu mâinele în șolduri și cu capul puțin înclinat la stânga, zâmbește cu toată gura și mulțumește...

— Bravo, Mițo, bravo! — strigă câte unul, care-o cunoaște...

Apoi începe să danseze un dans oarecare. Se frământă greoi câteva minute cu zâmbetul înghețat pe buze. Parcă scoate picioarele din noroi. Dar publicului îi place...

— Bravo!... bis...

Apoi, perdelele se închid, și după o pauză scurtă începe piesa, în care dansatoarea de adineaori are un rol de babă sau de țigancă.

Piesele se aseamănă la toate cinematografele: un comisar, un sergent de stradă, care este de multe ori una și aceeași persoană, — un țigan, o soacră, o pereche de curând căsătorită, și încă un tip oarecare, pentru intrigi. Lumea râde de se prăpădește, și aplaudă.

— Bravo, mă!... Fira-ți-ai dracului să fiți, că bine le mai spuneți...

La sfârșit, un « artist » și-o « artistă » pleacă prin sală cu fotografiile și cuplete...

— Pofțiți cupletele care s'au cântat pe scenă... doi lei bucata... Și lumea cumpără...

.....
 Noaptea la 12 sau la 12,30 sau la 1, după cum a fost filmul de lung și revista, — iese ultima serie. Perechile nu sunt toate la braț, fiindcă în sală s'au mai certat...

— Lasă-mă!... țipă câte una... Du-te la aia din film... Stricatul...

Dar se împacă.

Din bulevard, lumea se îndreaptă, comentând sau înjurând, dacă filmul a fost prost, — spre localurile de noapte. În fața fiecărui cinematograf, câțiva indivizi pândesc...

— Allo!... Singură, domnișoară?...

F L O R Ă R E S E L E

— Flori, coniță, ia flori frumoase, coniță... Ia flori, păpușico...

Țiganca se ține câțiva pași după tine, în fiecare mână cu câteun buchet.

— Zece lei, coniță!... Ia, domnule, pentru domnișoara... Il las cu opt, că prea e frumoasă și tinerică, mânca-o-ar maica...

Dacă ați stat în București numai trei zile și n'ați văzut, dimineața de noapte, cum coboară țigăncile în oraș cu coșurile pline de flori, în cap, — să știți că ați scăpat un spectacol cu totul rar, și mai ales cu totul bucureștean. Este ca și când n'ați văzut în viața dumneavoastră un răsărit de soare în Mai, peste o livadă înflorită, sau un apus de soare pe Mare, în Septembrie...

Coșurile sunt largi, ca niște coșuri de rufe, și încărcate cu flori de toate colorile, de toate nuanțele. Țigăncile merg câte una, câte două și câte trei cu grădinile în

FLORĂRESELE

cap, se înșiruie câte 10—20, și florile strălucesc în rouă și în soare. Femeile astea oacheșe, vesele și glumețe, vestesc cele dintâi primăvara, și tot ele coboară cu toamna în coșuri...

S'așează din distanță în distanță pe trotuar, îmbuchetează florile și le udă, le privesc cu duioșie dedeaparte, așa cum își privește un pictor tabloul, și le așează iar în coș, pe categorii, cu băgare de seamă. Și strigă:

— Flori, coniță, ia flori frumoase, domnișoară...

Strigă toată ziua și toată ziua le udă și le aranjează. Și le vând. Seara le vezi socotind banii pe trotuar, apoi îi leagă cu două noduri în colțuri de basmale și pleacă îndărăt cu coșurile goale în mână, pentru ca a doua zi, în zori, să coboare iar și iar, mereu cu altfel de flori, dela ghiocei până la camelii, dela câmp până la seră...

Sunt două feluri de florărese: unele care vând pe stradă, — altele care vând în localuri. Are fiecare localul ei, sau umblă fiecare din local în local, de seara până dimineața cu coșul de toartă. Pune ochii pe mesele la care stau femei întovărășite de bărbați, și doar te pomenești că îți întinde buchetul peste umăr:

— Ia flori, boierule.

Dacă boierul stă la îndoială, țiganca schimbă obiectivul:

— Ia flori, coniță.

« Coniță » este adesea o... cum să spun... o invitată... o « coniță » de ocazie, însfârșit. Dacă e mai timidă, se uită la flori, le miroase din mâna țigăncii și zice, moale, că nu-i trebuie. Țiganca nu pleacă, fiindcă a înțeles cum stau lucrurile: boierul e cam zgârcit.

— Ia flori, boierule, — mai zice odată.

El se face că n'aude, și încearcă o conversație cu prietena. Țiganca pune atunci buchetul pe masă dinaintea femeii. Aceasta îl ia în mână și îl miroase.

El, dacă vede că nu mai are încotro:

— Vrei flori, dragă?

— Sunt frumoase...

— Cât costă, fă? — întrebă el pe țigancă, nițel răstit.

— 10 lei, conașule.

— Ține 5 și cară-te.

A, păi dacă așa stau lucrurile, — nu lasă 1 leu. Că țiganca știe cu cine are de-aface.

Nu se poate, conașule... Pe mine mă costă 9... Să nu câștig și eu un franc?

— Mai mult nu dau.

Dar se gândește că florile sunt în mâna femeii, — cum să i le ia? Ar face o impresie proastă...

— Iei, fă, 8 lei?

— Nu iau niciun ban mai puțin, conașule.

Pe urmă, cu dojană.

— Te tocmești dumneata pentruconița asta frumoasă?

— Na 10 lei și du-te dracului.

— Săru'mâna... Să-ți trăiască domnișoara...

El, ca o scuză:

— Nu mă scumpesc pentru cinci lei, la o adică, dar prea sunt speculante...

Femeia tace și miroase florile. Chelnerul, mai atent decât boierul, a adus un pahar mare pe jumătate cu apă, și l-a pus în mijlocul mesii...

— Ca să nu se veștejească...

Și florile zâmbesc din pahar, obosite și roșii: prea s'au tocmit mult lumea pentru ele...

De cele mai multe ori, florăreasa știe bine cine îi va cumpăra flori, și știe la cine trebuie să se tocmească și la cine nu. Uite, în boxa aceea o pereche beată de iubire și amețită de vin. Se privesc în ochi și vorbesc încet. Pe masă mai au flori, — dar n'are aface...

— Ia flori, conașule.

El a tresărit.

— Avem, nu vezi?

FLORĂRESELE

— Ba văd, dar sunt veștede... Ia te uită la ale mele ce frumoase sunt, și vesele... Parcă le-am cules acum din grădină...

Ei râd, amuzați.

— Bine, cum le dai?

— 15 lei, buchetul, conașule.

Putea să ceară și 30: conașul tot nu s'ar fi tocmit...

— Alege, dragă.

Femeia alege două buchete și le pune pe masă, în partea cealaltă.

— Să cerem un pahar cu apă, — zice el.

— Nu... îmi plac mai bine așa...

Mai târziu, vine altă țigancă. Și iar mai cumpără două buchete...

— Să-ți schimb floarea dela butonieră...

Și întinde peste masă mâinile și peste sticle, și el s'aplecă nițel cu pieptul înainte.

— Așa...

În localurile de petrecere, este altfel: fiecare local își are florăreasa lui, și fiecare florăreasă clientela ei. Aci, florile se vând mai scump, și se vând mai puțin. Și par străine. N'au niciun miros și parcă nu au nicio culoare. Sunt moleșite de căldură și pălite. Dimineața, oamenii de serviciu le mătură la gunoi, strivite și mirosind a vin și a tutun...

Bărbații nu cer mai niciodată flori. Cer numai femeile, și poate n'ar cere nici ele, dar sunt înțelese cu florăreasa, care le dă «la sută».

Când omul e beat rău sau prost rău, femeia doar îi trece florile pela nas, le lasă nițel pe masă, și apoi i le dă îndărăt pe furiș, florăresei. Iar peste câteva minute sau peste un ceas:

— Cumpără-mi niște flori, dragă.

— Flori? — întrebă el moțând. Parcă am mai cumpărat?

BUCUREȘTI

— Nu știu cine mi le-a luat depe masă când am dansat...

— Bine, să vie...

...Dimineața sunt atât de triste ieșind din local, florile, la butoniera bărbatului și în corsajul femeii! Și atât de vesele sunt și zâmbesc în dimineață și în rouă, florile din coșurile cât niște grădini, înșirate pe trotuar...

— Ia flori, conia, ia flori frumoase, maică...

C A P Ș A

— Unde te găseșc după masă?

— La Capșa.

— La ora?

— Ei... La ora șvarțului... Și mai târziu... Și mai pe seară...

— Dacă nu te găseșc?

— Mă găsești.

— Și dacă nu pot eu să vii?

— Mâine.

— Tot la Capșa?

— Tot... Ce dracu mai întrebi?

— Credeam că te-ai mutat și tu la « Corso ».

— Ași... Mă duc și pe la « Corso » câteodată, dar nu întârzii... Nu-mi place. E prea peste mână, prea larg, prea... Nu, nu-mi place... Am impresia că trebuie să intri acolo pieptănat și dichisit, să stai corect la masă, să iei nevasta cu tine... Și pe urmă este prea nou totul, și prea aranjat. Miroase a ulei și a lac...

Cafeneaua Capșa, n'avea firmă până anul trecut. Nu-i trebuie, pentrucă e cunoscută de toată lumea: a intrat în Istorie. Acum are însă o firmă luminoasă, agățată în colț. Mi se pare că e verde. N'am înțeles de ce i-or fi pus-o. Poate numai așa, pentru decor? Că a mai primenit-o

CAPȘA

și p'afară: i-a curățat plăcile de stejar și le-a lustruit, i-a spălat marmura...

— Băă! ia uite se 'noește Capșa...

Cafeneaua propriu zisă, — e mică. Eu am măsurat-o: cinci pași lățime, — doisprezece lungime. Intrarea, — prin Victoriei colț cu Edgar Quinet. Deoparte și de alta, câte opt mese de stejar. La fiecare masă, în partea dinlăuntru, câte două scaune tot de stejar. Pe lângă pereți, — canapele. Iar în fund, trei mese, — tot așa. Spre calea Victoriei, o fereastră enormă. Spre Edgar Quinet, — încă trei, tot atât de mari. Una este găurită sus, în colț, de un ventilator minuscul, care se 'nvârtește turbat de dimineța până seara târziu, mereu, fără să poată birui fumul. În fund, o oglindă cât peretele, în care te vezi întreg și în care vezi un colț din calea Victoriei, o bucată din Sărindar și Cercul Militar, — când intri...

Și atât.

Ba mai este un ceas, un pendul mic și foarte vechi. Merge întotdeauna cum vrea el, și uneori stă. Nu-l vede nimeni, și când îl vede cineva, se miră:

— Când l-au agățat acolo?

— Păi a fost întotdeauna.

— Da?!

Merge? Nu merge? Ceas este sau un obiect oarecare? Că dacă întrebi chelnerul cât e ceasul, nu se uită la el, ci se uită pe fereastră la cel dela hotelul « Boulevard ».

... Se știe din legendă: Capșa este cafeneaua scriitorilor și a artiștilor. Aci îi găsești aproape pe toți, cu șvarțul dinainte sau cu paharul cu apă, — sau cu nimic pe masă. Dar nu vin numai scriitori și artiști. Vin și oameni de treabă: pensionari, profesori, militari... Ba câteodată se rătăcește și câteun samsar. Când îl identifică, chelnerul se uită strâmb la el, și-l servește agresiv. Apoi s'aplecă peste masa dumitale, familiar, și se tângue:

— Rău a ajuns Capșa.

— Rău?! Și dece? Dă faliment?

— Ași.

Și-ți arată pe individ cu coada ochiului:

— Un samsar!

— Așa?! Păi ce dracu caută aici?

— Știu și eu?!

Și oftează.

— Dumneata ești tânăr, nu știi cine venea altădată la Capșa... Toată floarea Capitalei... Uite, la masa aia din colț, ședea Marghiloman... La ailaltă, prințul Cutare... la cea din fund, dinspre stradă, cutare om politic...

Numai nume istorice!

Chelnerul oftează și se uită rău la domnul samsar, care își face niște socoteli în gând sau pe hârtie...

— Democrația, Nicolae, democrația...

— Dă-o dracului de democrație...

Și pleacă, amărît.

... Așadar cafeneaua se deschide dimineața pela șapte. Mesele și scaunele, — la linie. Și pustii. Doar la una din fund un domn își soarbe șvarțul sau cafeaua cu lapte, și se plictisește. Din când în când mai schimbă o vorbă cu « madam Ana », casierita care stă lângă meșteșugul ei, pe sălița ce duce în curte, sau cu chelnerul... Apoi, mai vine unul. Salută rece, și s'așează la o masă de lângă ușe. Nu prea se au bine. Pe urmă vine altul. Țsta e certat cu amândoi. Se face că nu-i vede, s'așează la o masă oarecare și strigă, uitându-se pe pereți:

— Nicolae!

Pela 9, toate mesele sunt ocupate. Dar parcă i-a strâns dracu, numai p'ai certați: fiecare stă la câte-o masă, singur, și se uită în cească sau în gazete. După 10, — zarva e mare: au mai venit câțiva scriitori, câțiva ziariști, câțiva pensionari și un profesor de germană. Și-a făcut frizura cu apă, fumează tacticos din țigaret și salută și răspunde la saluturi cu o politeță care îngrozește...

CAPȘA

La o masă, singur deocamdată și la 9.30 precis, Camil Petrescu își ia cafeaua cu lapte.

— Fără frișcă, domnule... Ce Dumnezeu, îți spun în fiecare zi.

În fiecare zi, într'adevăr, și fiecărui chelner, pe rând, îi spune că nu-i trebuie frișcă. Și în fiecare zi i s'aduce.

— Nemaipomenit!

— Salutare, Camil!

— Ce faci dragă?

— Te văd supărat... Iar ți-au adus frișcă?

— Iar... Și nu pot să sufăr spuma asta, care-ți murdărește gazetele...

La o masă din fund, Cazaban îi explică unui colonel în rezervă de ce s'a certat el acum zece ani cu Stamatiad, într'un turneu literar.

— Mergeam, dragă, la Brăila... Sau la Galați... Undeva, înșfârșit, peste Bărăgan. Mi-aduc aminte de Bărăgan, fiindcă la o stație neînsemnată, unde trenul oprea numai un minut, a avut timp să se urce încă un scriitor... unul Nigrim... sau așa ceva... În Brăila, când ajungem la hotel, un om de serviciu ne întrebă:

— Dvs. sunteți domnii scriitori?

— Noi.

— Aveți ceva bagaj de adus dela gară?

— N'avem, — răspund ceilalți.

Da eu:

— Ba are dumnealui o etajeră! — și arăt înspre Stamatiad, care a scris o poezie cu titlul ăsta...

A fost o ceartă mare. Totuși, pe scenă știi ce a citit Stamatiad? « Etajera ».

— V'ați împăcat? — se informează colonelul.

— De vreo cinci ori.

Grav și sprâncenat, Corneliu Moldovanu, președintele Societății Scriitorilor, ia șvarțul la masa de sub ventilator. E fericit, pentru că a obținut dela primarul Dobrescu un loc de casă pentru Palatul scriitorilor. Domnii

scriitori, ca un omagiu, s'au hotărît să-i dea un banchet. Cu organizarea banchetului, a fost însărcinat romanțierul Carol Ardeleanu.

— Când are loc momentul acela național? — mă întrebă Cazaban, mustăcînd.

— Ce moment național?!

— Ei, asta este... Banchetul președintelui, dè.

— Nu știi... Am auzit că s'a amînat.

— Știi ce cred eu? Că nu se mai face. Am impresia că Ardeleanu a mîncat banii pe care i-a strîns dela scriitori, ca să spue că trăiește din literatură...

Toată ziua bârfește, și pe toată lumea. Pe unii din răutate, pe alții din obișnuință. Cum este și un vîntător pasionat, — povestește diferite întîmplări dela vîntătoare, despre oameni, despre animale și despre sălbăticiuni. Și iar bârfește. Bârfește pînă și iepurii, și becațele, și potârnicșile...

Are o singură antipatie mare: Camil Baltazar. Ii este atît de antipatic, încît nici nu-l bârfește...

Masiv și cu ochelari și cu pălărie cu boruri largi, — poetul Minulescu intră grăbit:

— Hai, mă, mergi la cinematograf? Că am niște bilete.

— Nu merg.

— Dece nu mergi?

Vorbește tare și drăcuie.

— Nu merg pentrucă nu am poftă de cinematograf, pentrucă am treabă sau pentrucă nu vreau...

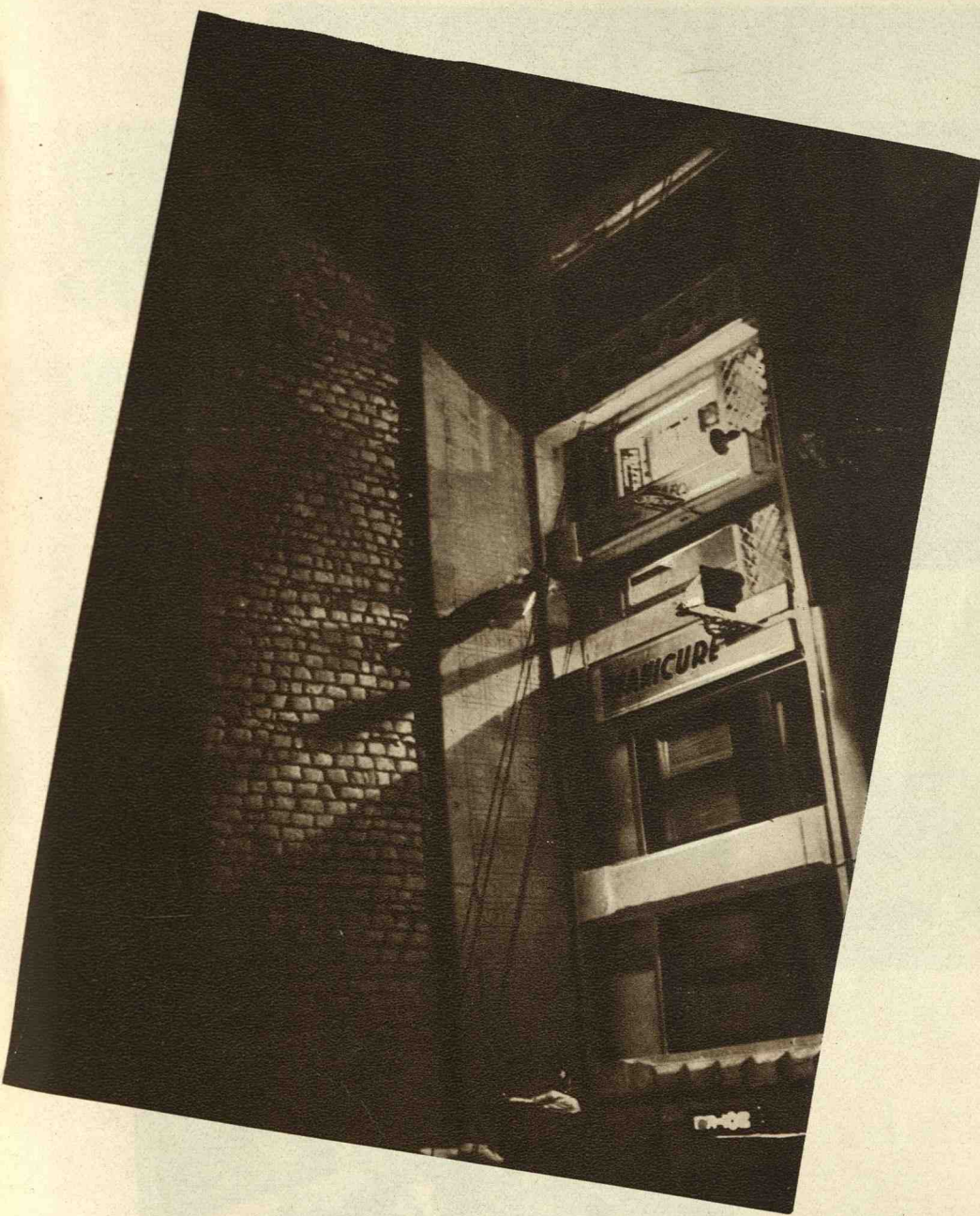
— Dece nu vrei, mă?

— Pentrucă ai bilete de favoare... Să mă inviți când o să te hotărăști să plătești din buzunarul dumitale de director general...

— Pînă atunci s'aștepți tu... Fire-al dracului să fii...

Apoi, în gura mare, să-l audă cafeneaua.

— Auzi, domnule, eu îl invit la cinematograf și el refuză... Nu ți-e rușine, mă?... Și către altul:

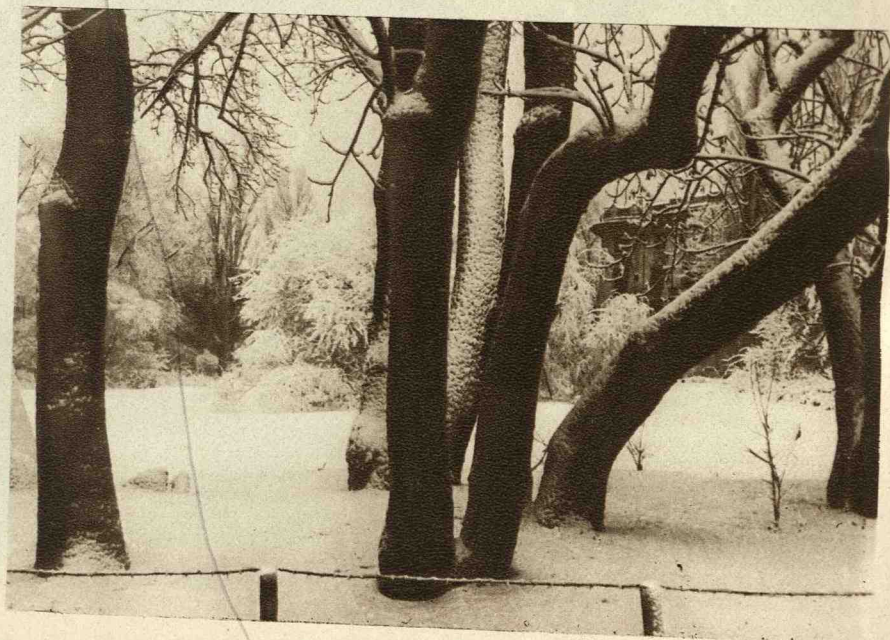

Polyfoto

①

— Hai, mă, tu.

Invită pe oricine. El tutuește pe toată lumea, se mută dela o masă la alta și vorbește despre toate: de mâncare, de femei, de literatură, de politică... Dacă îl contrazici, țipă la dumneata, dă cu pumnul în masă, te amenință cu degetul și se congestionează și-i tremură buzele și se uită crunt, cu ochelarii pe frunte, cu pălăria pe ceafă...

— Să știi că nu mai vorbesc cu tine... Să știi că n'am să mai calc în cafeneaua asta... Fire-al dracului de cretin...

Și pleacă repede. Când cotește pe calea Victoriei, se uită pe fereastră, se oprește un moment și te amenință cu degetul sau cu bastonul:

— Idiotule!

Dar nu ține la supărare...

Poetul Gregorian aprinde un chibrit, dă foc romului din ceașca de șvarț, mestecă tacticos și zâmbeste într'o dungă, ca un dulău printre uluci. Minulescu îi păstrează o admirație plină de respect:

— Ce mușchi are, mă, firar-al dracului de taur!...

La masa lui Camil Petrescu, s'a așezat criticul Șerban Cioculescu. Ii arată niște cărți vechi sau discută, plin de venin, alta nouă. Sau face calambururi. Are un cap de vrăjitoare: nasul ascuțit și încovoiat se întâlnește, aproape, cu bărbia, ascuțită și ea și uitându-se la nas. Iși lăsase cândva, barbă: un fel de cioc rar și blond, care nu acoperea nimic...

Bătrânul Dioghenide, este ocupat cu a treia cafea cu lapte, dublă: două porții de unt și patru cornuri sau trei briosi. Și-a pus ochelarii și mânâncă tihnit, ca la masă. Măsoară din ochi cafeaua, cornurile și untul, și le potrivește pe toate așa fel, încît, cu ultima sorbitură a înghițit cel din urmă colț de corn mânjit cu unt. Apoi strânge farfuriile, le pune una peste alta și le-așează pe tavă, lângă serviciu. Șterge masa cu palmele, le scutură una de alta și scoate un ziar sau o carte...

— Ce cafenea infectă!

Poetul Nanu intră aproape cu teamă, se duce până în fund salutând pe toată lumea, apoi se întoarce tot cu teamă și tot salutând, — și pleacă. Zâmbește într'una, își freacă palmele ca un țârcovnic și este de o politețe care te umilește, de-o modestie care te 'nfioară...

— Salutare, salutare, ce faci șefule?... Ghicești ce am în pachetul ăsta?... Ouă, dragă, ouă de găini de rasă...

Este dramaturgul și de curând romancierul Mihail Sorbul. Râde știrb printre mustați și cioc și umblă clatinându-se. Când îi spui o anecdotă sau o porcărie, râde tare lăsându-se pe spate și bătând din mâini ca din niște aripi:

— Ia uite, bă, fir-ar al dracului!...

La o masă, câțiva tineri. Āla de sub oglindă, îngheșuit între umeri și în el, cu un plaivas în mână și cu ochelari, — este N. Crevedia. A avut un conflict cam neplăcut cu o scriitoare tânără, și asta îl plictisește.

— Dragă, îmi ard creerii!

Are o figură chinuită.

— Dă-te mai la dreapta... Așa... Încă nițel... Bun... Știi, nu vreau să-l văd pe Cioculescu. Mă enervează.

(Șerban Cioculescu a scris un foileton cam aspru despre volumul lui de versuri).

Apoi se uită nerăbdător spre intrare.

— Ce om, dragă, și Dorul ăsta!

Așteaptă de un ceas pe George Dorul Dumitrescu. Sunt prieteni până la delir și până la suferință...

— Uite-l.

Deodată se înseninează.

— Hai, mă, Dorule, mă!

George Dorul Dumitrescu, nu se grăbește. Dimpotrivă, parcă merge mai încet acuma. Și zâmbește larg. Este nesfârșit de lung, poartă și el ochelari, încălecați pe un nas care coboară dintre sprâncene ca orice nas și merge așa până aproape de vârf. Aci se oprește, brusc.

Dă să se întoarcă, dar se oprește iar, nițel turtit, nițel sumes, înnodat parcă, între nări.

— M'aștepți demult, Crev?

Așa îi spune: Crev.

Și se uită unul la altul și râd și se privesc în ochi, de parcă nu s'ar fi văzut de ani de zile. Pe urmă, pleacă împreună...

Zaharia Stancu intră încruntat și cu umeri.

— La cine ai făcut, mă, Zahario, hainele astea?

— Lasă-mă dracului!

Are niște umeri drepți și întinși și largi și sălțați, ca de boxeur.

— Parcă i-am făcut eu!...

Se îndoiaie nițel la stânga și se scobește atent în buzunarul de sus al vestei, ca și când s'ar pûreca.

— Ce cauți, mă?

— Să plătesc șvarțul.

— Păi ce! vesta ta nu are buzunare și jos?!

— Ba are ... Dar nu vreau să mai deschii haina, ca să le folosesc... Așa m'am învățat...

Sergiu Dan, povestește niște « chestii », ca de obicei. Povestește serios și caută să te încredințeze că, în definitiv, « astea nu sunt povești ». După ce a isprăvit, încheie cu litere cursive:

— Așa e!

Mititel de-l iei în palmă, cu niște ochi ca două gămălii de ac, și vii, Ion Călugăru laudă o carte apărută de curând, o carte la întâmplare, a oricui, pe care însă n'a citit-o...

— Este o carte admirabilă dragă.

— Bine, bine, dar...

— Admirabilă, ascultă-mă pe mine.

Și-i strălucesc ochii și se uită la tine serios și tu nu știi ce să crezi.

Mesele din fund, sunt de obicei ocupate de aceleași persoane, care vin zilnic la aceleași ore: câțiva ardeleni

de treabă, care discută, tare, evenimentele la ordinea zilei, un medic, un colonel de cavalerie în rezervă, un sociolog a cărui voce scârțâie ca o căruță încărcată și neunsă și inginerul Pitulescu, directorul general al Poștelor. Tot acolo trage și Ion Sârbu dela Teatrul Național, care râde larg și zgomotos, și ți se adresează peste cafenea:

— Tinere... Hei, domnu d'acolo, de lângă ușe...

Și râde iar și te-arată cu deștiul.

Insfârșit, la Capșa, mai vin și câțiva politiciani: doi, trei senatori, doi, trei deputați și chiar un fost ministru...

— Vă salut, domnule deputat.

— Bună ziua.

Răspunde din gușe, îngânat, încet, și distins. Are păreri și chiar idei politice. Este prieten intim cu primul ministru, rudă cu ministrul comunicațiilor și văr primar, de alaltăieri, cu cutare subsecretar de stat.

— Ia uite, domnule, te viaieți... Ia uite, domnule!... Și ce om de treabă era, săracul!...

— Las'că nu-l ține mult — zice altul. Cum o trece în opoziție, să vezi ce om cumsecade...

Cafeneaua Capșa, are «jurnalistul» ei. Il chiamă Lambru. Șade pe pragul ferestrei dinspre calea Victoriei, lângă jurnale, le citește și le comentează cu voce tare.

— Lambru!

Nu răspunde. Se uită peste cafenea ridicându-și ochelarii pe frunte, să vadă cine l-a strigat, și fără să mai întrebe îi duce gazeta favorită.

Câte unii, cetesc toate gazetele și-i plătesc chirie: 2 lei, 4 lei, 5 lei. In felul ăsta, câștigă și Lambru și cititorul: cel dintâi încasează 5 lei și gazetele, cel de-al doilea a dat 5 lei și a citit zece jurnale...

«Jurnalistul» nostru, are un mic viciu: bea! Uneori, vine la Capșa cherchelit.

— Iar te-ai îmbătat, mă?

— Iar?! — se miră. N'am mai băut de-o săptămână.

CAPȘA

Când e beat, discută cu clienții, cu ziarele și cu el însuși, și gesticulează. Adesea, se întâmplă să bea mai mult decât câștigă. Atunci intră în capital și nu mai vine pe la Capșa câte trei zile, fiindcă nu are bani să cumpere gazete. A patra zi, apare.

— Unde-ai fost, mă?

— La dracu!

Este morocănos și plictisit.

— Trr... Trăiască Cuza!... Tr... Trăiască Goga!... Ura!... J... Jos jidanii!...

Virgilică strigă.

Virgilică este omul Capșei și al tuturor localurilor. Poartă mustață a la Hitler, svastică la rever și spune că e antisemit și partizan al dictaturii. Calcă apăsat și întinde înainte capul și-l trage îndărăt, cu fiecare pas, ca un cocostârc în baltă.

— C... C... coane... Tr... Trăiască Goga... Tr... Trăiască Mussolini!...

Scoate fiecare vorbă cu eforturi mari și în rate. La fiecare silabă închide ochii și se gătuie de parcă-l îneacă lacrimile. Uneori clipește des și scutură violent capul și face cum fac caprele când le intră praf în nări. Dacă ai chef să înjuri un scriitor, dar nu ai curaj să faci treaba personal, dă-i lui Virgilică trei lei și învață-l cum trebuie să spuie. De multe ori se'ntâmplă să încaseze câte-o palmă, dacă domnul scriitor e nervos. Dar se'ntâmplă să încaseze încă trei lei, ca să ducă îndărăt înjurătura celui ce-a trimis-o...

Din asta trăiește el.

Are taxe: pentru 1 leu, te salută; pentru 2 lei, te salută și spune « mulțumesc »; pentru 3 lei, înjură pe cine vrei, și-l înjură din partea lui, ca să nu-ți pricinuiască neazuri; pentru 4 lei, ia de gușă pe un scriitor foarte onorabil, îi spune că-l iubește și-i face bezele; iar pentru 5 lei, sărută o femeie pe calea Victoriei. Se duce frumos după ea, pândește un moment prielnic și deodată:

— Toc!

Pe obraz. Femeia se sperie și se uită după Virgică: fuge de rupe pământul și se uită îndărăt, clipind. Dar treaba asta mi se pare că nu o mai face nici pentru un pol: a mâncat odată bătaie...

...Și fiindcă veni vorba de bătaie, trebuie să știți că la Capșa au uneori loc bătălii în toată regula. Intre scriitori, bătaia izbucnește din pricini foarte neînsemnate pentru muritorii de rând: o recenzie nu tocmai favorabilă, un articolăș cam perfid, o bârfeală... Câteodată, și o virgulă, o simplă virgulă, este pricină de bătaie...

— Nu trebuie, domnule, virgulă aci.

— Serios?! Și de ce nu trebuie virgulă, deșteptule?

— Urmează o discuție foarte amplă asupra gramaticei, se citează, deoparte și de alta, dicționare și nume celebre de scriitori și academicieni, și deodată:

— Pleosc!

Poftim?! Da, palmă a fost.

Celălalt, ripostează:

— Plici!... Na, virgulă!... Cretinule!...

— Imbecilule!

— Scriitor român ești tu? Nu cunoști nici cele mai elementare noțiuni de ortografie... Agramatule...

A doua zi, în gazete!

«Ieri, a avut loc la Capșa o bătaie între prozatorul X și poetul Y iscată dintr'o discuție în contradictoriu. Com-batanții au fost despărțiți de confracți, după un schimb «violent de palme».

Câteva zile, niciunul din cei doi nu se mai abate pe la Capșa. Pe urmă se'mpacă, și despart ei pe alții care se'nceaieră...

Când au loc mari evenimente politice, când, de pildă, cade guvernul, sau când se descopere o mare panama sau un complot, cafeneaua e tixită de lume. Atunci vin aci foarte mulți politicieni din toate partidele, vin oameni care nu fac nicio politică, dar care sunt curioși «s'audă

CAPȘA

o părere ». Se formează două grupuri sau mai multe, care discută aprins evenimentul, fac prognosticuri și se ceartă. Iar pe trotuare și în fața intrării, sute de electori și oameni de casă ai celor dinlăuntru, coborâți din mahala, așteaptă înfrigurați...

— Va fi o combinație Averescu...

— Ia lasă-mă în pace, domnule, cu Averescu al duminică... Vom avea un guvern Argetoianu...

— Eu am informații precise, că vine Goga...

— Ași, vin național-țărăniștii cu Vaida la preșidenție...

Se observă foarte mulți provinciali și ardeleni, aduși în Capitală de evenimente. Se amestecă și ei în vorbă, timizi, sau ascultă, numai, și-și dau părerea în gând...

— Dumneata să taci — țipă cineva... Că nu ai fler...

— Nas, domnule!! — sare altul. Nas, nu are... L-a purtat prin toate partidele...

La un moment dat, strigă toată lumea și se agită, îngrămădindu-se printre mese... O zi, două zile, trei zile... Cât durează criza. Pe urmă, lucrurile intră în normal...

— Nu ți-am spus eu?! — se laudă unul.

Personal, n'a câștigat, însă, nimic: nu face politică. Sunt foarte mulți care nu fac niciun fel de politică și căroro le este perfect egal cine vine la putere. Dar îi pasionează discuțiile...

Toate evenimentele se desbat la Capșa. Și lumea este încredințată că lucrurile se vor desfășura cum s'a hotărât aci:

— Îți spun, dragă, că așa va fi!

— De unde ai tu informațiile astea?

— Dintr'o sursă foarte sigură.

— De unde, frate? Dela vreun club?

— Ași!... Dela Capșa.

— Dar de unde se știe la Capșa?!

— Dar ce nu se știe la Capșa?!...

Intr'adevăr: Capșa știe tot, vede tot, hotărăște tot. Capșa nu este numai o simplă cafenea, unde se bea șvarțul cel mai bun și se mânâncă cele mai bune prăjituri. Este un birou de informații politice, literare, artistice și mondene. Este o Istorie, Capșa, o cronică și o pasiune...

PARCUL IOANID

Dece, adică, n'am face o plimbare în Parcul Ioanid? Fiindcă la Capșa este atâta fum și atâta gălăgie! Iar în Cișmigiu, mergem mai des. Că este aproape... Uite, luăm tramvaiul 16 din strada Regală și ne coborîm la grădina Icoanei. Sau pe jos, prin Edgar Quinet, bulevardul Brătianu, C. A. Rosetti și cotim la stânga prin Pitar-Moșu sau prin Vasile Conta. Este mai de-a-dreptul...

În Parcul Ioanid, se intră ca într'o grădină particulară. Este înconjurat de case și răspunde în patru străzi. Nici nu-l bănuiești, atât este de discret și de liniștit. Flori nu vezi aci, și nici pietriș pe alei. Sunt numai pomi, și este și un pârâu cu puțină apă, care se strecoară ca un fir pe sub un pod de lemn și se duce undeva, într'o curte vecină. Câteva bănci de stejar cam vechi, care nu stau niciodată la locul lor: lumea le mută după umbră ziua, și seara după întuneric. (Mi-aduc aminte, că am văzut la Caracal, în grădina publică, băncile priponite cu lanțuri sau cu sârmă, de pomi!)...

Ziua, prin Parcul Ioanid, lumea este mai mult în trecere în spre Aurel Vlaicu, strada Romană, sau încoace spre centru. Cum se lasă, însă, amurgul, vezi perechi plimbându-se la braț și căutând din ochi, o bancă mai dosită. Dacă nu găsesc una așezată unde le-ar plăcea lor, o mută. Fără teamă, pentru că lucrul este oarecum

PARCUL IOANID

în tradiție. Agenții grădinilor publice, nu se prea arată: parcă știu și ei că turbură lumea. Pentrucă o turbură, într'adevăr: în Parcul Ioanid, vin numai perechi îndrăgostite...

În tot parcul, mi se pare, în afară de lămpile dela intrări, mai este una singură, care nu luminează pe nimeni, fiindcă, precum spuneam, lumea s'ascunde în întuneric: câte-o pereche, câte două, câte trei, pe-o bancă. Nu se feresc: doar fac toate același lucru. Adică, nu fac nimic. Vorbesc în șoaptă, el cu brațul pe după gâtul ei. Se sărută în șoaptă, se ceartă în șoaptă. Numai din când în când câte un chicotit sau câte o amenințare. Uneori, se iau hotărâri grave și sinistre, care țin până acasă, sau până a doua zi, dimineața...

— E trist, draga mea!

— Doamne, ce curios ești tu.

— Daa?!... Și pentruce sunt curios?!...

— Nu știu.

— Sigur că nu știi!... Și scrâșnește dinții, și încleștează pumnii, în întuneric. Și oftează.

— Iar oftezi! — îi reproșează ea.

— Ba, o să fluier!... Doamne, cât sunt de nenorocit...

— Dar, dragul meu...

— Taci!

O pauză foarte lungă. Pe urmă pleacă, tăcuți și distanțați, spre ieșire. Spre oricare și spre oriunde. Le este indiferent, mai ales lui, pentrucă «totul s'a sfârșit».

— Totul!... Totul!... — spune el, trist...

Cine pretinde că limbajul și dicționarul dragostei este mai mult sau mai puțin la fel peste tot, n'a prea auzit multe perechi spunându-și că se iubesc, n'a văzut mulți îndrăgostiți furioși sau «nenorociți», și mai ales n'a văzut prea multe «atmosfera», ca să zic așa.

La București, nu se iubește în două locuri la fel.

Altfel se iubește în Cișmigiu, altfel în Parcul Carol, altfel în Parcul Ioanid. În Cișmigiu, fericirea îndrăgostiților

BUCUREȘTI

e spectaculoasă și uneori trivială — cearta e tragică; în Parcul Carol, lumea iubește cum mănâncă: natural. Și tot așa se ceartă. În Parcul Ioanid, e ceva melancolic, tăcut și trist, aproape. Lumea se plimbă prin întuneric, și nu s'aud decât pașii. Un ton mai ridicat, surprinde și sperie și incomodează...

...Dece oare nu s'o fi omorînd nimeni în Parcul Ioanid?!...

.....
Peste piață, în partea dinspre oraș — grădina Icoanei plină de guvernante, de cărucioare și de șomeri...

Ce bine se dormea aci, în 928!...

TRAMVAIELE

Câți dintre cititorii mei au avut odată, măcar odată, chef să se plimbe cu tramvaiul? Să se plimbe, pur și simplu. Să se găsească fără nicio treabă pe-o stradă oarecare, să se oprească la o stație de tramvai și să se urce într'un vagon, în oricare, și să meargă până la capul liniei, pe urmă să se întoarcă la capătul celălalt, sau să debarce spre a se urca în altul care merge în altă direcție, care se oprește pe alte străzi, la alte stații, ducând altă lume, mereu altă lume? Și să fi mers așa o după amiază întregă, o zi întregă, din cartier în cartier, din tramvai în tramvai, să fi coborît și să se fi urcat mereu și să fi stat de vorbă cu conductorul când a rămas singur în vagon, să fi citit o carte sau să se fi întâlnit cu o prietenă dedemult, sau cu un prieten din copilărie?!...

— Nu vă supărați... Mi se pare că vă cunosc...

Ii iei seama:

— Mi se pare și mie...

Și, brusc:

TRAMVAIELE

— Tu ești, mă, Daravelă?!

— Ce faci, mă, găscane?!

Ia uite, domnule, comedia dracului: uitaseși că așa ți se spunea la școală: găscanul. Vorbești nițel pe nas și râzi fâsâit...

— Mă, dar te-ai schimbat mult! — te miri, stupid.

— Parcă tu!... Ce vrei, zece ani...

Sau:

— Nu vă supărați, domnișoară, mi se pare că vă cunosc de undeva...

Femeia se uită la tine, alb. Știe ea: orice imbecil, începe așa: «de unde vă cunosc, domnișoară?»... Devine însă numaidecât atentă, se uită lung la dumneata, își răscolește amintirile, și zâmbește, veselă:

— Dar de sigur... Dar de sigur... Nu știi că mi-ai făcut o declarație, într'a cincea?

Simți undeva, în inimă, pesemne, o părere de rău ascuțită. Și-ți spui, în gând: «întotdeauna am fost un dobitoc, în materie de femei!»... Pe urmă, bleg:

— Mda... vasăzică dumneata erai...

— Doamne, ce cap!... Cașicând nu te-ai bucura că mă revezi!

Ba bine că nu! Mai ales că femeia continuă, fericită:

— Mâine te invit la dejun... Să cunoști pe bărbatu-meu...

«Să fie al dracului... Cu măsă...» îți spui, în gând.

Ați fost la bâlci, de sigur. Ei bine, ați observat că tocmai acolo unde este lume mai multă și din toate părțile, lume pe care nu o cunoști, întâlnești pe neașteptate, un domn pe care nu l'ai văzut de multă vreme și pe care l'ai căutat de atâtea ori, fără să-i dai de urmă?...

La București, nu e bine să cauți pe cineva, a cărui adresă ai uitat-o. Il vei întâlni cu siguranță în tramvai, în Moși sau pe calea Victoriei, duminica la prânz, când aglomerația este mai mare...

...Veneam într'o zi cu tramvaiul 15. Mă urcasem la stația Take Ionescu. Conducătorul, după ce îmi taie biletul, se uită la mine, lung. Eram pe platforma dinapoi. I-am întors spatele. El a plecat în vagon să dea bilete, și cam la mijloc, iar s'a oprit și iar s'a uitat la mine cu niște ochi de parcă m'ar fi suspectat. « Ce dracu o fi vrând?! » — m'am întrebat. « că bilet am ». Mai face doi pași. Iar se'ntoarce, iar se uită. Nu pe furis. Se uita drept și stăruitor. Intîi, m'a stânjenit: nu-mi place să fiu privit. In cele din urmă, m'a enervat.

— Nu mă mai cunoașteți? — m'a întrebat tocmai când eram să sar din tramvai, ca să scap de el. Avea un cap dreptunghiular, era nebărbierit și se uita la mine serios și cu niște ochi negri.

— Nu — i-am răspuns agresiv. De unde să te cunosc?!

— Dela Năsăud.

— Dela Năsăud?!... Nu, nu-mi aduc aminte.

La Năsăud, fusesem prin 1925. Și nici măcar la Năsăud, ci într'o comună învecinată...

— Eram elev la Școala Normală de învățători... Veneați câteodată pe la noi... pe la domnul...

Și mi-a spus un nume... Ionescu, mi se pare...

— Știți, profesorul de...

— Nu — îi spun... Nu-mi reamintesc... Sunt nouă ani de atunci, și omul mai uită...

— Eu v'am recunoscut, cum v'ați urcat în tramvai...

— Pofțiți, doamnă!

Era ora prânzului, când tramvaiele sunt pline, toate. De obicei nu mă grăbesc, pentru că niciodată nu șed: rămân pe platformă și fumez. Dar se grăbea toată lumea și eram luat de curent. Am pus piciorul pe treaptă în același moment cu o femeie foarte simpatică de altfel, și tânără:

— Pofțim dumneata! — răspunse ea arțăgoasă, și-mi făcu loc.

TRAMVAIELE

— Pofțiți, vă rog! — îi spun... N'am observat...

— Ce creștere!

Buzele încrețite, sprincenele încruntate.

— Hai, domnule, și las-o în pace! — strigă cineva dela spate. Nu vezi c'a mâncat aguridă?... Ce dracu te-a găsit și pe dumneata să fii politicos în tramvai?!...

Apoi, către femeie, de sus, depe platformă:

— Ce te zgâești așa, cucoană?!...

Și întorcându-se spre mine:

— Dar ce crede ea, în definitiv?!... Imi dați voie:

— Popescu!

— Incântat!

Nu prea eram, fiindcă am groază de cunoștințe ocazionale. Dar așa se obișnuște...

— Ce crede ea? Că dacă e femeie, să rămâi eu de tramvai?... Prea abuzează, domnule... Înțeleg să fii politicos, dar nu până la sinucidere... Ei, comedia dracului... Și pe urmă, pretind drepturi egale cu bărbații. Dreptul nu se cere: se ia... Uite, să-și ia singură dreptul... Să se înghesuie, să dea cu coatele... N'am dreptate?...

— Ba ai.

— Păi sigur că am... Că discutam alaltăieri cu Ionescu dela justiție care...

Și așa mai departe.

Omul meu avea dreptate: sunt unele femei, și bătrâne și tinere, care se uită înfipt la dumneata ca să liberezi locul. Te faci că nu observi, pe urmă o vezi, dar continui să șezi, iar dacă femeia este frumoșică și dacă dumneata ai nițel tupeu, flirtezi. Ea tremură de ciudă și de indignare și șoptește printre dinți:

— Ce obraznic!

Iar dacă îi oferi politicos locul, s'așează fără să te privească și uneori fără să-ți mulțumească. Ba se uită rău la dumneata, ca și când i-ai fi cedat un drept al ei, din strămoși, pe care i la-i răpit cu forța...

— Pe vremea mea, tineretul era mai cu obraz! — se vaietă la toată lumea o femeie cam în vârstă și cam grasă.

A început să se vaiete și să facă morală, de cum a ajuns în prag. Vorbește în gura mare de « timpurile când tineretul era cuviincios și nu lăsa pe o biată femeie în vârstă să stea în picioare ».

— Pe vremea dumitale erau tramvae, cucoană? — se interesează cineva depe bancă, foarte serios.

— Erau! — țipă ea. Dar nu erau tineri obraznici ca dumneata.

Toată lumea râde, și nu-i face nimeni loc.

— Eu m'ași scula, — zice unul. Dar las' să stea în picioare... Că prea e otrăvită...

— Taxa!

— Abonament!

— Să văd.

Pasagerul se încruntă.

— Ce, nu mă crezi pe cuvânt?

— Ba vă cred, dar așa am ordin.

— Și dacă n'am chef să ți-l arăt?

— Atunci vă dau jos.

Prea mult! Conducătorul e obraznic.

— Cu cine vorbești tu, mă?

— Vă rog să-mi arătați abonamentul.

— Știi tu cu cine vorbești?!

Intâmplător, conducătorul e student. În anul II, la drept.

— Nu mă interesează, — îi răspunde, calm... Deocamdată, vorbesc cu un pasager în neregulă... Un contravenient...

— Așa?! — și spumegă.

— Așa... La prima stație, te rog să te cobori.

Acum nu-i mai vorbește cu « dumneavoastră ».

— Măgarule.

— Te rog să vorbești frumos, altfel voi fi silit să-ți răspund cu același vocabular.

TRAMVAIELE

Omul este o clipă deconcertat. Prea vorbește radical conductorul, prea e calm și prea simte că are pe toată lumea de partea lui...

— Poftim! — și-i întinde abonamentul. Mai spune și acumă că mă dai jos.

— Tot vă dau jos, dacă nu vorbiți cuviincios.

— Are dreptate! — s'amestecă cineva.

— Dumneata ce te bagi, domnule, unde nu-ți fierbe tingirea?

Celălalt, îi răspunde fără să-l privească:

— Dacă ași fi în locul dumnealui, (și-l arată pe conductor cu capul), de mult te-ași fi aruncat pe fereastră...

— Domnu?

— Poftim? — și tresare.

— Taxa.

— A-ha... Cât face până la hale?

Și dă să bage mâna după portofel.

— Tramvaiul ăsta nu merge la hale.

— Nuuu?!

— Nu... luați pe 15.

La prima stație, omul se coboară și ia tramvaiul următor. O stație, două, se mai ferește. Dar până la a treia, conductorul dă cu ochii de el...

— Taxa.

— Dă-mi un bilet până la 11 Iunie.

— Luați tramvaiul 15... Sau 20. ăsta nu merge la 11 Iunie...

Și tot așa, făcând pe prostul și mutându-se din tramvai în tramvai, omul ajunge la destinație, fără să scoată bilet...

— Imi permiteți, domnișoară?

Mai sunt scaune libere. Dar el s'a așezat, irezistibil, lângă domnișoara. Tace un moment, și-i ia seama. Tace și ea, și se uită pe fereastră.

BUCUREȘTI

— Ce cald!

Sau:

— Ce frig!

După sezon. Femeea tace mereu și mereu se uită pe fereastră. Și se strânge lângă perete. El s'aproprie din ce în ce...

— Taxa!

— Două! — și întinde conductorului un pol, între degete, distins.

— Pardon! — sare femeea, când a înțeles că al doilea bilet este pentru ea. Apoi, către individ:

— Cum îți permiți?!

Vasăzică, nu s'a prins. Omul, nu e chiar atât de prost să mai insiste. Are nițică experiență, ce dracu. Se ridică îngânând o scuză oarecare, și pleacă. Iar femeia, tremurând:

— Nemaipomenit!...

Dar se 'ntâmplă și altfel:

— Nu vă supărați dacă stau lângă d-voastră...?

— Vai de mine!... Poftiți!

Iși strânge fustele și-i face loc.

— Oh, nu vă deranjați atâta.

Și dupăce s'așează, spiritual:

— Nu sunt chiar așa de gras...

Ea zâmbește.

Conductorul:

— Cine mai e fără bilet?

— Aici, șefule!

Și-i întinde o sută. Are și poli, are și de cinci, și de zece...

Dar e mai bine așa... Să vadă femeia...

— Aveți bilet, domnișoară? — și-i zâmbește.

— Nu... acuma...

— Oprește pentru două, șefule.

— Vai, dar cum se poate...

— Lasă, că tot îmi schimbă.

Și iar plasează un spirit:

— O să-mi dați o poliță.

— Hi, hi, hi!

Așa. Și acum, după ce a primit restul în palmă fără să se uite și fără să numere, — poate să-i vorbească mai liber domnișoarei. Dar tot spiritual... Ca s'o epateze...

— Sper că mergeți până la capătul liniei?...

— Ba nu... Mai aproape. Până în Mătăsari...

— Da?... Și eu tot acolo mă cobor.

Minte. El merge mai departe sau mai aproape. Dar vrea s'o conducă.

— Ia uite! — se miră ea. Ce nostim!

— Locuiești pe Mătăsari?

— Acuma, îi vorbește cu «dumneata».

— Da.

— Ai un profil foarte distins... Și nas grec...

Da de unde: profilul e cât se poate de comun... Cât despre nas... potrivit. Și fruntea, și sprincenele... Potrivite, toate. Un singur semn particular, și acela făcut: o aluniță la colțul gurii, sau undeva pe bărbie...

Femeia se uită la el, recunoscătoare, apoi se uită în jos rușinoasă...

— Glumești!

Și ea îi vorbește acuma tot cu «dumneata».

— Imi pare rău! — zice el. Pentru ce așa glumi?

— Așa sunt bărbații.

— Or fi... Dar eu sunt altfel... Uite, și gâtul...

O poezie... Și umeri rotunzi...

— Atâtea complimente!

Ea e fericită. Și se gândește că tipul este foarte simpatetic și inteligent. «Dar cum l'o fi chemând? Că nu s'a recomandat».

— Nu sunt complimente... Sunt constatări, domnișoară... Cum te cheamă?

Acuma, rândul ei să fie spirituală:

— Ești curios?

— Foarte curios.

— Imbătrânești!

Conducătorul strigă:

— Mătăsari!

— Păcat! — oftează el.

Ea:

— Vai, ce repede a trecut timpul!...

Se coboară întîi el, ca orice cavaler cu educație, și-i ajută: îi ia palma în palma stîngă, și-o prinde cu dreapta de braț, strîns.

— Mersi!

Apoi o conduce pînă aproape de casă, și-i cere o întîlnire.

— Măine la aceeași oră, în acelaș tramvai, — se hotărăște ea, după o ezitare scurtă...

— Restul, — nu ține de capitolul ăsta. Cititorul îl va găsi în altă parte...

În tramvai, se 'ntîmplă și unele tragedii. Se 'ntîmplă, adică, nici mai mult, nici mai puțin, ca bărbatul să-și vadă nevasta în vagon la o încrucișare lângă un tip oarecare, veselă și fericită, cum nu prea este acasă, cu el. Și se 'ntîmplă ca și femeia să-și vadă bărbatul cu o damă pe care nu o cunoaște, în aceeaș situație. Insfârșit, se mai întîmplă ca nici unul să nu știe că a fost văzut de celălalt...

Acasă, el pufnește, — ea îl ignoră. Pînă la friptură.

— Ai putea să te mai ocupi de bucătărie, dumneata.

Ea tace.

— Nu?... Mi se pare că astăzi ai venit cam târziu acasă.

— Cam.

— Ași putea să știu unde ai fost?

— În oraș... Dar dumneata, unde ai fost?

Bărbatul tremură:

— Deocamdată, întreb eu.

Femeia tremură și ea și i-a pierit pofta de mîncare. « Ce cinism » — își spune. Totuși, se stăpînește.

TRAMVAIELE

— Intreabă!

— In oraș, — unde?

— M'am plimbat.

— Cu tramvaiul?

Femeia tresare și se sperie. Iși revine însă numai decăt.

— Nu, n'am obiceiul să mă plimb cu tramvaiul.

Și după o pauză scurtă:

— Ca tine.

El cască ochii mari.

— Ca mine! Cum adică?!... Cu tramvaiul, eu nu mă plimb, cucoană... Cu tramvaiul, eu mă duc la serviciu... Și după treburi...

Ea, ironică:

— După treburi?

— Da.

— Foarte interesant.

Exasperat de ironia ei, o lasă dracului de diplomație, — și strigă, congestionat:

— Cu cine erai azi în vagonul 5?

Femeia se gândește că, în definitiv, sunt chit. Și strigă și ea:

— Dar tu, cu cine erai?!...

Apoi amândoi în gând, opăriți:

— Fir-ar-al dracului să fie de tramvai... cu cine l-a inventat...

Plouă des și repezit. Asfaltul strălucește ca oglinda și ca de oglindă se isbesc picăturile mari, apoi sar sdrobite în stropi, și se împrăstie. Lumea fuge sub ploaie și s'adăpostește unde poate: pe un prag, într'un gang, într'o librărie...

Nu găsești o trăsură sau un taxi, cu niciun chip și cu niciun preț. Tramvaiele, — gem. Stau călătorii îngheșiți pe amândouă platformele și printre bănci, agățați de curele sau sprijinindu-se unii de alții...

— Avansați mai înainte, domnilor... Taxa, cine mai e fără bilet...

— O corespondență, șefule!

Omul se răsuțește ca să poată băga mâna în buzunar, și zice de două-trei ori, în dreapta și în stânga, politicoș:

— Pardon!

Ajunge cu mâna în buzunarul unde păstrează portofelul: buzunarul gol! Un moment nu mai simte nici inimă, nici nimic. Pe urmă începe să se scotocească febril prin toate buzunarele: nimic!...

— Pofțiți biletul! — zice conductorul.

— Aoleu! — țipă omul. Săriți!...

— Ce s'a 'ntâmplat, domnule?!

— Portofelul... Mi-au furat portofelul!...

— Numai atâta?! — se miră unul. Eu credeam că e foc...

— Cine ți l-a furat, domnule?! — întreabă altul, proștește.

În momentul acela, toată lumea își pipăie buzunarele unde păstrează banii, fiecare rămâne cu mâna pe portofel, și suspectează pe celălalt...

— Oprește tramvaiul, domnule! — strigă păgubașul. Să căutăm hoțul...

— Cum să nu! — s'amestecă cineva. Dac'ai ști pe unde-o fi dumnealui acum...

— Aveai mulți bani? — se interesează un vecin.

— 5000 de lei.

— Frumoasă sumă.

— Pe criza asta...

— Dece nu te-ai ferit, domnule?

Omul se uită la cel care-l întreabă, și-i vine să-l înjure. Dece nu s'a ferit, auzi! Păi când se lovesc atâția inși de tine, când te 'mbrâncesc atâția la opririle tramvaiului, când plouă, însfârșit, și când mai ai și un pachetel în mână, — poți să te mai gândești la ceva, și poți mai ales, să știi cine ți-a băgat mâna în buzunar, din cei care

s'au frecat de dumneata!... Uite, și pachetulul s'a turtit de tot, și s'a udat. Păgubașul îl ridică îngrijorat, îl privește cu jale pe toate părțile și, uitând pentru moment de bani, — se vaetă în neștire:

— Aoleu, mă omoară nevasta...

O L T E N I I

— Cărb', cărb', cărb'!...

— Pătrunjelul, țelina, morcovii, morcovii, morcoviii!

Oltenii calcă apăsător, împletind picioarele sub greutatea coșurilor. Strigă pătrunzător și repezit, strigă cântat sau monoton. Uneori, strigătul este ca un chiuit, alteori scârțâie, alteori s'aude dede departe, ca o doină. După felul omului și după felul mărfii. Cărbunii, bunăoară, îi strigă cu o silabă scurtă, retezată, seacă, fără ecou. Zarzavăturile, — ca pe niște versuri spuse repede, cu opriri mai prelungi și cântate la refrenuri. Peștele, îl strigă pe nerăsuflăte:

— Pește-pește-pește-pește!...

Iar când numește varietățile, începe cu șalaul, continuă cu somn și cu nisetru, — și deodată:

— Crrrrrapuu!...

Se înoadă în cuvânt, îl răsucește, îl zbârnăie, îl sfredește și-l asvârle de parcă-l vezi, de parcă vezi cuvântul, de parcă vezi crapul înotând într'o dungă prin aer, pătrunzând în bucătărie, sfărâind în cratiță...

Fructele se strigă, deobicei, monoton:

— Cireși, cireși, cireși, cireșelee!...

Coșurile scârțâie pe cobiliță, omul găfâie sub căldură, odihnește din când, își șterge sudoarea și strigă...

Dimineața mai ales, când orașul abia începe să se trezească, și la amiază, când ațipește, strigătul olteanului s'aude pătrunzător și viguros, te trezește pe jumătate și

te 'ntoarce pe partea ailaltă, iar te trezește și iar te 'ntoarce, până când te scoală:

— Măi, al dracului... Ce voce!...

Când strigă mai ales «crapul», — strigătul te trezește deodată și de tot, te sperie:

— Ce-a fost, dragă? — întrebi năucit.

— Nimic... Ce să fie?!... Olteanul...

— Fir-ar-al dracului să fie... Mai mare spaima... Cel puțin, spune servitoarei să cumpere niște crap, astăzi...

De obicei, fiecare oltean are clientela lui, pe care o împarte pe categorii: cucoana asta, e sâcâitoare și certăreață; astălaltă cumpără ce-i dau eu, și nu se tocmește; a treia, se țigănește pentru zece bani; a patra, nu plătește contul la vreme, și caută să te 'nșele...

— De ce m'ai încărcat, mă oltene?!...

— Nu v'am încărcat, coniță.

— Ba m'ai încărcat, mă.

— Să fie al dracului care v'a încărcat, cu ăl de la făcut... Dacă nu...

— Dacă nu, — ce?

— Dacă nu, — ăl care minte!

— Nu ți-e rușine, mă?!... Eu nu-ți dau un ban mai mult.

— Bine, coniță... Dar nici eu, nu vă mai servesc...

— Ce, mă, ești nebun?!

— Nu sunt nebun... Da'dece să mă 'nșelați?

— Păi atât a fost, mă... C'am însemnat.

— Ba, atât a fost... Am însemnat și eu... Și am însemnat bine... Că vă cunosc...

— Fire-al dracului să fii... de oltean hoț... Na, mă, cât zici tu... Și să-mi aduci marfă ca lumea...

Cucoana, râde. Râde de necaz. Olteanul, râde și el. Tot de necaz. «Auzi, să mă frece pe mine atâta, pentru 5 lei, dupăce îi dau pe datorie, d'astă primăvară!»...

La casele boierești, — stăpâna nu se vede. Olteanul îi vinde servitoarei, care alege și plătește. Dupăce se

cunosc bine, încarcă nota amândoi: olteanul, încarcă nota servitoarei, — servitoarea nota, conیței. Cu timpul se împrietenesc bine de tot...

— Și de unde spuneai că ești mă neică?

— Din Dolj.

— Așa?... Eu sunt din Mehedinți... Trăiești bine la boierii ăștia?

— Bine.

— Ești demult băgată?

— De doi ani.

— Ihi!

Peste câteva zile:

— Da unde dormi tu?

— Da ce-ți pasă ție?!

— Ei... Întrebam și eu, așa...

Și-o ciupe de braț, de braț, nu din altă parte, deocamdată, după ce s'a autit la toate ferestrele, circular, și-a băgat de seamă că nu-l vede nimeni. Ea, face pe supărata:

— Laba!

— Duminică după prânz ai liber?

— Am.

— Vii în Cișmigiu?

— Nu știu.

— Sau la dans?

— Nu știu.

— Da' ce știi?

— Nimic.

Și se uită la el într'o dungă, și râde.

— Atunci, — în Cișmigiu?

— Poate...

El dă s'o ciupă iar.

— Astâmpără-te că ne vede cineva...

— In Cișmigiu?

— Da.

Și se 'ntâlnesc în Cișmigiu, duminică după prânz. Mănâncă acadele, beau limonadă și se fotografiază.

D'aci înainte, olteanul are unde dormi, are o mâncare caldă... Câteodată, află și conița, știe și boierul...

— Mă oltene, să mai ai grije p'aci, noaptea...

— Las' pe mine, boierule...

.....
Dupăce își descarcă de toată marfa coșul, olteanul s'așează pe marginea trotuarului, istovit, și numără banii. Apoi face niște socoteli în gând: câtă marfă a avut, cât «l-a ținut», cu cât a dat-o, cât a dat pe datorie și cât «i-a rămas». Uneori, așează banii grămezi, fiecare grămadă reprezentând cutare marfă. Și dupăce se uită peste ele, ia din fiecare grămadă câte un gologan, pentru mâncare și pentru o țuică. Și pleacă ușurel și fluierând...

Cum trăiesc și unde dorm oltenii, — nu știe nimeni. Era vorba să li se facă un cămin, un palat uriaș, pentru care am auzit că s'au și adunat câteva milioane din coșurile lor. Un palat cu dormitoare curate, cu cantină și cu bae... Și cu scări de marmoră, pe care să urce oltenii fluierând și desculți... Cine știe...

... Dealtminteri, ei nu se plâng. Sunt veșnic veseli și gata de glume. Iar dumineca și în zile de sărbătoare, dupăce au vândut marfa, se duc în Cișmigiu sau la dans. Joacă și dansează până când se omoară, — apoi beau. Nu până se îmbată. Ci până se fac așa, «cum îi stă rumânului bine». Atunci, olteanul dă căciula pe ceafă, pune mâna pe prăselele cuțitului și strigă așa, din senin și fără intenție:

— Care fu ăla mă?!... Fir-ar mâin-sa a dracului!...

DEPUTAȚII

Domnii reprezentanți ai Națiunii, coboară în Cetate cu primii fulgi. Dar nu sunt atât de ușori, atât de senini și atât de albi. Domnii deputați sunt gravi, preocupați

DEPUTAȚII

și cu serviete. Au călătorit în clasa I-a, gratuit, și dela gară urcă în automobile. Unii trag la hotelurile din centru, alții se opresc în Griviței.

— No, bine v'am găsit!

— Să trăiți, domnu deputat.

Ardelenii, sunt mai vorbăreți și mai populari. Care sunt. Că alții, de când cu mandatul sau poate din totdeauna, au înțepenit în atitudini hilare de oameni importanți. Calcă drept și rar și se uită peste lume și peste țară atât de îngâmfați și de misterioși, de parcă ar purta încâtărâmate în serviete, destinele Națiunii...

Va să zică, după vacanța se 'ntorc așa: întâi vilegiaturistii din țară, pe urmă cei din străinătate; se înapoiază apoi ultimele serii din concediu; sosesc domnii miniștri dela Mare și cea din urmă cehipă de scriitori dela Bușteni; la urmă de tot coboară studenții, domnii parlamentari și iarna...

Cetatea este în formă: teatrele pline, cinematografele gem, pe străzi lume, localurile tixite. Pe domnii deputați, îi găsești peste tot: la teatru, la cinematograf, la restaurant, la cabaret, la ministere și pe stradă. Nu e greu să-i identifice: pe stradă fiecare domn deputat umblă cu 5—6 inși după dumnealui, caer merg la o distanță foarte cuviincioasă. La restaurant este de asemeni înconjurat de câteva persoane, care de obicei plătesc consumația...

— A, păi nu se poate...

— Imi pare rău, domnule deputat... Lăsați...

In cele din urmă, — lasă. Inșă, dă și dumnealui ceva bacșiș chelnerului...

— Ia, mă, și tu...

— Să trăiți, domnu deputat... Mulțumesc, saluuut!...

La ministere, domnului deputat i se deschid, cu saluturi largi și cu plecăciuni adânci, la orice oră, toate ușile...

— Țstuia de ce-i dai drumul? — se îndignează un cetățean, care vine de trei zile și de trei zile este amânat.

— Domnu' este deputat! — răspunde portarul, grav.
— Așaaa!

Numai la spectacole, domnul deputat se amestecă în gloată și oftează cu toți bărbații, după cutare artistă, după un picior mai cioplit, după... însfârșit, ca omul...

Se înțelege, că nu toți domnii deputați sunt o apă. Unii au trecere mai multă, prietenii mai întinse și mai importante, o practică parlamentară mai îndelungată. Aceștia se văd mai rar, pentrucă de obicei umblă pela casele domnilor miniștri, se mai reped prin străinătate cu câte-o misiune, fac legi...

— Nu-mi văd capul, monșer... Sunt surmenat... Treci mâine...

Mâine, — iar:

— Am lucrat cu ministrul, toată noaptea... Vino mâine...

La manifestații, domnii deputați merg în fruntea convoiului, strigă cei dintâi « Ura » și din loc în loc rostesc câte un mic discurs, pe rând. Iar la parăzi, vin cu toții dichisiți, în frac și cu decorații...

Domnii deputați, sunt și ei oameni, cu slăbiciuni și cu patimi. Mai ales cei din provincie, care vin în București, singuri. Câte unul se mai încurcă ba cu o actriță de varieteu, ba cu câte-o dactilografă, ba cu câte-o funcționară... Că de, umblând mereu încoaci și încolo, omul întâlnește lume...

— Las' că destul mă usuc în orașelul acela infect de provincie, unde nici n'apuci să faci un pas, și nevasta a și aflat.

Adevărul este, că nevasta domnului deputat află, până la urmă, câte ceva și din isprăvile dumnealui ne-parlamentare dela București, că binevoitori se găsesc întotdeauna, — însă domnul deputat are atâtea pretexte: ba o biată femeie cu care a trebuit să umble câteva zile ca să-i găsească un post, ba o orfană de război care... Că a fost văzut ieșind din hotel cu femeia? Păi ce, lui

MINISTERELE

îi dă mâna să închirieze un birou și un secretar, unde să primească lumea? Femeia l-a căutat acasă... Dar nici n'a intrat în odaie... L'a așteptat în hol sau pe coridor... «Așa că nu te lua după minciuni, dragă nevastă... Parcă am eu timp și chef de fleacuri? Sunt atât de ocupat. Ai citit în gazetă interpelarea mea în chestia hoțiilor dela Consilieratul Agricol? A făcut senzație... Șeful m'a felicitat cu entuziasm... Dar ce crezi tu, că deputăția e jucărie?... Comunică-i prefectului să-mi trimită mașina la gară Sâmbătă seara ».

După prânz, la Cameră, pe culoar sau în incintă, în vreme ce un orator asudă căutând să descurce niște legi financiare, — domnul deputat, către un coleg din Vlașca:

— Am găsit o fetiță!... O floare, nu altceva...

MINISTERELE

Este regulă: accesul publicului în ministere, nu e permis decât după ora 11. Lumea, însă, se îngrămădește la ușe cam dela 8, și face coadă. Din când în când, s'aude:

— Loc!... Faceți loc!...

Cineva în șoaptă:

— Cine-o fi?

— Habar n'am... Vreun deputat, pesemne... Sau vreun ziarist... Că ăștia intră când vor... ies când vor...

— Sau vreun samsar! Iși dă altul cu părerea...

Dintr'un automobil luxos sau dintr'o mașină de piață, se coboară un domn cu servieta plină. Lumea îi face drum și îl privește cu multă admirație, cu respect aproape. Unii, salută. Nu-l salută pentru el, nici pentru mașina elegantă, nici pentru servieta de piele fină, cu curele și cu monogramă de argint, — ci pentru că omul poate să intre în minister ca la el acasă...

— Vezi, mă, cum intră?

— Văd! — și oftează.

— Noi stăm aci, dela 8.

— Aș sta eu și până mâine, mai la urma urmelor...

Numai să fac ceva...

Insfârșit, pela 11,30 ușile se deschid și lumea intră grămadă...

— Mai încet, domnilor, că spargeți geamurile! strigă ușierul... Mai încet, că intră toată lumea...

Inutil. Se îngheșuie ca oile, se înțepenesc câte cinci, șase între canaturile ușii, fiecare căutând s'o ia înaintea celuilalt, măcar cu un centimetru. Mai ales în zilele de audiență! Uneori se încaeră...

— Ce te vâri așa, domnule, ca la pomană?

— Și de ce să nu mă vâri? Că de-o săptămână vin aci...

— Se poate... Dar azi ai venit în urma mea.

— Aoleu, stai, domnule, că m'ai călcat...

— Vai! — strigă o femeie. Care a fost mitocanul?

Probabil că a ciupit-o cineva. Ea însă nu spune ce a pățit. Intreabă numai de «mitocan».

Dela ușe, lumea dă năvală la biroul de informații, ca să ia bilete de intrare.

— Cu cine vrei să vorbești?

— Cu domnul ministru.

— Legitimația.

— Dumneata?

— Cu domnul secretar general.

— Cu care secretar general?

— Omul nu știe că sunt doi.

— Cu care o fi.

— Apoi așa nu se poate... Ce treburi ai de isprăvit?

— Omul îi spune.

— Aha! Bun... La domnul secretar general cutare.

Solicitorul se gândește că formalitatea asta este inutilă ca orice formalitate, și absurdă. Pentrucă, în

MINISTERELE

posesia biletului de liberă trecere poți să colinzi tot ministerul. Dar dacă așa e regula...

— Dumneata?

Nu, nu s'a isprăvit jos. Mai e șeful de cabinet, un domn tânăr și foarte important.

— Cu domnul ministru...

— În ce chestie?

Asta-i acum! O să-i spuie acolo, ministrului. Că omul n'a venit în vizită... Are el ceva pe inimă...

— Am niște chestiuni...

— Ce chestiuni? — te întrerupe domnul șef de cabinet, cam nervos.

Când omul vine la ministru în audiență comună, înseamnă că nu are nicio protecție, sau ar putea să găsească pe cineva dar nu vrea să se mai îndatoreze. Iși spune că lucrul nu-i atât de important, încât să nu-l poată isprăvi singur. Curajul începe să-l părăsească, însă, dela poartă. Prea trebuie să aștepte, prea este lume multă... Și caută să se pună bine cu portarul. Pe urmă cu toți ușierii. Așa că la șeful de cabinet, a ajuns necăjit de tot, și flămând. De aceea îi vorbește politico, slugarnic aproape. « Că nu strică! » — se gândește el. « Aștia micii, sunt mai ai dracului și mai cu putere ca ai mari »...

Prin urmare, stând la o distanță respectuoasă de masă, omul își spune păsul. Domnul șef de cabinet ascultă încruntat și hotărăște:

— Bine... Așteaptă, — și-l trece pe-o listă.

Sau:

— Chestia asta, ți-o poate rezolva domnul director cutare.

Dumneata, de colo:

— Nu se poate..

Dar te întrerupi:

Sprâncenele domnului șef de cabinet s'au înodat deasupra nasului, ochii te privesc nedumeriți și înorați.

Il iei mai cu binișorul:

— Vedeți, am fost la domnul director, și...

— Dumneata, faci cum îți spun eu.

Dacă ești diplomat și ai timp de pierdut, saluți respectuos, te întorci acasă, direct acasă, să nu care cumva să te mai abați pela directorul cu pricina, că te bruschează și acela, — și vii din nou, Vineri. Șeful de cabinet, care este în alte dispoziții, sau este altul în locul celui de Miercuri, pentru că fiecare ministru are câte trei patru, te trece pe listă.

Ceeace nu înseamnă că ești mai aproape de ministru, deși vă desparte numai o ușă, capitonată, este adevărat, dar ușe, — ca Miercuri dimineața la 8 când făceai coadă la poartă și te rugai de domnul ușier să-ți dea drumul. Aștepți.

Iar aștepți.

Te uiți la ceas: 1. Te uiți în sală: 20 de persoane. Socotești: cu fiecare câte 3 minute, fac 60 de minute. O oră...

Ia uite, încă un deputat. Al treilea. Ce-o fi căutând astăzi când e zi de audiență pentru public?! Că pe « Avizul » acela, scrie negru pe alb când pot fi primiți: în fiecare zi de lucru, afară de Miercurea și Vinerea, dela 11—12...

Nu, nu ți-e foame. Cine dracu mai are poftă de mâncare, acuma?!... Te ridici, faci 2—3 pași prin odaie, încoaci și încolo, și te apleci peste masa șefului de cabinet, în treacăt: ești al doisprezecelea pe listă!... Iar te uiți la ceas: 1,15. Acasă, te așteaptă cu masa și cu rezultatul...

De felul dumitale, nu ești nervos. Și nici violent. Dar uite: treabă e asta?! Simți o încordare în tot trupul. Revolta îți ridică sângele la tâmples, și te gândești să faci scandal. În definitiv, pentru ce este ministru? Ai?!... Și strigi, în gând, de se cutremură ministerul!... Mergi până acolo cu revolta, încît te gândești la revolver, la bombă... Ca omul la necaz. Dar te liniștești: « Așa e la noi! » Și pe urmă, nu e o fericire să fii ministru. Ai atâtea

MINISTERELE

pe cap, și te'njură toată lumea... Și iar aștepți. Și iar numeri deputații care intră și cari ies. Și iar te uiți la ceas: 1.30!...

Soneria!

Șeful de cabinet își aranjează la iuțeală frizura cu palmele, își cercetează cravata și pantalonii, ia lista depe birou, și intră. (Trebue să știți, că șefii de cabinet sunt ca plutonierii: tirani cu cei mici, — slugarnici cu cei mari). În odaie, — un oftat de ușurare general. Te uiți la fețele care mai înainte erau mohorite și asudate: acuma s'au luminat. Cei care se știu în capul listei, încep să se apropie de ușa cu pași mărunți, dar fermi.

Trece un minut, trec două minute lungi și încordate.

Însfârșit șeful de cabinet se arată în ușe, cu lista în mână. Se uită peste public și vorbește:

— Domnul ministru fiind chemat la președinție, nu poate primi pe nimeni. Vă roagă să-l scuzați...

«Vă roagă să-l scuzați»!. Mulțumim...

Câțiva, încearcă să se revolte în gura mare, după ce s'au revoltat aproape trei ceasuri, în gând. Dar se liniștesc repede, fiindcă n'au încotro...

La poartă:

— Ce măgărie!

— Las' că vine el la vot, de nu l'oi alunga cu câinii...

— Am pierdut două întâlniri, astăzi.

— De știam, veneam Miercuri.

— Să vezi ce scandal acasă... Că nevasta, n'o să mă creadă. Are o fantezie nefericită: când nu trebue, — mă crede; și când întârzi după treburi, — pot s'o pic cu smoală și nu-mi crede un cuvânt...

— Spune-i și dumneata să telefoneze ministrului... sau șefului de cabinet... Ca să se convingă.

Cu excepția ministerului de externe, unde nu vin decât diplomați, gazetari și parlamentari, la porțile tuturor celorlalte ministere vezi lume din toate unghiurile

țării, așteptând. Vezi aceeași lume, zile de-a-rândul. Țărani din Sighet, din Mehedinți, din Dorohoi și din Basarabia, așteaptă săptămâni întregi pe dunga tro-tuarului cu legătura cu mâncare, lângă ei. Unii au venit cu nevestele, cu câte un băiat, sau cu câte o fată.

La ministru n'ajung niciodată, deși cu ministru vor să vorbească. Șeful de cabinet, ca să scape de ei, îi trimete la secretarul general. Secretarul general, îi trimete, fără să-i asculte, la celălalt secretar general. Acesta îi îndrumază foarte binevoitor, de altminteri, la cutare director. Și așa mai departe...

Oamenii ascultă docili și umblă din birou în birou. Se mai sfătuesc cu ușierii, se întorc iar pe unde au mai fost, până când li se închid toate ușile. Atunci se duc iar la șeful de cabinet, care începe să strige la ei:

— Iar ați venit, mă? Nu v'am spus să mergeți la domnul secretar general?

Oamenii spun că au fost, dar n'au făcut nimic.

— Ș'acum, am vrea să ne întoarcem pe la casele noastre... Ne lăsăm păgubași... Dar n'avem bani de drum...

De cele mai multe ori, îi vede deputatul județului respectiv sau alt deputat cu inimă. Li ascultă cu bunăvoință, și-i bagă la ministru peste capul șefului de cabinet, care e nițel cam plictisit de toată chestia asta. Peste câteva clipe, ies satisfăcuți: treburile pentru care au bătut atâta drum, au fost niște simple fleacuri...

Pela ministere, umblă câteo cuconiță tinerică și foarte nostimă.

— Bonjur!

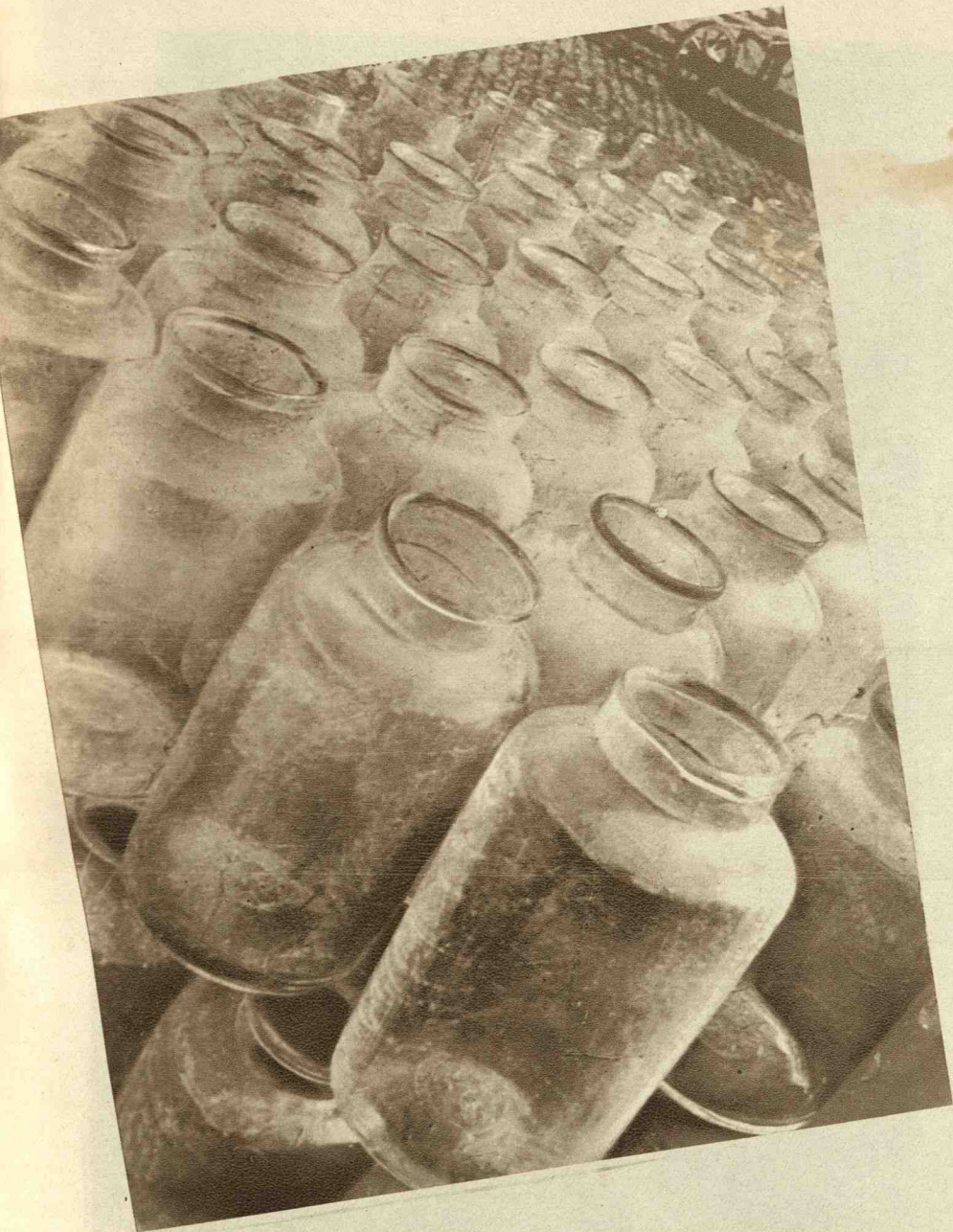
Domnul șef de cabinet, e cât se poate de flatat. Li sărută mâna galant, și-o pofteste chiar pe scaunul dum-nealui, la birou.

— Ești încântătoare, astăzi.

— Da?!... Și ieri?

MINISTERELE

— Și ieri și'ntotdeauna.

Femeia se gândește că domnul șef de cabinet este exasperant de banal și foarte insipid. Dar uite, are nevoie de el...

— Ce-ai făcut cu chestia aia?

— Este pe drum de seară.

— Asta mi-ai spus-o și ieri... Mai ține mult?

— De... știi eu?

Și se uită la ea cu înțeles. Și ea se face că nu înțelege.

— Măine?

— Cred că da.

— La ce oră să vii?

El se gândește un moment.

— Ne întâlnim în altă parte.

— Unde?

Iar se gândește. Apoi, curajos:

— Te invit la masă.

— Bine! — acceptă femeia.

In definitiv...

Chestia, este o chestie pentru care « domnișoara » încasează dela un domn oarecare 10—20.000 lei. Șeful de cabinet i-a strecurat-o ministrului într'un moment când l-a văzut bine dispus, adăogând, speriat, că este a unei rubedenii...

Domnul ministru, are și el afacerile lui sentimentale. Amanta vine rar de tot pe la minister. Șeful de cabinet, când o vede, țâșnește dela birou, o salută foarte respectuos, și-o introduce... Dacă femeia n'a intrat pe ușa pe care intră domnul ministru...

— Bonjour, ministrule!... Ce faci?

S'apleacă peste birou și-l pupă pe frunte. Apoi s'așează pe un fotoliu. Ministrul, sună.

— Nu intră nimeni, până când nu chem.

Către ea:

— Sunt foarte obosit.

Cască și face pe plictisitul:

— Să fie a dracului de meserie, și meseria de ministru... Vezi tu...

Telefonul.

— Allo!... Da... Da... Nu, acum nu pot... Am o delegație în audiență, pe urmă trebuie să merg la Palat... Du-te singură... La revedere...

Femeia de lângă el, îl amenință cu degetul:

— Hoțule!

— Ași... A fost nevastă-mea...

— Ei, mă duc... Am vrut doar să-ți dau bunăziua. Nu-i adevărat. Are ceva de isprăvit cu ministrul. Domnul ministru se lasă, însă, greu. De aceea și ea este cam rece...

— Cum! Așa repede?!

— Am treabă.

— Ei, asta este...

— Și tu ești plictisit.

— Dimpotrivă... Imi pare foarte bine că ai venit...

— Nu se vede...

El a înțeles.

— Tot pentru chestia aceea...

— Tot... Este destul de rușinos că nu mă iubești măcar atâta ca s'o rezolvi. Trebuie să mă rog de tine ca orice pârlit de...

Domnul ministru se gândește prelung și adânc ca orice om de stat, și în cele din urmă, hotărăște:

— Este foarte greu... Dar pentru tine, o fac... Numai de n'ar răsufila în gazete...

Pe ea n'o privesc urmările. Sare veselă de gâtul domnului ministru și-l sărută furtunos pe buze, pe obraz, pe mustața căruntă...

— Bravo, micule... Bravo... Acuma cred că mă iubești...

— Diseară la ce oră te văd?

— La 9... Fix...

LA OFICIUL DE STARE CIVILĂ

Și pleacă. Domnul ministru, telefonează acasă:

— Astă seară lucrez cu primul ministru... Să nu mă așteptați cu masa...

LA OFICIUL DE STARE CIVILĂ

— Martori, domnule, vă trebuie martori?... Cu trei poli...

— Nu-mi trebuie.

— Cu doi poli.

— N'auzi că am? Dece mă enervezi tocmai acumă când viu și eu să mă pui în rândul oamenilor?!

Bărbați fără meserie, mai tineri sau mai bătrâni, strigă mereu:

— Martori, cine vrea martori...

De obicei, se întovărășesc câte doi, pentrucă doi martori trebuie la o pereche. Sunt angajați aproape toți. Fiindcă, vedeți, cununiile au loc numai odată pe săptămână la fiecare primărie de sector, și se strânge lume multă. Câte 50—60, sau 100 de perechi. Se'nțelege că oamenii cumsecade vin cu martori de acasă, pe care îi poartă după ei, care așteaptă cu ei, care se bucură cu ei, gata să zică « prezent » când domnul ofițer al stării civile întreabă de pe scenă, solemn și grav:

— Martorii?

Dar sunt și perechi care uită să vină cu martori, sau nu vor să-i știe vecinii, sau, în sfârșit, care se gândesc că lucrul e plictisitor și cu cheltuială. « Mai bine angajez martori acolo. Le dau câte doi poli și am scăpat. Dacă îi ia din vecini, mă costă: mâncare, băutură... Ba și câte-un cadou, la o adică »...

Tinerile perechi, vin la Ofițerul Stării Civile, pe lângă martori, flori și bomboane, cu părinții, cu rudele mai apropiate, cu prietenii și cu prietenele.

— Vai, dragă, ce fericit ești... Mireasă!... Cât te invidiez...

— Stai mai drept, mă... Și îndreaptă-ți cravata... Așa... Nu fii bleg, ce dracu... Că odată ești ginere...

— Cine știe! — glumește el.

Mireasa care nu i-ar da drumul de braț s'o omori cu bătaia, îl privește galeș:

— Iar glumești!

— Obiceiul lui...

— Băă!... Ce flori frumoase!...

Domnișoarele și doamnele mirese, au, toate, brațele încărcate cu flori...

Ca și la dricari, la Ofițerul Stării Civile, cununiile sunt pe clase: I-a, II-a III-a. Fiecare clasă cu taxa ei și cu ceremonialul ei. La clasa I-a, vin boierii. Aci, perechile se cunună separat într'o sală mare și, pe cât cu putință, decorată. Câteva tablouri, draperii la uși, un covor, câteva fotolii... Dacă perechea este mai de neam, sau dacă unul din martori este un membru marcant al partidului la putere, cununia are loc în sala festivă a Primăriei și oficiază chiar domnul primar în persoană... La clasa II-a se cunună lumea de mijloc. Sala este mai simplă și mai mică. Perechile și martorii stau înghesuiți și pălăvrăgesc. La clasa III-a se cunună lumea de jos. Ceremonia se oficiază în hol, care servește în zilele celorlalte ca sală de așteptare. Pe jos, ciment. Pe uși și pe pereți, cartoane, cu indicația biroului și cu diverse interdicții: « Fumatul oprit »: « Nu scuipați pe jos »: « Nu ne țineți de vorbă ». Agățată în perete, fotografia Regelui și eventual fotografiile foștilor primari. Singură și la vezeală, în peretele din fund, fotografia actualului primar. În cele patru colțuri, câte-o scui pătoare și 2—3 bănci de brad, infirme...

La clasa II-a și a III-a cununia se face în bloc. Perechile sunt aranjate în formă de potcoavă.

LA OFICIUL DE STARE CIVILĂ

— Mireasa la stânga ginerelui, martorii la spate! — strigă domnul secretar, îmbrăcat în togă neagră, ca procurorii.

— Dar rudele? — întrebă cineva.

— Rudele?

Domnul secretar stă nițel pe gânduri. Apoi, zâmbind protector:

— La perete!

În așteptarea domnului consilier delegat ca ofițer al Stării Civile — lumea vorbește, comentează și bârfește.

— Dar baba aia?! Mireasă o fi?!...

— Dé!... Mireasă, probabil... Sau soacră.

— Ași... Este prea bătrână pentru soacră!

— Uite, că are și flori.

— Atunci, să știi, că e mireasă!

— Păi ginerile unde-o fi?

— S'ascunde să nu-l vadă lumea... O fi vreun băiat de 18 ani...

— Ia te uite la aia...

— Uite-te mai bine la tine! — îi șoptește cineva. Că ți se vede combinezonul...

Din când în când, ușierii:

— Ssst!

În sală, miros de flori, de sudoare și de colonie. Perechile, ca perechile: ginerile de 50 de ani, alb aproape, mireasa de 16; mireasa de 45, ginerile de 18; ginerile urît și cu albeață sau șchiop, mireasa frumoasă și dulce; mireasa știrbă și scrijelată de vărsat, ginerile ca un arhanghel...

— Liniște, vă rog.

Pe o ușe laterală, intră domnul ofițer al stării civile, îmbrăcat și el în togă, foarte serios, foarte solemn, și foarte grav. Lumea care șade, se ridică. Femeile își aranjează fustele și florile, bărbații cravatele.

Tăcere.

Domnul ofițer urcă pe balustradă călcând rar și socotit. Apoi se oprește în fața mesei, se uită peste sală, tușește:

— Actul căsătoriei, este, care va să zică...

Urmează câteva considerații asupra căsătoriei cu citate din codul penal și din cărțile sfinte. Pe urmă, domnul secretar strigă perechile. A treia de pe listă, nu răspunde.

— Domnul Spiridon Dumitrescu și domnișoara Lisette Popescu.

Nu răspunde nimeni. Lumea se uită în lături și râde.

— A șters-o! — zice unul, tare.

Râde și domnul ofițer, râde și domnul secretar.

— Deștept om! — șoptește altul, care e martor.

— Te cred! — îi răspunde vecinul. Eu acum cinci ani, am venit ca un idiot cu trei ceasuri mai de vreme. Și dupăce s'a sfârșit comedia, ne-am certat în stradă, ca țigani...

— Acuma, fiecare răspunde la întrebarea mea...

— De s'ar isprăvi odată! — oftează o doamnă.

— Domnul Smarandache Cârloganu... te căsătorești de bună voie cu domnișoara... Pardon, cu doamna Marieta Petrovici?

Vocea răspunde grăbită:

— Da!

— Doamna Marieta Petrovici... te căsătorești de bună voie cu domnul Smarandache Cârloganu?

Tăcere.

Ginerile o privește cu desnădejde și îi dă cu cotul.

— Da! — răspunde femeia.

Apoi, o pufnește râsul: uitase!...

— Nu râdeți, vă rog. Momentul e solemn.

— Pentru dumneaiei nu mai e solemn — șoptește un martor care o cunoaște. A treia oară vine aci, și dacă o vrea Dumnezeu... mai vine de vreo două ori, că nu are decât 45 de ani...

Și ceremonia continuă. Răspunsurile se aud clare și puternice, emoționate și dulci, altele bâlbâite, altele în rate, altele miorlăite...

Câte unul, întrebă mirat:

— Poftim?!

— Te căsătorești de bună voie cu...

— Păi de sigur!... Ce vorbă e asta?!... Altfel, am fi venit aici?

Lumea râde cu hohote.

— Dumneata să răspunzi numai « Da » sau « Nu » — îl învață domnul ofițer.

— Cum o să zic nu?! — și își cuprinde mireasa pe după mijloc.

— Atunci, spune da!

— Sigur că da!

Vine rândul ei.

— Zic și eu cum zice el.

Cineva, din public:

— Bravo... De treabă femeie... Și omul se gândește acasă, cu obidă...

Lumea râde iar.

— De bună voie? — o întrebă ofițerul.

— Dé... de bună voie... Dacă vrea el...

— Dumneata, vrei?

— Păi cum să nu vreau?

— Nu te silește nimeni?

— Nu... Cine să mă silească?! Doar sunt femeie în toată firea. Am mai fost măritată odată...

Dupăce se isprăvește cu toate perechile, domnul ofițer ține o scurtă cuvântare, pomenind iarăși importanța actului, și încheie:

— Vă felicit!

Perechile, cu martorii după ele, trec să semneze în registre, pe urmă pornesc spre ieșire, cu actul în buzunar.

Mulți din cei dela « clasa III-a » care se cunună după ce au trăit 4—5 ani în concubinaj, au venit cherceliți de bucurie, poate, sau de necaz... sau ca să-și facă curaj... Martorii de asemeni. Când ies, se iau la ceartă în fața Oficiului sau la cea mai apropiată cârciumă, unde

s'au abătut să se cinstească. Doamna mireasă îi aruncă domnului ginere florile în cap și-l face bețiv și prost...

— Prost, ai? — întrebă el. Sigur că sunt prost... Altfel, mă cununam cu tine?...

Dacă ea răspunde, și răspunde din ce în ce mai agresiv, domnul ginere se ridică dela masă, vână, și îi înfige mâinile în păr și-i urlă în ureche ca să ție minte:

— Auziși ce citi ăla din carte? « Femeia să fie supusă bărbatului »...

MOARTEA IN BUCUREȘTI

În Capitală, se nasc zilnic cam 45 suflete, și mor vreo 30. Moartea vine în Cetate pe toate căile și în toate chipurile. La căpătâiul bolnavului, ostenită și tristă; pe asfalt, violentă și diformă, ridică sufletul femeii nefericită în dragoste sau împinsă de mizerie dela etajul V; în spitale, mirosind a creolină; în grădinile publice, stârnită de primăvară și de 4 gloanțe trase repede, sau de unul singur și ochit bine; se vâra sub roțile tramvaiului, să adune un trup ciopârțit; veghează solemnă și tăcută, printre flori, printre medici cu renume și surori de caritate, ultimele clipe ale unei personalități de vază, apoi îi închide ochii, delicat; dă fuga la mahala, despletită și vâetându-se, cu poliția după ea și cu procurorul, ca să ridice dintr'o cârciumă trupul înjunghiat al unui « mardieiaș », răpus de rival; s'abate, în treacăt, la o casă sărmană, tot despletită și tot vâetându-se, dar fără poliție și fără procuror, să stingă febra din ochii vreunui copilăș măcinat de tuberculoză; se 'ntoarce prin cartierele boierești, discretă și demnă și 'n automobil, lângă doctor, întră într'un palat somptuos după ce a sunat și s'a șters pe picioare, și retează, nevăzut, suferințele unui milionar care credea că nu va muri niciodată...

MOARTEA IN BUCUREȘTI

Ziua și noaptea, pe vreme bună și pe vreme rea, — Moartea umblă neostenită prin toate unghiurile Orașului, aleargă în automobile cu 100 de kilometri pe oră și le dărâmă apoi într'un copac la Șosea, dă brânci salahorilor de pe schele, împinge pe un biet pensionar care alunecă, stupid, pe-o coaje de banană și își zdrobește capul de trotuar...

— Ssst!... O înmormântare!...

S'aude mai întâi muzica militară, din ce în ce mai aproape. Pe urmă se vede. Strălucesc în soare alămurile instrumentelor. Marșul, — monoton și trist. Soldații calcă rar. La o distanță mică, preoții în odăjdii și imediat în urma lor, — dricul. E tras de patru cai frumoși și negri și îmbrăcați în negru. Pășesc rar și grav. Dricul, este cât un monument. Peste tot, coroane de flori scumpe. La cele patru colțuri, patru bărbați în doliu, țin panglicile. În urma dricului, pe jos, câțiva bărbați și câteva femei. Apoi, un șir nesfârșit de automobile, cu femei elegante și în doliu, cu bărbați eleganți și în doliu, plângând, lăcrimând sau discutând...

— Cine este?

— Cine a fost, vrei să zici...

Lumea se descoperă, se informează, glumește și comentează.

— Cine spuneai că este?

— Ce tot întrebi? N'ai citit eri în gazete?

Dacă mortul este vreun fost politician veros, câte unul care l-a cunoscut bine, zice:

— Bine că l-a iertat Dumnezeu, că prea a fost al dracului...

— Ssst!

— Niciun « sst »... Las'că nu mai eu știu...

— Taci, domnule, din gură, că te-aude cineva...

— Ei, și dacă m'aude? Păi știi dumneata cine a fost ăsta? Știi dumneata cât a furat ăsta? Știi dumneata câți oameni a nenorocit ăsta?...

Apoi, după dric, tare:

— Adio, șefule!... De mult îți era locul la Belu...

— Nu-l duce la Belu, — îl informează cineva... La Crematoriu.

— Puteam să bănuî, — răspunde omul. Păi ce, îl suferea p'ăsta pământul?!... Ars, trebuie...

Pe calea Victoriei, lumea se uită la convoi, ca la un spectacol. Cam trist, este adevărat. Dar spectacol. Se descoperă instinctiv și numără coroanele, numără decorațiile, dacă mortul este un mort important, admiră cosciugul de bronz, care se zărește printre flori și bârfește femeile din automobile, prea frumoase și prea elegante în doliul lor și, parcă, nu îndeajuns de triste...

— Ce de coroane!...

— Ia te uită ce automobil superb!...

— Aia, o fi nevastă-sa?

— Se poate... Că prea e veselă...

— Taci, domnule, din gură... Ce dracu, n'ai niciun respect pentru morți...

— Respectul se cuvine oamenilor în viață, domnul meu.

— Te 'nșeli... Pe cei în viață, trebuie să-i ghicești... Dar ăsta... S'a dus... Nu poate să mai facă nimic: nici bine, nici rău...

— Nu se mai isprăvește convoiul... Și am treabă.

Are treabă cu adevărat, omul, dar nu se deștelenește până nu trece convoiul, pentru nimic în lume. Trebuie să vadă negreșit toate automobilele, să vadă lumea din ele, să aibă, în sfârșit, o imagine cât mai complectă a înmormântării... Dacă ar putea, s'ar rezezi și la cimitir sau la Crematoriu, s'asculte discursurile...

Circulația, este întreruptă pentru cel puțin o jumătate de oră.

— Dă-i drumul, șofer.

— Nu se poate... Este o înmormântare.

Pasagerul se uită și el la convoi cât se uită, pe urmă se enervează. În definitiv, este grăbit, iar aparatul șoferului marchează...

— Mai este mult, domnule?

— E-he!

Omul înjură în gând pe domnul mort și se uită la ceas și așteaptă. N'are încontro...

— Tot mai este, domnule, fir-ar al...

Dar își ia seama.

— Tot.

Se miră, stupid: «ce l-a găsit și p'asta să moară acuma?». Și iar se interesează la șofer. Acestuia, îi convine s'aștepte cât de mult...

— Trec mereu automobile... A fost bogat, boierul, vedeți d-voastră...

În sfârșit, un clopoțel. Pe urmă, la semnal, s'aprinde ochiul verde. Șoferul dă viteză și omul din automobil înjură: a întârziat cu 40 de minute...

— Mână, mă, idiotule...

... Spectacole fastuoase sunt toate convoaiele mortuare care trec pe calea Victoriei. Stârnesc numai admirație și bârfeli. P'aci, moartea este prea gătită, prea distinsă și prea cabotină, și n'aduce aminte de moarte. Nu plânge nimeni cu lacrimi, nu geme nimeni, nu este nici tristețe, nici reculegere. Este numai tăcere și gravitate... Și muzică... Lumea zice:

— Frumoasă înmormântare!

Arareori, când este înmormântat un mare artist sau un mare om politic cu nume bun, — lucrurile se schimbă. Tot fastuos este convoiul, dar câtă părere de rău îl însoțește, câtă durere adevărată în ființa tuturor: a rudelor, a prietenilor, a străinilor. Mii de oameni se țin după convoi până la cimitir, — și plâng...

La mahala, înmormântările se fac ca la țară: cu tărăboi. Mortul este jelit două zile de familie, de neamuri

și de vecini, care vin cu lumânări subțiri de ceară, în capul gol și cu flori din grădină. Apoi, e dus la cimitir, cu clasa III-a. Cei mai cuprinși, sunt duși cu clasa II-a. În urma dricului, se văd 2—3 automobile...

— De!... — se miră o vecină. Cu clasa II-a, auzi!

— Păi nu știi? — sare alta, care a avut un conflict cu răposatul. Că și în viață, nu-i ajungeai cu prăjina la nas...

Dricul este urmat de lume multă, care se jelește sau plânge reținut. Pe la garduri, femei. Plâng și ele, și spun tare:

— Dumnezeu să-l ierte.

La cimitir, dacă răposatul a făcut ceva politică sau s'a remarcat în mahala prin cine știe ce activitate, — se țin discursuri:

— Jalnică adunare! Mă gâtuie durerea, nu altceva, când văd că bunul, adoratul, veneratul și iubitul nostru nenea Mihalache, a murit la vârsta timpurie de 54 de ani...

Lumea plânge cu sughițuri, iar vorbitorul, emoționat de propriul lui discurs, își șterge lacrămile cu batista che-nărită.

La întoarcere;

— Am fost bine?

— Admirabil.

Și primește felicitări.

— Degeaba! — râde unul. Nea Mihalache, — care, între noi fie vorba, a fost un escroc și un porc-de-câine cât a trăit, — ședea cu burta 'n sus... Nici acuma nu te-a băgat în seamă... Oricît te-ai smiorcăit...

Oratorul, indignat:

— Te rog să nu profanezi...

— Ia lasă-mă în pace cu profanatul... Că abia acum două săptămâni te lăudai că ai să-i bagi cuțitul între coaste...

— Nu, nu zicea așa, — intervine altul. Zicea că are să plătească pe cineva pentru asta...

SĂPTĂMÂNA CĂRȚII

Acasă, masă mare pentru sufletul mortului. Lumea bea și mănâncă, și iar se țin discursuri. Câțiva inși, amețiți de băutură, se iau la ceartă. La poartă, se 'ncaeră. Din casă, s'aud certuri între moștenitori, și s'aud, din când în când, expresii foarte puțin măgulitoare la adresa mortului, care n'a lăsat testament, sau a lăsat dar n'a făcut împărțeala dreaptă...

Morții prea săraci, precum și morții nimănu, nu sunt plimbați pe calea Victoriei, nici pe străzile mai importante ale mahalalei.

Sunt duși la cimitir cu dricul Primăriei, pe drumul cel mai scurt. Convoiul, e simplu: un dric ponosit, tras de doi cai slabi și blegi. In dric, un cosciug de scândură, adesea nevopsit, căruia i se spune tron. Nicio coroană. Nicio panglică tricoloră sau albastră, cu « Regrete eterne ». Nicio floare. Lângă popă, îmbrăcat și el în odăjdii sărace, și fără niciun chef, pentru că va fi prost plătit sau nu va fi plătit deloc, — merge țârcovnicul cu o cruce de lemn în mână, pe care e scris cu negru numele mortului și vârsta. In urma dricului, — două-trei persoane...

Lumea trece grăbită pe lângă convoiul sărman, și nici nu-l observă, aproape...

Și totuși...

Din toate înmormântările, înmormântarea asta de pomană este cea mai impresionantă în simplitatea și în sărăcia ei, și aduce aminte de Moarte. Prea este mută în desnădejde, prea desnădăjduită în tăcere... Și prea singură, în Orașul mare...

SĂPTĂMÂNA CĂRȚII

Tradiția de a consacra o săptămână întreagă cărții pe tot întinsul țării, este în vârstă de doi ani. Ministrul de atunci al instrucțiunii publice, a avut așa o idee, pe care

ajutat de Societatea Scriitorilor și de Fundațiile Regale, a pus-o în practică.

Nici în anul I, nici în anul II, nu m'am brodit în vreun oraș de provincie în cursul săptămânii acesteia, așa că nu prea am idee de proporțiile pe care le-a luat sărbătorirea cărții, și mai ales vânzarea ei, în țară. Iar din explicațiile domnilor editori n'am înțeles mare lucru, pentru că dumnealor se plâng mereu...

În 1933, expoziția cărții s'a făcut în holul Teatrului Național. Domnii editori și-au aranjat raioane de desfacere, decorate frumos de regisorul Teatrului, și-au așteptat la teșghea, vânzarea. Iar domnii scriitori, pieptănați, cu pantalonii la dungă și cu condeele ascuțite, așteptau să semneze autografe. Expoziția, a fost deschisă de M. S. Regele care a venit cu tot guvernul. Domnii scriitori, așteptau înșirați pe două rânduri, dela ușe. Și s'antâmplat așa, — fiindcă s'au înșirat cam la repezeală, — ca tocmai acei cari erau certați, să se nimerească față 'n față, ochi în ochi, la un pas. Chiar eu am avut în față un confrate cu care nu vorbeam. L'am rugat frumos să-și ia alt vis-a-vis, că mă plictisește...

— Dracu știe! — i-am spus. Ai un cap atât de speriat, și-ai îmbrăcat șmocul... Ești caraghios...

— Sunt simțit! — mi-a răspuns, demn... Nu ca dumneata...

— Ssst: Tăceți că vine Majestatea Sa...

Regele, a intrat însoțit de Președintele Societății Scriitorilor și urmat de domnii miniștrii. Domnul președinte, topit de căldură și de emoție, a recomandat, pe rând, unul dintr'o parte, unul dintr'alta, pe domnii scriitori. Nici dumnealui nu vorbea cu vreo doi confrăți. Am ascultat cu atenție s'aud cum le rostește numele, și dacă nu cumva îi amestecă, numind pe unul cu numele celui alt, sau dacă nu-i prezintă cu nume de împrumut... Dar nu: domnul președinte le-a rostit numele, clar... fără să se uite, însă, la dumnealor...

Regele strânge mâna fiecăruia, amabil, iar domnul scriitor se înclină. Pe urmă, ne-am dus fiecare la taraba editorului respectiv. Lumea, — grămadă.

— Ia uite, domnule! — aud pe cineva. Și se mai spune că lumea nu se interesează de carte...

La un raion pe care și l-a aranjat singur, Minulescu stă pe scaun ca un patron, cu familia lângă el.

— Nu răsfoi cartea, domnule! — strigă, apărându-și marfa cu palmele desfăcute. C'o murdărești. Ce! cartea e stambă, s'o pipăi? Sau cauți poze? Poze nu are...

Lângă el, la raionul «Adevărului», Liviu Rebreanu, masiv și alb, de asemeni cu familia, iscălește mereu. Intr'un colț, dramaturgii Caton Teodorian, Mihail Sorbul, Ion Marin Sadoveanu și Tudor Mușatescu.

În holul de sus, Cocea strigă cât îl ține gura:

— La mine, băieți, la mine... La mine, doamnelor și domnilor... Marfă bună...

La raionul «Culturii Naționale» Mircea Eliade, foarte afectat și filosof, iscălește plictisit. Damian Stănoiu, afectat și el și călcând rar și îndesat, cu gâtul înțepenit între umeri, și gros, ca ursul, se plimbă dela un raion la altul, zâmbind smerit ca un călugăr. Peste teșgheaua «Cărții Românești», ascuțite și irezistibile, — mustățile poetului Stamatiad.

— Pofțiți, domnișoară, pofțiți... Poezii...

Și zâmbește dulce, și se înclină galant.

Octav Desila, maior de cavalerie, ține stiloul ca pe-o sabie pentru onor, la drapel. I. Valerian, ofițer și el, dar de infanterie, îl privește strâmb.

— Bine, domnule, — îl întreb, — nici în literatură nu se au bine armele între ele?

— Ce arme? — se miră el.

— Cavaleria cu infanteria. Ce te uiți la el în diagonală?!...

— Ți se pare, — zice, moale.

— Mi se pare!... Noroc că nu avem și un artilerist, că...

— Un autograf, vă rog...

Trei elevi de liceu, fiecare cu câte-un carnetel. Iscălim câțiva, apoi îi îndemn să se ducă la Minulescu.

— Nu-l cunoaștem.

— Hai că vi-l arăt eu.

Ii duc înadins, fiindcă știu că se înfurie: el nu vrea să semneze autografe decât pe cărți... ca să le vândă...

— Uite-l! — și-l arăt cu degetul, dela distanță. Domnul acela cu nasul mare și cu ochelari dela...

— Āla dintre cucoane?

— Āla.

Copiii s'apropie timizi, se 'nclină și-i întind toți deodată carnetele...

— Un autograf!

Minulescu, era ocupat cu o domnișoară care ceruse o carte. Il văd că se 'nroșește și își ridică ochelarii pe frunte.

— Ce vreți, domnule?

— Un au...

— Nu dau pe carnete... Dau numai pe cărți...
Cumpărați și voi cărți...

Băeții spun că n'au bani, și stăruie.

— Dă-le domnule, — strig eu.

— Tu i-ai trimis! — țipă.

— Păi sigur că eu!... Dar la cine ai fi vrut să-i trimit? I-am trimis și eu la un poet mare...

În cele din urmă, semnează bombănind și flatat.

La fiecare raion, câte-o actriță, câte două, vesele și cu gură:

— Pofțiți, pofțiți... Este și domnul autor aci...
Semnează autografe...

Lumea se duce: pentru actriță, pentru autor, pentru carte... Că editorul încasează...

— Ia... ia te uită... Ei, comedia dracului! — și un confrate îmi face semn cu cotul. Vezi femeile acelea?

— Care?... A-ha!

Două erau. Amândouă cu niște băști roșii în cap, așezate rotund.

— Cine or fi?

— Nu știu, — răspund.

— Acuma, înțeleg eu că provincia... de... ca provincia. Dar în București, n'or fi văzând și ele cum se poartă lumea? Păi așa se pune basca, domnule?

Țipa la mine.

— Degeaba îmi faci observații, — zic, — pentrucă...

Lângă una din femei, văd pe scriitorul Crevedia, dichisit, important și grav. Am înțeles! — zic, tare: Marta Rădulescu.

Știam eu ce știam.

— Daaa!? — se miră confratele. Care?

— Una din două... Cred că cea de lândă Crevedia.

— Aia cu capul mare?

— Pardon!... E foarte drăguță...

— Ia numai face pe prostul...

— Nu fac pe prostul... Dar are cap frumos.

— Frumos?!... Daaa?!... Poate să fie frumos un cap de femeie cât un butoi de bere?

— Exagerezi.

— Recunosc... Dar recunoaște și tu, că este cât un dovleac de baltă... Și cu basca aia... parcă e confecționată dintr'o față de plapomă, roșie... Nu vezi cum scipește?!...

— Ba văd... Dacă așa îi place ei... Este originală...

— Sigur... originală...

Și bătând cu piciorul în ciment:

— Dar rochia? Se vine aci, pe ploaie și la ora 12 ziua, cu rochie de serată?... Idiotule!...

— Lasă-mă! — îi spun. Că astăzi vreau să fiu și eu cavaler, cu toate femeile... Chiar și cu scriitoarele...

— Tocmai astăzi — se întristează confratele... Și am un chef de bârfeală!... Cel puțin, dac'ar fi Cazaban p'aci...

...Seara, domnii scriitori se laudau:

— Eu am vândut 80 de exemplare!

— Eu 100.

— Cartea mea, s'a epuizat...

Holul teatrului Național dovedindu-se prea mic, anul următor expoziția s'a aranjat în sala de recepții a Cercului Militar. Domnii editori, aveau experiență acuma: fiecare pavilion era o adevărată librărie, cu cărțile expuse ca'n vitrină, cu actrițe, cu fotografiile domnilor autori... Cărți noi, modele noi de toalete, scriitori mai mulți, cunoștințe noi...

—Foarte frumos... Dar parcă-mi plăcea mai mult la teatrul național. Era mai intim, nu știu cum. Aici, e larg, înalt și rece... Și sunt soldați, cari te păzesc să nu fumezi. Expoziția se deschide la ore fixe, se închide la ore fixe... Pe câtă vreme, la teatru eram ca la noi... Ai văzut? Păstorel Teodoreanu a fost poftit să fumeze în bufet... Și s'a întors după două ceasuri, frânt...

— Păi ce! ești obligat să bei?!

— Ba nu... Dar dacă vede omul...

Regele, a venit iar între scriitori. Au venit și miniștrii, s'au ținut discursuri... Erau alți miniștrii acuma. Dar nici ăștia n'au cumpărat cărți...

— N'ajunge că au vorbit despre carte? Să mai și cumpere?!...

Figuri noi de scriitori: N. Davidescu, I. Vinea, Victor Ion Popa... Și alții, mai tineri, la primul volum: Eugen Ionescu, Em. Gulian. Ba, a coborît dela Brașov și Cincinat Pavelescu. Crevedia, n'a mai venit anul ăsta. Știa că Marta Rădulescu nu va lipsi. Și s'au certat.

— Drrragă!... Nemaipomenit!... Ne-mai-po-me-nit! Auzi? n'a scris un rând, mă, un rând... Extraordinar! Tat'su i-a scris toate cărțile. Ea, doar le-a iscălit... E o cretină... Și să vezi cum s'a îngrășat!... S'a făcut cât o percepție!...

— Dragă maestre, — i-am răspuns, — că domnișoara Marta Rădulescu s'a făcut cât o percepție sau cât o administrație financiară, sau în sfârșit, cât Ministerul de finanțe, nu știu. Că n'am văzut-o de anul trecut. Dar că fata nu prea... în sfârșit... nu prea strălucește, asta ți-am spus-o de mult. Uite, am primit dela ea o scrisoare, unde, printre altele, scrie negru pe alb și supra-veghiat, așa: «... n'am crezut că am ajuns o *personaje* atît de importantă...» etc. Un scriitor... ce zic! un nescriitor, un elev într'a cincea primară, știe că *personaje* nu se spune. Se spune, pur și simplu, *personaj*... Și la bărbat, și la femee... Nu?

— Firește.

— Iar în chestia cu percepția, — eu nu m'amestec. Știi că anul trecut era «un rai de fată». Așa o lăudai în toate gazetele...

— Drrragă...

— Fără dragă, pentrucă lucrul nu mă privește. Treaba voastră...

... Da! Marta Rădulescu, însoțită de «mămica», — s'a prezentat la Cercul militar în costum național, coafată și cu bete. Cum a dat cu ochii de mine:

— Iți mulțumesc că mi-ai luat apărarea în «Vitrina Literară».

— Ți-am luat apărarea?!... Ași!... Eu am fost cât se poate de obiectiv.

Doamna mamă, de colo, încrețind buzele:

— Oh, ce cloacă!... Bine că am scăpat!...

Eu știam iar ce știam.

— Dé, — zic. Oricum, Crevedia i-a fost de mare folos domnișoarei. I-a făcut atâta reclamă...

I-am luat seama fetii: nu, nu se făcuse chiar cât o percepție. Dar era cam gogoneață și zâmbea studiat.

— Dece nu râzi ca oamenii? — am întrebat-o.

— Cum adică?!

— Așa! Ca oamenii... Crezi că ești mai interesantă dacă te sclifosești?

Pe urmă, m'am brodit lângă ea, cu intenție, când a semnat un autograf unui confrate. Iată-l textual:

« *Dsale Dlui Horia Furtună, omagiu de cordialitate și simpatie* ».

Am clipit din ochi, des, și-mi venea să dau cu pumnul în capul cuiva. Sau poate chiar în capul meu, și să-l isbesc de pereți. Ce dracu, uitasem limba românească, pierdusem logica lucrurilor?

.....
Dar cine știe! Toate lucrurile astea, le-am visat, poate într'o noapte ploioasă de Septembrie. Așa că domnul cititor nu trebuie să le ia în seamă. Domnul cititor trebuie să știe una și bună: cutare carte este semnată Marta Rădulescu? Ei bine, de Marta Rădulescu e scrisă. Că la un autograf se încurcă și uită anumite reguli gramaticale și de sinteză foarte elementare? Așa e omul: se încurcă veșnic în lucrurile mici. Parcă Balzac... dar să lăsăm...

.....
Așa dar, sala plină de lume. Unii cumpărau, alții se uitau, alții își dăduseră întâlnire aci, ca la cinematograful sau ca la cofetărie. Doamnele soții ale domnilor scriitori, se înființau la Cercul Militar odată cu dumnealor...

— Cine este doamna aceea? — întreba câte una, pe domnul soț, vânăta.

— Care? se miră el, fără fantezie.

— Acea cu care vorbești până acuma... Ce, crezi că eu sunt chioară?

— Oh, da! — își reamintește dumnealui. O actriță.

— O actrițăăăăă?!

— Da, actrița care vindea...

— Să nu mai vorbești cu ea.

Alta.

— Cine a fost domnișoara de care te-ai despărțit acum?

— De unde să știu eu?!

— Cum nu știi?

— Nu știu... O fată care mi-a cerut autograf.

— Și ce i-ai scris?

— Ei, ce i-am scris!... Uite, o banalitate, acolo...

— Și de ce ai vorbit cu ea?

— Cum să nu fi vorbit?! Ce dracu, trebuie să fiu amabil cu clienții...

— Da, dar nu cu femeile.

Domnul scriitor se vaetă, în gând, că nevasta nu l-a înțeles niciodată...

Tocmai la intrare, trei doamne scriitoare au întins o masă comună, și se concurează:

— Pofțiți, vă rog... O carte bună.

— Pofțiți pe-a mea...

— Luați-o p'asta! — sare una mai în vârstă, o moldoveancă vorbăreață. Invită lumea micos, ca la șerbet...

— Pofțiți... 50% reducere...

— Asta nu este negustorie cinstită! — zice cineva. Rabatul este de 20%. Pentruce oferi cu 50%? Sau e faliment?

Doamna scriitoare, întoarce ochii pe dos, și tace.

— Puteai să le vinzi la kilogram, pentru măslin, că...

— Ia pleacă, domnule, d'aci! — strigă ea. Vezi că eu nu prea știu multe...

Acuma, se știe: în fiecare an, de Sf. Constantin, e ziua cărții. O zi, care ține trei zile încheiate. Femeile își fac toalete noi pentru ziua asta, unde vin ca la curse. Scriitorii tipăresc cărți noi, se 'mbracă în haine noi. Școlarii vin să vadă pe domnii scriitori și să le ceară autografe pe câte o foaie de hârtie sau pe câte un carnețel. În oraș, peste tot, pe ziduri, pe garduri, în localuri,

BUCUREȘTI

placate artistice și în colori, au să vestească din vreme evenimentul.

... Și are să fie frumos, în fiecare an, de Sf. Constantin, printre cărți, printre femei, și printre flori...

V A R A

În București, vara nu se prea ține de calendar. Uneori vine de Paști, și pleacă peste o săptămână. Apoi se întoarce de ziua cărții și iar pleacă peste câteva zile. În Iunie se instalează cu temei. Dar tot mai sunt zile răcoroase, și mai ales nopți. Pleacă în concediu și la băi, primele serii. «Lumea bună» începe să se pregătească și ea de plecare. Deocamdată, a tras obloanele. Grădinile de vară sunt ticsite, magazinele pline, croitoresele nu pot pridiidi lucrul...

— Unde pleci la vară, dragă?

— La Sinaia, mai întâi.

— Mai întâi?! Cu alte cuvinte...

— Cu alte cuvinte, mă duc și la Mare... Și poate o să dau o raită și prin străinătate la toamnă... Dar tu?

— Eu?! Unde dracu să mă duc eu?! Că la loterie n'am câștigat, deși joc dela înființare. La putere n'am fost niciodată pentrucă nu fac politică. În afacerea Skoda, n'am fost amestecat... Dar până la Călimănești tot o să mă reped... Măcar pentru 5—6 zile... Ca să trimet niște salutări prietenilor...

Iulie.

Primele zile de foc. Soarele se uită drept în creștet, și arde. Asfaltul arde și el și-ți trimete în nas o căldură mirosind a smoală, care te înăbușe. E moale asfaltul, ca pâinea dospită. Calci pe el și lași urme. Te uiți disperat după un petec de umbră, — dar e cald și la umbră.

Frunzele castanilor depe bulevarde, sunt fierte. Și albe. Stă praful pe ele, ca bruma.

Căldura începe în zori. Când răsare soarele, termometrul urcă la 30 grade. Lumea găfâie și se uită în sus. Cerul e de sticlă. Negustorii varsă căldări cu apă dela ghiață în fața magazinelor. Din trotuar, ies aburi și peste câteva minute, piatra e uscată. Iar peste un ceas, — arde.

Dela orele 2 până sub seară, orașul e pustiu. Rare ori câte un trecător se strecoară grăbit pe lângă ziduri sau traversează în fugă strada, ca pe ploaie. E o lumină puternică și albă, atât de puternică și atât de albă, de parcă n'ar fi naturală. O lumină care albește totul, ca lumina lunei, care pătrunde peste tot și care alungă de pretutindeni. Și în Cișmigiu e cald, și e cald și la Șosea. Nicio adiere. Stau arborii neclintiți, ireali, ca într'un decor. Iar când adie vântul, e și mai rău, pentrucă este un vânt de foc și praf, care-ți pătrunde în ochi, în nări și în urechi, care te înebunește cu atât mai mult, cu cât nu ai pe cine să tragi la răspundere. Și mergi așa în căldură și în tăcere, fără chef și fără entusiasm, și te gândești la zăpadă, la iarbă verde și la munți. Iar noaptea te perpelești în pat, gol și cu toate ferestrele deschise pe care năvălește căldura în valuri. Te scoli să bei un pahar cu apă, — apa caldă; te culci pe parchet, — parchetul cald. Peste tot o căldură înăbușită, prin care sare uneori, vesel, câteun purece...

— Asta mai lipsea! — bombăni dumneata.

Aprinzi furios și asudat lumina.

— Unde dracu o fi, domnule?

Ești amețit de lumină și de necaz. Bați cu palma în saltea, ca să-l sperii, ridici pernele și cearceaful, te uiți prostește pe subt pat... Purecele nicăieri.

— Mi s'a părut!

Stingi și te culci, și aștepți să te piște iar, aștepți să sară depe pulpă tocmai pe tâța stângă. Dar purecele nu

vine, și ai vrea să vie. Il aștepți cu nervii încordați și cu degetele pe comutator să-l orbești cu lumina, să pui mâna pe el, să-l frământă cu ciudă câteva minute, și pe urmă să-l ucizi pe dunga noptierei sau pe parchet, să te răzbuni pe toată căldura asta, să...

— Au!

Uite-l!, Uite-l cum sare negru pe albul cearșeafului, negru și mărunț în lumina albă. Sari după el înfuriat, bătând lumina cu palmele. Degeaba, însă: ești prea orbit de ură, ca să-l poți prinde. Ură, da. Simți o ură cu atât mai adevărată și cu atât mai mare, cu cât ai impresia că puricele se joacă, de-al dracului, cu dumneata, îți scapă printre degete și-ți sare drept în frunte, dispare apoi în faldurile cearșeafului, pentruca să-l simți, apoi, după 2 secunde în călcăi...

.....

Cinematografele sunt aproape pustii. În sala imensă, vezi 7—8 persoane, făcându-și vânt cu jurnalele și ștergându-se de sudoare. Nici restaurantele nu prea sunt populate. Lumea se abate pela bodegi, iar seara năvălește la Șosea, sau la « Monte Carlo » în Cișmigiu. Chiar și Capșa este goală. Doi, trei inși stau în cămașă la masă, tăcuți, cu mazăgranul dinainte. Cum ai pus ghița în pahar, — s'a și topit. Dacă nu te grăbești, bei mazăgranul cald...

Un tunet violent undeva, în senin.

— I-auzi!

— Glumă!... Nu vezi? Cerul e senin.

Alt tunet, mai prelung. Intr'un minut, cerul s'a acoperit de nori. Sau rămâne tot limpede. Numai căldura a devenit mai înăbușitoare, iar frunzele se clatină ușor. Pe neașteptate ploaia începe să cadă cu violență, sfârșind pe asfaltul încins, ca pe cărbuni. Picăturile sunt mari și cad drept. Lumea se bucură de ploaia asta caldă, care se vede ca o perdea de tul în soare. Dar uite, a ținut

numai câteva minute. A doua zi sau peste trei zile ploaia revine însă, nițel mai rece și mai durabilă, cam în același timp cu stropitorile Primăriei... S'a întărit asfaltul, s'au înviorat frunzele, umbra e deasă. Și lumea veselă. Vezi oameni în toată firea, bucurându-se ca de un lucru care-i privește personal, stând cu obrazul în ploaie și cu bunătate de haine, lăudându-se vecinilor că plouă, ca și când ei ar ploua.

— Vezi?! Uite, ce răcoare...

Pentruca în ziua următoare să-i vezi topiți de căldură și cu arșag. Trec pe lângă dumneata fără să-ți dea bună ziua, iar când îi saluți te privesc nădușiți și dușmănoși...

... Din când în când se aud sirenele și clopotele pompierilor. Apoi, îi vezi cum trec cu viteză și fără să ție socoteală de sensul unic, într'o stradă oarecare...

— Unde arde?

— Oriunde.

Oriunde, într'adevăr. Ba te miri cum de nu ia foc tot orașul, din soarele ăsta care se vede ca un tăciune enorm și aprins, pe seninul cerului...

— Ooohh! Să fiu acuma în munți, undeva, într'o văgăună cu miros de fragi și de ciuperci...

MOȘII

Mă credeți dumneavoastră? Nici azi nu știu precis ziua oficială a deschiderii Târgului Moșilor. Știu numai atât, că târgul se deschide vara. Și ține o lună, mi se pare. Oficial. Că altfel rămâne deschis vreme mai îndelungată.

E foarte firesc să pierzi unele noțiuni. Și este mai ales firesc să pierzi noțiunea timpului pentrucă în București, vara, ziua este foarte lungă. Și uneori foarte plictisitoare și nespus de enervantă. O porți, fără program,

dintr'un local oarecare în Cișmigiu, de aci acasă, de acasă la Șosea, pe urmă iar acasă, după aceea te abați pela Capșa, să zicem, — și-o isprăvești în Moși. Unde se întâmplă să o înnădești cu ziua următoare, pentrucă noaptea e mică, pentrucă dumitale îți este cald și urît și pentrucă Moșii au foarte multe lucruri atrăgătoare. Și uite că de Luni, te pomenești tocmai Miercuri seara, tot în Moși, unde nu știi cum ai ajuns, de unde nu știi dacă ai mai plecat de Luni și unde rămii (fiindcă tot te găsești acolo), ca să te distrezi și ca să bei... Și ca să-ți spui că, în definitiv, viața e o măgărie...

... Va să zică, iei tramvaiul 16, care poartă în frunte un carton tipărit cu roșu: « La Moși ». Și peste câteva minute ajungi. Dacă nu este o vară ploioasă, sau dacă nu ai nimerit într'o seară cu ploaie și cu noroi, o să petreci bine. Nu trebuie să fi mai fost vreodată la Moși, ca să nimeresti. Și nu e nevoie ca să întrebi în tramvai pe domnul conductor, care nu este niciodată dispus să-ți dea vreo lămurire înainte de a-l înjura de mamă. Cel mai bun lucru este să stai liniștit la locul dumitale, până când vezi multe lumini și colorate, și auzi fel de fel de chiote, de muzici, de muzicuțe și de trompete. Acolo te cobori și o iei la stânga. Sau la dreapta. Depinde din ce direcție vii. Și intri.

Atâta tot. Până aci. Că de aci încolo, — ceva bani să ai, și să fie vremea frumoasă. De tovarăși să nu te plângi. În Moși găsești cu siguranță un prieten din copilărie sau un consătean pe care nu l-ai mai văzut de zece ani. Sau pe cineva, în sfârșit. Pe oricine. Pe cineva singur ca și tine, plictisit ca și tine, înebunit de căldură ca și tine, care a venit la Moși să se pozeze, să învârtească roata norocului, de unde va câștiga o solniță sau o jucărie pirogravată, să caște gura la « cursa morții » și la toate « senzațiile » și pe urmă să bea bere și să mănânce mititei la un restaurant oarecare, să admire picioarele « artistelor » care se produc pe scenă și să se îmbete ca un idiot...

— 5 lei, domnilor... 5 lei, orice obiect care se vede aci... Numai 5 lei. Toate numerile câștigătoare...

Intr'adevăr: sunt câștigătoare toate numerile... de pe roată. Altă dată, era așa: un număr câștigător, — un număr alb. Negustorul are în dosul roții, rânduite pe câteva rafturi, tot felul de obiecte: farfurii, borcane, cratițe, linguri, lighene, solnițe... Mă rog, toate uneltele necesare unei bucătării de oameni gospodari. Și roata, fără întrerupere:

— Prrrrrrrrrrr!

Omul urmărește cu încordare capătul de oțel al unui ferăstrău, care sare pârâind peste cuie. Apoi când roata contenește, se uită cu trei patru pătrățele înaintea ferăstrăului, căutând să ghicească pe ce număr se va opri.

— Nr. 35!

— Nr. 35? — întreabă negustorul. Și se face că cercetează printre rafturi mai ales printre obiectele mai scumpe, care nici nu figurează pe... roată. Surpriză: omul a câștigat, după atâtea emoții, un păhărel pentru țuică sau o răzătoare de hrean...

— Mai trageți odată! — îndeamnă negustorul. Poate câștigați ligheanul ăsta smălțuit.

Omul mai trage odată și încă odată, și încă odată, și încă odată... Și « câștigă » așa: un pahar, o farfurioară de dulceată, o vază de sticlă și un instrument pentru scos dopurile din sticle goale...

— În definitiv, tot valorează fiecare obiect câte 5 lei.

Cum intri pe poartă, — te ia vârtejul de lume care forfotește, veselă, pe tot întinsul târgului, în toate locurile de petrecere, în toate prăvăliile și panoramele. La intrare, sunt instalate pe amândouă părțile prăvălii cu turtă-dulce și răcoritoare. Apoi încep roatele norocului, fotografiile, magazinele de tot felul și restaurantele. Nu lipsesc nici distracțiile, care sunt uneori excrocherii în toată regula. Negustorii își strigă marfa, scamatorii te

poftesc în interior ca să vezi pe clasică femeie cu barbă, fotografii de invită « să-ți faci o amintire frumoasă », și așa mai departe...

În fața unei panorame, sau învârtind roata norocului, vezi oameni în toată firea pe care-i saluți cu respect pe stradă, — cum se bucură ca niște copii, cum râd și se veselesc privind o « minune » oarecare, și cerând lămuriri. Au brațele încărcate cu nimicuri, și umblă cu familia după ei și cu balonașe tricolore agățate de degetul mic, peste tot. Iar când ostenesc, intră în grădina unui restaurant, consumă câte-o halbă și câte-o lingură de alune, iar copiii câte-o felie de turtă dulce, apoi se întorc în oraș, fericiți și cu tramvaiul...

Cei care gustă însă tot farmecul moșilor, sunt provincialii. Unii au venit « special », alții au venit după treburi, că tot plătesc jumătate la tren, și s'au abătut și pe la Moși. Cercetează bâlcii cu deamănuntul, se pozează în ținută eroică, studiază 20 minute roata norocului, înainte de a pune mâna pe spiță... El vede în fiecare negustr un bandit, sau cel puțin un escroc, în fiecare vecin un pungaș care caută să-i fure portofelul, în fiecare polițist, un impostor, sau un șperțar. Provincialul se tocmește la restaurant în gura mare, strigă că a fost jefuit, apoi injură pe domnul chelner, pentruca la urmă de tot să-l ia amical de bărbie, să-l întrebe de unde este și să mai comande un rând...

— Ca la Moși, mă... Nu te supăra și tu, dè... că până la anu pe vremea asta, nu-mi mai calcă piciorul în București...

Perechile de curând căsătorite dela mahala trebuie să vie negreșit la Moși. Dumneai este îmbrăcată adesea în rochia de mireasă, — dumnealui în haine negre și cu floarea de ginere la botunieră. Se plimbă peste tot la braț și fericiți, cu amândouă perechile de socrii după ei. Se

CENACLURI LITERARE

pozează întii separat ei amândoi, ea pe scaun, el în picioare, cu o mână pe umărul ei sau pe speteaza scaunului, cu cealaltă proptită, agresiv, în șold, așa cum s'au fotografiat din vecii vecilor tinerii căsătoriți... Pe urmă se pozează în grup.

Dupăce au sfârșit de colindat tot târgul, dupăce dumnealui și-a încercat forța spărgând capsă, dupăce ea a chirăit de spaimă și de plăcere la pieptul lui în « Montagne Rousse », — toată familia se duce la un restaurant și petrece până la ziuă. Acasă se întorc, firește, cu un taxi...

La Moși, se fac și chefuri. Și au loc și încăerări. Că d'aia este bâlci. A doua zi sau a treia zi, omul abia mai nimerește tramvaiul. Are hainele cocoloșite, oarecare vânătași pe la bărbie și pe umerii obrajilor, îl doare rău o coastă și fluierile picioarelor. Dintr'un buzunar, capul ciufulit al unui Vasilache, atârnă bleg...

— Unde-ai fost, mă? Că nu te-am văzut de alaltăieri...

— La Moși am fost... Tu nu vezi?...

CENACLURI LITERARE

Vorbind despre cenaclurile literare imediat după Moși, — n'ași dori să mi se atribue cine știe ce intenții perfide. N'ași dori, adică, să se creadă cumva, că în succesiunea capitolului ar subsista gândul vreunei comparații jignitoare între Moșii cu panorame, cu monștrii și cu tot soiul de distracții, — și saloanele literare, unde domniii scriitori și doamnele scriitoare se produc în fața « Maestrului » care tronează...

Dar bag de seamă că tot explicând, am intrat în fond!

Așa dar, sunt trei cenacluri literare în București: al « Vieții Literare », al « Literelor » și al « Sburătorului ».

Conduse de Maeștrii: I. Valerian, Matei Alexandrescu și E. Lovinescu. Primele două, mult mai tinere, mult mai restrânse și mult mai modeste, se întitulează «cercuri» și nu contează. Sunt prea tinere și foarte puțin interesante.

De aceea, mă voi ocupa numai de salonul literar al domnului Lovinescu.

Salonul propriu zis, este un birou destul de mare, foarte înalt, cu cinci colțuri, ocolit aproape în întregime cu 3—4 rafturi de cărți legate în roșu și albastru. Mai este un divan lat așezat în colțul din dreapta, vreo 10 scaune de sufragerie, o bibliotecă, 2 fotolii, o măsuță pe care stă aparatul de radio, și biroul.

Ședințele au loc în fiecare Duminecă seara, dela 7. Lumea începe să sosească dela 6. Amfitrionul are pentru fiecare o vorbă, care este întotdeauna aceeași!

— A, lume nouă!... Ce faci, domnule? Ia loc...

«Lumea nouă», este aceeași lume care a fost duminica trecută, care a fost acuma două săptămâni și acum șapte ani, și care va veni și duminică. Uneori, «lumea nouă» l-a vizitat pe domnul Lovinescu abia ieri după masă «în particular»...

— Salut, saluuuut!

— A, ce faci, domnule? Ce mai faci?

— Mulțumesc, Maestre.

— Bună seara, Maestre.

— A, lume nouă... Ce mai faci, doamnă?

— Bonsoaar!

— A, ce faci? Ce mai faci? Lume nouă!...

Se ridică de pe scaun politicoș și greoi, pe sfert, pe jumătate, pe trei sferturi sau de tot: după obrazul celui care a intrat. După obrazul literar și social. Pentrucă, deși domnul Lovinescu crede în aristocrația spiritului, este încântat până la emoție când îi vine în casă cineva din aristocrația cealaltă, indiferent dacă musafirul are talent sau nu.

Divanul este rezervat: în unghete, stă domnișoara Bebs Delavrancea, arbitrul cenaclului, înghesuită în sine, numai cap și ochi. Doamna Mia Frolo se întinde, voinică, de-acurmezișul, după ce și-a pus între spinare și perete, o pernă. Fumează mult, vorbește mult și orice, râde mult, este catolică și candidă. Scrie numai chestii duioase și nostalgice, amintiri din Italia și Beiuș, este evlavioasă și bună. În proza dumneaiei nu ridică nimeni tonul, nu înjură nimeni, nu se aude ecoul unei palme... Toți eroii sunt oameni de treabă, cu aduceri aminte, cu neveste gospodine, cu copii la locul lor și cu icoane în pereți...

— O palmă, doamnă, sau un borcan spart, sau măcar o amenințare ași dori să cetesc în literatură dumitale! — i-am spus odată.

M'a privit cu bunătate, și mi-a răspuns că « nu poate ».

Lângă ea, domnișoara Romano, cu un cap mic, blond și ironic, se uită drept în ochii cititorului cu niște ochi largi și mirați și-i vine mereu să râdă. Mereu. Suspect de atentă, strânge buzele ca să nu izbucnească în râs, încrețește sprâncenele, pufnește din când în când înăbușit, și-i dă drumul tocmai când autorul a ucis pe cineva sau a aranjat o aventură. Domnișoara Romano are un râs plin și contaminant, un râs întreg, definitiv și tranșant. Râde toată lumea. Iar domnul Lovinescu, dela birou, nedumerit, pentru că dumnealui bagă de seamă cel din urmă:

— Ce este? Ce s'antâmplat? De ce râzi, domnișoară?!

Și râde și dumnealui, râde gras și sever, clătânându-se pe scaun.

Lângă domnișoara Romano, șade doamna Maura Prigor, brunetă și atentă. Dumneaiei face și politică. Este înscrisă în partidul național-agrar și pretinde că e, după Octavian Goga, șeful Nr. 2. Un șef al femeilor din partid, adică, și consilieră a șefului. Are idei politice și literare, pentru care se ia de gât cu tot cenaclul, organizează ceaiuri dansante și conferințe la « Asociația Publiciștilor Români », luptă pentru « luminarea femeii

române », scrie literatură patriotică, ține discursuri și face poezii. Are întotdeauna un proiect, un proiect grandios, firește, în realizarea căruia crede cu fanatism...

Doamna Paula Petrea, foarte gătită, — tace. În tot cursul serii, tușește, fără nicio trebuință și fără nicio aluzie, de patru ori, și-i zâmbește domnului Lovinescu de două ori, când îi dă mâna: odată la sosire, — odată la plecare. De câțiva ani n'a mai citit nimic, n'a criticat pe nimeni, nu s'a enervat de nimic. Tace mereu și ascultă. Este cea mai ideală femeie din salon.

În schimb, doamna Roman nu prea tace. Și, din când în când, citește. Rar, este adevărat. Dar citește.

Pe ultimul scaun de lângă divan, șade doamna Clementina Delasocola, care nu vine, dealtminteri, la cina, decât de curând. Dar vine cu o regularitate exasperantă, și-i aduce domnului Lovinescu flori. Are în grădină. Și de! cu lucruri de astea se câștigă bunăvoința cuiva: cu flori, cu bomboane...

— Lăsați, doamnă... protestează Maestrul.

— Sunt frumoase! — spune dumneaei.

Și începe să vorbească de flori, de grădini de pomi, de copii, de vecini, de căței...

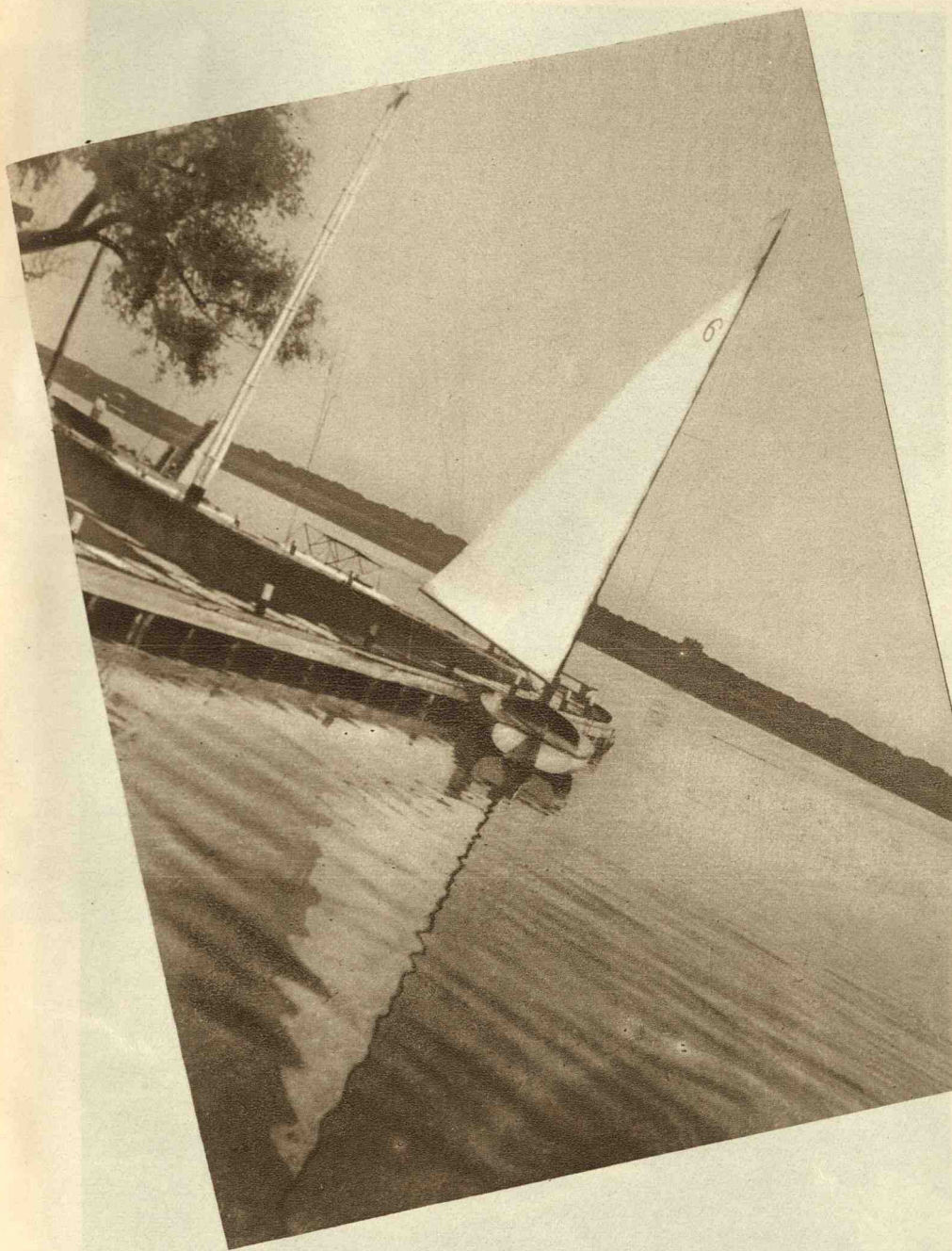
Domnul Lovinescu ia buchetul în mână, și dă fuga cu el în sufragerie. Buchetul este atât de mare, că abia îi cuprinde cotorul cu palma. Ar trebui purtat în brațe. Dar domnul Lovinescu nu-l ia în brațe, să-l omori. Il ia în mână, de cotor, și-l ține cu vârful în jos, ca pe mătură. Și e foarte stingherit, ca și când ar face un lucru de rușine...

— Ooooofff!

— De ce oftezi, domnule!? — mă întrebă cineva.

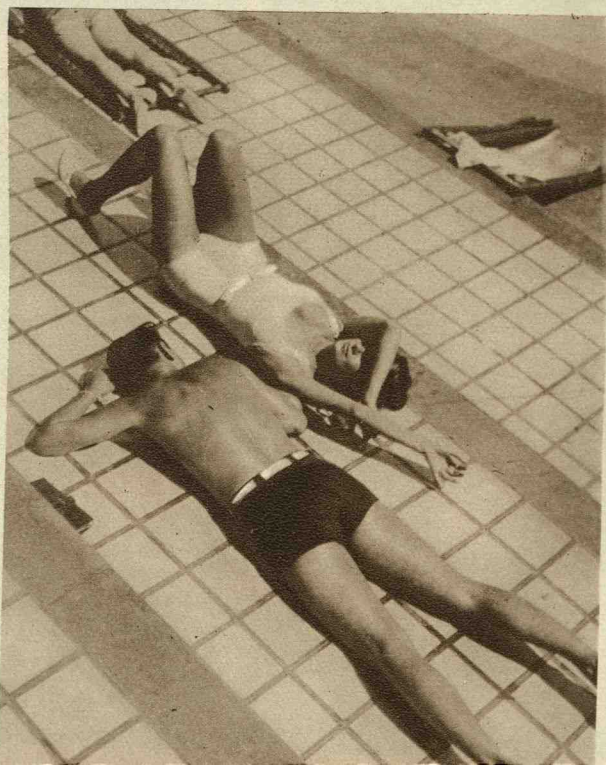
Tac și iar oftez și mă uit la doamna Delasocola. Are 60 de ani, poartă mănuși și ochelari, și vorbește și vorbește...

— Câți ani ați trăit cu bărbatul dumneavoastră, doamnă? — o întreb.

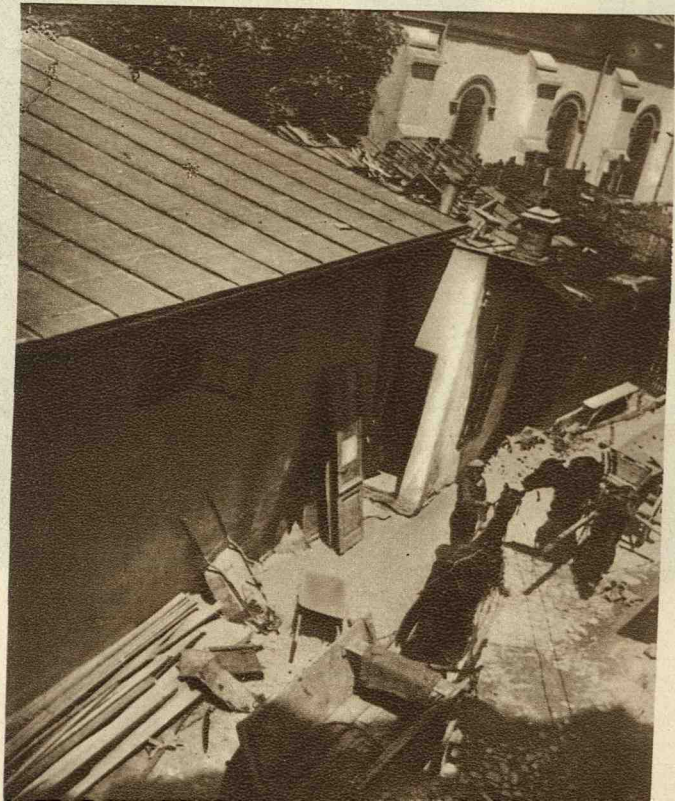
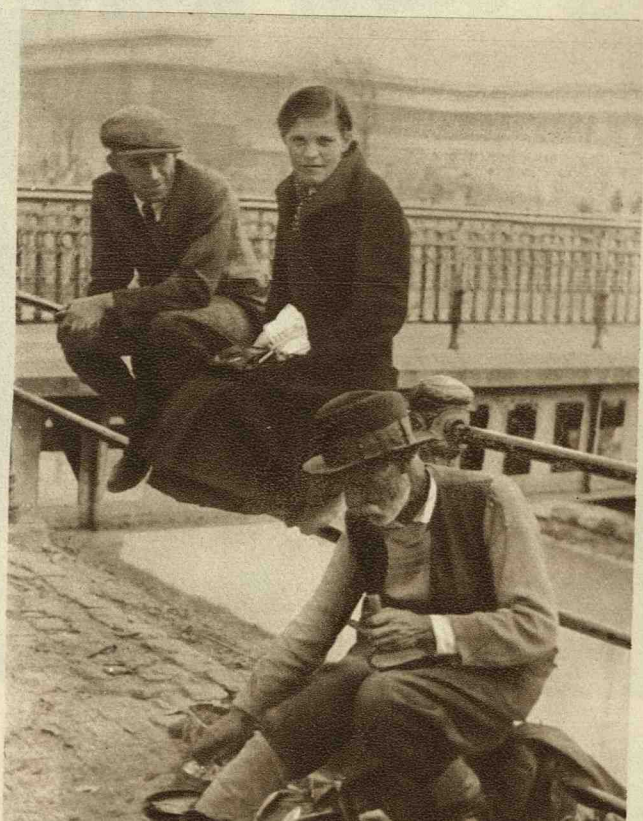

FOTO BISCO

— 30!

— Au!

— Ce te miri, domnule?

— Cunosc câteva acte de eroism, doamnă, în fața cărora mă închin cu multă umilință...

A publicat până acuma două volume, foarte originale. Din cărțile dumneaei am aflat că viața este trecătoare, că moartea vine pe negândite, că toamna plouă, că omul are două picioare, și așa mai departe...

Pe scaunul de lângă sobă, generalul Văitoianu, mustăcește. De partea cealaltă a biroului, lângă fereastră, stă domnul Ghibaldan, care a fost vreme de aproape 40 de ani, un om foarte de treabă. Acum a început să scrie și el, și să citească. Are o admirație desăvârșită pentru domnul Lovinescu. Dar și domnul Lovinescu are multă simpatie pentru dumnealui: îl reține aproape regulat la masă și consumă împreună câte-o halbă de bere în Cișmigiu, seara. Onoarea asta îi mai este acordată generalului Văitoianu...

Pe scaunele din dreapta, înșirate la rând de lângă ușa până la divan, stau poeții și prozatorii mai tineri, printre care: Anton Holban, Vasile Lovinescu, N. Crevedia, George Dorul Dumitrescu... Mai vin: Ilarie Veronca, I. Peltz, Zaharia Stancu, Mihail Moșandrei, Ludovic Dauș... Când are o piesă de citit vine și Victor Eftimiu. Rebreanu, nu mai vine de câțiva ani. S'a supărat pe el domnul Lovinescu de când a fost atacat în «România Literară» de Camil Petrescu. Insfârșit, înghesuți pe lângă ușa, câțiva poeți cu totul tineri și cu totul geniali...

— A, lume nouă... Ce faci domnu Ioanid?

Domnul Ioanid, este domnul Dinu Nicodin, autorul volumului «Lupii». Nu știu cum s'a rătăcit p'aci, că prea are maniere de *Five o'clock*.

— Bună seara, domnule profesor.

Așa îi spune: domnule profesor. Și e om inteligent, n'o fi băgat și el de seamă că domnul Lovinescu nu poate

suferi titlul ăsta? Că printre altele, dumnealui are două antipatii mari: titlul de profesor, și numele de Eugen...

Domnul Dinu Nicodin, strânge viguros câteva mâini, (e boxer și duelist). Se înclină distins la cucoane și zâmbind, apoi se așează.

— Ce mai faci, domnu Ioanid?

— Mulțumesc, domnule profesor.

Pe urmă:

— E cald... Imi dați voie să scot haina?

— Vai de mine, poftiți, ! — încuviințează o cucoană. Poftim, poftim, ! — zice și Maestrul.

Domnul Nicodin își desbracă haina și rămâne în cămașă. Are o cămașe de mătase albă cu monogramă albastră și mare și artistică. Se așează apoi la birou, despachetează câteva file bătute frumos la mașină și începe să cetească un roman. Acțiunea pornește cam dela Descălecătoare, trece prin revoluția franceză și prin cea dela 48 și descrie răscoala din 907. Numai sânge...

— Foarte bine! — zice cineva.

— Admirabil! — încuviințează domnul Lovinescu.

— Pariez pe-o țigară că a desbrăcat haina numai și numai ca să-i vedem cămașa! — șoptește un poet de lângă ușe, vecinului.

Domnul Dinu Nicodin, nu mai citește. Acum explică ce are de gând să scrie în volumele următoare, ține un curs întreg despre revoluție și altul despre răscoală, dă o definiție, trage o concluzie... Vorbește, din gât, ca englezii, și nu admite alt punct de vedere. E categoric și definitiv.

— Eu am studiat tot ce s'a scris despre revoluția franceză, dragă domnule! — și se uită peste public.

Apoi, tot distins, gustă dintr'un pahar cu apă și se retrage lângă generalul Văitoianu, cu care se cunoaște mai demult, ca să asculte mereu distins, mereu atent, o poezie sau o nuvelă a unui confrate mai tânăr. Din colțul lor, domnii poeți îi admiră cămașa, manierele și țigările...

— Ce faci, don Crevedia?

Maestrul Crevedia, ridică nedumerit din umeri, încrețește, chinuit sprincenele, și răspunde ca la școală:

— Mulțumesc, Maestre... Bine.

Altădată, era mai arțăgos. Ba în câteva rânduri s'a luat la hartă chiar cu domnul Lovinescu, pe niște chestiuni foarte importante, dealtminteri. În ajunul apariției romanului « Bizu », Crevedia i-a spus domnului Lovinescu că un critic literar nu poate să scrie decât un roman prost. A doua oară, i-a reproșat că nu l-a reținut niciodată la masă. Iar a treia oară, s'a înfuriat că pe el nu l-a trecut în « Memorii ». Și deodată s'a muiat.

— Te-ai vândut, canalie! — i-am spus.

— Drrragă...

— Las'că știu: te-a reținut la masă... Te reține aproape în fiecare duminică, trădător infam... Te-ai vândut pentru o cină... Cel puțin, ia spune-mi: se mănâncă bine?

— Drrrrragă...

— Fără introducere... Răspunde la ce te 'ntreb: se mănâncă bine?

— Sigur că da.

— Ceva băutură?

— Vin.

— De paișpe lei chilogramul și cu sifon, așa e?

— Drrrrragă, ești extraordinar... Mă obligi să fiu prost crescut...

... S'ar putea crede, că există o ordine, un program ceva. Nu. Citește cel indicat de Maestru... Dar stai, s'o iau dela început.

Va să zică, domnii scriitori și doamnele scriitoare sunt în ființă. Ceasul: 6,30. Până să citească primul invitat — se discută evenimentele săptămânii. Politice, literare, mondene. Dacă n'a avut loc niciun eveniment mai pri-copsit, — se bârfește. Domnul Lovinescu ascultă bârfe-lile cu o plăcere sadică. Pune mereu întrebări, se minunează,

se face că nu crede pentruca bârfitorul să repete sub jurământ, și se crucește:

— I-auzi, domnule!

Adevărul este că 90% din toate lucrurile astea, el le știe mai demult. Așa că Duminecă seara, are concluzia sau morala în buzunar. Dar ascultă dinadins pe toată lumea, pentruca la urmă de tot, să-l auzi:

— Ei, acuma să vă spun și eu ce știu!

Și face haz.

Domnul Lovinescu are fișa personală și foarte completă a fiecărui scriitor și a familiei lui și a rudelor, până la al noulea neam. Poți să negi dumneata un lucru, poți să te juri, că, bunăoară aseară te-ai culcat la ora 9, — dumnealui precizează că la ora 10,30 te-ai plimbat cu o femeie pe calea Victoriei, la 11 fix ai intrat cu numita femeie în casa cu numărul cutare din strada cutare, iar azi la prânz ai târguit două ziare și un pachet de țigări dela chioșcul de sub cinematograful « Corso »...

.....
Dupăce s'a terminat cu bârfelile, Maestrul invită pe cineva să citească. Lumea ascultă, sau n'ascultă: — după cum este scriitorul și lectura. Când se citește ceva slab de tot, doamnele depe divan șoșotesc și râd, câțiva scriitori au evadat în sufragerie, unde vorbesc tare și fumează, iar cei mai bine crescuți stau înfiți pe scaune, și cască.

— Ei, ce zici Bebs? — întreabă Maestrul pe domnișoara Delavrancea, care ascultă totul cu o răbdare de martir.

Domnul Lovinescu, nu-și da niciodată părerea cel dintâi.

— Ei, ce zici Bebs?

Pe urmă:

— Ei, ce zici, don general?

Dupăce ascultă 5—6 păreri, și-o dă pe-a dumnealui. Foarte adesea, se citesc adevărate ineptii. Domnul Lovinescu ascultă totul cu obrazul culcat în palma stângă,

peste o batistă strânsă ghem, ascultă și se uită la cititor, neclintit. Nu se enervează niciodată, și nu se înfurie. Au fost lecturi când mie îmi venea să urlu, îmi venea să înfig unghiile în beregata domnului scriitor și să-l arunc dela etaj, — domnul Lovinescu ascultă mototolind batista și uitându-se din când în când, muștrător, la cineva care sforăie pe scaun, sau la divan...

— Ei, don Damian?

Intotdeauna face așa: când se citește ceva prost, îmi cere mie părerea. Dacă spui ce gândesc, se bucură și râde.

Dar pentruca autorul să nu-și închipuie cumva că Maestrul mi-ar împărtăși părerile, — zice moale:

— Ei, asta e!

Și iar râde...

Intre două lecturi sau când mai este jumătate de oră până la închidere, dar urmează să citească cineva pe care Maestrul nu are curajul să-l refuze, pentrucă îl amână prea demult, — se bârfește iar și se spun anecdote. Uneori, spune și domnul Lovinescu câte-o anecdotă. Dar este atât de veche și are o circulație atât de mare, încît o știe toată lumea...

Ca orice scriitor, domnul Lovinescu se bucură când îl laudă cineva, și se supără când este atacat. Nu mărturisește nici bucuria, nici supărarea, este adevărat. Dar se bucură și se supără.

— Ei? — l-am întrebat, când îl ataca în « România Literară » Camil Petrescu. Cum vă simțiți?

— Cum să mă simt, domnule? Bine.

— Binele ăsta... să fie pe spinarea altuia... Las'că știu eu...

— Ce știi, domnule, ce știi? — și se căznea să râdă. Crezi că pe mine mă poate atinge cineva?

— Uite, că poate.

De mai multe ori a repetat, că dumnealui este deasupra tuturor atacurilor, deasupra tuturor laudelor, deasupra...

BUCUREȘTI

pe scurt: deasupra binelui și deasupra răului. Și eu n'am crezut niciodată...

.....
După ora 10 seara, ședința se ridică.

— Saluuut!

— Noapte bună, Maestre!

— Bună seara, domnule Lovinescu.

— La revedere... La revedere... Pe Duminecă! — răspunde Maestrul fiecăruia, zâmbind afabil.

Deobicei, la masă, reține 3—4 persoane: pe doamna și domnul Ludovic Dauș, pe generalul Văitoianu, pe domnul Ghibaldan. În Dumineca următoare: pe doamna Mia Frolo, pe domnul Ghibaldan, pe N. Crevedia, pe I. Peltz... Invitațiile la masă, le face cu cotul.

— Mai rămâi! — șoptește, și-i atinge ușor brațul invitatului cu cotul, sau îl trage de mânecă...

Pe urmă iese după cei care pleacă, în antret. Aci, iar:

— Bună seara, Maestre!

— Saluuuuut!

— Bonsoaaaar!

Iar Maestrul:

— La revedere... La revedere... Pe Duminecă...

STUDENȚII

Oricâtă lume ar pleca din București, lipsa nu e prea remarcabilă. Când pleacă însă studenții, se cunoaște imediat. Strada nu mai este atât de populată și atât de vioaie, poliția nu se mai teme de manifestații supărătoare, domnii membri ai guvernului și mai ales domnul ministru de interne, — dorm liniștiți, cantinele sunt goale, căminurile de asemeni.

Lipsește tinerețea.

STUDENȚII

Studentii au mai rămas destui în București. Au rămas cei de baștină, au rămas cei care au slujbe, au rămas cei fără nimeni, care se simt tot atât de bine sau tot atât de rău, oriunde, și lângă oricine. Deocamdată dorm în cămin, pe furiș, mănâncă unde apucă sau nu mănâncă nimic. Dar nu se văd și nu se simt.

Din Noembrie, însă, și până în Iunie, studenții și studentele se văd peste tot. Și se cunosc, chiar când nu poartă insignă la rever sau șepci. Se cunosc după servietele pline cu cursuri și cu lingerie și cu merinde, se cunosc după atitudine, după mers, după ochi. Ii întâlnești pe calea Victoriei, îi vezi la cinematografe, la teatre, la conferințe, prin expoziții. Studenții formează majoritatea auditorului, formează publicul cititor, formează clientela permanentă a librăriilor și a anticarilor, a bordelurilor și a medicilor specializați în boli venerice...

Ei au, la porțile universității, furnizorii lor: negustori ambulanti cu diferite mărunțișuri, vânzători de ziare, florărese și cerșetori. La amândouă intrările principale, se găsesc în permanență un cerșetor și-o florăreasă. Și studenții cumpără flori. Iar studentele dau de pomană.

Din când în când se văd jandarmi alergând în formații mici pe stradă, polițiști agitați, lume strângându-se în grupuri și discutând aprins. Iar peste câteva minute s'aud strigăte și urale, apoi se văd câteva sute de studenți încolonați, agitând pălăriile și strigând...

... Dar la ce bun să povestesc lucrurile astea cunoscute de toată lumea? Că studenții au fost așa întotdeauna. Și așa vor fi de-a-pururi.

La ce bun să povestesc viața unora dintre ei, care se topesc de foame și de muncă în cine știe ce mansardă sau pivniță? Pentru ce să povestesc tinerețea vândută în fiecare seară de unele studente, pentru un codru de pâine și pentru costul unui curs de drept internațional sau al unei rochii?!

Așa a fost întotdeauna.

BUCUREȘTI

Nedumerirea mea este alta: de ce ține atât de puțin entuziasmul studenților, și puterea lor de muncă, și puterea lor de răbdare, și dorul lor de sacrificiu? Pentru ce studenții de ieri, astăzi profesori, ingineri, medici sau judecători, nu mai formează majoritatea cetitorilor, majoritatea spectatorilor, majoritatea auditorilor? Pentru ce?...

Dar nu: cartea asta, vrea să fie o carte de aspecte, o carte de peisaje, o carte plină de viață, de viață așa cum o oferă Bucureștii. Ci nu o carte de polemică. Așa m'am hotărât s'o scriu, și am de gând să mă țiiu de cuvânt... Iar capitolul acesta, îl închei cu expresia, foarte nostalgică, a tuturor celor care au trecut prin universitate:

— Când eram eu student!...

C A M E R A

... Nici istorie nu fac în cartea asta. De aceea, nu voi spune când s'a clădit palatul Camerei Deputaților în aceeași curte și numai la doi pași de biserica patriarhiei. Dealtfel, nici eu nu știu. Și nu știu nici pentru ce s'a construit acolo Camera deputaților, deși îi stă foarte bine cupolei aceleia dominând orașul...

Camera se deschide în fiecare toamnă, cu program și cu fast. Domnii parlamentari, emoționați, în frac și cu decorații, ascultă în picioare Mesajul Regelui. Dealtfel ziua deschiderii este singura zi sărbătorească a Adunării. Și singura liniștită. În ziua asta de mare ținută, domnii deputați nu fac interpelări, nu se ceartă și nu mor de grija țării. Deputații din opoziție se au bine între ei, și se au bine și cu deputații guvernamentali. Este o zi de armistițiu și de înfrățire generală.

Cum cotești din bulevardul Maria, — strada e plină de lume care așteaptă. Lume necăjită, din toate colțurile

țării, care vine la București după treburi. Fiecare vine la deputatul lui, sau la un deputat oarecare, să-l roage pentru o intervenție sau pentru o afacere. Că lumea care vine să asiste la ședințele Camerei, și care este aproape întotdeauna aceeași, s'a asigurat din vreme de bilete. Acuma este în tribune și se indignează cu oratorul, sau se amuză. Depinde de orator și de subiect...

Sala de așteptare, păzită de jandarmi, e tixită. Lumea stă în picioare, se înghesue la grilaj și nu are voie să fumeze.

— Domnule curier... Domnule curier... Ia și biletul meu...

Sunt doi — trei curieri, care fac toată ziua naveta între sala de așteptare și incintă, cu biletele alegătorilor. Și se întâmplă cum se întâmplă în toate părțile și în toate împrejurările: domnul deputat vine, sau trimete vorbă să fie căutat mâine, sau îi spune curierului «că nu este la Cameră», sau tace, pur și simplu. Iar alegătorul, care l-a votat cu entuziasm sau nu l-a votat, dar pretinde că a mâncat și bătaie pentru «deputatul nostru», — așteaptă. Tot așteptând, dă să aprindă o țigare. Jandarmul se încruntă și strigă la el dela distanță, sau îl bate pe umăr:

— Oprit!

Cetățeanul iese și fumează în curte, sau rabdă în sală, ca să nu-l piardă pe domnul deputat. Dar domnul deputat nu mai vine.

— Este o ședință importantă! — lămurește curierul. Uneori, este. Alteori, nu este. Domnul deputat se plictisește la bufet. Iar când curierul îi înmânează al doilea și al treilea bilet, se răstește la el:

— Spune-i să mă lase în pace... Nu vezi că am treabă?!... Apoi, către chelner:

— Ce e cu șprițu-ăla, mă?

Și către vecinul eventual sau către vecinul dela masa alăturată, sau așa în vânt, pentru toată lumea, pentru

BUCUREȘTI

toată țara asta, care habar nu are ce înseamnă să fii deputat, pentru toți alegătorii aceia inconștienți care te plictisesc pentru orice fleac:

— Extraordinar!...

Am mai spus într'un capitol precedent: pe domnul deputat îl recunoști așa cum recunoști un elev îndrăgostit, o cocotă, un agent acoperit sau un reporter. Nu are nimic în frunte, și nici în piept. Dar are ceva cu totul particular în atitudine, în vorbă, în mers...

Să intrăm, însă, pentru câteva minute, în incintă.

Pentru cei care n'au înțeles, — incintă înseamnă un fel de clasă, în care s'adună domnii deputați. Incinta este foarte mare, e rotundă, înaltă și cu loji pentru public, cu președinte, cu clopoțel și cu tribună. În stânga președintelui, la oarecare distanță și la același nivel cu tribuna, — sunt înșirate vreo 15 scaune de sufragerie, pentru domnii miniștri. Pe aceste vreo 15 scaune, stau câteodată vrei 18 domni miniștri, sau numai unul. După cum e ședința. Oricum ar fi, însă, ședința, — un domn ministru trebuie să se găsească negreșit pe banca ministerială. Oricare și orice ar face. Dar să fie acolo. Altfel, președintele nu poate să deschidă ședința.

Ora 3.

Pe culoare și la bufet, câțiva deputați și 3—4 gazetari. 3,10.

S'aud niște sonerii electrice, cinci sonerii sau șase sau mai multe, nu știe nimeni câte sunt, dar ai putea crede că sunt câteva sute, pentrucă prea fac un zgomot infernal și continuu...

— Țrrrrrrrrrrrrrrrrrr!...

Iar ușierii, vreo 7—8, dând ocol incintei, bufetului, secțiilor, — strigă:

— Pofțiți în Adunare, domnilor deputați!

Insfârșit, după vreo 10 minute și după ce te-au asurzit, — soneriile încetează, ușierii tac. Domnii deputați, câți sunt, stau, cuminte, pe scaune în incintă și

citesc gazetele. Iar domnul președinte, agită clopoțelul și spune solemn:

— Declar ședința deschisă!...

Și se intră în ordinea de zi. Care ordine de zi, nu este mai niciodată în... ordinea ei, ca să zic așa. Pentru că se ivește un deputat oarecare cu o chestie oarecare, cu o chestie personală sau de familie, sau de stat, cu ceva, înfârșit, care nu este pe ordinea de zi, — și dintr'o ședință adesea monotonă, iese una foarte animată, cu ceva înjurături, cu ceva palme, cu ceva capete sparte, cu ceva mobilier stricat... Și cu câteva excluderi dela atâtea ședințe.

Când ședințele au loc de pe ordinea de zi, lucrurile se petrec oarecum ca la școală. Președintele strigă:

— Domnul deputat cutare, are cuvântul!

Uneori, nu răspunde nimeni: domnul deputat lipsește. Iar când domnul deputat este prezent, vine la tribună și vorbește. Sau citește. O comunicare, interpelare, un discurs. Dacă deputatul este de mâna a doua, ceilalți nu-l ascultă. Il lasă să vorbească în liniște cât vrea, să se agite, să se prăpădească de grija Națiunii. Când a isprăvit, îl aplaudă, dacă este din partidul lor, și îl felicită călduros. Dacă este dintr'un partid advers, — nu-l aplaudă și nu-l felicită.

Câte un deputat, în ajun de a face o interpelare pe care el o crede foarte importantă, — își pregătește «sală». Iși aduce, adică, la Cameră, public: nevasta, cumnata, verișoara, doi-trei alegători din județ, «ca să vadă și ei ce poate deputatul lor», o fetișcană oarecare... La tribună se urcă țanțoș, cu subsioara plină de dosare, se uită circular la tribune și peste incintă, își aranjează cravata și fixează amenințător banca ministerială...

— Domnule președinte, domnilor deputați!

Folosește numai cuvinte mari: patrie, națiune, criminali, sacrificiu, bandiți, trădători, și așa mai departe. Frazele sunt umflate, sunt așa de umflate frazele, și

BUCUREȘTI

atât de goale... Iar domnul deputat, asudat și roșu, bate în dosare și în tribună cu palma din ce în ce mai violent, cerând pedepse amare pentru niște indivizi cu totul odioși, și învinuind guvernul de incapacitate...

Nevasta, în tribună, e foarte emoționată. Iar alegătorii, în șoaptă:

— Da bine îi mai freacă, mă!

— Ridichea, nu altceva... Om deștept, ce crezi.

Foarte mulți deputați vin la Cameră cum vin unii indivizi la cinematograful: ca să doarmă. Se doarme destul de comod și în incintă, pentru că scaunele sunt largi și moi. Dar e zgomot. Ba, uneori, când aplauzele sunt «furtunoase», te trezești cu bătăi de inimă... Pe culoar însă, și în secții, sunt niște fotolii de piele foarte primitoare. Se doarme în ele ca în pat... Afară de zilele în care se votează. Atunci, nu e nimic de făcut. Cum ai așipit, auzi soneria:

— Țrrrrrrrrrrrrrrrr!

Iar ușierii:

— Poftiți la vot, domnilor deputați.

Somnuros, te duci și votezi la întâmplare. Când să ieși, te încrucișezi cu un coleg care vine grăbit și conștiincios dela bufet.

— Ce se votează? — te întreabă.

— O lege! — îi răspunzi dumneata plictisit, și te duci să te culci.

Dar se votează trei patru legi sau zece, sau douăzeci, dacă sesiunea este în ajun de închidere, și soneria zbârnâie aproape fără întrerupere, iar ușierii strigă mereu și mereu te trezesc. Atunci trebuie să cauți un fotoliu mai dosit pe undeva prin coridoarele secțiilor.

Acum, doi, trei ani, era un deputat de undeva din nordul Ardealului, un deputat foarte voinic și foarte gras. Am mai văzut eu oameni somnuroși, — dar așa moțâia stând în picioare. Cum se așeza pe scaun, în

incintă, căuta să-și mintă somnul cu o gazetă. Și peste câteva clipe, adormea cu ea în mână. Dacă zgomotul era prea mare, ieșea afară și se trântea fericit, în brațele unui fotoliu, ca într'un car cu fân. Uneori puneam pe câte un ușier să-i răcnească în urechi:

— Pofțiți în Adunare, domnilor deputați.

El crăpa ochii puțin, mormăia câteva cuvinte din care nu înțelegea nimeni, nimic, și făcea semn cu mâna să-l lase în pace. Il cunoștea toată lumea. Și toată lumea îl lăsa să doarmă privindu-l cu multă îngăduință, cu nesfârșită bucurie, așa cum privești un copil în leagăn, după baie... Dormea atât de liniștit, atât de împăcat, atât fără vise...

Ca și la școală, în clasă, la Cameră sunt « monitori ». Cu deosebirea că aci se numesc « chestori » și nu părăsc pe cutare deputat la domnul președinte pentru că a făcut zgomot, sau pentru că a înjurat de grijanie, sau pentru că ar fi fixat vârful unui ac în scaunul vecinului, tocmai când acesta se așeza...

Nu.

Domnii chestori, au atribuții precise: unul presa, altul tribunalele, altul cassieria... Și au, în timpul ședințelor mai... vicioie, când domnii deputați se iau la ceartă și sunt gata să se încaere, — răspunderea ordinii. Umblă, adică, dela un beligerant la altul, căutând să-i liniștească. Mai întâi cu vorba. Pe urmă, dacă domnul deputat este mai înfierbântat de cum trebuie, îi imobilizează brațele și-l conduce cu forța la loc. Pentru că domnii chestori sunt recrutați dintre oamenii cei mai voinici. Când însă încăierarea ia proporții, — domnii chestori n'au ce să mai facă. Se amestecă și ei în luptă și caută să-și salveze mai întâi pielea lor și pe urmă să se gândească la « liniștea » ședinței și la pielea altora. Iar președintele, în picioare, agitând clopoțelul:

— Liniște, domnilor... Vă rog liniște, nu mă siliți să aplic regulamentul...

Regulamentul, auzi! ca și când îi mai arde cuiva de regulament, când e vorba să-și apere capul și oasele... Dacă vede că nu face nimic, nici cu clopoțelul, nici cu amenințările, domnul președinte declară nițel cam nervos:

— Ridic ședința.

Și pleacă în cabinetul dumnealui, foarte plictisit.

Se înțelege că o ședință nu se poate ține fără președinte. Dar încăierarea continuă și în lipsa dumisale...

Ședințele furtunoase, (ca să folosesc un termen cât mai parlamentar cu putință), sunt iscate de obicei, de.. așii Camerei. Mai ales doctorul Lupu! Când atmosfera e încărcată, ajunge numai să apară în incintă, proaspăt bărbierit și cu fața roșie ca sfecla. E un om foarte sănătos, doctorul Lupu. Când se înfurie, devine stacojiu. Și se înfurie des de tot, se înfurie când te aștepți mai puțin. Odată îl vezi că țâșnește dela locul lui și spune cuiva, — oricui — o vorbă tare, condamnată cu asprime de regulamentul Camerei.

Și scandalul e gata.

Am ascultat la Cameră, în diferite împrejurări, pe toți oratorii cu renume.

Doctorul Lupu, de pildă, care nu este un orator propriu zis, — izbutește să fie totuși un mare orator, dacă e întrerupt măcar de două ori. Întreruperea este pentru el un stimulent. Devine atunci de o vehemență sălbatecă. Este rând pe rând sarcastic, amar, ironic, liric. În discursurile lui, care nu sunt niciodată discursuri adevărate, pentru că nu au nici început, nici sfârșit și nici continuitate, — este când fiară, când copil. El nu are o linie, un fir conducător, o idee, Are mai multe linii, mai multe fire, mai multe idei. După cum este sau nu este întrerupt. E tumultos, torențial, poetic, blând, rugător. În același discurs cere pedeapsa cu moartea, și isprăvește evocând un apus de soare în munți, sau atmosfera plină de evlavie a unei biserici de țară în timpul

liturghiei. Incordat până la plesnire, cu fața congestionată, cu pumnii strânși, încât îți face impresia că e gata să comită o crimă sau o ticăloșie, devine deodată duios și blând și iertător.

În schimb, Octavian Goga este un orator în înțelesul clasic al cuvântului. El începe de undeva și isprăvește undeva. Dela început până la sfârșit merge pe o linie, pe o singură linie. Cu paranteze, este adevărat. Dar fără abateri. Are o idee centrală pe care o desvoltă, pe care o analizează până la epuizare și căreia îi păstrează întotdeauna o concluzie. Și la Octavian Goga, o concluzie înseamnă o poruncă, înseamnă un crez, înseamnă o răscolire.

Octavian Goga are un glas metalic care s'aude parcă de departe, care se aude de dincolo de orator, însoțit de un gest al mâinii, un gest de rechemare, care impune atenție și încordare, un gest, înșfârșit, care te îndeamnă să ascuți cine știe ce porunci ale strămoșilor, cine știe ce chemări din bătrâni, cine știe ce sfaturi înțelepte și bune, venite din veacuri...

Octavian Goga, nu folosește niciodată violențe de limbaj ca doctorul Lupu, bunăoară. Este și el tumultos, este și el sarcastic, liric, ironic. Dar sarcasmul lui și ironia lui nu se adresează niciodată celui ce întrerupe, nu se adresează individului. Se adresează tuturor, se adresează timpului, se adresează moravurilor și împrejurărilor. Octavian Goga vorbește inspirat ca un profet și documentat ca un istoric.

Concluziile le trage întotdeauna din fapte și documente și sunt oarecum simbolice. Cuvântarea lui te-a inspirat parcă și pe dumneata, ți-a trezit unele sentimente, ți-a răscolit altele. Astfel că, în momentul când oratorul a părăsit tribuna, simți lămurit în dumneata pe toți străbunii, cauți cu atenție mare linia unei tradiții și sprijinul unui crez.

Și aplauzi.

Grigore Iunian, este un orator rece. El operează ca un chirurg. Ca un chirurg mare: fără să clintească. Nu face figuri de stil, nu se joacă niciodată cu metafore, — nu se emoționează, nu se indignează, nu se vaetă. La fiecare lucru dela începutul lui, îl întoarce pe toate fețele, îl leagă cu cel următor sau cu o faptă vecină, le sucește, le înnoadă și le duce așa, fiecare lucru înnodat de celălalt până la un sfârșit, până la sentință. Că sentința este orice discurs al lui Grigore Iunian. N'am văzut în viața mea o logică mai strânsă ca la omul acesta, mai rece, mai definitivă. Fiecare cuvânt al lui, este un clește pe care-l simți cum te strânge fără îndurare, când de sub coastă, când de spate, când de braț. Dacă te ridici să-i răspunzi, să aduci argumente și fapte, el vine cu altele, toate legate de cele dinainte atât de strâns, încât te simți încercuit, fără nicio portiță de scăpare. Fiindcă, toate portițele eventuale, sunt închise de orator în cursul discursului, dupăce ți le-a arătat cu câteun argument logic și definitiv, ca un capac.

La desbaterile afacerii Skoda, eu am ascultat un discurs, unul din cele mai mari discursuri ale lui Grigore Iunian.

Era plină incinta, și pline tribunale. Grigore Iunian lua apărarea lui Iuliu Maniu față de partidul național-țărănesc, ramura Vaida-Voievod. În tot timpul cât a vorbit și a vorbit aproape două ceasuri, nu l-a întrerupt niciun deputat național țărănist, deși erau la fața locului toți. Și nici de răspuns nu i-a răspuns vreunul, nici până în ziua de azi. Ei bine, îți făcea impresia că îi adună, că-i înghesuie și îi presează, încet și fără emoții până la strivire. Când s'a ridicat ședința erau cu toții atât de deprimați, atât de fierți de parcă ieșiseră dintr'o baie cu aburi. Adversari și prieteni îl admirau toți, în gând sau în gura mare, așa cum admiră românul:

— Măi, al dracului, dar teribil a fost!

Nicolae Iorga, este și în oratorie, cași în scris: prolific, înnodat, monoton. Are o frază atât de lungă, și face

paranteze atât de largi, încât trebuie să-l urmărești cu încordare. Vorbește întotdeauna la persoana întâia și îi place să fie aprobat vizibil, să fie aprobat de oricine, dar să fie aprobat.

Discursurile lui sunt așezate, domoale, sfătoase, familiare. Competent în toate, N. Iorga vorbește despre toate, uneori cu date istorice, cu exemple din hrisoave, cu anecdote. Și când vrea să sublinieze un lucru, se uită peste incintă și așteaptă aplauzele, care nu întârzie niciodată.

N. Titulescu, nu a prea fost auzit în ultimii ani ținând în țară și în românește un discurs mare. El a vorbit mai mult pe la Geneva.

N. Titulescu are, precum se știe, un chip de mongol. Este aproape diafan. Când vorbește este ca un poet în transă. Trupul lui firav, vibrează tot. Este în întregime al vorbei, al cuvântului, al discursului. Și am impresia că el nu vede pe nimeni când vorbește. Vreau să spun că nu poate să distingă o fizionomie, o privire, un gest. El vede lume. Și mai cred că dacă, în plin discurs, l-ar întrerupe cineva, ar fi cât se poate de nedumerit și n'ar ști ce să răspundă. N. Titulescu este un orator occidental, format la școala Genevei. Deloc polemist, în înțelesul românesc al cuvântului, el își desfășoară pe larg ideile și argumentele, le ascultă apoi, cu atenție, pe ale adversarului, și răspunde, tot cu idei și tot cu argumente, după masă, sau mâine, înainte de prânz. La o scuturare românească, singur între cinci, șase sau douăzeci de glasuri care sfâșie, — N. Titulescu nu rezistă.

Iuliu Maniu, cu româneasca lui ardeleană, foarte greoaie, adică, adesea încuiată, alte ori nebuloasă, cu atitudinea lui înțepenită, cu glasul lui alb, cu ochii lui reci, — nu este un orator mare. Nu este, mai ales, un orator cald. Cuvintele lui sunt egale, credințele lui definitive, argumentele implacabile. Discursurile lui sunt neutre. Nu le animă cu nimic: nici cu gestul, nici cu tonul. Replici nu dă aproape niciodată, sau când le dă, replicile

BUCUREȘTI

lui sunt adevărate discursuri, cu introduceri care mănâncă trei sferturi din fond, cu concluzii întotdeauna aceleași. Dupăce a isprăvit nu se cunoaște nimic în ființa lui: nici emoție, nici oboseală, nici mulțumire, nici satisfacție. Nimic. Se așează pe scaun, jucându-se cu lanțul ceasului, singurul lui gest, unica lui manifestare. Pe scaun, șade tot așa: drept. Când iscălește ceva, când citește ceva, când întinde cuiva mâna, — tot așa stă: drept.

În schimb, Alex. Vaida Voievod, este un tip de bonom, un tip de român, care știe să râdă, care știe să se înduioșeze, să se înfurie și chiar să înjure. Greoaie este și româneasca lui, dar nu atât de nebuloasă. El vorbește cu ușurință, are replici adesea spirituale și prompte, se mișcă, se agită. Patriot în discursuri ca și Iuliu Maniu, revoluționar ca și el, — Alex. Vaida-Voievod, este și om.

A. C. Cuza, doctrinar și antisemit, humorist și spiritual, — a îmbătrânit. Vioi și azi și plin de vervă, nu ne mai spune totuși nimic nou.

Gh. Tătărescu are o voce profundă, cu rezonanțe de biserică.

I. Petrovici, este un orator didactic. Când vorbește, parcă ține un curs la universitate. Dacă îl întrerupi, răspunde cu oculuri și considerațiuni filosofice, așa cum răspund învățații între ei.

Ed. Mirto, dimpotrivă are inteligența tribunei, ca să zic așa. Vorbește cu ușurință și izbutește » să te ducă cu vorba » în așteptarea unui final care nu este niciodată cel bănuț de dumneata. Iar când te-ai desmeticit, îți spui: « mare șmecher »!

Virgil Madgearu, este un polemist economic foarte redutabil.

Dintre cei mai tineri:

Armand Călinescu: vezi Ed. Mirto.

Mihail Ghelmegeanu: vezi Virgil Madgearu.

Victor Iamandi: strigă și se laudă și amenință.

HALELE

Eugen Titeanu: nișel prea grav, nișel prea cabotin. Are mania spiritelor, dar le pregătește atâta, încât le ghicești înainte de a le spune...

— Trrrrrrrrrrr!

— Pofțiți la vot, domnilor deputați!...

H A L E L E

Ce mai nod formează și piața halelor în circulația Capitalei! P'aci trec, încrucișându-se și alungându-se cele mai multe tramvaie: spre gara de nord, spre Obor, spre bulevardul Maria, spre strada Călărași, spre calea Moșilor... Uneori s'adună câte 20—30 de vagoane, câte 50—60 de automobile, furgoane, căruțe, negustori ambulanți, cerșetori, chivuțe, reporteri, vânzători de ziare, lucrători cu ziua, șomeuri, haimanale, pungași, deputați... Pe porțiunea din calea Victoriei până aproape de Morgă, sunt pline amândouă cheiurile.

Aci este nodul comercial al Capitalei, și hrana ei. Fiindcă în halele centrale se întâlnesc toate străzile negustorești: Lipscanii, Moșii, Carol, Smârdan... D'aci se aprovizionează toată Capitala cu carne, cu pește, cu legume, cu fructe. Aci este și piața de flori, de-aci se pot angaja servitoare, grădinari, tăietori de lemne, țigănci pentru vărui, se pot cumpăra scoarțe românești și semințe de flori, săpun și opinci, oale și smântână, stambă și șireturi de ghetе...

P'aci se trece la cimitirul Belu și la Parcul Carol, la Camera Deputaților și la Tribunal, la Spitalul brâncovenesc și la Gara de Nord.

Din halele centrale, eu n'am văzut niciodată un tramvai pornind cum pornește din alte stații. Trebuie să aibe negreșit câteva minute întârziere, fiindcă întotdeauna

BUCUREȘTI

găsește unul sau două, sau trei, înaintea lui, așteptând, tamponându-se, bătând cu disperare din clopote și sunând din trompete. Uneori se înșiră câte 10—20, ca vagoanele într'o gară. Iar de jur împrejur, — lume. Lume care așteaptă, care se urcă sau se coboară, sau cască gura, pur și simplu. Dacă se întâmplă cine știe ce accident, șirul de tramvaie se lungește în cruce, dela Morgă la Teatrul Regina Maria, din calea Moșilor până în strada 11 Iunie. Lumea circulă înjurând administrația tramvaielor, înjurând vremea și pe domnii șoferi, care aleargă împroșcând cu noroi sau înăbușind cu praf. După sezon...

Așadar, să socotim: mai întâi, halele în sine; Camera Deputaților; Administrația Financiară; Spitalul brâncovenesc; cartierele negustorești dimprejurul halelor; Poșta, care este la doi pași... Nu mai punem la socoteală convoaiele mortuare care trec la cimitirul Belu, nici peregrinările la Institutul Medico-Legal, nici servitorimea care se scurge, nesfârșit, în fiecare duminică la sala de dans din B-dul Maria. Ca să vă puteți da seamă cât este de populat, de înghesuit, de sgomotos, cartierul acesta veșnic frământat, de dimineața până seara, de seara până dimineața, în zile de lucru și în zile de sărbătoare, mereu, mereu, mereu...

Oridecâteori poliția face razii — din halele centrale începe; când se urmărește un criminal sau un escroc — în hale este urmărit mai întâi. Fiindcă are unde se ascunde: se amestecă în lumea care forfotește, sau este găzduit de vreo femeie de stradă, se pitulă sub podurile peste Dâmbovița sau prin maghernițele din piață. Și mai este, în sfârșit, acea faimoasă ruină a Senatului, ruina aceea devenită ruină mai înainte de a fi fost monument, așa cum se proiectase, în catacombele căreia se adăpostesc zeci de oameni fără căpătii...

În nicio parte a Bucureștilor nu este atâta belșug lângă atâta mizerie, atâta strădanie lângă atâta somnolență, ca

în halele centrale. Ziua și noaptea, primăvara și toamna, vara și iarna...

... Intotdeauna, întotdeauna, întotdeauna...

NEGUSTORII AMBULANȚI

Curios: n'am auzit niciodată de un congres al negustorilor ambulănți. Nu știu măcar dacă sunt constituiți în vreo Asociație, ceva... Ia gândiți-vă ce interesant și mai ales ce pitoresc ar fi un congres al negustorilor ambulănți de toate categoriile, cu steag și cu oratori, care să revendice cine știe ce drepturi, să ceară cine știe ce...

Dar ce să revendice, mai la urma urmelor? Și ce să ceară dela stăpânire? Dreptul de a vinde marfa pe stradă și prin localuri? Il au. Cu oare care restricțiuni. Dar îl au...

Iată, într'adevăr, o categorie de negustori, care nu cer nimic, care nu revendică nimic, care nu sunt în conflict nici cu fiscul, nici cu poliția, nici cu guvernul. Dar care sunt într'o hărțuială permanentă și foarte amuzantă cu oricine: cu un trecător oarecare, cu o doamnă din lumea bună, cu un ofițer, cu un popă, cu un bețiv, cu un deputat...

— Plicuri cu hârtie, plicuri cu hârtie... Un pol duzina de 12 bucăți...

— Șaluri de mătase, vă rog. Dela faliment, vă rog. Trei poli bucata...

— Ciorapi, ia uite ciorapi, un pol perechea...

— Harta Capitalei... Noua hartă a Capitalei...

— Lame de ras, boierule... Avem și piepteni, și butoni...

Pe stradă, găsești aproape tot ce-ți trebuie: dela cușitul de bucătărie, până la covor. Chiar și... mobilă găsești pe stradă: o măsuță rotundă cu trei picioare și cu trei scaune din lemn de fag, pirogravate cu motive naționale. Găsești

și obiecte de birou, din piatră: călimară, ceas, tampon pentru sugativă...

Cunosc câțiva inși, care trăiesc de ani de zile din « Merusul trenurilor », din « Harta capitalei » și din țigarete și butoni. Li văd zilnic, îi aud zilnic, de dimineața până seara târziu strigând de-a-lungul străzilor și umblând, până prinde chelnerul de veste, dela o masă la alta, prin localuri. Mereu aceiași, fiecare în cartierul lui, o viață de om. Pentrucă, negustorii ambulanți sunt ca polițiștii și cocotele: împărțiți pe sectoare și pe « branșe... ».

Cași oltenii, negustorii ambulanți își strigă marfa în diferite chipuri și sunt, se 'nțelege, foarte buni de gură. Și mai ales, foarte încăpățânați. Se țin după dumneata, dacă te-ai uitat la marfa lor numai așa, din curiozitate și foarte în treacăt, se țin după dumneata și-ți laudă marfa scăzând din preț mai la fiecare pas câte-un leu...

Răgușiți, seara pleacă unul câte unul, cu câtă marfă le-a mai rămas, în buzunare, pe tarabă sau în lădițe amenajate, ca să se culce și să se aprovizioneze.

A doua zi dimineața, înaintea confrăților din magazine, încep « vânzarea ». Mereu, în fiecare zi, fie că e zi de lucru, fie că e sărbătoare, sub ploaie și pe zăpadă și sub arșiță, mereu, o viață de om...

INTRE PROPRIETARI ȘI CHIRIAȘI

Domnul cititor este rugat să mă creadă pe cuvânt: lucrurile povestite aci, mi s'au întâmplat mie. Mi s'au întâmplat întocmai, dela început până la sfârșit. Nicio exagerare în toată povestirea. N'am adăogat măcar o virgulă peste adevăr, nici de partea proprietarului, nici de partea chiriașului. Pe onoarea mea...

... Așadar, am pornit în căutarea unui apartament nemobilat, la sfârșitul lui Noembrie anul trecut. Puteam

să fac treaba cu o lună mai de vreme, ca oamenii, dar un imbecil de prieten m'a sfătuit să aștept până după Sft. Dumitru, că am să găsesc locuințe mai bune și mai ieftine. Și l-am ascultat. N'am să povestesc aci câte străzi am colindat, dupăce am căzut de acord cu nevastă-mea asupra cartierului, nici câte apartamente am văzut, nici, în sfârșit, ce sentimente nutream pentru prietenul care-mi dăduse sfatul, dupăce am băgat de seamă că m'a păcălit. Voi începe din B-dul Domniței.

Apartamentul mi-a plăcut din capul locului: luminos, liniștit, calorifer, ascensor (era la etaj), portar... A avea numai două defecte: era cam mare și cam scump.

— Poate că domnul proprietar vă mai lasă din preț — a spus portarul.

Proprietarul locuia la parter, în aripa stângă și era doctor: îi văzusem firma.

— Bine, zic. Să mergem la domnul proprietar.

Nu era acasă. Ni s'a spus să venim după masă, la 5. Pe drum, nevastă-mea m'a sfătuit să mai căutăm, poate găsim altul mai convenabil. Dar mă săturasem alergând. Și mă săturasem și de hoteluri.

— Nu! — protestez arțăgos. — Rămânem aci...

Proprietarul era un domn cam de 50 de ani, voinic, sănătos, și în halat. Vorbea nițel greoiu, căutându-și cuvintele, și se uita în ochii dumitale, cu niște ochi negri, rotunzi și mirați. Umbla cu atenție, te asculta cu atenție, zâmbea cu atenție. Și se mira neîncetat și cu ochii și cu zâmbetul și cu glasul. Vorbind și umblând și mirându-se, îndrepta un colț de covor, cerceta perdelele, sufla o scamă depe fața de masă... « Aoleo »! — mi-am spus... Dar în sfârșit, s'auzim...

— Pentru cine închiriați apartamentul? — m'a întrebat.

— Cum adică: pentru cine?! Doar nu sunt misit.

— Aha!

Și s'a uitat, mirat, la amândoi. Eu m'am gândit: « Omul ăsta, e una din două: sau un medic mare, sau un mare idiot »

— V'a spus portarul, care e chiria?

— Mi-a spus, dar cred că este cam mare.

Ochii doctorului păreau mai negri, mai mirați și mai rotunzi.

« Nu înțeleg, de ce dracu se miră într'una? » — m'am întrebat.

— Din chirie nu pot să las — a spus el hotărît.

— Nici măcar zece mii?

— Nu.

— Nici cinci mii?

Până la urmă mi-a lăsat cinci mii din cât ceruse, și a admis ca pentru primele două luni să-i achit chiria lunar, iar restul, trimestrial.

— Dar vă rog foarte mult să aveți grijă de două lucruri, a adăugat doctorul: să țineți apartamentul curat, și să plătiți chiria la timp.

Când te ruga ceva, privirea îi era tot mirată, vocea tot mirată, și mirată atitudinea. Iar mâinile le ținea împreunate la piept cum le țin copiii când fac rugăciunea...

Primul conflict, l-am avut la o săptămână după ce m'am mutat, cu madama. (Madama era o femeie gogoneață, unguroaică și amară, care avea însărcinarea de a supraveghea scara și pe domnii chiriași).

— Domnule — mi-a raportat servitoarea într'o dimineață — madama mi-a spus de trei ori până acuma, să avem grije să nu umplem apartamentul de ploșnițe. Eu găsesc că madama e obraznică.

Mărturisesc, sunt nițel cam nervos. Afară de asta, pe madamă n'o puteam suferi. Avea niște ochi de broască și albaștri-spălăciți, nu râdea niciodată și te suspecta fără pricină și fără sens. Am întâlnit-o la etajul II.

— Ascultă, madamo — mă răstesc eu. — Ce i-ai spus dumneata servitoarei mele?

— Că eu... că vedeți... domnul doctor...

Se 'ncurca.

— Ascultă — repet. — Dacă te mai prind pe la ușa apartamentului meu, fie la intrarea principală, fie la intrarea de serviciu, te arunc pe fereastră, zgrițoroaico!

În drum, m'abat pe la proprietar. Eram tot vânăt și aveam pumnii încleștați. Doctorul m'a primit în uniformă (uitasem să spun că era medic colonel), amabil și mirat. I-am spus ce aveam pe inimă, și am isprăvit așa:

— Domnule colonel, vă rog să luați măsuri să nu se mai repete măgăria. Că mie nu-mi place să am pândari la ușe.

— Nu trebuie să vă supărați, domnule Damian — a replicat doctorul. Vedeți, știu mult ca apartamentul să fie curat.

— Și eu știu mult să fiu lăsat în pace și știu mai cu deosebire să-ți vezi de treabă și de apartamentul dumitale. Că de-al meu, am eu grijă.

Colonelul, aducându-și probabil aminte că este în uniformă, ridică vocea:

— Domnule Damian, acumă nu vorbești cu madama, ci cu mine. Te rog să fii cuviincios.

— Și eu te rog — i-am răspuns, să nu strigi. Că nu suntem la cazarmă. Și caută să fii dumneata cuviincios și să nu mai trimiți madama să mă plictisească... Bună ziua.

Am plecat, lăsându-l nedumerit în mijlocul odăii. În stradă, am oftat și mi-am spus prostește: «Așa îmi trebuie!». Nu știu de ce credeam că-mi trebuie «așa». Dar știu că dacă întâlneam pe prietenul cu pricina, l-ași fi gătit...

A treia zi, mi s'a spus că proprietarul urcase «ca să inspecteze» apartamentul. Iar peste o săptămână, a venit din nou. Nu eram nici atunci acasă. Și nici nevastă-mea. Dealtminteri, el nu se anunța niciodată: intra ca la el acasă, se uita pe pereți, sufla pe calorifer să vadă dacă nu e praf, inspecta parchetul... Iar la plecare, servitoarei:

— Ai grijă să ții curat, auzi?

Inspecțiile erau săptămânale, în toată casa. Odată, la etajul al patrulea, supraveghind instalația telefonului, a observat pe garderob, deasupra, nițel praf. S'a coborât

fără să spună un cuvânt și a trimis o servitoare de-a lui cu o sticlă de benzină și cu o cârpă, să-l curețe. Apoi a venit la mine. Eram acasă:

— Domnule Damian — mi-a spus cum a intrat — ar trebui să mai angajezi o servitoare.

— Da?! Eu mă așteptam să-mi propui să-mi mai iau o nevastă...

— Nu glumesc, domnule Damian.

— Sunt sigur că nu glumești, domnule colonel ... Dar pentru ce trebuie, după părerea dumitale, să mai angajez o servitoare?

— Pentru că nu-i destulă curățenie... Uită-te și dumneata.

Și-mi arată peretele deasupra caloriferului.

— Vezi ce afumat este?

— Sigur că văd. Dar nu înțeleg de ce sunt eu vinovat dacă radiatoarele dumitale afumă?

— Nu afumă, domnule. Țasta-i praf, vezi dumneata? Se ridică de pe calorifere fiindcă nu sunt șterse.

— Așa? — zic, și tremuram.

— Desigur! — făcu el mirat.

— Domnule colonel — îl întreb — dumitale îți vine câteodată să urli?

Doctorul se uită la mine, înțepenit.

— Ce vorbă e asta, domnule Damian?

— Este o întrebare, domnule colonel: îți vine uneori să urli?

Vorbeam foarte serios.

— Nu! — răspunse el. Nu-mi vine.

— Mie îmi vine, domnule colonel. Acum, bunăoară, îmi vine să urlu. Dar mă gândesc că au clădirile astea noi o acustică... parcă ar fi pianе... și nu vreau să sperii pe ceilalți chiriași.

Ridic, deodată, vocea:

— Păi cum să nu-mi vie să urlu, domnule? Că m'ai speriat. Nu vezi că m'ai speriat? Auzi, că nu sunt șterse

caloriferele! Ale dumitale sunt șterse, domnule colonel? Spune: sunt șterse? Și dacă sunt șterse, dece afumă, totuși? Că și pereții dumitale sunt ca ai mei. Ba și mai afumați.

— La mine e zugrăvit de 2 ani, domnule — răspunse el strigând, ca să fie în ton.

— Pot să fie zugrăviți de paisprezece ani. Nu interesează. Eu constat că radiatoarele afumă.

— Ar fi bine să te muți, domnule Damian, dacă nu-ți place — zise colonelul.

— Asta am să și fac. Cum se împlinește trimestrul, mă mut.

A doua zi ne-am împăcat și m'am hotărît să nu mă mut.

Cel puțin până la Sft. Gheorghe. De atunci proprietarul n'a mai venit în «inspecție» la mine. De Crăciun, plec pentru două săptămâni la țară, unde mă pune dracu, la îndemnul altui prieten, să cunun un fin. Am cheltuit o groază de bani. Iar la București am avut alte cheltuieli neprevăzute, astfel încât la 20 Ianuarie când trebuia să plătesc al doilea trimestru, n'am putut să achit toată suma. Colonelul, când aude, își rotunjește ochii și mă privește înspăimântat:

— Păi așa ne-a fost vorba? — întrebă.

— S'a întâmplat, domnule colonel — îi spun liniștit. Altor proprietari li se întâmplă și mai rău.

— Cum se 'ntâmplă, domnule? Cum se întâmplă?!

Mă gândii că ar fi fost inutil să-i explic «cum se întâmplă», fiindcă el știa una și bună. De aceea, tăcui.

— Banii pentru chirie trebuie să-i păstrezi aici, domnule (și-mi arată buzunarul dela spate al pantalonilor).

— Acolo, eu de obicei tu port-țigaretul, domnule colonel — îi spun. Și apoi, cum îți închipui dumneata că ași păstra 15.000 de lei în buzunar pentru chirie, când ași avea alte nevoi?!

— Așa?! — strigă.

— Așa, uite.

Mă întrebai: «cum dracu oi fi putând să fiu atât de liniștit?!»

Doctorul se plimbă câteva minute prin odaie agitat, dar totuși atent să nu miște vreun lucru dela locul lui, mutând mai la dreapta o vază, suflând peste o statuietă... Apoi se opri în fața mea:

— In cât timp crezi că ai putea să-mi achiți restul de 10.000 de lei?

Imi venea să mă topesc de răs. In cât timp, auzi!

— In trei zile? — întrebă.

— In trei zile, nu — îi răspund. Dar... în patru.

— Bine, domnule Damian. Dar să știi că dacă în patru zile nu achiți suma, te evacuez.

Iar îmi veni să râd. Și iar mă stăpânii.

După masă m'am dus la un coleg care locuia pe aceeași stradă, să-l iau la Camera Deputaților.

— Dece ești, mă, așa plouat?! — mă întrebă.

— Nu știu... așa sunt eu uneori... Hai la Cameră.

Pe drum, îl întreb:

— Ce chirie plătești?

— 60.000.

— Nu e mult — îmi dau cu părerea.

Iar după o pauză:

— Trimestrial?

— Poftim?! — și se uită la mine, foarte mirat.

— Am întrebat dacă plătești chiria trimestrial?

— Nu. Nu trimestrial. Intâmplător.

— Adică?

— Adică, simplu: când pot... Deocamdată, am să-i achit din urmă vreo cincizeci de mii de lei... Dar nu sunt mulțumit de proprietar, fiindcă nu face reparații.

« I-auzi, domnule! » — mă mirai. « Ia uite domnule! Ii datorează cincizeci de mii de lei, și tot el nu este mulțumit ».

— Și eu — îi spun — am plătit pe o lună înainte și mă amenință cu evacuarea dacă nu-i achit trimestrul întreg. Prietenul mă privi diagonal, și-mi spuse simplu:

INTRE PROPRIETARI ȘI CHIRIAȘI

— Ești idiot!

Apoi mă întrebă la cine locuiesc. Ii spusei. Iar se uită la mine, de astădată cu nesfârșită milă, și zise:

— Nenorocitul!

Proprietarul meu era vestit în tot cartierul.

— Nenorocitul! — repetă. — Pușcăria a fost moft pe lângă ce-o să pățești cu asta.

În ziua a patra, fix la 12, mă pomenesc cu portarul:

— Vă poftește domnul doctor.

— Spune-i că mâine. A doua zi, fix la 12, vine madama cu aceeași invitație.

— Mâine, madamo, mâine.

Peste un ceas vine iar portarul cu un bilet dela proprietar în care mă amenința că dacă a doua zi la 12 nu-i achit restul din chirie, mă va împiedica să intru în apartament. Iar a treia zi dimineața, vine în persoană și în uniformă. L-am găsit la biroul meu și pe scaunul meu. Cum m'a văzut, a început să strige:

— Ce înseamnă asta, domnule Damian?

— Bună dimineața, domnule colonel, mai întâi. Al doilea, poftim cinci mii de lei. Al treilea, dă-mi o chitanță. Insfârșit al patrulea, liniștește-te.

— M'ai speriat, domnule — se văetă.

Auzi: eu l-am speriat pe el!

— Mâine să-mi achiți și restul.

— Mâine?!

— Nicio amânare — strigă. Cred că am fost destul de indulgent cu dumneata...

Aveam pe birou o vază foarte frumoasă. O privii cu regret, mă uitai și la capul domnului proprietar... « Dă-l dracului » — îmi spusei. « Că intru în bucluc ».

— Știi că în biletul pe care mi l-ai trimes ieri, ai omis o virgulă, domnule colonel?

— Poftim?!

— O virgulă — zic. Nu prea scrii corect. Și dumneata trebuie să cunoști gramatica. Ce Dumnezeu, doar nu ești scriitor...

BUCUREȘTI

— Domnule Damian, eu n'am chef de glume. Te rog să-mi trimiți mâine restul de 5.000 lei, iar la Sft. Gheorghe să te muți.

Bineînțeles, că nu m'am executat. Timp de două săptămâni a trimis la mine regulat de două ori pe zi: la prânz, portarul — seara, madama. Și eu răspundeam invariabil:

— Mâine.

Intr'o zi, portarul îmi spuse:

— Domnule Damian, domnul doctor a zis că dacă mâine nu-i achitați restul, vă închide apartamentul.

— Dă-l în...

Mă credeți dumneavoastră? L-am înjurat de mamă, de grijanie și de precistă. Am înjurat pe toți proprietarii din cartier și din lume, m'am înjurat pe mine însumi și m'am jurat să deviu proprietar, ca să scap de ei...

Dar restul de chirie, tot nu i l-am trimis. Abia peste o săptămână i-am trimis două mii de lei, iar el mi-a trimis vorbă să-i achit « mâine » restul.

Acuma, începuse să-mi pândească sosirile și plecările. Imi trimitea zilnic bilete cu amenințări. Și eu tăceam. Până într'o seară. Era 7 și 30. Țiu bine minte, fiindcă chiar în momentul acela mă uitam la ceas. Aud soneria. Cum eram în hol, mă duc să deschid. In ușe, colonelul. Intră fără să mă întrebe dacă am chef să-l primesc, și începu ca de obicei:

— Ce înseamnă asta, domnule Damian?

Privirea îi era mai mirată ca de obicei, și gesticula. M'am rezimat, moale, de perete.

— Până când ai de gând să mă porți, domnule? Crezi că eu n'am cheltuieli cu casa? Ai? Că trebuie să plătesc păcura, că trebuie să plătesc apa, că trebuie să plătesc lumina...

Și făcea socoteala pe degete. La fiecare deget, eu făceam un pas îndărăt, și el unul înainte. El strigând, eu tăcând. Imi dam seama că eram vânăt. Dar tăceam. Și am ajuns așa, în hol. Venise și nevasă-mea, intrase și servitoarea...

INCHIDERE

Colonelul nu se sinchisea. Striga mereu și din ce în ce mai tare.

N'am mai putut să rabd. M'am îndreptat de șale, și am început să urlu. Țsta e cuvântul: să urlu:

— Ce vrei, domnule? Ai înebunit? Colonel ești dumneata? Doctor ești dumneata? Intelectual ești dumneata? Ieși afară.

Proprietarul încremenise. Se uita la mine cu niște ochi de animal, foarte rotunzi și foarte nedumeriți.

— Spune! — am continuat după o pauză — nu ți-e rușine? Ce te holbezi așa la mine?.. Nu mă mai mir acuma de ce unii chiriași își omoară proprietarii. Ieși afară, că te trăznesc...

Și apuc, hotărît, speteaza unui scaun greu de sufragerie. Colonelul a plecat fără să mai spuie o vorbă. Iar a doua zi, mi-a trimis un bilet foarte politicos, în care îmi propunea să-i achit cei 3.000 lei până la 20 Martie, sau dacă nu, în aceea zi să mă mut. I-am răspuns prin portar, că mă voi muta numai la Sft. Gheorghe când îi voi achita și restul de trei mii.

... Când m'am mutat din casa domnului doctor, m'am uitat în oglindă: aveam două fire de păr alb, la tâmpla stângă! Două fire de păr alb!.. Unul pe trimestru!.. Ah, domnule colonel, domnule colonel... rămânea-ți-ar casa neînchiriată șapte ani, și nu te-ar mai face general...

INCHIDERE

București, București!

Ași vrea să-ți spun că te iubesc, așa cum se spune unei femei; așa vrea să-ți spun că îmi ești drag, așa cum îmi este drag propriul meu copil; așa vrea să știi că-mi este dor de tine, așa cum îmi este dor de primăvară, așa cum

BUCUREȘTI

îmi este dor de tren când îmi vine să plec undeva, să plec oriunde, dar să plec; ași vrea să știi că te iubesc așa cum iubesc un răsărit de soare peste lanurile de grâu, în Mai, cum iubesc câinele meu legat de furca pătului în satul ăsta oltenesc, cu băutură multă și cu oameni năcăjiți...

București, București!

Când plec de lângă tine, când plec din tine, pentru o zi sau pentru o lună, mă uit îndărăt pe fereastra vagonului, mă uit îndărăt mereu să-ți văd turnurile și luminile, și-ți fac semne cu batista și cu mâna. Și întotdeauna simt un gol în mine, un pustiu, o lipsă pe care nu o poate umple nimic, o lipsă adâncă și mare și grea...

București, București!

Depart de tine, mă simt ca un îndrăgostit departe de iubita lui, ca o mamă departe de copilul ei, și ași vrea să-ți trimit ilustrate cu salutări, ași vrea să-ți scriu epistole duioase și lungi, să-ți spun că nu te-am uitat și să te rog să nu mă uiți, și să m'aștepți.

Iar când e să plec îndărăt, mă pregătesc două zile, sunt nerăbdător și am emoții. Și te visez noaptea. Și când îți zăresc de departe luminile și turnurile și vârfulurile, îmi bate inima. În Gara de Nord mă uit peste tot, mă uit la trenuri și peste peroane, mă uit la pasageri și la hamali, mă uit în lături și în sus, zâmbind ca un fericit și ca un idiot, și mă simt așa ca după o iertare, mă simt întreg și limpezit și acasă...

București, București!

Te iubesc dela o margine la alta, iubesc Cișmigiul, cu lacul, cu copiii și cu îndrăgostiții, iubesc Cișmigiul ca pe o mamă, fiindcă la umbra lui m'am adăpostit prima dată, el mi-a cunoscut cel dintâi durerile și ambițiile, aci am răbdat prima foame mare, d'aci am amenințat cerul cu pumnii și te-am amenințat pe tine, București...

August—Octombrie, 1934

ISVOR (ROMANAȚI)

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
Un fel de introducere	7
Gara de Nord	10
Străzile	12
Calea Victoriei	15
Circulația	17
Pietonii	19
Provincialii	23
Bulevardele	33
Calea Griviței	37
Sărindarul	44
«Jurnaliștii»	46
Çișmigiul	48
Toamnele bucureștene	50
Localuri de petrecere	52
Dâmbovița	59
Iarna	59
Ceasoarnicele publice	62
Lipscanii	65
Șoseaua	72
Cartierele boierești	74
Mahalaua	76
Dincolo de mahala	88
Parcul Carol	89
Primăvara în Cetate	91
Cinematografele	93
Florăresele	104
Capșa	108
Parcul Ioanid	120
Tramvaiele	122

TABLA DE MATERII

	Pagina
Oltenii	133
Deputații	136
Ministerele	139
La Oficiul de stare civilă	147
Moartea în București	152
Săptămâna cărții	157
Vara	166
<u>Moșii</u>	169
Cenacluri literare	173
Studentii	182
Camera	184
Halele	195
? Negustorii ambulanti	197
Intre proprietari și chiriași	198
Inchidere	207

Int:
91 (R Bucuresti)
8R-9

DE ACELAȘI AUTOR:

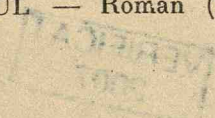
EU SAU FRATE-MEU ?!... (Editura « Ramuri »).

CELULA No. 13 (Editura « Vremea »).

DOUĂ ȘI-UN CĂȚEL (Editura « Cugetarea »).

IN PREPARAȚIE:

DEACURMEZIȘUL — Roman (Editura « Alcalay »).

MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI — 1935

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017

10 An

D/

BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

ZAHARIA STANCU	<i>Antologia poezilor tineri</i> cu portrete de Margareta STERIAN	Lei 60
G. BACOVIA	<i>Poesii</i> cu o prefață de Adrian MANIU	Lei 40
G. GREGORIAN	<i>La poarta din urmă</i>	Lei 60
ADRIAN MANIU	<i>Cartea Țării</i>	Lei 40
G. LESNEA	<i>Cântec deplin</i>	Lei 40
GEORGE SILVIU	<i>Paisie psaltul spune...</i>	Lei 40
V. CIOCĂLTEU	<i>Poesii</i>	Lei 60
N. DAVIDESCU	<i>Helada</i>	Lei 60

SCRIITORII ROMÂNI VECHI

Sub tipar
MITROPOLITUL VARLAAM *Cazania (1643)*, ediție îngrijită de J. BYCK

TRADUCEREA SFINTEI SCRIPTURI DE PR. V. RADU ȘI GALA GALACTION

A apărut *Cântarea Cântărilor* gratuit

SCRIITORII STREINI MODERNI ȘI CONTEMPORANI

Au apărut E. MADÁCH	<i>Tragedia omului</i> traducere în versuri din limba maghiară de Oct. GOGA	Lei 40
LUIGI PIRANDELLO	<i>Răposatul Matei Pascal</i> traducere din limba italiană de A. MARCU	Lei 40
M. CHOROMANSKI	<i>Gelozie și medicină</i> traducere din limba polonă de GR. NANDRIȘ	Lei 50
R.-L. STEVENSON	<i>Combara din insulă</i> traducere din limba engleză de Radu GEORGESCU	Lei 50

BIBLIOTECA DE FILOSOFIE ROMÂNEASCĂ

Au apărut D. D. ROȘCA	<i>Existența tragică</i>	Lei 60
T. VIANU	<i>Estetică</i> Vol. I	Lei 100
Sub tipar PETRE PANDREA	<i>Filosofia politico-juridică a lui Simion Barnușiu</i>	

BIBLIOTHÈQUE D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

A apărut
G. I. BRĂTIANU *Napoléon III et les nationalités* Lei 60

OPERELE PREMIATE ALE SCRITORILOR TINERI

Au apărut VLADIMIR CAVARNALI	<i>Poesii</i>	Lei 20
EUGEN JEBELEANU	<i>Inimi sub săbii</i> poeme	Lei 40
HORIA STAMATU	<i>Memnon</i> versuri	Lei 40
DRAGOȘ VRÂNCEANU	<i>Cloșca cu puii de aur</i> versuri	Lei 40
EMIL CIORAN	<i>Pe culmile disperării</i>	Lei 50
CONSTANTIN NOICA	<i>Mathesis</i>	Lei 40

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

Apare lunar în 240 de pagini. Numărul lei 25. Abonamentul pe un an lei 300.

Cărțile noastre se găsesc de vânzare în principalele librării din țară. Ele se pot trimite franco la domiciliu în toată țara.
FUNDAȚIA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ „REGELE CAROL II“
39, Bulevardul Lascar Catargi, 39 — București, III — Telefon 240-70 și 206-40

ANTICAR
LE

DATA PENTRU LITERATURA ȘI ARTA „REGELE CAROL

lei 120